

2015-08-13

Tid 2015-08-24, kl 19:00

Plats Kommunhuset i Tumba, plan 2, rum 3

Ärenden

Justering

- 1 Svar på medborgarförslag - Plantera mer fruktträd och bärbuskar
- 2 Svar på medborgarförslag - Bättre belysning på Nordanvägen vid Falkbergsskolan
- 3 Svar på medborgarförslag - Förbättra belysningen utanför Parkhemsgården i Tullinge
- 4 Yttrande över motion - Konkurrensutsätt driften inom enheten gata/park
- 5 Ekonomisk uppföljning juli 2015 för tekniska nämnden
* Handlingar sänds ut senare
- 6 Information om uppströmsarbete i Botkyrka kommun
- 7 Muntlig information om Dagvatten Norra Botkyrka
- 8 Förvaltningschefen informerar
- 9 Anmälningsärenden

10 Delegationsbeslut

11 Övriga frågor

Dan Gahnström
Ordförande

Elisabeth Persson
Sekreterare

Gruppmöten:

(S), (V) och (MP), plan 2, rum 3, kl 18.00

(M), (KD), (FP) och (TUP) plan 6, Stinsen, kl 18.00

Anmäl eventuellt förhinder till Elisabeth Persson, tfn 530 614 34 eller
elisabeth.persson@botkyrka.se

1

Svar på medborgarförslag - Plantera mer fruktträd och bärbuskar (TEF/2015:79)

Förslag till beslut

Medborgarförslaget anses besvarat.

Sammanfattning

Det finns idag fruktträd och bärbuskar på många skolor och förskolor. Det finns också odling av blommor och kryddor på gårdarna.

De som vill plantera och odla på sin skolgård eller förskolegård får stöd av tekniska förvaltningen till det på olika sätt. Dels genom att de får hjälp att bygga odlingslådor, köpa in växter eller få ny jord så att eleverna kan få delta i och lära sig något om växtodling. Dels finns stödresurser i form av rådgivning från trädgårdsmästare.

Ärendet

Tekniska nämnden har fått i uppdrag att besvara ett medborgarförslag inlämnat av Allan Primsander om att plantera mer fruktträd och bärbuskar.

Tekniska förvaltningen redogör för ärendet i en tjänsteskrivelse daterad 2015-06-15.

2015-06-15

Dnr TEF/2015:79

Referens
Annelie Svanold

Mottagare
Tekniska nämnden

Medborgarförslag - Plantera mer fruktträd och bärbuskar

Förslag till beslut

Medborgarförslaget anses besvarat.

Ärendet

Tekniska nämnden har fått i uppdrag att besvara ett medborgarförslag av Allan Primsander om att plantera mer fruktträd och bärbuskar. Förslaget inkom till Botkyrka kommun 2015-03-12 och till tekniska förvaltningen 2015.04-15.

Yttrande

Det finns idag fruktträd och bärbuskar på många skolor och förskolor. Det finns också odling av blommor och kryddor på gårdarna.

De som vill plantera och odla på sin skolgård eller förskolegård får stöd av tekniska förvaltningen till det på olika sätt. Dels genom att de får hjälp att bygga odlingslådor, köpa in växter eller få ny jord så att eleverna kan få delta i och lära sig något om växtodling. Dels finns stödresurser i form av rådgivning från trädgårdsmästare. Dels kommer vi att stödja omhändertagandet av äppelskörden genom att möjliggöra för förskolor att till en låg kostnad hyra mustpress.

Jörgen Skagerdahl
Förvaltningschef

Rubrik	Plantera mer fruktträd och bärbuskar - publicering
Förnamn	Allan
Efternamn	Primsander
Förslag	Plantera mer fruktträd och bärbuskar. Gärna i samband med skolor och andra kommunala verksamheter. Man kan låta en skolklass eller avdelning inom kommunala verksamheten vara ansvariga för 1 fruktträd & 4 st. bärbuskar.
Motivering	Till nytta med nöje. Det blir närodlat nyttig mat att äta. En lärorik process och sysselsättning. Enkelt. Bra för alla. Kommer att ge en positiv och progressiv bild av Botkyrka.

2

Svar på medborgarförslag - Bättre belysning på Nordanvägen vid Falkbergsskolan (TEF/2015:80)

Förslag till beslut

Tekniska nämnden bifaller medborgarförslaget.

Sammanfattning

Tekniska förvaltningen kan tänka sig att förbättra belysningen längs med Nordanvägen och det är även möjligt att ett alternativ skulle kunna vara det som förslagsställaren föreslår, att sätta upp belysningen på Falkbergsskolans fasad.

Eftersom ett beslut snart kommer att fattas om en ombyggnad av Falkbergsskolan, så är det inte aktuellt att göra någon ny fasadbelysning innan dess. Frågan om ny belysning längs med Nordanvägen får därför avgöras först efter att ombyggnaden av skolan är färdig.

Ärendet

Tekniska nämnden har fått i uppdrag att besvara ett medborgarförslag inlämnat av Linda Evjen om att sätta upp bättre belysning på Nordanvägen vid Falkbergsskolan.

Tekniska förvaltningen redogör för ärendet i en tjänsteskrivelse daterad 2015-06-26.

2015-06-26

Dnr TEF/2015:80

Referens
Annelie Svanold

Mottagare
Tekniska nämnden

Medborgarförslag - Bättre belysning på Nordanvägen vid Falkbergsskolan

Förslag till beslut

Tekniska nämnden bifaller medborgarförslaget.

Ärendet

Tekniska nämnden har fått i uppdrag att besvara ett medborgarförslag av Linda Evjen om att sätta upp bättre belysning på Nordanvägen vid Falkbergsskolan. Förslaget inkom till Botkyrka kommun 2015-03-16 och till tekniska förvaltningen 2015-04-16.

Yttrande

Tekniska förvaltningen kan tänka sig att förbättra belysningen längs med Nordanvägen och det är även möjligt att ett alternativ skulle kunna vara det som föreslagsställaren föreslår, att sätta upp belysningen på Falkbergsskolans fasad.

Men eftersom ett beslut snart kommer att fattas om en ombyggnad av Falkbergsskolan, så är det inte aktuellt att göra någon ny fasadbelysning innan dess. Frågan om ny belysning längs med Nordanvägen får därför avgöras först efter att ombyggnaden av skolan är färdig.

Jörgen Skagerdahl
Förvaltningschef

Rubrik	Bättre belysning på Nordanvägen vid Falkbergsskolan - publicering
Förnamn	
Efternamn	
Namn	Linda Evjen
Förslag	Bättre belysning på Nordanvägen vid Falkbergsskolan.
Motivering	Nordanvägen vid Falkbergsskolan upplevs mörk då man går där förbi, på vägen eller på de båda gångvägarna. Genom att sätta upp belysningsstolpar eller belysning på skolans fasad skulle gångvägen kännas betydligt tryggare.

3

Svar på medborgarförslag - Förbättra belysningen utanför Parkhemsgården i Tullinge (TEF/2015:88)

Förslag till beslut

Tekniska nämnden bifaller medborgarförslaget.

Sammanfattning

Tekniska förvaltningen tycker att medborgarförslaget är bra och har för avsikt att byta ut de gamla armaturerna vid Parkhemsgården till nya och även komplettera med fler belysningsstolpar framför Parkhemsgården. Arbetena planeras att genomföras under sommaren till en kostnad på motsvarande 50 000 kronor.

Ärendet

Tekniska nämnden har fått i uppdrag att besvara ett medborgarförslag inlämnat av Sara Öster om att förbättra belysningen utanför Parkhemsgården i Tullinge.

Tekniska förvaltningen redogör för ärendet i en tjänsteskrivelse daterad 2015-05-13.

Referens
Olov Lindquist

Mottagare
Tekniska nämnden

Medborgarförslag - Förbättra belysningen utanför Parkhemsgården i Tullinge

Förslag till beslut

Tekniska nämnden bifaller medborgarförslaget.

Ärendet

Tekniska nämnden har fått i uppdrag att besvara ett medborgarförslag av Sara Öster om att förbättra belysningen utanför Parkhemsgården i Tullinge. Förslaget inkom till Botkyrka kommun 2014-11-13 och till tekniska förvaltningen 2015-04-27.

Yttrande

Tekniska förvaltningen tycker att medborgarförslaget är bra och har för avsikt att byta ut de gamla armaturerna vid Parkhemsgården till nya och även komplettera med fler belysningsstolpar framför Parkhemsgården. Arbetena planeras att genomföras under sommaren till en kostnad på motsvarande 50 000 kr.

Jörgen Skagerdahl
Förvaltningschef

Datum

3/11 2014

Från

Namn	Sara Öster

Förslaget (Presentera här kort ditt medborgarförslag)

Belysningen utanför Parkhemsgården i Tullinge bör förbättras.

Motivering (Här kan du lämna en mer utförlig beskrivning av ditt medborgarförslag. Motivera gärna **varför** du anser att förslaget ska genomföras och **hur** det i så fall skulle kunna ske.)

Ungdomsgården i Tullinge "Parkhemsgården" är öppen för ungdomar (årskurs 6 till 9) mellan klockan 18.00 och 22.00 tisdagar till lördagar. Dock är belysningen ganska dålig utanför gården och det bidrar bl.a. till att ungdomar väljer att gå hem tidigt eller inte kommer alls (speciellt under vinterhalvåret). Känslan av trygghet är en av faktorerna som får ungdomar att medverka i olika kulturella sammanhang. Ljus bidrar till trygghet och därför tycker jag att belysningen bör förbättras utanför Parkhemsgården i Tullinge. Då jag vet att Botkyrka håller kultur, ungdomskultur och trygghet i samhället högt bör detta vara en relevant fråga. För tillfället har Parkhemsgården små lampor framför huvudingången samt gatulyktor vid bilvägen, dock inget som lyser upp själva framsidan av huset och därmed är huset inte särskilt inbjudande. Det skulle behövas lampor som lyser upp parkeringen framför samt själva framsidan av huset. Vilken typ av lampa som ska sättas upp vet jag inte, men de bör ju inte störa bilister, närboende samt gående. Skateparken som ligger precis bredvid är väl upplyst och som bieffekt syns knappt Parkhemsgården. En nackdel kan vara kostnaden, men det är inte många lampor som behövs och det är många ungdomar som skulle vara tacksamma för den här lilla förändringen.

Vi publicerar kallelser och protokoll på kommunens webbplats. När du lämnar in ditt medborgarförslag godkänner du att ditt namn och förslaget publiceras på webbplatsen.

Namnteckning

Datum	Namnteckning	Namnförtydligande
3/11 2014		Sara Öster

Skickas till

Kommunledningsförvaltningen			
147 85 Tumba	Besöksadress Munkhättevägen 45	Telefon, växel 08-530 610 00	Telefax 08-530 614 30
			Internet www.botkyrka.se

4**Yttrande över motion - Konkurrensutsätt driften inom enheten gata/park (TEF/2015:89)****Förslag till beslut**

Tekniska nämndens förslag till kommunfullmäktige:

Motionen är besvarad.

Sammanfattning

Den 1 januari 2015 bildades tekniska förvaltningen i Botkyrka kommun. Förvaltningen består av fem olika verksamheter, bland andra teknik och logistik. Denna verksamhet utför tjänster på uppdrag av beställande förvaltningar i kommunen och ett av ansvarsområdena inom mark- och fastighets-service är gata/parkservice. Beställande förvaltning är i detta sammanhang samhällsbyggnadsförvaltningen via dess gata/parkenhet.

Samhällsbyggnadsförvaltningen använder sig av olika entreprenörer för sin gata/parkverksamhet. En del verksamheter sköts av privata entreprenörer, medan andra delar sköts av gata/parkservicen inom tekniska förvaltningens verksamhetsområde teknik och logistik. Teknik och logistiks andel av kontraktarbetena inom gata/park är ca 40 % av kommunens ansvarsområde. Resterande 60 % ligger på externa entreprenörer.

Kontraktarbetena löper över 3 år med möjlighet till förlängning 1+1 år. Detta innebär att teknik och logistik räknar på dessa uppdrag och lämnar pris till samhällsbyggnadsförvaltningen. Priserna jämförs med övriga entreprenörer och verksamhetens kostnadsnivå ligger inte högre än övriga utföras. Så länge teknik och logistik kan utföra dessa kontraktarbeten till efterfrågad kvalitet och pris finns inget skäl att ytterligare konkurrensutsätta verksamheten.

Ärendet

Tekniska nämnden har fått i uppdrag att yttra sig över en motion, väckt i kommunfullmäktige av Moderaterna, om att sätta igång processen med att

2015-08-24

Dnr TEF/2015:89

snarast möjligt konkurrensutsätta hela eller delar av driften inom enheten gata/park.

Tekniska förvaltningen redogör för ärendet i en tjänsteskrivelse daterad 2015-08-06.

2015-08-06

Dnr TEF/2015:89

Referens
Olov Lindquist

Mottagare
Tekniska nämnden

Yttrande över motion om att konkurrensutsätta driften inom enheten Gata/Park

Förslag till beslut

Tekniska nämndens förslag till kommunfullmäktige:

Motionen är besvarad.

Ärendet

Tekniska nämnden har fått i uppdrag att yttra sig över en motion om att sätta igång processen med att snarast möjligt konkurrensutsätta hela eller delar av driften inom enheten Gata/Park.

Yttrande

Den 1 januari 2015 bildades tekniska förvaltningen i Botkyrka kommun. Förvaltningen består av fem olika verksamheter, bl.a. Teknik och logistik. Denna verksamhet utför tjänster på uppdrag av beställande förvaltningar i kommunen och ett av ansvarsområdena inom mark- och fastighetservice är gata/parkservice. Beställande förvaltning är i detta sammanhang samhällsbyggnadsförvaltningen via dess gata/parkenhet.

Samhällsbyggnadsförvaltningen använder sig av olika entreprenörer för sin gata/parkverksamhet. En del verksamhet sköts av privata entreprenörer, medan andra delar sköts av gata/parkservicen inom tekniska förvaltningens verksamhetsområde teknik och logistik. Teknik och logistik andel av kontraktarbetena inom gata/park är ca 40 % av kommunens ansvarsområde. Resterande 60 % ligger på externa entreprenörer.

Kontraktarbetena löper över 3 år med möjlighet till förlängning 1+1 år. Detta innebär att Teknik och logistik räknar på dessa uppdrag och lämnar pris till samhällsbyggnadsförvaltningen. Våra priser jämförs med övriga entreprenörer och verksamhetens kostnadsnivå ligger inte högre än övriga utförare. Så länge Teknik och logistik kan utföra dessa kontraktarbeten till efterfrågad kvalitet och pris finns inget skäl att ytterligare konkurrensutsätta verksamheten.

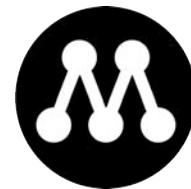
2015-08-06

Dnr TEF/2015:89

Att beakta i dessa diskussioner är att verksamhetens fordonsflotta följer kommunens miljömål om en fossilbränslefri person/transportbilsflotta, d.v.s. samtliga person/transportfordon är biogasdrivna, något som är sällsynt hos kommunens övriga utförare/entreprenörer. Vidare är samtliga lastbilar och arbetsmaskiner av nyare årsmodeller med bästa möjliga miljöteknik. Samtliga dieseldrivna fordon tankas med ett helt syntetisk framställt bränsle.

Jörgen Skagerdahl
Förvaltningschef

Peter Arnhjort
Chef teknik och logistik

MOTION

2012-10-25

Kommunfullmäktige

Konkurrensutsätt driften inom enheten Gata/Park

Moderaterna vill att driften inom enheten Gata/Park ska konkurrensutsättas genom upphandling.

Där det finns andra som kan utföra uppdragen med samma eller bättre kvalitet och pris så ska detta ske. Det får *aldrig* vara ett självändamål att bedriva verksamhet i egen regi.

Vi menar på att kommunen sannolikt bedriver en osund konkurrens mot aktörer som idag finns på den privata marknaden. Det finns privata företag som idag tar hand ex. skötsel av parker och lekplatser, sköter renhållning, klottersanerar eller röjer snö.

En konkurrensutsättning och upphandlingssituation kan komma att visa att det inom vissa områden finns unik kompetens inom den kommunala enheten och den skall i sådant fall tillvaratas. Ett tänkbart sådant område är sannolikt underhållet av det kommunala vägnätet. Inom dessa områden kommer verksamheten tills vidare att kunna fortsätta i egen regi.

Vid upphandling och ”outsourcing” av verksamhet till flera externa samarbetspartners är det viktigt att kommunen bibehåller viss nyckelkompetens, för att på det sättet säkerställa det övergripande ansvaret och en god beställarkompetens.

Vid en upphandling kan det även komma att visa sig att det är kommunens bud som vinner vissa delar av det som upphandlas.

Vi föreslår kommunfullmäktige besluta

att uppdra åt Samhällsbyggnadsförvaltningen att sätta igång processen att snarast möjligt konkurrensutsätta hela eller delar av driften inom enheten Gata/Park.

Jimmy Baker

Edip Noyan

Lennart Lundell

6**Information om uppströmsarbete i Botkyrka kommun
(TEF/2015:131)****Förslag till beslut**

Tekniska nämnden har tagit del av informationen.

Sammanfattning

Uppströmsarbete innebär att vi arbetar för att förhindra att miljögifter kommer in i avloppssystemet. Att minska användningen av miljögifter leder till bättre såväl inom- och utomhusmiljö som arbetsmiljö. Det bidrar till levande sjöar och hav att bada och fiska i och det skyddar dricksvattentäkterna. Dessutom blir reningsverkets slam renare så att det kan användas som gödning. Med denna information vill vi belysa hur viktigt det är att arbeta aktivt med uppströmsarbetet och att det finns resurser avsatta för detta arbete.

Varje år tar tekniska förvaltningens VA-avdelning fram en handlingsplan för kommande års uppströmsarbete. Under 2015/2016 kommer arbetet ske mer intensivt mot hushållen i kommunen. Viss hjälp kan också fås från branschorganisationen Svenskt vatten som har olika kampanjer kring uppströmsarbetet.

Ärendet

Tekniska förvaltningen redogör för ärendet i en tjänsteskrivelse daterad 2015-06-29.

2015-06-29

TEF/2015:131

Referens
Anneth EliassonMottagare
Tekniska nämnden

Informationsärende – Uppströmsarbete

Förslag till beslut

Tekniska nämnden har tagit del av informationen.

Uppströmsarbete i Botkyrka kommun

Uppströmsarbete innebär att vi arbetar för att förhindra att miljögifter kommer in i avloppssystemet. Att minska användningen av miljögifter leder till bättre såväl inom- och utomhusmiljö som arbetsmiljö. Det bidrar till levande sjöar och hav att bada och fiska i och det skyddar dricksvattentäkterna. Dessutom blir reningsverkets slam renare så att det kan användas som gödning. Med denna information vill vi belysa hur viktigt det är att arbeta aktivt med uppströmsarbetet och att det finns resurser avsatta för detta arbete.

Med uppströmsarbetet bidrar vi till Riksdagens miljömål om en Giftfri miljö och Mindre klimatpåverkan. Uppströmsarbetet är också en förutsättning för att klara av kraven i EU:s vattendirektiv om god ekologisk och kemisk status i grund-, yt- och kustvatten, som medlemsländerna ska uppnå till 2015 eller senast 2021

Uppströmsarbetet handlar bland annat om att aktivt spåra källor till utsläpp av icke-önskvärda ämnen, att samla in information, och att motivera både företag och privatpersoner att tänka på miljön. Avloppsreningsverken är inte byggda för att rena miljögifter. Därför är det viktigt att arbeta förebyggande och att alla som är anslutna till det kommunala ledningsnätet hjälps åt att förhindra utsläpp av miljögifter. För att lyckas med detta krävs att kunskapen kring dessa frågor ökar hos alla.

För att tryggt kunna gödsla med slam från reningsverken finns certifieringssystemet REVAQ som också är en viktig del i avloppsreningsverkens uppströmsarbete. Reningsverket i kommunen, Himmerfjärdsverket, är REVAQcertifierat vilket innebär hårdare krav på redovisning av kemikalieanvändning och hur de farliga kemikalierna fasas ut hos företag och hushåll i kommunen. Detta innebär att vi måste arbeta mer intensivt med vårt uppströmsarbete för att nå ut till berörda med denna information.

Varje år tar vi på VA-avdelningen fram en handlingsplan för kommande års uppströmsarbete och under 2015/2016 kommer vi bland annat att arbeta mer intensivt mot hushållen i kommunen. Vi kan även få viss hjälp från branschorganisationen Svenskt vatten som har olika kampanjer kring uppströmsarbetet som vi kan och kommer att delta i.

Anneth Eliasson
VA-ingenjör

Bilagor: Vår handlingsplan 2015/2016, Brev från VD på Syvab, Effektiva åtgärder för en giftfri miljö från Svenskt vatten.

Dokumentnr:	Dokumenttyp:	Dokumentnamn: Revaq - Handlingsplan för Botkyrka 2015	Sida: 1(1)
Ansvarig för dokumentet: Anneth Eliasson		Granskad och fastställd av: Sign:	Gäller från: 2015-04-01

Handlingsplan Botkyrka kommuns Revaqarbete

1. Bakgrund

För slammet vid Himmerfjärdsverket är följande metaller/spårelement prioriterade:

- Spårelement/metaller med ackumuleringstakt större än 0,20 % per år:
Silver (Ag), Guld (Au), Vismut (Bi), Koppar (Cu), Kvikksilver (Hg), Molybden (Mo), Tenn (Sn) och Zink (Zn).
- Spårelement/metaller som regleras i lagstiftningen och som vid tillförel av maximal fosforgiva, 22 kg/ha tillför mer än hälften av tillåtet gränsvärde i g/ha:
Kadmium (Cd), Nickel (Ni), Koppar (Cu), Zink (Zn)

Av dessa har följande spårelement/metaller valts ut som utvalda prioriterade spårelement/metaller:

Kadmium (Cd), Nickel (Ni), Koppar (Cu), Zink (Zn)

Reduktionstakt för de utvalda prioriterade spårelementen/metallerna i kg:

Spårelement/metall	Totalt antal kg som ska reduceras till år 2025	Årlig reduktion från år 2015 till år 2025 i kg
Kadmium (Cd)	1,7	0,17
Nickel (Ni)	19	1,9
Koppar (Cu)	755	75,5
Zink (Zn)	1 159	116

2. Kortsiktiga och långsiktiga mål

Kortsiktigt mål 2018

Att genom aktivt uppströmsarbete, med åtgärder, vilka bestäms utifrån de resultat som erhållits av de planerade åtgärderna för år 2015 och 2016 minska mängden:

- kadmium med minst 0,68 kg till år 2018.
- nickel med minst 7,6 kg till år 2018.
- koppar med minst 302 kg till år 2018.
- zink med minst 464 kg till år 2018.

Att Cd/P-kvoten ska minska till 25,5

Ingen tillförel av utfasningsämnen från A- och B-verksamheter.

Information till hushåll och berörda verksamheter.

Dokumentnr:	Dokumenttyp:	Dokumentnamn: Revaq - Handlingsplan för Botkyrka 2015	Sida: 2(1)
Ansvarig för dokumentet: Anneth Eliasson		Granskad och fastställd av: Sign:	Gäller från: 2015-04-01

Långsiktigt mål 2025

Att genom aktivt uppströmsarbete, med åtgärder, vilka bestäms utifrån de resultat som erhållits av de planerade åtgärder som utförts för att uppfylla de kortsiktiga målen minska mängden:

- kadmium med minst 1,7 kg till år 2025.
- nickel med minst 19 kg till år 2025.
- koppar med minst 755 kg till år 2025.
- zink med minst 1 159 kg till år 2025.

Att Cd/P-kvoten ska minska till 17.

Ingen tillförsel av utfasningsämnen från prioriterade C- och U- verksamheter.

Information till hushåll och berörda verksamheter.

3. Rapportering

Handlingsplan, mål och planerade och utförda åtgärder rapporteras årligen vid ledningens genomgång.

2015

Kvartal 2 (april-juni)

- Fortsätta att dela eller skicka ut kadmiumbroschyren till berörda verksamheter.
- Gå igenom och sammanställa kemikalielistor från tvätterier och fordonstvättar.

Kvartal 3 (juli-september)

- Fokusera mer på hur vi når ut till hushållen angående uppströmsarbetet
- Fortsätta arbeta med Crane som är en punktkälla avseende bla Kadmium och Nickel

Kvartal 4 (oktober-december)

- Besöka mindre fordonstvättar, U-verksamheter tillsammans med Miljöenheten
- Inventering i ett industriområde tillsammans med Miljöenheten
- Se över möjligheten till att annonsera om uppströmsarbetet genom reklamskyltar/korta informationsfilmer för tex Youtube, FB och reklampelare mm för att nå ut till hushållen.

2016

Kvartal 1 (januari-mars)

- Skicka ut info till skolor och bjuda in dem till Svenska vattens kretsloppstävling i mars 2016.
- Ta fram en broschyr för tips till Biltvättarhelgen (april 2016)
- Börja arbeta med att ta fram broschyr/material för info till hushållen om kretsloppet och att tänka på rörande utsläpp till avloppet. Tex minska användandet av Klorin mm

Dokumentnr:	Dokumenttyp:	Dokumentnamn: Revaq - Handlingsplan för Botkyrka 2015	Sida: 3(1)
Ansvarig för dokumentet: Anneth Eliasson		Granskad och fastställd av: Sign:	Gäller från: 2015-04-01

Löpande

- Industrikontroll:
  - Ställa krav på processvattenkvaliteten vid nyanslutning och för redan anslutna verksamheter, utfärda yttrande i tillstånds- och i anmälningsärenden samt delta vid tillsyn av verksamheter.
  - I samverkan med tillsynsmyndigheten besöka fordonstvättar, verkstäder och textiltvättar i syfte att kontrollera hur råd och krav som är fastställda av Svenskt Vatten, Syvab eller av huvudman för ledningsnät uppfylls.
- Information till hushåll och berörda verksamheter genom:
  - Helsidesannons i tidningen "Nyinflyttad" som delas ut till alla som flyttar till Botkyrka under 2015
  - Nyheter på kommunens webbplats, till exempel på Världsvattendagen och Biltvättarhelgen, med råd om hur man ska använda spillvattennätet
  - Studiebesök på Himmerfjärdsverket för Botkyrkas skolor. Buss betalas av VA-avdelningen och blir bokad automatiskt när studiebesöket bokas på Syvabs webbplats.
  - Ta fram riktad information till hushållen i Botkyrka såsom broschyrer, annonser och "reklam"

Handlingsplan, mål och planerade och utförda åtgärder rapporteras årligen vid ledningens genomgång.

3. Ansvar och resursbedömning för att uppfylla planerade åtgärder för år 2015 och 2016

Ansvarig för uppströmsaktiviteterna är miljö- och kvalitetsansvarig på VA-avdelningen, Botkyrka kommun.

Resurser: 10 % av miljö- och kvalitetsansvarigs tjänst. Det finns medel för broschyrer och annat informationsmaterial.

Botkyrka kommun
Anneth Eliasson

Grödinge 12 maj 2015

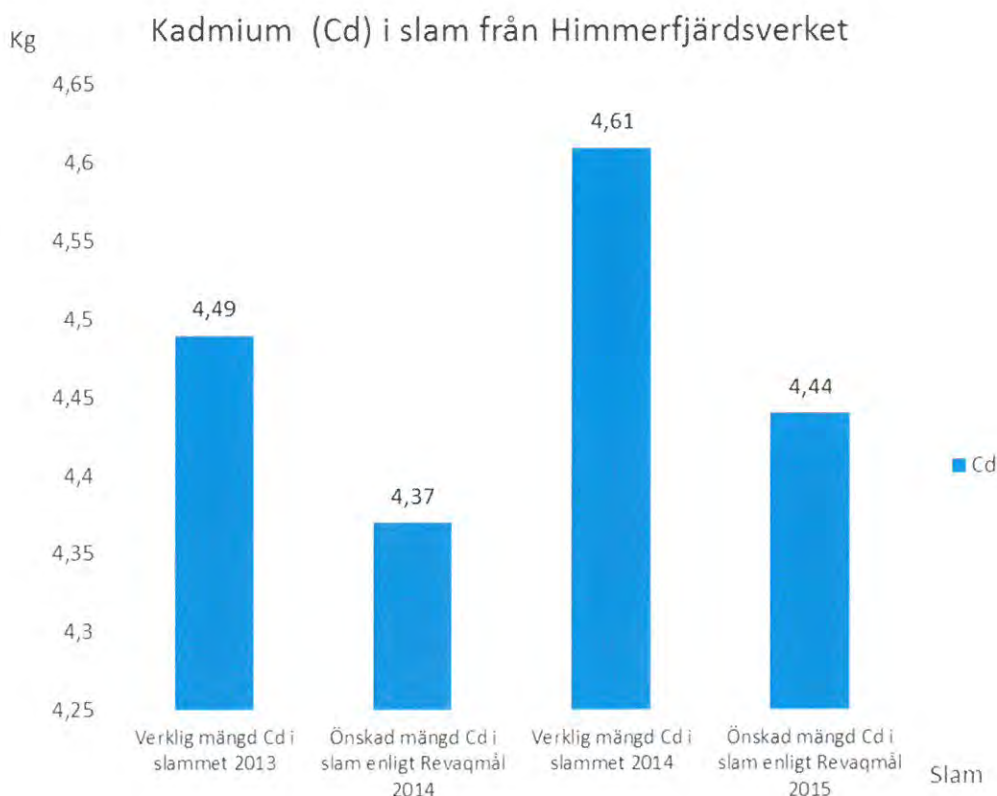
Revaq – Uppströmsarbete

Vi har nu arbetat aktivt som Revaq certifierat reningsverk sedan 2010.

Kravet i Revaqcertifieringen är att 2025 ha en Cd/P kvot på 17 i det slam som lämnar verket. 2014 var medlet för Cd/P kvoten 27,2.

Målsättningen för 2014 var att minska mängden Cd med 0,12 kg i slammet, (stapel 2 från vänster) tyvärr ökade istället Cd, med 0,24 kg i slammet (stapel 3 från vänster).

Målsättningen för 2015 är att eliminera 0,17 kg Cd ur slammet. (stapel 4 från vänster)

Trenden är alltså uppåtgående för kadmium.

Om den uppåtgående trenden fortsätter kommer det redan 2018 att bli omöjligt för oss att sprida samtliga våra slampartier på åkermark.

Postadress

Himmerfjärdsverket
147 92 Grödinge

Säte

Stockholm

Org.nr.

556050-5728

Telefon

08 410 776 00

Telefax

08 530 270 08

E-post

info@syvab.se

Internet

www.syvab.se

Grödinge 12 maj 2015

Konsekvenser av uppåtgående trend för kadmium:

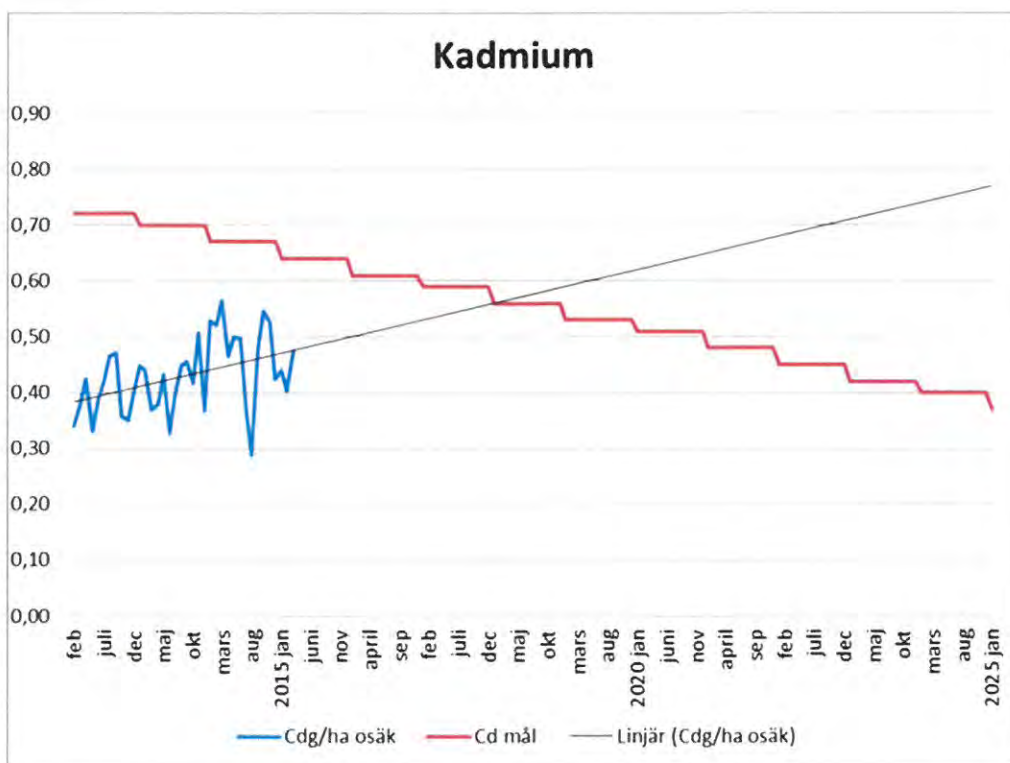
Ökade kostnader för omhändertagandet av slammet.

Omhändertagande av Revaq godkänt slam kostar idag är ca 485 kr/ton.

Kostnad för deponiering av icke Revaq godkänt slam ca 785 kr/ton.
Priset kan bli avsevärt högre om det inte finns möjlighet till deponering.

Ej möjligt att återföra fosfor till åkermark vilket är ett nationellt mål.

Det är alltså av allra största vikt att alla kommuner nu tillsätter resurser för ett aktivt uppströmsarbete på alla plan.

2015-05-12

Carl-Olof Zetterman
VD

8 x 3 = 24 effektiva åtgärder för en giftfri miljö

För att minska utsläppen av de fem grupperna av miljögifter föreslår vi 24 effektiva åtgärder som tillsammans leder en bit på väg mot en giftfri miljö. Några är nya, andra har funnits med ett tag men kan drivas hårdare. Vissa kan genomföras idag, några tar längre tid. *

Det här kan du som konsument göra:

- Handla miljömärkta textilier, bygg- och elektronikvaror samt smink och hygienprodukter. Titta efter Bra Miljöval, Svanen, EU-blomman och textilmärkningen Öko-Tex.
- Fråga efter allvädersplagg och skor som inte innehåller högfluorerade impregneringsmedel. Köp impregneringsmedel och -spray som är fluorfri.
- Köp inte kläder, kylskåp eller disk- och tvättmaskin som innehåller silver.
- Köp inte tandkräm eller deodorant som innehåller triclosan.
- Utnyttja din rätt att få veta om en vara innehåller över 0,1 viktprocent av de miljögifter som finns på kemikalielagen REACH:s kandidatlista.
- Dammsug ordentligt. Det minskar:
  - påverkan av bromerade flamskyddsmedel, ftalater och högfluorerade föreningar via inandningsluften, och
  - mängden miljögifter som spolas ut med skurvattnet.
- Lämna elektronik och allt annat farligt avfall till återvinning.
- Häll inte ut färgrester, kemikalier eller lösningsmedel i avloppet. Lämna oanvända läkemedel till apoteket.

Det här behöver politikerna göra:

Politiker i Sverige och i EU måste driva på för att:

- Intensifiera arbetet för att få med flera miljögifter på kandidatlistan över kemikalier som ska tillståndsprövas inom EU:s kemikalielag REACH.
- Skärpa reglerna för varor vid de kommande revideringarna av REACH.
- Öka resurserna för tillsyn enligt REACH.
- Verka för ett EU-direktiv som reglerar miljögifter i textilier, på samma sätt som leksaks- och RoHS-direktiven gör när det gäller leksaker och elektronik.
- Förbjuda användningen av kadmium i konstnärsfärger och silver i kläder och vitvaror.
- Klassificera tandkräm med triclosan som läkemedel så att den bara kan fås med recept. Receptbelägg läkemedel som innehåller miljöfarliga ämnen, som till exempel diclofenac.

Politiker på kommunal nivå kan:

- Skärpa kraven på giftfria produkter och varor vid upphandling.
- Ställa krav på, och bidra med resurser, så att kommunens reningsverk REVAQ-certifieras.

Det här gör avloppsreningsverken:

- Samarbetar med industri- och branschorganisationer när det gäller utbildning och uppströmsarbete.
- Ställer krav på anslutna industrier och verksamheter enligt publikationen P95.
- Förbättrar informationen om miljögifter till industrier, hushåll och skolor.
- Deltar i forskning om hur utsläpp av kemikalier och potentiella miljöhot som läkemedelsrester kan påverka hälsa och miljö.
- Medverkar i forskning om nya effektiva och energisnåla renings tekniker.
- REVAQ-certifierar sina reningsverk för att minska flödet av miljögifter till reningsverken. Det ger en hållbar återföring av växtnäring till jordbruksmark.
- Är medlem i vattentjänstföretagens branschorganisation Svenskt Vatten, som finansierar forskning och tar fram underlag för VA-verkens uppströmsarbete.
- Stödjer Svenskt Vattens arbete i EU via den europeiska vattenbolagsorganisationen EUREAU för att få en kemikalielagstiftning som är hållbar även ur vattenspektiv.

* Mer information finns på www.svenskvatten.se

9

Anmälningssärenden (TEF/2015:165, TEF/2015:164, TEF/2015:163, TEF/2015:156, TEF/2015:155, TEF/2015:154, TEF/2015:151, TEF/2015:141, TEF/2015:140, TEF/2015:138, TEF/2015:136, TEF/2015:126, TEF/2015:85, TEF/2015:83, TEF/2015:63)

Förslag till beslut

Tekniska nämnden har tagit del av anmälda handlingar.

Handlingar

Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2015-06-08, § 134, nytt kommunhus.

Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2015-06-08, § 135, återrapportering av ekonomisk analys för Sthlm SkiCenter.

Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2015-06-08, § 141, rapport om mänskliga rättigheter i Botkyrka.

Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2015-06-08, § 143, riktlinjer för arbetsgruppen för funktionshinderfrågor.

Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2015-06-08, § 144, statsbidrag finskt förvaltningsområde 2015.

Kommunfullmäktiges protokollsutdrag 2015-06-16, § 95, flerårsplan 2016-2019.

Kommunfullmäktiges protokollsutdrag 2015-06-16, § 100, äldreplan 2015-2019.

Kommunfullmäktiges protokollsutdrag 2015-06-16, § 101, delårsrapport 1 Botkyrka kommun.

2015-08-24

Dnr

Kommunfullmäktiges protokollsutdrag 2015-06-16, § 103, upphandling av hyresavtal för vård- och omsorgsboende, försäljning Samariten.

Kommunfullmäktiges protokollsutdrag 2015-06-16, § 104, slutrapport Tullinge Trädgårdsstad.

Kommunfullmäktiges protokollsutdrag 2015-06-16, § 105, Slutrapport Fittjaterassen.

Kommunfullmäktiges protokollsutdrag 2015-06-16, § 107, antagande av detaljplan Vårsta C samt godkännande av exploateringsavtal.

Kommunfullmäktiges protokollsutdrag 2015-06-16, § 112, antagande av detaljplan för Yrkesskolan 2 och del av Yrkesskolan 3 samt godkännande av köpeavtal.

Förslag till detaljplan för Alfred Nobels allé, Tullinge, Botkyrka kommun.

Förslag till detaljplan för Fittja centrum, Botkyrka kommun.

§ 134**Nytt kommunhus (KS/2014:290)****Beslut**

1. Kommunstyrelsen ger kommunledningsförvaltningen i uppdrag att utse en tjänstemannastyrgrupp för att styra och samordna arbetet mellan förvaltningar och eventuella bolag. Kontinuerlig återrapportering ska ske till kommunstyrelsen.
2. Kommunstyrelsen lämnar en beställning till tekniska nämnden att med styrgruppen som samlande beställare projektleda och närmare utreda lokaliseringen av ett nytt kommunhus i centrala Tumba samt att utreda verksamhet/funktion, nya arbetsplatsstrategier, arkitektur och ekonomi.
3. Kommunstyrelsen ger kommunledningsförvaltningen i uppdrag att återkomma till kommunstyrelsen senast april 2016 med ett förslag på placering av ett nytt kommunhus och en första återrapport om verksamhet/funktion, nya arbetsplatsstrategier, arkitektur och ekonomi inför flerårsplan 2017-2020.
4. Kommunstyrelsen ger kommunledningsförvaltningen i uppdrag att värdera förutsättningarna för befintlig byggnads framtida användning.

Budget för 2015 är 1 miljon kronor och finns inom kommunstyrelsens ram.

Motivering

Frågan om renovering och ombyggnad av kommunalhuset, alternativt att bygga nytt kommunhus, har utretts under lång tid. Den samlade bedömningen utifrån ekonomi, funktion och utvecklingsmöjligheter i centrala Tumba är att ett nytt kommunhus är ett bättre alternativ än ombyggnation av det befintliga kommunalhuset.

Förutsättningar finns för nya förvaltningslokaler på flera platser i Tumba och där kommunen i flertalet fall äger marken.

2015-06-08

Dnr KS/2014:290

Det befintliga kommunhuset som uppfördes i början av sjuttioalet har idag ett stort renoveringsbehov. I det befintliga kommunhuset är avloppssystem uttjänta, elsystem behöver bytas ut och ventilationen fungerar inte på ett tillfredställande sätt. Akuta brister i befintligt kommunhus måste åtgärdas inom 2-5 år till en kostnad om cirka 80-90 miljoner kronor. För att uppnå den standard som Botkyrka eftersträvar i andra kommunala byggander gällande isolering, energianvändning och för att få ett mer öppet kommunhus enligt tidigare förslag, skulle kostnaderna hamna på cirka 230 miljoner kronor. Till det ska läggas kostnader för evakuering och ersättningslokaler för de cirka 420 personer som har sin arbetsplats i kommunalhuset.

Utifrån de översiktliga beräkningar som gjorts hittills kan ett nybyggt kontorshus för lika många medarbetare som idag (420 stycken) och med bättre anpassade lokaler kosta cirka 300 miljoner kronor. En försäljning av befintligt kommunhus idag för bostadsändamål beräknas ge en intäkt på cirka 30 miljoner kronor. Med det finns bra möjligheter att låta det befintliga huset vara del av kommunens ambitiösa planer för bostadsbyggande. Det skulle också öppna upp möjligheter för en utveckling av närområdet kring byggnaden.

Det finns idag ytterligare aspekter som måste ses över. Därför föreslås att tekniska nämnden får i uppdrag att tillsammans med styrgruppen närmare utreda förutsättningarna avseende alternativa platser, val av kontorslösning, arkitektur samt ekonomi/finansiering för ett nytt kommunhus i Tumba. Ytterligare föreslås att kommunledningsförvaltningen får i uppdrag att värdera förutsättningarna för befintlig byggnads framtida användning.

Kommunledningsförvaltningen redogör för ärendet i en tjänsteskrivelse 2015-04-17.

Yrkanden

Dan Gahnström (MP), Mats Einarsson (V), Jimmy Baker (M), Yngve RK Jönsson (M), Stefan Dayne (KD) och Robert Steffens (C) yrkar bifall till ordförandeförslaget.

Östen Granberg (SD) yrkar bifall till ordförandeförslaget, bilaga.

Expedieras till:

Samtliga nämnder

Förvaltningschef Jörgen Skagerdahl, tekniska förvaltningen

Ekonomichef Niclas Johansson, kommunledningsförvaltningen

Projektchef Krister Stralström, kommunledningsförvaltningen

Yrkande

Kommunstyrelsen 2015-06-08

Ärende 134 Nytt kommunhus (KS/2014:290)

Sverigedemokraterna ser positivt på ett byggande av ett nytt kommunhus. Vi ser gärna att det gamla kommunhuset konverteras till ungdomsbostäder.

Med hänvisning till ovanstående yrkar vi bifall till förslaget

För Sverigedemokraterna Botkyrka

Östen Granberg

§ 135**Återrapportering av ekonomisk analys för Sthlm SkiCenter (KS/2013:441)****Beslut**

1. Kommunstyrelsen har tagit del av *Botkyrka kommun Second opinion skidtunnel* rapport.
2. Kommunstyrelsen betraktar uppdrag 2014-06-09 KS § 159 att utföra en extern oberoende analys för bedömning av ekonomin för att driva Stockholm SkiCenter som återrapporterat.
3. Kommunstyrelsen ger kommunledningsförvaltningen i uppdrag att ta fram fördjupade kassaflödesanalyser samt förslag på finansieringsmodeller där offentligt finansiellt åtagande minimeras.

Sammanfattning

Kommunen har sedan 2007 arbetat med idén om en skidtunnel i friluftsområdet Lida. Den 9 juni 2014 § 159 tog kommunstyrelsen beslutet att avbryta upphandlingen gällande Sthlm SkiCenter och samtidigt beställa en ekonomisk oberoende analys för bedömningen av ekonomin för att driva Sthlm SkiCenter.

PwC utförde analysen på uppdrag av kommunledningsförvaltningen. Resultaten av analysen visar att intresset för skidåkning är rekordstort, dock saknas statistik på den faktiska volymen av längdskidåkning i länet. Detta sammantaget med bristen på jämförbara anläggningar gör att intervallet för antal besökare blir mycket stort.

De befintliga anläggningar som finns idag visar alla på ett besökarantal på cirka 30 000 årligen. En skidtunnel i Stockholmsområdet har betydligt bättre förutsättningar kopplat till stor befolkning inom upptagningsområdet samt en förmodat hög betalningsvilja kopplat till åkning. För att Sthlm SkiCenter ska nå ett nollresultat krävs 117 500 besökare årligen.

2015-06-08

Dnr KS/2013:441

För att skidtunneln ska vara lönsam krävs att det stora skidintresset som finns idag även är bestående över en längre tid (minst 20 år), vilket är mycket svårbedömt. Analysen visar också att de befintliga anläggningarna som är en del av ett större koncept med exempelvis uthyrning och restaurang klarar sig bättre.

Hittills har liknande anläggningar haft svårt att locka till sig privata investerare. Kommunen riskerar därför att helt eller delvis behöva finansiera projektet på egen hand.

Då stor osäkerhet råder angående hur många besökare en skidtunnel i Lida kan få är det viktigt att hitta referensanläggningar. I Göteborg öppnar en inomhusskidtunnel till hösten. Kommunledningsförvaltningen kommer att följa upp besöksstatistiken från anläggningen i syfte att bättre kunna uppskatta antalet besökare en skidtunnel i Lida kan få.

Kommunledningsförvaltningen redogör för ärendet i en tjänsteskrivelse 2015-04-16.

Särskilda yttranden

Jimmy Baker (M) och Yngve RK Jönsson (M) lämnar ett särskilt yttrande, bilaga.

Lars Johansson (FP) lämnar ett särskilt yttrande, bilaga.

Robert Steffens (C) lämnar ett särskilt yttrande, bilaga.

_____

Expedieras till:

Upplev Botkyrka AB

Samtliga nämnder

Upphandlingschef Anders Kuylser, kommunledningsförvaltningen

Projektchef Krister Stralström, kommunledningsförvaltningen

Ekonomichef Niclas Johansson, kommunledningsförvaltningen

Områdesutvecklare Björn Adelly, kommunledningsförvaltningen

Verksamhetschef Sara Wrethed, kommunledningsförvaltningen

Förvaltningsrätten i Stockholm – bevis om laga kraft

SÄRSKILT YTTRANDE

Kommunstyrelsen

2015-06-08

Ärende 135 Återrapport Ski Center (KS/2013:441)

Vi har tagit del av återrapporten kring Ski Center på Lida och vill göra några medskick till den fortsatta processen.

Lida friluftsområde i Tullinge har utvecklats positivt sedan kommunens övertagande, och nya spännande verksamheter som vi ser fram emot kan snart bli en realitet. För oss moderater är det viktigt att investeringarna kommer från näringsliv och riskkapital. Vi har varit och är fortfarande därför positiva till en, i allt väsentligt, externt finansierad skidtunnel på Lida.

Vi vill framhålla att vi ser att kommunen kan vara en medaktör för att en etablering ska kunna komma till stånd. Finansiering eller delfinansiering av grundläggande infrastruktur, som vägar, VA, el och liknande är den ena delen. Den andra delen är att vi inte är främmande för att kommunen ska kunna köpa tider i skidtunneln, som sedan ex. skolklasser ska nyttja, inom ramen för exempelvis idrottslektioner och friluftsdagar. Spåravgifter för icke-Botkyrkabor, utanför tunneln i konstsnöspåren, är något som vi också vill ska vara med som en viktig fråga i den kommande processen.

Lida Friluftsgård är en fantastisk tillgång för Botkyrka kommun med sitt läge i natur- och sjönära miljö och nära till Stockholm. Vi tror samtidigt att Lida Friluftsgård skulle kunna utvecklas till någonting ännu bättre.

Vi ser stora möjligheter till att utveckla Lida-området mer om vi skulle kunna få dit entreprenörer som vill anlägga och driva en SPA-anläggning för inomhusbad, med tillgång till bastu, bassäng och mindre pooler - men även gärna ett kallhusbad som kan användas under sommarperioden. Isen som ligger vintertid erbjuder ju i sig ytterligare aktivitets- och eventmöjligheter för driftiga entreprenörer.

Till detta kan man även koppla en kursgårds- eller konferensverksamhet med övernattningsmöjligheter. Detta ser vi gärna utvecklas tillsammans med en privat aktör som utvecklar och investerar i anläggningen. Bli skidtunneln en realitet så kommer en SPA-anläggning att kunna bli ett fint komplement och efterfrågan på övernattningsmöjligheter kommer att öka ännu mer.

Det är dock viktigt att ”platsen Lida” förblir öppen och tillgänglig för alla Botkyrkabor, även under högtidsdagar som exempelvis valborg, nationaldagen och midsommar.

Jimmy Baker

Yngve RK Jönsson

SÄRSKILT YTTRANDE
2015-06-08

Ärende 135 Återrapportering av ekonomisk analys för Sthlm SkiCenter

Rapporten pekar på det som Folkpartiet framfört vid ett flertal tillfällen när det gäller tanken på en skidtunnel vid Lida, nämligen problemet att hitta externa finansiärer. I ett sådant läge återstår då bara kommunen som finansiär och risktagare.

Det är därför bra att frågan ska analyseras vidare, men vi vill från Folkpartiet sida åter markera att vi inte ställer upp bakom tanken på att bygga en skidtunnel om det är offentliga kommunala medel som ska finansiera helt, delvis eller driva bygget. Dessutom finns det andra frågetecken kring en eventuell skidtunnel vid Lida. Det kanske allra största frågetecknet handlar om infrastrukturen i form av vägar, kollektivtrafik och parkeringar för den 117 500 besökare som krävs för att skidtunneln ska nå ett nollresultat.

Lars Johansson (FP)

CENTERPARTIET
BOTKYRKA - GRÖDINGE

Yttrande
Kommunstyrelsen

KS/2013:441

Återrapportering av ekonomisk analys för Sthlm SkiCenter

Centerpartiet ser mycket positivt på att Lida-området utvecklas, men detta måste göras i samspel med naturen och det omkring liggande området. Vi ser också att det är otroligt viktigt att man håller skattebetalarnas pengar utanför detta projekt, kommunen kan självklart hjälpa till med viss infrastruktur, men själva anläggningen måste finansieras privat.

Rober Steffens (C)
Torsdagen den 4 Juni

Handwritten signature

§ 141**Rapport om mänskliga rättigheter i Botkyrka (KS/2015:369)****Beslut**

1. Kommunstyrelsen har tagit del av rapporten avseende mänskliga rättigheter i Botkyrka.
2. Kommunstyrelsen uppdrar till kommunledningsförvaltningen att ta fram konkreta förslag på hur kommunen kan förstärka arbetet med mänskliga rättigheter samt se över implementeringen av redan fattade beslut om olika konventioner om mänskliga rättigheter
3. Kommunstyrelsen överlämnar rapporten till de övriga nämnderna för kännedom.

Sammanfattning

Sedan 1 januari 2013 har kommunstyrelsen identifierat arbetet med att säkerställa kommuninvånarnas mänskliga rättigheter som ett prioriterat verksamhetsområde. Men inriktningen på och ambitionsnivån för arbetet behöver konkretiseras, och rapporten *Mänskliga rättigheter i Botkyrka* ger underlag till framtida beslut.

Rapporten ger en nutida bakgrund till de mänskliga rättigheternas framväxt som verktyg och styrdokument, och dess koppling till svensk lagstiftning. Rapporten redovisar också argument som talar för en människorättsbaserad politik och förvaltning, samt slutligen hur vi bör etablera ett människorättsarbete i den kommunala förvaltningen.

Rapporten möter en tidigare planerad aktivitet på kommunledningsförvaltningen om att uppdatera MR-rapporten från 2011, *Fokus på mänskliga rättigheter i Botkyrka*.

2015-06-08

Dnr KS/2015:369

Kommunledningsförvaltningen redogör för ärendet i en tjänsteskrivelse
2015-05-05.

Demokratiberedningen har behandlat ärendet 2015-05-22 § 19.

_____

Expedieras till:

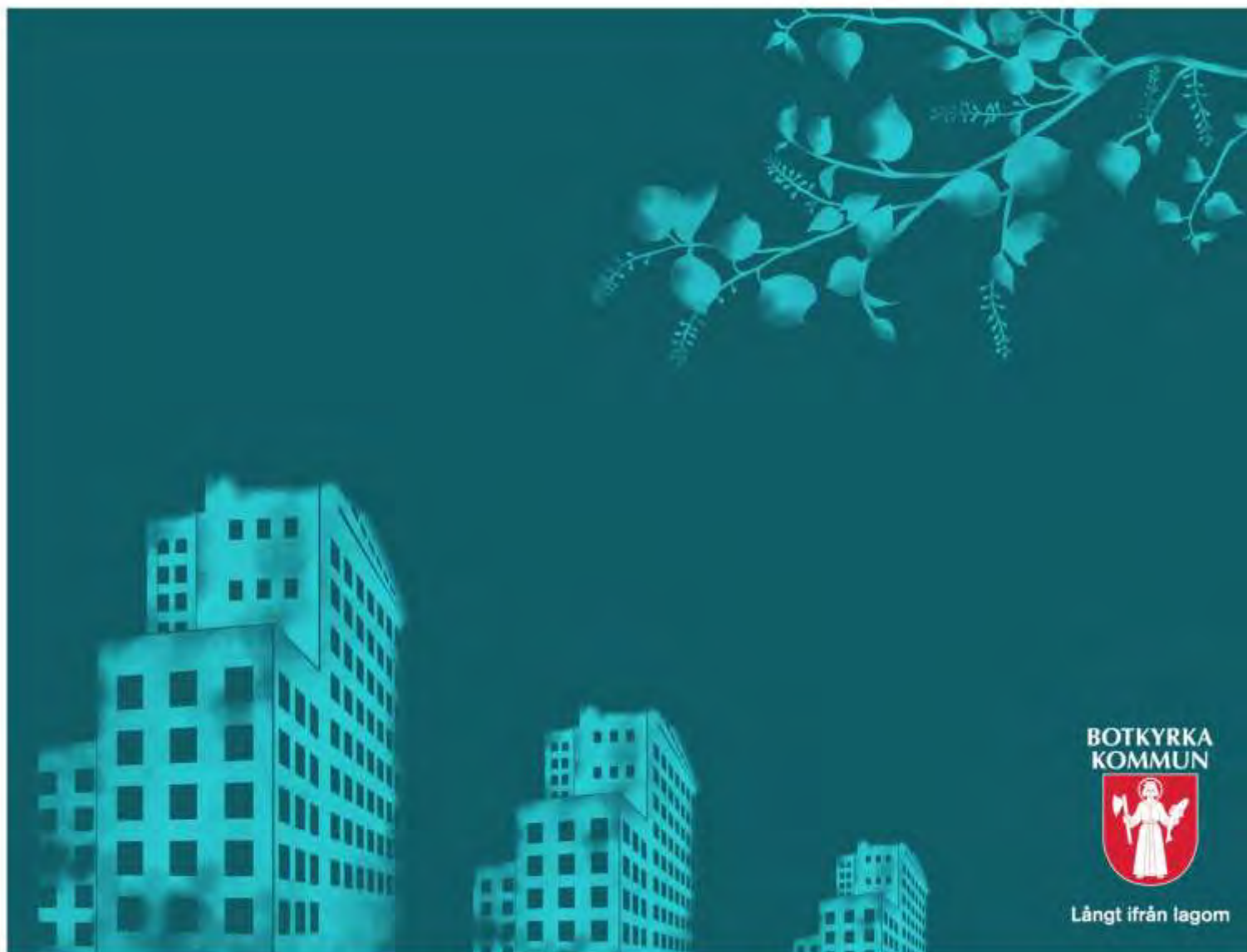
Samtliga nämnder

Verksamhetschef Helena Rojas, kommunledningsförvaltningen

**LÅNGT
IFRÅN LAGOM**

Mänskliga rättigheter i Botkyrka

Underlag för beslut om ambitionsnivå och inriktning på arbetet

INNEHÅLL

FÖRORD	3
SAMMANFATTNING	3
INLEDNING.....	5
Rapportens syfte	5
MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER.....	7
Framväxt	8
Mänskliga rättigheter och svensk lagstiftning –.....	8
Mänskliga rättigheter och demokrati	9
Mänskliga rättigheter och diskriminering	10
ARGUMENT FÖR EN MÄNNISKORÄTTSBASERAD POLITIK OCH FÖRVALTNING	10
1. Synliggör ansvarsfrågor	11
2. Förtydligar det juridiska ansvaret.....	11
3. Språkbruket styr synsättet	12
4. Rättighetskonflikter synliggörs och ger stöd vid prioriteringsfrågor.....	12
5. Det kommunala uppdraget och den enskilda människan stärks	13
HUR KAN VI GÅ TILL VÄGA?.....	13
Inventera	13
Förslag på konkreta steg i riktning mot en människorättsbaserad förvaltning	15
Deltagande och inkludering	17
Samarbete är nödvändigt	17

FÖRORD

Den generella nivån i fråga om mänskliga rättigheter anses vara ganska god i Sverige. Intresset att arbeta utifrån ett rättighetsperspektiv har ökat under senare år men det saknas ett helhetsgrepp och kopplingen till konventionerna är svag, också i Botkyrka. Ska arbetet bli varaktigt och ge önskad effekt så behövs en bättre samordning och ett uttalat människorättsperspektiv i svensk offentlig förvaltning.¹

Sveriges kommuner och landsting (SKL) och regeringen genomför nu en treårig satsning för att stärka arbetet med mänskliga rättigheter på kommunal och regional nivå. Satsningen syftar till att stärka respekten för och öka kunskapen om hur mänskliga rättigheter kan omsättas i praktiken. En nationell handlingsplan är under framtagande för hur arbetet ska bedrivas från juni 2015 till juni 2017.² Den kartläggning SKL presenterade i februari 2015 visar att där finns en klar efterfrågan på tydliga direktiv, kunskap om samt stöd i hur de mänskliga rättigheterna ska förstås och tillämpas i den offentliga vardagen.³

SKL:s kansli med ansvar för den treåriga satsningen har följt denna rapports framväxt med intresse.

SAMMANFATTNING

Denna översikt är en vägledning till kommunstyrelsen och övriga nämnder och ger svar på hur ett kommunalt människorättsarbete kan och bör genomföras. Den ger underlag för ett politiskt beslut om ambition och omfattning på strategiskt människorättsarbete i vår kommunala förvaltning.

Mänskliga rättigheter är ett sätt att formulera vad som inte får göras mot någon människa och vad som bör göras för varje människa.⁴ Ansvaret för de mänskliga rättigheterna åligger inte bara staten utan hela den offentliga förvaltningen. Detta ansvar är inget staten, kommuner eller landsting kan välja bort, oavsett resurstillgång. I Sverige handläggs många frågor kopplade till ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter – t.ex. rätt till utbildning, bostad, arbete och kultur – på lokal nivå där kommunen eller

---

¹ Västra Götalandsregionens kommitté för rättighetsfrågor, Kommittén för rättighetsfrågors strategi 2013–2014, (SOU 2010:70).

² <http://skl.se/demokratiledningstyrning/manskligarattigheter.105.html>

³ SKL (2015) kartläggning,

⁴ Abiri, Brodin, Johansson (2008) [det behövs mer information i referenserna, eller en litteraturlista i slutet med fullständiga uppgifter om källorna]

landstinget är huvudman. Det betyder att Botkyrka kommun har en nyckelroll i arbetet med att respektera, skydda, tillgodose och främja de mänskliga rättigheterna.

För att varaktigt tillämpa mänskliga rättigheter i Botkyrka så behöver vi samordna våra insatser och arbeta med ett uttalat människorättsperspektiv i hela kommunen. Mänskliga rättigheter behöver ges plats i politiken i form av ett politiskt prioriterat mål för att få fäste och tas på allvar. Det är viktigt att poängtera att det inte handlar om att sjösätta ett nytt perspektiv utan att förtydliga och samordna det vi redan gör.

Ett rättighetsperspektiv i kommunal verksamhet

Botkyrkas befolkningsstruktur ger kommunen en särskild utmaning i att skapa jämlika livschanser och tillgång till grundläggande rättigheter. Ett uttalat rättighetsperspektiv och ett språkbruk som tydliggör detta i organisationen och i verksamheterna är ett nödvändigt inledande steg.

Samlande ramverk

Det jämlikhets- och hållbarhetsarbete som pågår i kommunen har mänskliga rättigheter som samlande ramverk, men detta samband är varken medvetandegjort eller synliggjort.

Styrning och uppföljning av MR-arbetet måste säkras

Kommunens uppdrag i fråga om mänskliga rättigheter behöver vara tydligt uttalat och begreppet mänskliga rättigheter behöver definieras. Data behöver samlas in kring rättighetssituationen för olika grupper, och analyseras på ett systematiskt sätt. Det är viktigt att kartlägga hur den aktuella situationen ser ut och ringa in var och för vilka personer och grupper som skyddet och tillgången till olika rättigheter är svagast. Det är nödvändigt för att kunna formulera arbetet framåt och åtgärda bristerna. Verktyg som mäter jämlikhet och ojämlikhet och mänskliga rättigheter behöver utvecklas

Samordning

Bättre samordning kring rättighetsarbetet mellan olika verksamheter, sektorer och nivåer.

Kunskapshöjande insatser

Politiker och tjänstemän, alla kommunanställda, behöver bli medvetna om sitt ansvar att respektera, skydda, tillgodose och främja invånarnas mänskliga rättigheter och få kunskap och stärkta möjligheter

att göra så. Botkyrkas invånare behöver bli medvetna om sina rättigheter och få större egenmakt att driva sina frågor och utöva inflytande.

INLEDNING

Att arbeta med mänskliga rättigheter kan kännas stort och globalt men innebär i lika hög grad att arbeta lokalt och i liten skala. Att översätta internationella regelverk lokalt kan kännas överväldigande och tungt till en början. ***Det är därför viktigt att mänskliga rättigheter bryts ner, anpassas och förstås i förhållande till den lokala kommunala vardagen och dess verklighet och utmaningar.*** Avgörande är att våga börja där vi står i dag och med de förutsättningar och verktyg som finns till vårt förfogande, för att sedan bygga vidare och utveckla arbetet allt eftersom kunskap och erfarenhet ökar.

Initiativet för ett rättighetsarbete i Botkyrka behöver börja på rätt ställe i organisationen, hos politiker och chefstjänstemän. Det är här besluten tas och mänskliga rättigheter måste förstås för att kunna prioriteras. För att lyckas behöver dessa nyckelpersoner vara inkluderade redan från början och ha en drivande och övervakande roll för fortsatta satsningar.⁵ Den politiska viljan och närvaron är ett måste för att detta ska kunna bli verklighet. Det är också hos chefer som ansvaret och befogenheterna ligger för antidiskrimineringsarbetet, vilket är en viktig del i arbetet för mänskliga rättigheter. Om rättighetsarbetet drivs på lägre nivåer finns en risk att arbetet och utvecklingen stannar av, då personer på denna nivå kanske inte har befogenheter att driva arbetet vidare i önskad riktning.⁶ Ett rättighetsarbete får inte hänga på enstaka individer i organisationen utan kräver tyngd i form av beslut och stöd men likväl en bred förankring hos övriga tjänstemän på lägre nivå och ute i verksamheterna som alla ska inkluderas på sikt. Dock är också enstaka och drivna personer med en rätt kompetens och engagemang viktiga för ett förändringsarbete, som i grund och botten innebär ett paradigmskifte.

Rapportens syfte

Rapporten syftar till att ge kommunstyrelsen och övriga nämnder en vägledning och svar på hur ett kommunalt människorättsarbete kan och bör genomföras. Den utgör ett kunskapsunderlag för ett

---

⁵ DO (2014) Mänskliga rättigheter på hemmaplan, Abiri, Brodin, Johansson (2008).

⁶ DO (2014) Mänskliga rättigheter på hemmaplan.

politiskt beslut om ambition och omfattning på strategiskt människorättsarbete i vår kommunala förvaltning. Vikten av en människorättsbaserad politik och förvaltning i Botkyrka behöver konkretiseras. Hur skulle ett sådant arbete kunna se ut och verkställas i vår kommunala struktur och av vem eller vilka?

Kommunfullmäktige fastslog 2007 sex långsiktiga politiska utmaningar som Botkyrka behöver möta och hantera för att uppnå en hållbar samhällsutveckling. Botkyrkaborna har arbete, känner sig hemma, Botkyrka har de bästa skolorna, bidrar inte till klimatförändringarna, invånarna är friska och mår bra och har förtroende för varandra och demokratin.

Rapporten är en sammanställning och en presentation av mycket av den kunskap och de erfarenheter som finns på området i dag, både nationellt och internationellt. Det finns en enighet om vikten av att arbeta med ett uttalat rättighetsperspektiv på lokal nivå. Förslagen på vad som bör och kan göras som presenteras i denna rapport måste beslutas av kommunfullmäktige och sedan anpassas i samarbete med verksamhetsområdena.

2011 presenterades årsrapporten *Hållbar utveckling med fokus på mänskliga rättigheter*. Rapporten presenterade viktig och relevant information kring arbetet med Botkyrkas sex hållbarhetsutmaningar men bidrog inte till en ökad förståelse och kunskap kring mänskliga rättigheter och hur man praktiskt arbetar med dessa i vardagen. De indikatorer som rapporten presenterade mäter inte heller mänskliga rättigheter eller arbetet med mänskliga rättigheter på ett tydligt och enkelt sätt. Vi behöver först definiera kommunens uppdrag i fråga om mänskliga rättigheter och säkerställa att kunskapen finns kring dessa innan vi kan granska Botkyrkas hållbarhetsarbete med ett fokus på mänskliga rättigheter.

Rapporten ger en kortfattad och övergripande presentation av mänskliga rättigheter, kopplingen till svensk lagstiftning och kommunens ansvar. Vidare förklaras vikten av en människorättsbaserad politik och förvaltning, dvs. att integrera ett uttalat rättighetsperspektiv i kommunen. I slutet av rapporten ges konkreta förslag på hur detta arbete kan se ut kopplat till det jämlikhets- och hållbarhetsarbete som Botkyrka bedriver i dag.

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Mänskliga rättigheter är ett sätt att formulera vad som inte får göras mot någon människa och vad som bör göras för varje människa.⁷ Kampen för rättigheter och rättighetsfrågor har funnits länge men vår tids definition av mänskliga rättigheter uppkom efter andra världskriget och de fruktansvärda brott mot mänskligheten som då begicks. De mänskliga rättigheterna kan sägas omfatta frågor och ställningstaganden av tre slag: etiska principer, politiska ställningstaganden och lagstiftning.⁸ Mänskliga rättigheter är ett legitimt och internationellt accepterat ramverk i syfte att uppnå lika värde och lika rätt för alla invånare i ett land.

- De **etiska principerna** inbegriper frågor som, vad är en mänsklig rättighet, hur kan rättigheterna motiveras, vem ska ha vilka rättigheter och bör någon grupp ha ett förstärkt rättighetsskydd i förhållande till andra?
- De **politiska ställningstagandena** behandlar rättigheternas politiska sammanhang och hur de mänskliga rättigheterna ska genomföras i olika sammanhang och på olika nivåer i samhället. Vidare hur rättigheterna ska prioriteras när olika värden och intressen ska vägas mot varandra, och vid rättighetskonflikter.
- **Lagstiftningen** handlar om det juridiska ramverket och hur detta är organiserat. Hur ser det juridiska skyddet ut för de mänskliga rättigheterna nationellt och internationellt? Vilka mänskliga rättigheter är juridiskt bindande? Vilken status har rättigheterna i olika sammanhang? Vad händer när en kränkning av de mänskliga rättigheterna inträffar?

De mänskliga rättigheterna är **universella** – de gäller för alla människor, utan åtskillnad och ska respekteras över hela världen. De är **odelbara** – alla rättigheter är lika viktiga och ömsesidigt samverkande oavsett karaktär och därmed delar av samma helhet. Principen om **icke-diskriminering** ska gälla för var och en utan diskriminerande åtskillnad på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, könsidentitet och könsuttryck, ålder eller annan

---

⁷ Abiri, Brodin, Johansson (2008).

⁸ (SOU 2010:70), Abiri, Brodin, Johansson (2008).

omständighet som gäller den enskilda. Att bekämpa diskriminering är en central målsättning i arbetet för de mänskliga rättigheterna.⁹

Mänskliga rättigheter som begrepp är komplext. Det finns många viktiga diskussioner kring begreppet i sig och den kontext inom vilken de mänskliga rättigheterna existerar, samt hur de vuxit fram och förmedlas vidare. Det finns aspekter kring makt och kön som är viktiga att belysa samt diskussioner kring mänskliga rättigheter för vem och av vem. Vad är det vi förmedlar när vi pratar mänskliga rättigheter och hur förmedlar vi denna kunskap? Alla begrepp som handlar om människors existens behöver problematiseras för att kunna utvecklas och förbättras. Denna rapports syfte och omfattning ger inte utrymme för en sådan fördjupning, men i slutet av rapporten presenteras förslag för vidare läsning inom området.

Framväxt – 1948 antogs den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna av FN:s generalförsamling, den inleds med de mänskliga rättigheternas grundläggande princip: *”Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter”*. Den allmänna förklaringen består av 30 artiklar (se bilaga) och antogs som en politisk viljeyttring och ett målsättningsdokument men utvecklades med tiden till två juridiskt bindande konventioner.

1. Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter
2. Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter

Dessa konventioner utgör tillsammans med den allmänna förklaringen i dag ett grundläggande ramverk för arbetet med de mänskliga rättigheterna. Sedan förklaringen antogs har det internationella systemet för skydd av de mänskliga rättigheterna byggts ut och utvecklats. Ett flertal konventioner och andra dokument har tillkommit och antagits inom FN, Europarådet, Internationella arbetsorganisationen (ILO) och andra internationella organisationer.¹⁰

Mänskliga rättigheter och svensk lagstiftning – Den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheter är inte juridiskt bindande, men innebär ett politiskt åtagande och räknas numera som praxis. Däremot är

---

⁹ (SOU 2010:70), Skr. 2005/06:95.

¹⁰ (SOU 2010:70), Skr. 2005/06:95.

konventionerna juridiskt bindande för de stater som skrivit under dem. Europakonventionen (EKMR)¹¹ är inkorporerad i sin helhet, det vill säga gäller som svensk lag. Mänskliga rättigheter finns formulerade i regeringsformen (RF), och i de andra grundlagarna tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL). Utöver grundlagarna finns mänskliga rättigheter inskrivna i lagstiftning inom exempelvis skola, hälsa och sjukvård.¹²

Det finns med andra ord en tydlig koppling mellan FN:s konventioner om de mänskliga rättigheterna och svensk lagstiftning som kan och bör lyftas fram. Därför är det viktigt att belysa och diskutera hur dessa lagar kan användas för att prioriteringar ska göras med hänsyn till mänskliga rättigheter.¹³ Detta tillsammans med diskrimineringslagen är starka verktyg i arbetet att på lika villkor respektera, skydda, tillgodose och främja mänskliga rättigheter för alla invånare i Botkyrka kommun. I kommunallagen saknas tydliga referenser till de mänskliga rättigheterna och görs inte denna koppling så finns risken att mänskliga rättigheter inte heller återfinns i kommunala styrdokument.

Mänskliga rättigheter och demokrati

Demokrati och mänskliga rättigheter är nära förbundna och förstärker varandra men kopplingen är inte alltid enkel. Demokratins idé bygger på att personer tillhörande en viss grupp inkluderas i demos (folket) och idén om medborgarskap, vilket automatiskt innebär en utestängning av de som inte tillhör demos. De mänskliga rättigheternas idé baseras i stället på att alla individer har vissa grundläggande rättigheter, oavsett medborgarskap.¹⁴

- FN:s allmänna förklaring och konventioner om de mänskliga rättigheterna
- Europakonventionen
- Grundlagar
- Nationell lagstiftning

Ett demokratiskt styre är en mänsklig rättighet i sig, och flera av de mänskliga rättigheterna är en förutsättning för att en demokrati ska kunna fungera, t.ex. yttrandefrihet, mötesfrihet och föreningsfrihet. De mänskliga rättigheterna skyddas och främjas också bäst i en demokrati. Sambandet är tydligt men

¹¹ Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (EKMR), European Convention on Human Rights (ECHR).

¹² Skollagen (SFS 2010:800), socialtjänstlagen (SFS 2001:453), hälso- och sjukvårdslagen (SFS 1982:763).

¹³ SKL (2010) Indikatorer för mänskliga rättigheter.

¹⁴ (SOU 2010:70), Abiri, Brodin, Johansson (2008).

därmed inte sagt att de mänskliga rättigheterna respekteras och garanteras för alla på lika villkor i en demokrati. Ett exempel är hur Sverige historiskt men också i nutid hanterat de nationella minoriteterna.¹⁵ Mänskliga rättigheter förutsätter ett demokratiskt styrelseskick samtidigt som de sätter gränser för vad man kan besluta om i en demokrati. Mänskliga rättigheter begränsar majoritetsstyrets och myndigheters maktutövning och garanterar minoriteters rättigheter.¹⁶

Mänskliga rättigheter och diskriminering

En viktig del i arbetet med att skydda mänskliga rättigheter är att motverka diskriminering och synliggöra maktstrukturer som ger upphov till diskriminering så som kön, ursprung, funktionsnedsättning, ålder m.fl. Rätten att inte bli diskriminerad är grundläggande och en utgångspunkt för hur de övriga rättigheterna ska utövas dvs. utan åtskillnad av något slag, vilket är principen om icke-diskriminering.¹⁷

Om en stat ska kunna sägas efterleva de mänskliga rättigheterna så räcker det inte att den behandlar alla i landet lika. Ett problem vi har i dag är att svensk offentlig sektor ofta fokuserar på lika service snarare än likvärdiga möjligheter att tillgodogöra sig servicen.¹⁸ För att individers mänskliga rättigheter ska vara tillgodosedda gäller det också att säkerställa en jämlik tillgång till service för alla individer och därmed upptäcka var och för vilka personer och grupper skyddet är svagast och tillgängligheten sämst.

ARGUMENT FÖR EN MÄNNISKORÄTTSBASERAD POLITIK OCH FÖRVALTNING

Botkyrka arbetar aktivt med att synliggöra jämlikhet och ojämlikheter mellan olika individer och grupper, t.ex. barn och unga, personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteter och grupper som afrosvenskar och svenska muslimer, och åtgärda dessa och säkerställa för alla invånare en jämlik tillgång till sina mänskliga rättigheter. Botkyrkas politiska inriktning är att arbeta aktivt för ett interkulturellt Botkyrka fritt från diskriminering, för demokrati och delaktighet, jämlikhet, folkhälsa, tillgänglighet och

---

¹⁵ Nationell minoritet: etniska minoriteter som har en långvarig språk- och kulturgemenskap innanför den nationella gemenskapen. Minoriteterna har funnits i regionen innan staten Sverige bildades. Deras språk och kultur är en del av det svenska samhället och vårt gemensamma kulturarv. Nationella minoriteter i Sverige är samer, sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar. Nationella minoriteter är inte en homogen grupp, de har alla olika språk, kultur och sin specifika historia.

¹⁶ Abiri, Brodin, Johansson (2008).

¹⁷ (SOU 2010:70).

¹⁸ Västra Götalandsregionens kommitté för rättighetsfrågor, Kommittén för rättighetsfrågors strategi 2013–2014.

trygghetsfrämjande arbete. Detta görs för att på ett jämlikt sätt kunna möta de utmaningar som kommunen står inför och kunna verka för en jämlik och hållbar samhällsutveckling med medborgarens perspektiv.¹⁹

Ett nästa steg är att komplettera och uttala koppla detta arbete till mänskliga rättigheter och på så sätt skapa en människorättsbaserad politik och förvaltning. En människorättsbaserad politik och förvaltning innebär att man arbetar med ett uttalat rättighetsperspektiv och med en rättighetsterminologi där mänskliga rättigheter inte bara är en utgångspunkt i arbetet utan också utgör ett samlande ramverk inom vilket alla jämlikhets- och hållbarhetsfrågor ingår. Det stärker det pågående arbetet då mänskliga rättigheter har en internationell och nationell legitimitet och en juridisk förankring i ett internationellt regelverk. Att arbeta med ett uttalat rättighetsperspektiv och synliggöra det MR-arbete som redan görs i dag är ett nödvändigt nästa steg i arbetet för demokrati och interkulturell utveckling i Botkyrka.

1. Synliggör ansvarsfrågor

Rättigheter innebär också att någon annan har skyldigheter. Politiker, tjänstemän och Botkyrka kommun är formellt sett så kallade **skyldighetsbärare**, det vill säga den person eller organisation som har ansvar att garantera vissa rättigheter för rättighetsbärarna.²⁰ En rättighetsbaserad politik och förvaltning som använder och gör tydliga kopplingar till konventioner och svenska lagar och som lyfter fram konventionernas innehåll, i det dagliga arbetet säkerställer bäst ett sådant ansvar.²¹ Det är viktigt att rättighetsbärarna ges kunskap om mänskliga rättigheter och deras möjligheter att ställa krav och delta i beslut som berör dem. Att prata i rättighetstermer, att se individer som **rättighetsbärare**, det vill säga personer som har rättigheter som ska tillgodoses, underlättar också arbetet med att upptäcka var och för vilka personer och grupper som skyddet är svagast.²²

2. Förtydligar det juridiska ansvaret

---

¹⁹ Botkyrkas kommundirektör Mathias Jansson blogg: "Att ha medborgarens perspektiv betyder att vi i allt vi gör ska sätta oss in i medborgarens uppfattning av det vi gör." (Medborgaren ska ses både som medborgaren, invånaren eller företaget – alla vi har att verka med).

²⁰ Västra Götalandsregionens kommitté för rättighetsfrågor, Kommittén för rättighetsfrågors strategi 2013–2014.

²¹ Abiri, Brodin, Johansson (2008).

²² Västra Götalandsregionens kommitté för rättighetsfrågor, Kommittén för rättighetsfrågors strategi 2013–2014.

Mänskliga rättigheter har en juridisk förankring i ett internationellt regelverk och ett rättighetsperspektiv förtydligar detta juridiska ansvar och fokus ligger på människors juridiska rättigheter och inte någons välvilja. I en demokrati ska minoriteters rättigheter inte ligga i händerna på majoritetens välvilja utan vara förankrade i juridiskt bindande rättigheter.²³

Ett strukturellt problem vi har, framför allt i regioner och landsting men det gäller även kommuner, är bristen på ett gemensamt ansvarstagande från samhället. När individer skickas mellan myndigheter och organisationer riskerar de att ”falla mellan stolarna”.²⁴ Att arbeta utifrån ett rättighetsperspektiv och prata rättigheter ger frågor av detta slag den juridiska tyngd de så väl behöver för att inte bortprioriteras.

3. Språkbruket styr synsättet

Språkbruket styr synsättet och därmed vilka signaler vi sänder ut vilket påverkar den status och prioritet en fråga ges. Det är därför viktigt att alla som arbetar inom kommunen arbetar med ett uttalat rättighetsperspektiv och pratar i rättighetstermer. Det spelar en roll för individen och frågans dignitet om resurser ges med hänvisning till ”speciella behov” eller med hänvisning till individens rättigheter. Ett barn med en funktionsnedsättning har t.ex. inte ett ”speciellt behov” som skolan bör ta hänsyn till utan barnet har samma rätt till utbildning och på lika villkor som alla barn, som skolan måste ta hänsyn till. För att säkerställa att barnet får en jämlik tillgång till denna rättighet, måste skolan möta upp, tillgodose barnets specifika behov och erbjuda det stöd som hen behöver för att på lika villkor tillgodogöra sig rätten till utbildning.

4. Rättighetskonflikter synliggörs och ger stöd vid prioriteringar

I den kommunala vardagen och i våra kommuninvånarens liv finns olika intressekonflikter. Olika individers och grupperas rättigheter ställs mot varandra och i sådana situationer är det nödvändigt att båda rättigheterna – eller båda individernas eller gruppernas rättigheter – uppmärksammas och att den lösning som arbetas fram tydligt visar respekt för båda positionerna.²⁵ ***Ett människorättsperspektiv kan vara behjälpligt vid svåra prioriteringar där olika rättigheter kan komma att stå mot varandra,*** och då tona

---

²³ Abiri, Brodin, Johansson (2008).

²⁴ Västra Götalandsregionens kommitté för rättighetsfrågor, Kommittén för rättighetsfrågors strategi 2013–2014, (SOU 2010:70).

²⁵ Abiri, Brodin, Johansson (2008).

ner den ”konflikt” detta innebär och i stället fokusera på den demokratiska process som ryms inom ett rättighetsperspektiv.

Ett människorättsperspektiv utgör en guide för hur prioriteringar ska göras inom och mellan olika politikområden. Det finns en tendens att se alla olika krav som framställs som olika särintressen utan någon inneboende rangordning. Läger man ett rättighetsperspektiv på kraven blir det däremot tydligt att t.ex. en satsning på hörselslinga i samlingsalen i kommunhuset har en annan dignitet än en satsning på en ny ishall i kommunen.²⁶ Det vill säga rätten till deltagande i den demokratiska processen på jämlika villkor för invånare med en hörselnedsättning går före att bygga en ny ishall. Rätten till lek och fritid kan förverkligas på andra sätt men invånare med hörselnedsättning kan inte delta i den demokratiska processen på jämlika villkor utan hörselslinga i kommunens samlingsal.

5. Det kommunala uppdraget och den enskilda människan stärks

En människorättsbaserad politik och förvaltning ökar kvaliteten för Botkyrkas invånare och bidrar till en professionell och rättssäker arbetsplats. En rättighetsbaserad besluts- och verkställighetsprocess är inkluderande, jämlik, icke-diskriminerande, rättssäker och transparent. Att lyssna och återkoppla är en viktig del i denna arbetsprocess. Detta skapar en trygg och positiv arbetsmiljö, vilket ökar välmående och engagemang hos medarbetare och därmed troligen mer nöjda kommuninvånare. ***Beslutsfattande och verksamheter som uttalat arbetar för att tillgodose rättigheter skapar en ökad legitimitet.***²⁷

HUR KAN VI GÅ TILL VÄGA?

Inventera

Ett första steg är att kartlägga och ta fram underlag om hur situationen för mänskliga rättigheter ser ut i Botkyrka. Data behöver samlas in kring rättighetssituationen för olika grupper och analyseras för att synliggöra var och för vilka individer och grupper som skyddet och tillgången till olika rättigheter är

---

²⁶ Abiri, Brodin, Johansson (2008).

²⁷ Abiri, Brodin, Johansson (2008).

sämst. Ett exempel är den påbörjade Unescopiloten om jämlikhetsdata för att jämföra livsvillkor mellan majoritetssvenskar och andra grupper i minoritet.

Det är viktigt att analysera varför det ser ut som det gör. Finns där individuella eller strukturella hinder som omöjliggör en jämlik tillgång till mänskliga rättigheter? Är det fråga om diskriminering med tydliga kopplingar till diskrimineringslagen? Verktyg som mäter jämlikhet och ojämlikhet och mänskliga rättigheter behöver arbetas fram. Detta är ett nödvändigt steg för att kunna formulera arbetet framåt och för att arbetet ska bli bestående.

Alla verksamhetsområden i kommunen har ett gemensamt ansvar och rättighetsaspekter att ta hänsyn till. Vilka verksamhetsområden gör detta på ett tillfredsställande sätt? Vilka saknar en uttalad koppling till mänskliga rättigheter? Alla verksamhetsområden har i sitt tjänsteutövande ett gemensamt ansvar i att säkerställa invånarnas mänskliga rättigheter. Arbetet och samordningen kring ett barns utsatthet berör t.ex. sällan bara socialförvaltningen utan också utbildningsförvaltningen eller andra förvaltningar. ***Detta helhetsansvar ska vara tydligt uttalat och med en tydlig ansvarsfördelning också för att uppmärksamma luckor i ansvarskedjan och det ska finnas ett uttalat yttersta ansvar.***

Hur ser kunskapsnivån om mänskliga rättigheter ut bland kommunens medarbetare?

Det är nödvändigt att kommunens medarbetare i egenskap av ***skyldighetsbärare*** (se s. 10) har ett rättighetsperspektiv i sitt arbete och förstår verksamhetens skyldigheter. Brist på sådan kunskap innebär en risk att felaktiga prioriteringar görs och fel beslut tas i förhållande till kommunens internationella åtagande att respektera, skydda, tillgodose och främja de mänskliga rättigheterna.²⁸ Medarbetare måste därför ges kunskap om och förståelse för vad ett rättighetsarbete innebär, varför det är viktigt och hur man går till väga. Att medarbetaren i sina dagliga arbetsuppgifter och i sitt förhållningssätt har ett rättighetstänkande är avgörande för att förverkliga invånarnas jämlika tillgång till sina mänskliga rättigheter.

---

²⁸ Västra Götalandsregionens kommitté för rättighetsfrågor, Kommittén för rättighetsfrågors strategi 2013–2014.

Förslag på konkreta steg i riktning mot en människorättsbaserad förvaltning

1. Kompetensutveckling

Etablera en verksamhets- och målgruppsanpassad kompetensutveckling. Mänskliga rättigheter är ingen engångssatsning utan ett pågående arbete som tar tid och kräver tålamod men också mod.

2. Handbok

Med denna rapport som grund ta fram en handbok i hur mänskliga rättigheter tillämpas i vardagen i Botkyrka. Handboken visar hur vi praktiskt kan omsätta mänskliga rättigheter och kopplar kommunal service och välfärd med mänskliga rättigheter.

3. Integrera MR i Handlingsprogrammet för ett jämställt interkulturellt Botkyrka

Identifiera realistiska och utvärderingsbara mål med koppling till mänskliga rättigheter.

4. Säkra styrning och uppföljning

Ta fram kunskapsunderlag om läget i kommunen med ett rättighetsperspektiv. Inför rutiner för återkommande uppföljning och granskning och för att det finns ett uttalat rättighetsperspektiv i de beslut som tas. Tydlig uppföljning ger mänskliga rättigheter fäste i organisationen.

5. Jämlikhetsdata och rättighetsindikatorer

Fördjupa arbetet med att ta fram jämlikhetsdata med bäring på mänskliga rättigheter. Vid behov ta fram rättighetsindikatorer. Rättighetsindikatorer ska vara specifika, mätbara, accepterade, relevanta och tidsbegränsade. Rättighetsindikatorer används för att mäta om det finns policy och arbetssätt på plats som stödjer förverkligandet av mänskliga rättigheter, visa vilka åtgärder som vidtas för förverkligande av rättigheter och ge en uppfattning om hur rättighetssituationen ser ut inom ett visst område.²⁹

6. Rättighetsanalyser

Genomför korta och enkla rättighetsanalyser i beslutsprocessen och i tjänsteskrivelser. De beslut som tas ska kunna motiveras med hänsyn till berörda invånares mänskliga rättigheter. Rättighetsanalyser ska vara anpassade till aktuell verksamhet, vara kortfattade, lätt överskådliga och enkla att förstå. En rättighetsanalys ska belysa vilka konsekvenser ett beslut eller en åtgärd kan ha för individens jämlika

---

²⁹ SKL (2010) Indikatorer för mänskliga rättigheter.

tillgång till mänskliga rättigheter samt vem det är som berörs och varför. Viktigt är att de personer som utför analysen får rätt förutsättningar och kunskap kring mänskliga rättigheter för att kunna dra rätt slutsatser och motivera dessa med hänsyn till mänskliga rättigheter och individens olika behov.

7. Medveten rekrytering

Rekrytering ska ske på lika villkor och utgå från principen om ickediskriminering. För en effektiv och lyckad tillämpning av mänskliga rättigheter är det viktigt att tänka på vilka medarbetar- och chefsprofiler som gör en sådan utveckling möjlig. Ett varaktigt arbete med mänskliga rättigheter kräver medarbetare och chefer med rätt kompetens och ett strukturförändrande engagemang och mod.

Ett exempel på ett sådana MR-ombud i Botkyrka kommun är barnombudsmannen och Antidiskrimineringsbyrån gällande diskrimineringsfrågor.

8. En särskild funktion med ett övergripande ansvar för mänskliga rättigheter

Det är nödvändigt att skapa rutiner delvis för att förebygga och delvis för att hantera svåra kränkningar av mänskliga rättigheter. En annan viktig aspekt med en sådan funktion är att det finns invånare som har dåliga erfarenheter av kontakt med myndigheter. Ett lokalt MR-ombud kan kännas mer tillgängligt och vara en kanal mellan kommunen och Botkyrkas invånare och ge kommunen lokal kunskap om MR-läget.³⁰ En möjlighet är att komplettera Antidiskrimineringsbyråns roll vidare kring att omfatta även övriga MR-frågor i vidare mening.

7. Demokrati- och MR-certifiera Botkyrkas skolor

De mänskliga rättigheterna förtydligades i den nya skollagen som kom 2010 och de förstärktes därmed som en viktig del av utbildningen.³¹ Mänskliga rättigheter har ännu inte fått den systematiska och önskvärda genomslagskraft som skulle kunna uppnås i skolorna, och vi måste möjliggöra för Botkyrkas skolor att lära ut och tillämpa mänskliga rättigheter som skollagen förskriver. En demokrati och MR-certifiering bör utvecklas som en kvalitets stämpel och ett incitament att välja Botkyrkas skolor.

8. Möjliggör ett brett deltagande och en bred användning av kommunens kulturutbud

³⁰ www.coe.int, 26 th session, The Congress of Local and Regional Authorities, Council of Europe.

³¹ Skollagen (SFS 2010:800).

I dag arbetar t.ex. kultur- och fritidsförvaltningen aktivt för att möjliggöra ett brett deltagande på lika villkor och en bred användning av kulturutbudet i Botkyrka. Nästa steg vore att koppla ett rättighetsperspektiv till det arbetet och i de insatser som redan görs.

Botkyrkas ungdomsfullmäktige (BUUF) är en viktig del i arbetet för deltagande på jämlika villkor och mänskliga rättigheter i Botkyrka kommun.

Deltagande och inkludering

Gör medborgarna delaktiga i arbetet för mänskliga rättigheter. I kommunens arbete för mänskliga rättigheter är det viktigt att nå ut till och involvera det civila samhället, näringslivet och Botkyrkas invånare i alla delar. Det vill säga att medvetet arbeta för att nå ut till och inkludera de individer och grupper som kanske inte syns eller hörs. Arbetet med inkludering ska utgå från invånarnas perspektiv. ***Arbetsprocessen i allt rättighetsarbete är en lika viktig del som att uppfylla målet i sig.*** Det betyder att arbeta inkluderande, jämlikt, icke-diskriminerande, rättssäkert och transparent i uppfyllandet av invånarnas mänskliga rättigheter. Befintliga strukturer och tillvägagångssätt måste låta sig granskas och påverkas av den verklighet de befinner sig i och dem de ska verka för.

Samarbete är nödvändigt

Samarbete och samordning av kommunens rättighetsarbete, på alla nivåer och mellan olika verksamhetsområden är en centralt om arbetet ska bli bestående.³² Likaså är samarbete med ***civilsamhället*** viktigt och utgör en viktig länk mellan det privata och offentliga. Där finns viktig lokal kunskap. Hitta samarbetsformer och forum som förenar olika områden och aktörer i samhället som invånare, civilsamhälle, privata näringslivet och forskning m.fl.

För att få långsiktig bäring på arbetet är det också nödvändigt att samarbeta över ***kommungränser*** och med andra ***offentliga aktörer*** där SKL utgör en viktig sådan. Den kartläggning som SKL gjort visar att det hos kommuner, landsting och regioner finns en efterfrågan på och ett behov av erfarenhetsutbyte och samverkan. Samverkan inom den offentliga förvaltningen som kommuner emellan, men också kommuner, landsting och regioners samverkan med myndigheter, näringsliv, fack och

³² www.coe.int, 26 th session, The Congress of Local and Regional Authorities, Council of Europe.

intresseorganisationer av olika slag. Likaså saknas det ett samlat grepp från nationell nivå för hur ett systematiskt arbete med mänskliga rättigheter i Sverige kan se ut.³³ Unesco LUCS som etablerades i Fittja i maj 2014 är Botkyrkas främsta bas för nationellt samarbete för mänskliga rättigheter och interkulturellt utveckling.³⁴

---

³³ <http://skl.se/demokratiledningstyrning/manskligarattigheter.105.html>

³⁴ www.unescolucs.se

§ 143**Riktlinjer för arbetsgruppen för funktionshinderfrågor
(KS/2015:153)****Beslut**

1. Kommunstyrelsen godkänner riktlinjer för arbetsgruppen för funktionshinderfrågor daterat 2015-05-13. Kommunstyrelsen har tagit del av kommunledningsförvaltningens redovisning av begreppet funktionshinder/funktionsnedsättning i ärendet, daterat 2015-05-08. Uppdraget är slutredovisat.

Sammanfattning

I samband med kommunstyrelsens behandling av ärendet om översyn av nämndorganisation, politiska resurser m.m. inför kommande mandatperiod beslutade kommunstyrelsen att det kommunala rådet för funktionshinderfrågor skulle ersättas av en arbetsgrupp knuten till demokratiberedningen (§ 144, 2014-06-09). Kommunstyrelsen gav 2015-05-04 § 104 i uppdrag till kommunledningsförvaltningen att se över användningen av begreppet funktionshinder/funktionsnedsättning i ärendets handlingar och återkoppla senast 2015-06-01.

Kommunledningsförvaltningen redogör för ärendet i en tjänsteskrivelse 2015-04-22.

Demokratiberedningen har behandlat ärendet 2015-05-22 § 17.

Expedieras till:

Samtliga nämnder och förvaltningar

Samordnare tillgänglighet Ann Bjellert, kommunledningsförvaltningen

2015-05-13

Dnr KS/2015:153

Referens
Ann Bjellert

Mottagare
Kommunstyrelsen

Riktlinjer för arbetsgruppen för funktionshinderfrågor

Dokumenttyp:	Riktlinjer
Beslutad av:	Kommunstyrelsen
Beslutad:	2015-06-08
Dokumentet gäller för: valtningar	Samtliga nämnder och för-
Dokumentet gäller till:	2020-06-08
För revidering ansvarar:	Demokratiberedningen
För uppföljning ansvarar:	Demokratiberedningen
Dokumentansvarig:	Kommunledningsförvaltning-
en	
Diarienummer:	KS/2015:153

Inledning

Kommunfullmäktige i Botkyrka antog år 2010 FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som kommunens program för målgruppen. Beslutet innebär att konventionen ska följas i sin helhet av kommunens nämnder och förvaltningar. Av konventionens artikel 4:3 framgår det tydligt att kommunen har skyldighet att samråda med representanter från funktionshinderrörelsen i alla frågor som rör medborgare med funktionsnedsättning. För att ytterligare stärka tillgänglighet som mänsklig rättighet inom den kommunala organisationen har kommunstyrelsen beslutat att ersätta kommunala rådet för funktionshinderfrågor med en arbetsgrupp knuten till demokratiberedningen (§144, 2014-06-09).

Syftet med arbetsgruppen för funktionshinderfrågor

Arbetsgruppens arbete ska bidra till ökad tillgänglighet och full delaktighet i samhällslivet samt leda till fördjupad kunskap om villkoren för personer med funktionsnedsättning. Genom att öka kunskapen och medvetenheten om rättigheterna för medborgare med funktionsnedsättning ska gruppens arbete motverka diskriminering. Arbetet ska också leda till att kunskap och erfarenheter sprids samt att brister synliggörs och att idéer och förslag sprids för en positiv påverkan inom kommunen, både som plats och organisation. Arbetet ska ske inom ramen för demokratiberedningens uppdrag som en del i kommunens arbete för mänskliga rättigheter.

Deltagare i arbetsgruppen

Arbetsgruppen för funktionshinderfrågor ska vara en partssammansatt grupp som samordnas av demokratiberedningen. Beredningen utser gruppens deltagare genom beslut. Arbetsgruppen ska bestå av minst tre representanter från kommunen och tre representanter från den lokala funktionshinderrörelsen. Demokratiberedningens ordförande ska utgöra en av kommunens representanter och vara sammankallande för gruppen. Kommunens representanter ska ha tydliga mandat inom den kommunala nämndorganisationen.

Funktionshinderorganisationernas samrådsgrupp ska lämna förslag till demokratiberedningen på de representanter som ska företräda funktionshinderrörelsen i arbetsgruppen. Representanterna ska alltså företräda samtliga funktionshinderorganisationer, inte sig själva. Nomineringarna ska ske vid ett av samrådsgruppens protokollförda möten. Demokratiberedningen beslutar om arbetsgruppen ska bestå av ytterligare representanter samt i övrigt om formerna för deltagande i arbetsgruppen.

Arbetsgruppens arbetsformer

2015-05-13

Dnr KS/2015:153

Arbetsgruppen ska träffas minst två gånger per år. Vid gruppens möten ska det skrivas minnesanteckningar. Arbetsgruppen ska också varje år genomföra ett gemensamt stormöte tillsammans med hela funktionshinderrörelsen. Stormötets syfte är att återrapportera gruppens arbete till hela funktionshinderrörelsen samt fastställa gemensamt prioriterade frågor. I övrigt ska arbetsgruppen söka flexibla arbetsformer och i huvudsak anlägga ett informellt arbetssätt för att uppfylla sitt syfte. Demokratiberedningen ska i övrigt besluta om ramarna för arbetsformer och uppgifter.

Förvaltningarnas ansvar för dialog med funktionshinderrörelsen

Enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ska samtliga nämnder ha en samverkande dialog i de frågor som kan vara av betydelse för medborgare med funktionsnedsättning. Dialogen ska starta tidigt i processen och leda till bättre underlag för beslut. Funktionshinderorganisationernas kunskap och erfarenhet spelar en central roll för att effektivisera arbetet med att motverka diskriminering på grund av bristande tillgänglighet. Varje förvaltning ansvarar för att ta initiativ till och skapa arbetsformer för samverkande dialoger med funktionshinderrörelsen.

Remisser

Funktionshinderorganisationernas samrådsgrupp ska fungera som remissinstans till kommunens nämnder och förvaltningar för att lämna synpunkter och förslag ur ett funktionshinderperspektiv.

Arvodering

Intressentföreträdare i arbetsgruppen för funktionshinderfrågor har rätt till sammanträdesersättning enligt samma bestämmelser som kommunalt förtroendevalda. För att erhålla sammanträdesersättning ska det finnas beslut om hur förvaltningsdialogerna ska utföras och vilka som deltar.

Återkoppling till funktionshinderrörelsen

Kommunledningsförvaltningen ska återkoppla till funktionshinderorganisationernas samrådsgrupp i de ärenden som arbetsgruppen för funktionshinderfrågor behandlar. I övrigt ansvarar respektive förvaltning för återkoppling av sina samverkande dialoger.

§ 144

Statsbidrag finskt förvaltningsområde 2015 (KS/2015:301)

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar att fördela det statliga bidraget för finska förvaltningsområdet till nämnderna enligt förslag i kommunledningsförvaltningens tjänsteskrivelse 2015-05-05.

Kommunstyrelsen beslutar att nämnderna som fått medel tilldelade ur statsbidraget för finskt förvaltningsområde ska redovisa till kommunledningsförvaltningen hur medlen kommer att användas, innan utbetalning ur statsbidraget sker.

Sammanfattning

Kommunen ingår i det finska förvaltningsområdet vilket innebär ett förstärkt skydd enligt Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk för den sverigefinska gruppen. Alla fem nationella minoriteter har ett grundskydd i lagen och gäller i hela landet. Den ger utrymme för lokala lösningar inom många av kommunens verksamhetsområden.

Under 2014 förbrukades 1 225 503 kr av statsbidraget på 1 320 000 kr. För 2015 är statsbidraget 1 225 503 kr och inga medel får överföras från 2014. Neddragningen av statsbidraget på 94 497 kr är en konsekvens av att utbildningsförvaltningen inte konterade använda medel under projektkod 5611. Kostnaderna för arbetet med finskt förvaltningsområde blev således inte korrekt återredovisade, vilket påverkade kommande års statsbidrag.

Förslaget till fördelning av statsbidraget bygger på förvaltningarnas förslag och har utarbetats i samråd med Botkyrkas Sverigefinska samrådsgrupp. Det har varit nödvändigt att prioritera bland förvaltningarnas förslag på grund av att de äskade medlen överstiger summan för statsbidraget. Statens syn på statsbidraget är att det är ett utvecklingsmedel och att reguljära tjänster som ges på finska ska integreras i den reguljära budgeten. Ett exempel är att anställa tvåspråkig finsktalande personal som både kan förstärka förvaltning-

2015-06-08

Dnr KS/2015:301

ens finska kompetens och samtidigt ge tjänster till icke finskspråkiga brukare.

En annan erfarenhet är att i de fall det finns finskspråkig personal så sköts den finska delen av hemsidan bättre. Vilken är kommunens främsta informationskanal till medborgarna och som även garanterar den lagstadgade rätten att få del av information på minoritetsspråk. Konfliktytor som bygger på missförstånd och felöversättningar minskar om finsktalande personal finns och att frågor kan ställas på finska istället för på svenska.

Kommunledningsförvaltningen redogör för ärendet i en tjänsteskrivelse 2015-06-08.

Demokratiberedningen har behandlat ärendet 2015-05-22 § 18.

_____

Expedieras till:

Samtliga nämnder

Sverigefinska samrådsgruppen

Utvecklingsledare Martina Wickham, kommunledningsförvaltningen

§ 95 **Flerårsplan 2016-2019 (KS/2015:141)**

Beslut

Kommunfullmäktige fastställer förslaget till flerårsplan för perioden 2016-2019.

Kommunfullmäktige beslutar att nämnderna i anslutning till arbetet med ettårsplanen för 2016 ska redovisa följande uppdrag:

Botkyrka kommun kommer att genomföra omfattande investeringar, främst på fastighetssidan, under planperioden. Det ställer stora krav på att kvalitetssäkra planeringen och det innebär betydande ekonomiska och organisatoriska påfrestningar i hela den kommunala organisationen.

I detta läge är det inte hållbart med stora ekonomiska avvikelser i förhållande till de kalkyler som ligger till grund för de medel som anslagits i investeringsbudgeten. Det är heller inte hållbart med stora avvikelser från när i tiden investeringar är praktiskt möjliga att genomföra. Därutöver måste vi ha en tydlig bild av hur investeringarna påverkar driftskostnaderna över tiden, från det ena året till det andra.

Mot denna bakgrund ges kommunstyrelsen i uppdrag att närmare analysera investeringsbudgeten med inriktningen att kvalitetssäkra investeringsbeloppen, kvalitetssäkra när i tiden investeringar är praktiskt möjliga att genomföra samt att tydliggöra vilka konsekvenser investeringarna ger på de årliga driftkostnaderna i kommunens olika verksamheter. Såväl kostnader som uppkommer på grund av investeringen som alternativkostnader som uppkommer eller ökar om investeringen inte görs.

Resultatet av kommunstyrelsens analys ska arbetas in i 2016 års ettårsplan.

Samtliga nämnder ges i uppdrag att beakta äldreplanen 2015-2019 i sina ettårsplaner.

Utbildningsnämnden samt vård- och omsorgsnämnden får i uppdrag att öka andelen ekologiska livsmedel. Till utgången av 2018 ska andelen uppgå till

2015-06-16

Dnr KS/2015:141

minst 50 procent för utbildningsnämndens verksamheter och minst 30 procent för vård- och omsorgsnämndens verksamheter. Under samma period bör andelen kött minska med 20 procent och matsvinnet halveras i bägge nämndernas verksamheter. Utvecklingen i uppdragen ska kontinuerligt återrapporteras i respektive nämnds årsredovisning.

Kommunstyrelsens beslut för egen del i ärendet:

Kommunstyrelsen fastställer förslag till resursfördelningsmodell som beskrivs i flerårsplan 2016-2019 som en utgångspunkt för framtida resursfördelning.

Kommunledningsförvaltningen ges i uppdrag att tillsammans med berörda förvaltningar närmare analysera investeringsbudgeten med inriktningen att kvalitetssäkra investeringsbeloppen, kvalitetssäkra när i tiden investeringar är praktiskt möjliga att genomföra samt att tydliggöra vilka konsekvenser investeringarna ger på de årliga driftkostnaderna i kommunens olika verksamheter. Såväl kostnader som uppkommer på grund av investeringen som alternativkostnader som uppkommer eller ökar om investeringen inte görs.

Uppdraget bör redovisas senast 1 oktober 2015 så att resultatet kan arbetas in i 2016 års ettårsplan.

Reservationer

Samtliga ledamöter för (M), (SD), (TUP), (KD), (FP), och (C) reserverar sig mot beslutet till förmån för egna yrkanden.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har 2015-06-08 § 114 lämnat ett förslag till beslut.

Förslaget till flerårsplan bygger på föregående flerårsplan och de framåtsikter som de olika nämnderna lämnat. Ett preliminärt förslag till flerårsplan har varit på remiss hos kommunens nämnder som haft möjlighet att lämna synpunkter. Flerårsplanen består av en verksamhetsplan och en ekonomisk plan. Verksamhetsplanen innehåller mål och visioner för flerårsplanperioden. Den ekonomiska planen innehåller i likhet med tidigare år ekonomiska ramar för driftkostnader och investeringar.

Yrkanden

Katarina Berggren (S), Dan Gahnström (MP), Mats Einarsson (V), Taina Virta (S), Carina Olsen (S), Pia Carlsson (V), Marcus Ekman (S), Ronnie

2015-06-16

Dnr KS/2015:141

Andersson (V), Arzu Alan (S), Robert Aslan (S), Ebba Östlin (S), Tuva Lund (S), Aydan Sedef Özkan (MP), Bekir Uzunel (V), Lars Schou (S), Juliana Lahdou (S), Thomas Vakili (S), Gabriel Melki (S), Youbert Aziz (S), Björn Pettersson (S), Bim Eriksson (S), Deniz Bulduk (MP), Bo Johansson (S) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Jimmy Baker (M), Carl Baker (M), Stina Lundgren (M), Yngve R K Jönsson (M), Therese Hellichius (M), Andrei Ignat (M), Robert Steffens (C) yrkar bifall till Moderaternas flerårsplan, bilaga.

Anders Thorén (TUP), Therese Lind (TUP), Carl Widercrantz (TUP) yrkar bifall till Tullingepartiets flerårsplan, bilaga.

Östen Granberg (SD) yrkar bifall till Sverigedemokraternas flerårsplan.

Stefan Dayne (KD) och Linnart Shabo (KD), Aram El Khoury (KD) yrkar bifall till Kristdemokraternas flerårsplan, bilaga.

Lars Johansson (FP) yrkar bifall till Folkpartiets flerårsplan.

Propositionsordning

Kommunfullmäktiges ordförande ställer förslagen mot varandra och finner att kommunfullmäktige beslutar i enlighet med kommunstyrelsens förslag.

_____

Expedieras till:

Samtliga förvaltningar och nämnder

YRKANDE

2015-06-08

Kommunstyrelsen/Kommunfullmäktige

114 Flerårsplan 2016 – 2019 (KS/2015:141)

Botkyrka kommun står inför stora utmaningar inom alla verksamhetsområden. Utmaningarna står att finna såväl inom den egna organisationen som i våra kommundelar, i ett Botkyrka som snart kommer att ha 100 000 invånare.

Detta innebär att trycket på kommunen ökar i form av behovet av en långsiktig planering. Under ett antal decennier har vi sett en utveckling där utanförskapet och trångboddheten har ökat i kommunen. Botkyrka behöver fler skattebetalare - inte färre. Vi måste göra det möjligt för fler att välja Botkyrka som plats att flytta till, bilda familj och leva sina liv.

Vi vill ha ett Botkyrka där alla känner sig hemma och trivs. Ett Botkyrka där man kan känna sig trygg, gå igenom grundskolan med gymnasiebehörighet och ha ett rikt utbud av fritidsaktiviteter på såväl fritidsgårdar som genom föreningslivet. En kommun där de som har rätt till ett boende inom LSS faktiskt får det, där våra äldre regelbundet får komma ut i friska luften och där patriarkala strukturer, främlingsfientlighet och homofobi i realiteten motverkas.

Vi bör ha företagsklimat som ligger bland de allra bästa i länet, där näringslivet är en självklar partner i strävan att få ut våra ungdomar på arbetsmarknaden. Företagarna ska uppleva oss som en av de mest serviceinriktade kommunerna i hela landet. Det är ett misslyckande att Botkyrka som regel rankas i botten av länskommunerna på de stora företagsrankningarna som mäter kommunernas företagsklimat.

Vi vill se en inställning som bejakar fler alternativ än det kommunala, inom t.ex. skolan, omsorgen, boendet, transporter och städning. Botkyrka behöver en politisk ledning som inte ser överskott i budgeten som något som måste spenderas, utan som en signal på att skatteuttaget av medborgarnas inkomster varit för högt och måste sänkas. En ledning som ser att människan mår bättre av att vara en del av ett sammanhang och en social kontext, utförandes en samhällsnyttig arbetsuppgift, snarare än att hänvisas till olika former av passiviserande bidragsberoenden.

Vi yrkar

att kommunfullmäktige fastställer det moderata förslaget till flerårsplan för perioden 2016 – 2019

Jimmy Baker

Yngve RK Jönsson

Förslag till beslut

Vi i Tullingepartiet föreslår kommunfullmäktige besluta

att kommunfullmäktige fastställer Tullingepartiets förslag till flerårsplan för 2016-2019.

Anders Thorén (TUP)

Kristdemokraterna

YRKANDE

Kommunstyrelse/Kommunfullmäktige

Ärende Flerårsplan 2016-2019 (KS/2015:141)

Kristdemokratisk politik vilar på en tydlig värdegrund. Vi sätter människovärdet i centrum då vi vill forma en politik som kämpar för de svaga och stärker de små naturliga gemenskaperna. Politiken måste alltid utgå från detta och ta till vara på varje människas unika förmåga.

Vi vill ge människor mer självbestämmande i sina liv och då samtidigt minska politikens inflytande och makt. Allt är inte politik. Allt ska inte vara politik. Människor efterfrågar lösningar som kan få vardagen att fungera bättre.

I Kristdemokraternas Botkyrka respekterar man varandra även om man har olika åsikter. De enskilda individernas förmågor används på ett positivt sätt för att utveckla Botkyrka till en spetskommun inte minst beträffande sysselsättning och företagande. Medborgarnas unika kunskaper om olika kulturer och språk tillvaratas på bästa sätt. Vi vill göra Botkyrka till en kommun som hela tiden förbättrar förutsättningarna för att var och en ska kunna göra sin röst hörd. Medborgarna ska vara med och påverka hur kommunens arbete ska utformas och hur de gemensamma resurserna ska fördelas. Samtidigt eftersträvas stor valfrihet mellan olika utföraralternativ av den offentligfinansierade servicen, vilket ska ske på ett rättvist sätt.

Kristdemokraternas hushållningssätt grundar sig på förvaltarskapstanken, där de förtroendevaldas uppdrag är att förvalta de medel som finns för att få ut mesta möjliga nytta till lägsta möjliga kostnad av de satsade medlen. Förvaltarskap är inte kortsiktigt, det innehåller ett hållbarhetsperspektiv och ett ansvar mot kommande generationer.

Under de närmaste åren står flera av Vård- och omsorgs och Socialnämndens verksamhetsområden inför stora volym- och kostnadsökningar. Den höga rörligheten på chefer och personal inom myndighetsutövning (närmare 80 % under de två senaste åren) innebär kompetensflykt, varierande kvalitet på utredningar och brister i rutinerna vilket påverkar både handläggningstiden och kvaliteten negativt.

Inom de kostnadskrävande verksamhetsområdena det är nödvändigt med effektiviseringar. Samtidigt bedömer vi att alltför stora effektiviseringsåtgärder kan påverka kvaliteten av servicen negativt därför vill vi öka driframen för Vård- och omsorgs och Socialnämndens verksamhetsområden med 5 MSEK vardera under 2016.

Vi kristdemokrater anser att alla investeringar skall prövas noggrant. Vi investerar även mer än majoriteten med 88 MSEK under perioden för att lösa dagvattenproblemen i Tullinge samt förbättra underhållsinsatser för att bevara och återställa värdet på kommunens fastigheter. Vi gör bedömningen att dagvattenfrågan i Tullinge som är ett stort miljöproblem och upprustning av kommunala lokaler är viktigare att åtgärda än att bygga ett dyrt Idéhus i stadsdelen.

Vi kristdemokrater föreslår kommunstyrelsen besluta att föreslå kommunfullmäktige besluta

- Att fastställa Kristdemokraternas förslag till flerårsplan för perioden 2016-2019

Tumba 2015-06-08

Stefan Dayne (kd)

Kristdemokraterna i Botkyrka

(5).doc

150608-yrk-ks(kd)-FLP-2016-19

§ 100 **Äldreplan 2015-2019 (KS/2015:428)**

Beslut

Kommunfullmäktige antar äldreplanen daterad 2015-05-13.

Vård- och omsorgsnämnden får i uppdrag att distribuera, kommunicera, följa upp och revidera äldreplanen.

Vård- och omsorgsnämnden tilldelas 215 000 kronor ur kommunstyrelsens medel för förfogande, för översättning, framtagande i alternativa format, grafisk utformning och tryck av äldreplanen.

Kommunfullmäktige ger nämnderna ett särskilt åtagande att uppfylla äldreplanens löften.

Reservationer

Samtliga ledamöter för (M), (TUP), (KD), (FP), och (C) reserverar sig mot beslutet att avslå tilläggsyrkandet till förmån för detsamma.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har 2015-06-08 § 116 lämnat ett förslag till beslut.

Arbetet med äldreplanen har varit en lång process med många inblandade. Tanken med planen har sedan arbetet påbörjades 2012 varit att skapa en förvaltningsövergripande plan. Planen är därför framtagen av samtliga kommunens förvaltningar med någon form av uppdrag för att arbeta för kommunens äldre, men den är även samverkad med lokala föreningar med anknytning till äldre, och med politiken. Syftet med detta är att samtliga delar av kommunen ska känna ett ansvar för äldreplanen och för att vi lever upp till det som står i planen.

Äldreplanen är uppdelad i två versioner – en publik version och en version avsedd för kommunorganisationen (intern version). Innehållet i de båda versionerna är detsamma med tillägget att den interna versionen även beskriver vilken nämnd i kommunen som ansvarar för vilken satsning (löfte). För varje löfte finns det en eller flera nämnder som står som ansvarig. Den

2015-06-16

Dnr KS/2015:428

interna versionen innehåller även en bilaga där det framgår hur ansvarig nämnd planerar att uppfylla sina löften (se bilaga 1 i äldreplanen). Beskrivningen har i samtliga fall beslutats av respektive nämnd.

Då kommunens nämnder inte själva förfogar över sina medel på längre sikt än ett år föreslås äldreplanen även hanteras i flerårsplanen genom att kommunfullmäktige ger nämnderna ett särskilt åtagande att uppfylla äldreplanens löften.

För att sprida den publika versionen av äldreplanen till målgruppen behöver den översättas till de vanligaste språken bland äldre Botkyrkabor och distribueras till målgruppen exempelvis via föreningar, medborgarkontor och kommunala mötesplatser. Översättning, framtagande i alternativa format, grafisk utformning och tryck uppskattas kosta 215 000 kronor. Vård- och omsorgsnämnden äskar därmed 215 000 kronor ur kommunstyrelsens medel för förfogande för att kommunicera och distribuera äldreplanen.

Vård- och omsorgsförvaltningen redogör för ärendet i en tjänsteskrivelse 2015-05-13.

Yrkanden

Tuva Lund (S) och Mats Einarsson (V) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Kia Hjelte (M), Aram El Khoury (KD), Stig Bjernerup (FP), Carl Widercrantz (TUP) lämnar ett tilläggsyrkande och yrkar bifall till tilläggsyrkandet, bilaga.

Tuva Lund (S) yrkar avslag på tilläggsyrkandet.

Propositionsordning

Kommunfullmäktiges ordförande ställer först kommunstyrelsens förslag till beslut under proposition och finner att kommunfullmäktige bifaller det samma.

Därefter ställer kommunfullmäktiges ordförande tilläggsyrkandet under proposition och finner att kommunfullmäktige avslår yrkandet.

Expedieras till:
Samtliga nämnder

TULLINGE |

YRKANDE

Kommunstyrelsen/kommunfullmäktige

2015-06-08

Ärende 116   Äldreplanen 2015-2019 (KS/2015:428)

Äldreplanen har arbetats fram sedan 2012 och det har varit olika grupper inblandade. Dessutom har planen varit föremål för beslut, återremiss och därmed diskussioner i såväl kommunstyrelsen som vård- och omsorgsnämnden. Efter remiss från kommunstyrelsen har också andra nämnder blivit ianspråktaga för en slutlig version, vilket är bra.

Det har varit viktigt att på det sättet påminna samtliga nämnder och förvaltningar om de utmaningar kommunen står inför och också påvisa tillkortakommandena vad gäller bostäder och kvalitet i vård och omsorg.

Vi har under hela planens framtagande argumenterat för att kommunen måste ta ett ansvar för att människor önskar sig valfrihet att i större utsträckning själva kunna välja. Bara för att personerna blivit äldre kan man inte utgå ifrån att alla vill bli behandlade som kollektiv.

Valfrihetsfrågorna diskuteras ofta och mycket i media och det gör också ämnet ännu mer viktigt, så att Botkyrka kommun kan ha även dessa frågor i sin äldreplan.

Vi yrkar att det till äldreplanen adderas en tydlig skrivning om hur kommunen ser på valfrihetsfrågorna:

- valfrihet att få välja vem som ska utföra hemtjänstinsatserna
- valfrihet att välja boende och boendeform
- valfrihet att få välja gruppboende, boende med särskild service
- valfrihet välja person för ledsagning och/eller kontaktperson

Det är viktigt att ta del av de privat-, kooperativ- eller stiftelsedrivna verksamheterna som finns i andra kommuner. Var och en arbetar ständigt på att utveckla och förbättra kvaliteten och livskvaliteten för brukarna/kunderna. Vi är övertygade om att även kvalitetsarbetet i Botkyrka kommun skulle främjas av att fler fick chansen att etablera sig i Botkyrka och att ett samarbete med dem olika driftsformerna skulle gynna Botkyrkaborna.

Vi skulle därför gärna vilja se att kommunen mer proaktivt bjuder in aktörer till kommunen.

Vi är övertygade om att konkurrens gynna kvalitetsutveckling och att valfrihetsfrågorna kommer att bli oerhört viktiga för morgondagens vård- och omsorgstagare. De äldre har rätt att själva få bestämma eller genom sina anhöriga. Den rätten måste bevaras och förstärkas.

Vi föreslår kommunfullmäktige besluta

att det till äldreplanen adderas en tydlig skrivning om hur kommunen ser på alternativa driftsformer för att garantera kommuninvånarna största möjliga valfrihet.

Jimmy Baker (M)

Stefan Dayne (KD)

Anders Thorén (TUP)

Instämmer i yrkandet såsom ett yttrande

Lars Johansson (FP)

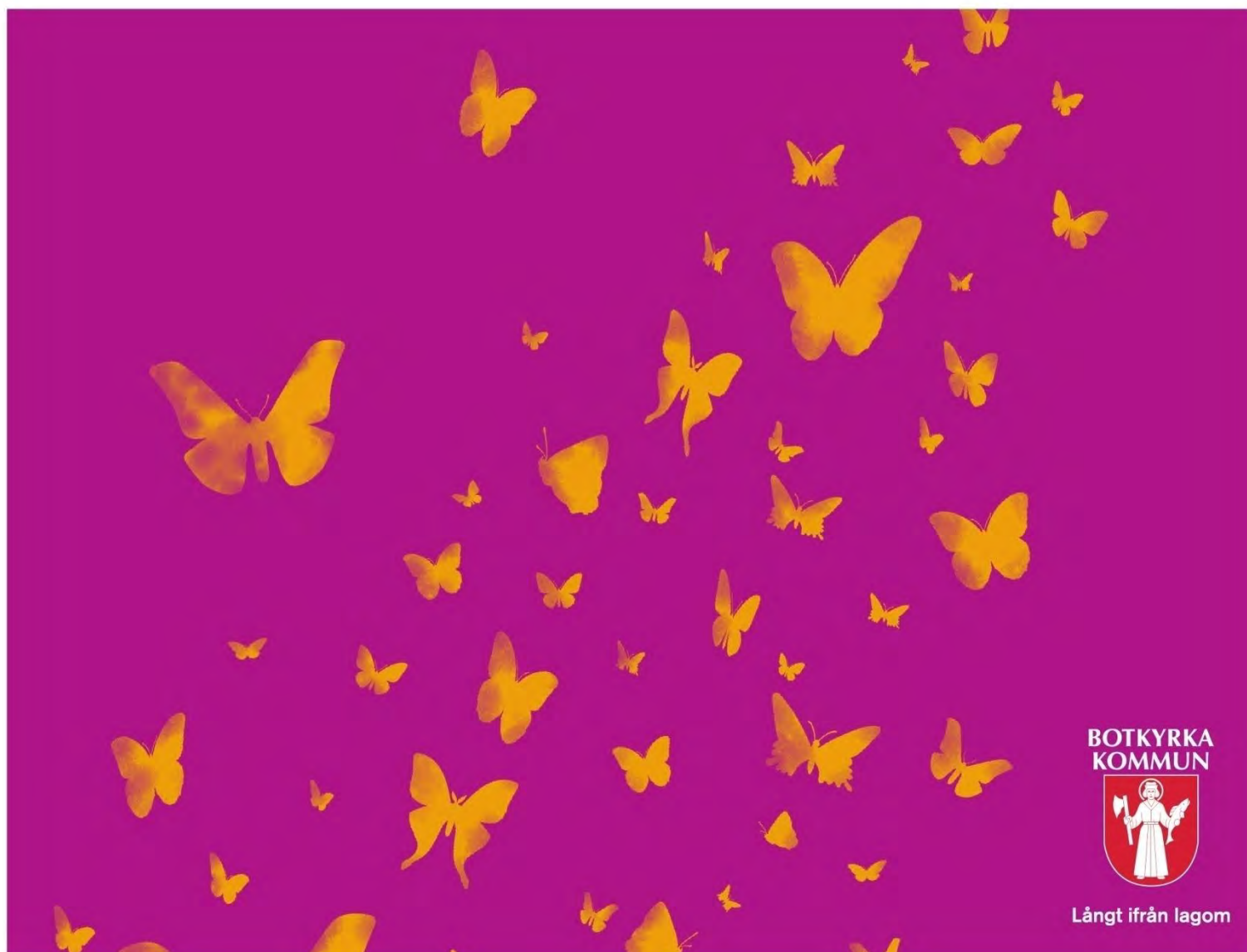
Robert Steffens (C)

**LÅNGT
IFRÅN LAGOM**

Tryggt att bli äldre i Botkyrka

Äldreplan 2015–2019

För kommunorganisationen

Innehållsförteckning

Förord.....	3
Äldreplanen – hela kommunens ansvar	4
Inledning	5
Varför en äldreplan?.....	5
Den äldre befolkningen i Botkyrka.....	5
Hur mår vi i Botkyrka?.....	5
Befolkningsutveckling och framtidens äldre	6
Aktiviteter och mötesplatser	8
Kulturella aktiviteter	9
Biblioteken	10
Digital delaktighet – att använda internet	10
Mötesplatser och friluftsliv	10
Ett rikt föreningsliv och frivilliga krafter	11
Uppsökande verksamhet	11
Ett högre deltagande	12
Hur bor äldre i Botkyrka?.....	15
Hur vill man som äldre bo?	15
Ett anpassat hem.....	16
Hjälp och trygghet i det egna hemmet.....	16
Tekniska lösningar och hjälpmedel.....	17
Olika boendeformer	17
Seniorboenden och trygghetsbostäder	18
Vård- och omsorgsboenden.....	18
Den betydelsefulla närmiljön.....	19
En god omsorg	22
Att få äldreomsorg.....	22
I omsorgen möts vi och våra olika behov.....	23
Demens.....	23
En interkulturell omsorg och finskt förvaltningsområde	24
Delaktighet och inflytande	25
Stöd till anhöriga.....	25
Mat och näring	26
Kvalitetsarbete.....	26
Bilaga 1. Hur äldreplanens löften ska förverkligas.....	31

Förord

Botkyrka ska vara en bra kommun att åldras i. För att du som medborgare ska se vilka möjligheter och utmaningar som ligger framför oss har vi tagit fram denna äldreplan. I äldreplanen blickar vi framåt och berättar om vad vi i kommunen kommer att satsa på de närmsta åren.

Antalet och andelen äldre ökar. Samtidigt kan allt fler se fram emot många friska år efter pensionen. Att vi får leva längre är en stor framgång för vårt välfärdsamhälle. Detta ställer också höga krav på en kvalitativ äldreomsorg, fler sociala aktiviteter, mötesplatser och bostäder anpassade för äldre.

Det ska kännas tryggt att bli äldre i Botkyrka. Du som äldre Botkyrkabo ska kunna lita på att en god omsorg finns där om du skulle behöva den. Det ska finnas en mångfald av bostäder som passar olika behov: hyresrätter, trygghetsboenden och vård- och omsorgsboenden. Kommunen ska möjliggöra ett aktivt och gott liv efter pensionsåldern. Äldre ska ha samma rätt som andra att påverka sitt liv och sin vardag, oavsett om det handlar om var man vill bo eller vilken slags hjälp man får från hemtjänsten.

Vi hoppas att du som kommuninvånare blir engagerad när du tar del av äldreplanen. Kontakta oss gärna om du har synpunkter, idéer och förslag på hur vi kan göra Botkyrka ännu bättre för äldre!

Slutligen vill vi rikta ett stort tack till alla som har bidragit till äldreplanen.

Tuva Lund (s)
Ordförande för politiska styrgruppen för framtagandet av Äldreplan 2015-2019
Botkyrka kommun

Äldreplanen – hela kommunens ansvar

Arbetet med äldreplanen har varit en lång process med många inblandade. Tanken med planen har sedan arbetet påbörjades 2012 varit att vara en förvaltningsövergripande plan. Planen är därför framtagen av samtliga kommunens förvaltningar med någon form av uppdrag för att arbeta för kommunens äldre, men den är även samverkad med lokala föreningar med anknytning till äldre, och med politiken. Syftet med detta är att samtliga delar av kommunen ska känna ett ansvar för äldreplanen och för att vi lever upp till det som står i planen.

Äldreplanen är uppdelad i två versioner – en publik version och en version avsedd för kommunorganisationen (intern version). Innehållet i de båda versionerna är detsamma med tillägget att den interna versionen även beskriver vilken nämnd i kommunen som ansvarar för vilken satsning. Dessa satsningar har vi i planen valt att kalla löften och för varje löfte finns det en eller flera nämnder som står som ansvarig. Den interna versionen innehåller även en bilaga där det framgår hur ansvarig nämnd planerar att uppfylla sina löften (se bilaga 1). Beskrivningen har i samtliga fall beslutats av respektive nämnd.

Anledningen till att vi valt terminologin ”löfte” är för att skilja planens utvecklingsområden från flerårsplanens åtaganden. Syftet med äldreplanen är att påverka kommunens befintliga styrdokument genom att planens löften uppfylls i form av enskilda nämndåtaganden. Det är därför viktigt att alla kommunens nämnder arbetar för att uppfylla de löften som vi tillsammans formulerat i och med framtagandet av äldreplanen. Flera av planens löften gäller områden som kommunen redan arbetar med, men som vi gemensamt konstaterat behöver förbättras. I dessa fall måste vi hitta nya framkomliga vägar genom att samarbeta nämnderna emellan och lära oss av varandra.

Då kommunens nämnder inte själva förfogar över sina medel på längre sikt än ett år kommer äldreplanen även hanteras i flerårsplanen genom att kommunfullmäktige ger nämnderna ett särskilt åtagande att uppfylla äldreplanens löften.

Dokumenttyp: plan

Beslutad av: kommunfullmäktige

Beslutad: den 16 juni 2015

Dokumentet gäller för: alla nämnder och förvaltningar

Dokumentet gäller till: den 1 juni 2019

För revidering ansvarar: vård- och omsorgsnämnden

För uppföljning ansvarar: vård- och omsorgsnämnden

Dokumentansvarig: vård- och omsorgsförvaltningen

Diarienummer: von/2015:22

Inledning

Att bli och vara äldre – vad innebär det, hur är man då? Tillhör man automatiskt ”de äldre” så fort man fyller 65 år? Det finns många föreställningar om hur en äldre person är och det kan vara svårt att känna igen sig i den stereotypa bilden av att vara äldre. Hur man mår och identifierar sig, och vad man har för intressen är individuellt och skiljer sig mycket åt. Likaså skiljer sig behoven och önskemålen som rör ens vardag och framtid.

Det finns många områden som berör och kan förbättras för äldre – också i vår kommun. Vi från kommunen vill satsa på att utveckla ett antal områden de kommande åren. Det gäller boende, tillgänglighet, vård och omsorg, förebyggande och hälsofrämjande arbete, samt aktiviteter och mötesplatser. Inom dessa områden kommer det krävas olika satsningar för att möta framtida behov. Vi beskriver detta i huvudkapitlen Aktiviteter och mötesplatser, Ett tryggt och tillgängligt boende och En god omsorg. Varje kapitel följs av en sammanfattning om vad kommunen ska utveckla.

Varför en äldreplan?

I det här dokumentet, äldreplanen, beskriver vi vad vi i Botkyrka kommun gör i dag för kommuninvånare som är 65 år och äldre och vilka behov, utmaningar och planer som finns inför framtiden. Frågor som vi tar upp är: Hur vill man som äldre bo? Vilka är framtidens behov av vård och omsorg? Hur kan vi skapa förutsättningar för att kommunens invånare ska må bra och hålla sig friska längre? Hur möjliggör vi delaktighet och en innehållsrik vardag?

Genom att beskriva detta vill vi ge en bild av vad man som äldre kan förvänta sig av kommunen, och ge medborgaren en möjlighet att själv fundera över och planera sitt liv som äldre. Med äldreplanen vill vi förmedla att det är tryggt att bli äldre i Botkyrka. För att så många som möjligt i målgruppen ska kunna ta del av planen översätts den till de vanligaste språken bland äldre Botkyrkabor.

Den äldre befolkningen i Botkyrka

Nutidens och framtidens äldre befolkning i Botkyrka, vad vet vi om den? Vissa saker vet vi med god säkerhet, medan annat är uppskattningar vi gör. Det vi vet och uppskattar om nutidens och framtidens äldre visar på hur vi i kommunen ska arbeta framöver. Det visar vilka behov och utmaningar som finns, hur vi ska prioritera och var vi kan göra mest nytta.

Hur mår vi i Botkyrka?

Hälsan i Sverige har blivit allt bättre under de senaste decennierna. Medellivslängden har ökat och förväntas också fortsätta öka. Främst är det friska år som vi förlänger livet med, men det tillkommer också år med inslag av sjukdom och funktionsnedsättning. Med hög ålder ökar risken att utveckla ohälsa, både psykisk och fysisk. De flesta av dem som nu går i pension har dock många år kvar med förhållandevis hög levnadsstandard, god funktionsförmåga, hälsa och möjlighet till ett aktivt liv. Förändringar i hur vi mår kommer med stigande ålder men det ser olika

ut för olika personer. Det är skillnader i hälsa mellan olika socioekonomiska grupper av kvinnor och män med olika utbildning, arbete och inkomst, samt mellan Botkyrka, Stockholms län och genomsnittet för hela landet. Mycket av ojämlikheten i hälsa beror på skillnader i livsvillkor och levnadsförhållanden. Genom att kommunen vet om skillnader som påverkar hälsan kan vi arbeta för att alla kommuninvånare, däribland äldre, ska må bra.

Det finns ett samband mellan socioekonomisk ställning och hälsa. I Botkyrka kommun finns stora skillnader i inkomstnivå, både mellan och inom våra olika kommundelar. Inkomstnivå är sammankopplat med graden av vårdutnyttjande. De med lägre inkomstnivå utnyttjar vården mindre. Tydliga hälsoskillnader utifrån inkomst syns även när man studerar vad som främjar hälsan – som fysisk och social aktivitet och goda kostvanor – och det som är hälsorisker – som rökning och alkohol. Fall är den vanligaste orsaken till skador bland äldre personer.

Den självskattade hälsan är lägre i Botkyrka i jämförelse med länet. Men en tendens är att den självskattade hälsan förbättras bland personer under 65 år, vilket kan tyda på att framtidens äldre kommer att må bättre. Först under 2020-talet förväntas fyrtiotalisterna i större utsträckning behöva söka hjälp inom vården. Inkomst, ålder, om man är man eller kvinna och om man bor ensam eller tillsammans med någon påverkar den psykiska hälsan och om man känner ensamhet, oro och ångest. Allt fler äldre uppger dock att de har ett socialt nätverk, deltar i aktiviteter och har tillgång till ett socialt stöd. Kvinnor deltar i större utsträckning än män i aktiviteter tillsammans med andra. Samtidigt rör kvinnor på sig mindre än män. Andelen stillasittande är större i Botkyrka än i resten av länet. I Sverige minskar andelen personer som är inaktiva och vi kan hoppas att denna trend slår igenom även i Botkyrka.

Befolkningsutveckling och framtidens äldre

Botkyrka har en ung befolkning, men antalet äldre personer ökar och deras andel växer. Denna utveckling finns inte bara i Botkyrka utan även i övriga Sverige och i Europa. Fram till 2020 blir det en stor ökning av personer i åldrarna 65–79 år. Därefter övergår denna ökning till ålderskategorin 80 år och äldre. I åldersgruppen 65–79 år är fördelningen mellan män och kvinnor relativt jämn, men andelen kvinnor ökar tydligt i åldersgruppen 80 år och äldre.

Bland personer i Botkyrka som är 65 år och äldre har mer än en tredjedel utländsk bakgrund, och bland personer 55 till 64 år har nästan hälften utländsk bakgrund. Det innebär att många av framtidens äldre kommer att ha rötter i andra länder. Bland Botkyrkas pensionärer kommer många i dag ifrån Finland, Turkiet och forna Jugoslavien. Även framöver kommer många äldre att ha rötter i dessa länder men på sikt ökar antalet äldre från Irak, Polen, Chile och Syrien. Detta gör att kommunen kommer att behöva större språklig och kulturell kompetens inom verksamheter riktade till äldre.

Allt fler väljer att arbeta efter att de fyllt 65 år. För närvarande arbetar cirka sex procent av kvinnorna och tolv procent av männen i Botkyrka efter 65 år. De äldre blir allt mer välutbildade. Tidigare har männen haft en högre utbildningsnivå men kvinnorna vinner mark. Även framöver kommer män ha högre ålderspension än kvinnor trots att skillnaderna minskar. De äldre får allt bättre ekonomiska villkor

men en del av framtidens pensionärer kommer, liksom nu, ha en låg inkomstnivå.

Allt fler av framtidens pensionärer kommer att vara mer teknikvana och ha fler kanaler för att söka information och kommunicera genom, men inställningen till tekniska lösningar varierar. Fyrtioåringarna och femtioåringarna kommer generellt sett att ha en större vana att påverka sin egen livssituation än tidigare generationer. Hur den framtida äldre befolkningen ser ut, agerar och vilka behov som uppstår kommer att påverka kommunens verksamhet. Kommunen behöver vara rustad för att möta framtidens kända och okända behov, och service och insatser kommer att ändras över tid.

En typisk 65-plussare i Botkyrka?

Så hur är en typisk Botkyrkabo som är över 65 år? Svaret är nog att det skulle vara svårt att definiera en sådan. Här finns ju en mycket stor mångfald vad gäller bakgrund, kulturer och individuella preferenser – dessutom en mycket större sådan än vad det finns i många andra kommuner. Bara det att drygt 50 procent av våra medborgare har sina rötter i andra länder och att det talas cirka 100 olika språk i Botkyrka!

I dag är de flesta 65-plussare svenskfödda även i Botkyrka. Den näst största gruppen är de med finsk bakgrund och den tredje största gruppen de som är födda i Turkiet. Till den sistnämnda gruppen hör huvudsakligen personer som identifierar sig som etniska turkar eller som syrianer, assyrier eller kaldéer.

I äldreplanen kommer vi att få lära känna Margit, Antti och Meryem¹ som ingår i varsin av de tre stora grupperna av 65-plussare. Detta betyder dock inte att de skulle vara representativa för hela sin grupp. Även fast det säkert finns gemensamma nämnare med många personer, är alla ändå unika. Alla är individer. Alla är på sitt sätt långt ifrån lagom.

---

¹ Dessa tre är fiktiva personer, men deras egenskaper baseras på intervjuer med och kommentarer av ett antal verkliga personer.

Margit

87 år. Född i Karlskrona. Änka sedan elva år tillbaka. Bor i en villa i stadsdelen Uttran.

Flyttade till Salems kommun i början av 50-talet för att jobba på Söderby sjukhus. Efter att ha gift sig bosatte sig Margit och hennes man först i en hyreslägenhet i Tumba, senare i villan i Uttran.

Margit läste till förskolelärare. Arbetade sedan inom förskolan ända fram till pensioneringen.

Hon har två döttrar. En dotter bor i dag i Tullinge, den andra i USA. Margit har tre barnbarn som alla bor hos dottern i USA. Margit saknar dem mycket.

Hon trivs mycket bra i området där hon bor. Njuter av att det är nära till naturen.

Hon känner sig trött ibland, har börjat märka att åldern gör sitt till. Via kommunens hemtjänst får hon hjälp med städning, tvätt och handling men vill fortfarande försöka laga maten själv.

”Jag tycker om att komma ut och promenera och försöker göra det nästan varje dag. Jag lägger hellre min ork på det än på dammsugning! Det kommer några flickor och pojkar två gånger i veckan och hjälper mig. Det funkar bra, men helst skulle jag vilja att det inte var så många olika personer som kom. Man har ju sina favoriter...”

Margit har flera vänner och bekanta, men de flesta bor inte i närheten. Hon kan känna sig lite ensam och ängslig ibland.

Kontakten med släkt och vänner sköter hon mestadels via telefon och brev.

”Men kanske borde jag lära mig att använda dator. Det är väl inte för sent för det än?”

Så gott som alla Margit umgås med är födda i Sverige.

”Jag har inte haft så mycket kontakt med andra kulturer än den svenska. Förrän nu med hemtjänsten. Till exempel är min favorithjälpängel från Eritrea. Han är så snäll och lyssnar alltid på mig.”

Förutom promenaderna gillar Margit att lösa korsord och lyssna på radio och musik, särskilt jazz. Då och då besöker hon mötesplats Tumbas solrum.

Margit älskar pelargoner. Hon har ett 40-tal olika sorter som pryder hennes fönsterbrädor.

Hon vill fortsätta bo hemma i villan så länge det bara går – så länge hon känner sig trygg. Men skulle hon bli sämre och inte kunna sköta sig själv, kan hon tänka sig att flytta.

”En servicelägenhet kunde vara något för mig. Där får man väl hjälp och slipper bli isolerad? Men jag vill absolut inte bo ihop med någon. Jag vill ha en egen lägenhet. Det är trevligt med sällskap, men jag vill också kunna vara i fred när jag vill. Dessutom måste jag ha plats för mina pelargoner!”

Aktiviteter och mötesplatser

Det finns flera skäl att utöva och delta i aktiviteter och det finns många olika former av aktiviteter. En aktivitet kan vara allt från att ta en promenad, läsa en bok eller att ha ett samtal med en medmänniska, till att delta i en studiecirkel, åka på konstrunda eller spela tennis. Varje person som deltar i en aktivitet har sina anledningar och skäl. Det kan handla om intresse, för att det ger god hälsa och gemenskap.

Aktiviteterna har flera positiva effekter som man kanske inte alltid tänker på. Deltagande i kulturlivet stärker hälsan och skapar framtidstro. Och att ingå i ett socialt sammanhang kring en aktivitet kan ge en känsla av välbefinnande och gör att man känner meningsfullhet. Att fysisk aktivitet leder till bättre hälsa är sedan länge känt. Bland annat bidrar fysisk aktivitet till att man som äldre behåller sina förmågor längre. Mötesplatser, aktiviteter, friluftsområden och det arbete frivilliga och föreningar gör, är på så vis viktiga hälsofrämjande, sociala och kulturella stödinsatser. Uppsökande verksamhet är en annan del i ett förebyggande och hälsofrämjande arbete.

Vi har alla olika förutsättningar för att utöva aktiviteter och förutsättningarna förändras ofta när vi blir äldre. Botkyrka kommun vill att det ska finnas något för alla, oavsett vitalitet, var i kommunen man bor eller om man har en funktionsnedsättning. Samtidigt är det en utmaning att erbjuda något för alla, att nå ut till alla och att ha ett utbud i alla kommundelar. Botkyrka har ett rikt föreningsliv som engagerar även äldre och det finns föreningar som har verksamhet riktad till äldre. Genom ett bra samarbete ska kommunen och alla Botkyrkas föreningar komplettera varandra i utbudet av aktiviteter. Kommunen vill på så sätt skapa goda förutsättningar för äldre kommuninvånare att hålla sig friska längre, öka sitt välbefinnande och höja livskvaliteten.

Kulturella aktiviteter

Äldre är en prioriterad grupp i kommunens kultur- och fritidsverksamhet. En mängd aktiviteter anordnas i både öppna och spontana former för äldre. Kommunen arbetar för att inspirera äldre till nya aktiviteter och göra det lätt att delta i stimulerande kultur. Förhoppningen är att aktiviteterna ska ge fler tillfällen till möten mellan människor, på fler och nya platser. I framtiden vill kommunen bidra till fler projekt som tar tillvara äldres egen kreativitet.

Exempel på aktiviteter är öppna seminarier med konstnärer och föreningar samt konserter som arrangeras på olika platser. Ibland ordnas guidade visningar med buss runt om i Botkyrka. Andra gånger ordnas guidade promenader i lite lugnare tempo, med sittplatser och hörslina. Visningarna kan exempelvis handla om Botkyrkas nutid, historia, kultur och natur. I samarbete med föreningar bjuds äldre in till nya platser att mötas på genom rörliga aktiviteter men också lugnare stunder.

Äldreveckan anordnas varje år i Botkyrka och är ett samarbete mellan föreningar, organisationer och kommunala verksamheter. Syftet med äldreveckan är att hjälpa äldre att hitta nya vägar till aktiviteter och att stödja föreningar och kommunala verksamheter i nyskapande av aktiviteter. Under äldreveckan ordnas temabaserade fester, föreläsningar och film- och musikföreställningar.

Biblioteken

För att alla ska kunna ta del av bibliotekens utbud har biblioteken i Botkyrka anpassad service för äldre kommuninvånare som behöver det. ”Boken kommer” är en tjänst som innebär att du som har svårt att själv ta dig till biblioteket kan få böcker skickade hem utan att det kostar dig något. Detta gäller oavsett var i kommunen du bor och om du bor i ett vård- och omsorgsboende eller inte. För att nå de som behöver ”boken kommer” samarbetar biblioteken med hemtjänsten och heminstruktören¹.

För dem som inte längre kan läsa böcker med vanlig text finns det böcker som tryckts med extra stor stil, så kallade storstilsböcker. För dem som inte vill eller kan läsa tryckta böcker, finns möjlighet att låna talböcker. Både bibliotek och enskilda låntagare har rätt att ladda ner talböcker och på biblioteken får man lära sig att själv ladda ner talböcker hemifrån. Man kan också få talböckerna kostnadsfritt hemsända med posten eller levererade med boken kommer-tjänsten.

Digital delaktighet – att använda internet

Botkyrka arbetar tillsammans med andra aktörer för att fler ska kunna ta del av information och utträta vissa tjänster via internet. Internet är en av dagens viktigaste informationskanaler och därför är tillgång till internet en demokratifråga. Kommunen vill att alla medborgarna ska ha goda förutsättningar att följa samhällsutvecklingen och att utträta vardagssysslor digitalt. Men många äldre har begränsade kunskaper om datorer och internet. Som hjälp anordnar biblioteket enskild handledning för datorovana, upplåter lokal till Seniornet² för kurser och hjälper till att lotsa medborgare vidare till utbildningar.

Mötesplatser och friluftsliv

Att bli äldre kan innebära färre sociala relationer än tidigare. Samtidigt vet vi att tillgången till ett socialt nätverk ger bättre hälsa. Att besöka en mötesplats för äldre kan vara ett sätt att utöka sitt sociala nätverk. Här kan man träffa andra, träna och delta i sociala aktiviteter.

I Botkyrka finns två kommunala mötesplatser riktade till äldre, i Tumba och i Grödinge. Mötesplatserna är till för kommuninvånare som är 60 år och äldre och bygger på att frivilliga driver verksamheten och formar utbudet. På mötesplatserna kan du exempelvis träna på gym, delta i vattengymnastik eller i studiecirkel. I kommunen finns också många naturliga mötesplatser som det lokala centrumet eller kaféet. Mötesplatser skapas också när människor med samma intresse träffas.

Ofta är det redan aktiva personer som besöker mötesplatser och aktiverar sig på olika sätt, men vi vill också nå dem som inte redan är aktiva. Därför behöver innehållet på mötesplatserna utvecklas och med hjälp av engagerade frivilliga krafter kan mötesplatser etableras i fler delar av kommunen. Samtidigt är det viktigt att kommunala mötesplatser inte tar över det arbete som ideella föreningar bedriver.

---

¹ I kommunen finns en syn- och hörselinstruktör som hjälper kommuninvånare med hörsel- och synhjälpmedel och informerar om sådant som kan underlätta vardagen för den med en syn- eller hörselnedsättning.

² Seniornet är en ideell IT-förening för äldre.

I Botkyrka finns stora grönområden. Att vara ute i naturen är en form av friskvård som bidrar till hälsa och välmående. Men för att alla ska ha tillgång till dessa grönområden behöver kommunen underlätta för människor att vistas i och ta sig till grönområdena. Kommunen ska förenkla för medborgarna att ta sig ut i naturen med kollektivtrafik och skapa tydligare entréer till grönområdena med parkeringsplatser, bänkar och skyltar. I naturen kan vi öka tillgängligheten och tryggheten genom att märka ut leder och promenadslingor och genom att belysa vissa platser. Det kan behövas parkbänkar längs promenadsträckan, där man kan sätta sig för att vila, och det är viktigt med bra information om natur- och kulturområdena och hur man kan ta sig dit.

Ett rikt föreningsliv och frivilliga krafter

Det finns flera föreningar och organisationer som både engagerar och består av äldre. Verksamheten varierar i utformning, från kultur- och fritidsverksamhet till en mer omsorgsinriktad verksamhet. Föreningarna bidrar till att skapa innehåll i vardagen och meningsfullhet i livet för äldre. Här är kommunens roll att uppmuntra och ge stöd åt föreningar och studieförbund.

Föreningarna är viktiga för kommunen på flera sätt. De hjälper oss att nå ut med information och de anordnar aktiviteter själva och tillsammans med kommunen. I samarbetet med föreningarna får kommunen värdefulla synpunkter och nya idéer för hur arbetet för gruppen äldre kan utvecklas ytterligare. I och med att föreningarna verkar i olika kommundelar når de många och finns nära medborgaren.

För den äldre kan föreningarna innebära ett socialt nätverk och ett stöd, och frivilliga krafter kan fylla en viktig roll som ett komplement till den kommunala äldreomsorgen. När det finns intresse från frivilliga personer att erbjuda socialt stöd, eller att ordna aktiviteter för äldre inom omsorgen, behöver kommunen kunna ta emot och stötta den frivilliga verksamheten. Kommunen ska därför arbeta för att öka volontärverksamheten.

Uppsökande verksamhet

Syftet med den uppsökande verksamheten är att förebygga och förhindra ensamhet och isolering. Uppsökande verksamhet kan bidra till ökad trygghet och att fler äldre kan bo kvar hemma längre. Både landstinget och kommunen har uppsökande verksamhet riktad till äldre. Exempelvis skickar Botkyrka kommun ut information till alla 80-åringar om den service, vård och omsorg som kommunen erbjuder. Landstinget erbjuder hälsosamtal till personer som fyller 75 år, i syfte att ge bättre förutsättningar att hantera åldrandet. I samtalet berörs bland annat hälsa, fysisk aktivitet, kost, social gemenskap, delaktighet och boendesituation.

Det är viktigt att kommunen och landstinget hittar former för att samverka för medborgarnas bästa. Därför ska kommunen på prov arbeta med att ta fram ett bra komplement till landstingets hälsosamtal. Tanken är att medborgarna vid hälsosamtalen även ska få relevant information från kommunen om till exempel mötesplatser för äldre, vilka aktiviteter som anordnas för denna grupp och hur man ansöker om bostadsanpassning, omsorgsinsatser eller bostäder för äldre. Det är även viktigt att förmedla att kommunens äldreomsorg och socialtjänst finns där vid behov, som exempelvis vid förlusten av en partner. Sorgen kan bidra till att man orkar

mindre, att man isolerar sig hemma och blir mindre aktiv i allmänhet. I en sådan situation behövs ett socialt skyddsnät. Här kan kommunens uppsökande verksamhet vara till hjälp.

Ett högre deltagande

I kommunen finns ett stort utbud och goda förutsättningar för att vara med på fysiska och kulturella aktiviteter, att själv vara delaktig i att utforma aktiviteter, och att umgås med andra. Utmaningarna för kommunen handlar främst om att nå ut till alla med information och att motivera till deltagande.

Vi vet att fysisk aktivitet minskar ångest och oro, och att sociala aktiviteter kan minska ensamheten. Men att delta i en aktivitet eller att ta sig till en träfflokal kan vara svårt, och om man redan känner sig ensam kan hindren kännas större. Även när det gäller fysisk aktivitet finns många upplevelser av hinder. Man kanske är ovan att träna eller röra sig, tror att besvären förvärras, att det skulle vara för sent att börja på äldre dar, eller att man måste träna hårt och länge för att det ska ge effekt.

Kommunen ska förbättra informationen om utbudet av aktiviteter, mötesplatser och friluftsområden. Informationen ska vara tydlig och finnas på flera språk och i olika format. Kommunen kan också i sina olika roller bli bättre på att lotsa var och en vidare. Inom äldreomsorgen kan syn- och hörselinstruktören och biståndshandläggarna sprida information och uppmuntra till deltagande vid kontakt med brukare. Ytterligare ett sätt att nå och stödja fler äldre kan vara att etablera äldrelotsar som finns på medborgarkontoren eller att utveckla medborgarkontorens utbud så att det bättre tillgodoser äldres behov. Genom hemtjänstinsatsen ledsagning beviljas brukare stöd att ta sig till aktiviteter och mötesplatser.

Aktiviteter bör utformas så att förutsättningarna är goda för många att delta. Kommunens aktiviteter ska var öppna för alla och det ska inte kosta mycket att delta. Aktiviteterna bör främja nya relationer och gemenskap. Eftersom det blir vanligare att äldre bor kvar hemma behövs det aktiviteter i alla delar av kommunen och mötesplatser i fler delar av kommunen. Detta kan kommunen förverkliga genom samverkan med föreningar och bostadsbolag. Tillgängliga färdssätt gör det möjligt för fler, än bara de som bor i närheten, att delta.

Detta ska kommunen utveckla³

I kommunen finns stora möjligheter att vara aktiv. Äldre ska ha goda förutsättningar att delta i sociala, kulturella och fysiska aktiviteter. Kommunen ska arbeta för att äldre Botkyrkabor mår bra och håller sig friska längre.

Löfte	Ansvarig
1. Kommunen ska underlätta för äldre att vistas i och ta sig till kommunens grönområden.	Samhällsbyggnadsnämnden, vård- och omsorgsnämnden
2. Kommunen ska stötta initiativ från medborgarna i att erbjuda socialt stöd, eller att ordna aktiviteter för äldre inom äldreomsorgen. Kommunen ska arbeta för att volontärverksamheten ska öka.	Kultur- och fritidsnämnden, vård- och omsorgsnämnden,
3. Kommunen vill ta fram ett komplement till landstingets hälsosamtal.	Vård- och omsorgsnämnden
4. Kommunen ska förbättra informationen om utbudet av aktiviteter, mötesplatser och friluftsområden.	Kultur- och fritidsnämnden, samhällsbyggnadsnämnden, vård- och omsorgsnämnden
5. Kommunen ska i sina olika roller bli bättre på att lotsa äldre vidare till aktiviteter och mötesplatser, och motivera till deltagande.	Kultur- och fritidsnämnden, socialnämnden, vård- och omsorgsnämnden
6. Aktiviteter ska utformas så att många kan delta.	Kommunstyrelsen, kultur- och fritidsnämnden
7. Kommunen ska arbeta för att det ska finnas aktiviteter och träffplatser i fler kommundelar genom samverkan med föreningar och bostadsbolag.	Kultur- och fritidsnämnden, samhällsbyggnadsnämnden, vård- och omsorgsnämnden

³ För information om hur kommunen kommer arbeta med nedanstående löften, se bilaga 1.

Antti

76 år. Född i Österbotten i Finland. Bor i en hyreslägenhet i Tullinge tillsammans med frun och två katter.

Antti var 25 år när han kom till Sverige för att arbeta. Han fick jobb på Alfa Laval och bosatte sig i Tullinge redan då. I Finland arbetade han med allehanda jordbrukssysslor på hemortens bondgårdar.

När han kom till Sverige kunde han inte svenska.

”Jag har aldrig gått någon kurs i svenska. Jag har lärt mig själv. Men jag har ju haft arbetskompisar som pratat svenska – även fast många var finnar.”

Frun har varit hemmafru och har aldrig riktigt lärt sig svenska.

Barnen, två pojkar och en dotter, kan finska eftersom det var språket som talades hemma. Dottern bor nu i Malmö, men sönerna är kvar i Botkyrka. Antti har fem barnbarn. Han tycker att det är lite synd att bara tre av dem kan finska.

Antti tycker att hans svenska är hyfsat bra, men han är lite bekymrad inför framtiden.

”Jag kan prata och förstå svenska än. Men jag vet inte hur pass bra jag kan ha den kvar. Nu när jag har gått i pension umgås jag mest med andra finstalande. Men jag tittar mycket på svensk TV och läser svenska tidningar. Jag hoppas att det hjälper.”

Han tycker om sin trerummare som ligger en bit från pendeltågsstationen. Enda nackdelen är att det inte finns bastu.

Han känner sig inte särskilt ensam. Frun och barnen finns ju och så bor några goda vänner i trakten. Men han har inte så mycket kontakt med grannarna.

Antti är medlem i den lokala finska pensionärsföreningen och åker på gruppresor som föreningen arrangerar, till exempel kryssningar till Helsingfors. Då får han chansen att utöva sin stora passion: att dansa finsk tango.

Han säger att han mår bra, trots att läkaren menar att han borde äta mindre socker. Däremot har han börjat oroa sig för fruns minne och att hon ska utveckla demens. Det är mer och mer han som måste ta hand om hushållet, och frun, numera.

Han har ingen egen erfarenhet av den kommunala äldreomsorgen.

”Om jag eller frun skulle behöva anlita hemtjänst, hoppas jag att vi kan få hjälp på finska. Annars blir det nog svårt. Och så får personalen inte vara allergisk mot katter.”

Ett tryggt och tillgängligt boende

Är det någonstans vi alla ska kunna känna oss trygga så är det i vårt hem. Kommunen har ett bostadsförsörjningsansvar för alla kommuninvånare. Att planera bra bostäder och trygga, tillgängliga⁴ boendemiljöer för äldre är en fråga för kommunens generella boendeplanering. Kommunen har också ett särskilt ansvar för de äldre som behöver särskilda boendeformer enligt socialtjänstlagen. Äldre vill bo på olika sätt och förutsättningarna ser olika ut. Det är en trygghet att veta att det finns en väl fungerande äldreomsorg om behovet skulle uppstå.

Var och en väljer sitt boende och planerar sin boendesituation, men kommunen måste skapa förutsättningar för att det ska finnas något att välja bland. Detta kan kommunen göra genom att ha äldre i åtanke vid renovering av bostäder och vid nybyggnation. Kommunen ska också medverka till och skapa förutsättningar för etablering av olika boendeformer riktade till äldre.

Hur bor äldre i Botkyrka?

Många äldre i Botkyrka flyttade till kommunen under 1960- och 70-talen då stora delar av dagens Botkyrka växte fram, och det är många som bor kvar i den bostad de då flyttade till. Drygt hälften i åldersgruppen 65 år och äldre bor i bostäder från 70-talet. I åldersgruppen 65–74 år bor ungefär hälften i villor och radhus. Högre upp i åldrarna är denna andel mindre.

Ekonomiska förutsättningar styr ofta valet av boende. En ekonomisk tröskel kan vara orsaken till att man bor kvar i nuvarande bostad i stället för att flytta till en mer lättkött och anpassad bostad. En stor andel äldre bor i miljonprogrammets bostäder i Hallunda, Alby, Fittja och Norsborg. Dessa bostäder har hiss men är i övrigt inte anpassade för äldre personer som har svårt att gå eller andra funktionsnedsättningar. Många vill bo kvar i sitt hem även när en försämrad hälsa ändrar förutsättningarna. Då kan det bli aktuellt med insatser för att öka tillgängligheten i det egna huset eller lägenheten för att man ska kunna bo kvar med en god livskvalitet.

Den äldre befolkningen växer och de allra flesta över 65 år bor inte på ett vård- och omsorgsboende, utan befinner sig på den ordinarie bostadsmarknaden. Därför är det viktigt att kommunen tänker på äldres behov vid renovering och nybyggnation. Detta gäller inte minst i den planerade förnyelsen av miljonprogrammen. Kommunen kan på olika sätt möjliggöra kvarboende för äldre.

Hur vill man som äldre bo?

Kvinnor ställer i regel högre krav på boendet än män. Gemensamt är dock önskemål om närhet till dagligvaruhandel, kommunikationer, primärvård och tillgänglig utemiljö. Generellt kan vi se att viljan att flytta ökar i det senare stadiet av livet. Det har ofta att göra med försämrad hälsa som innebär en flytt till en mindre och mer tillgänglig bostad, eller till ett vård- och omsorgsboende.

---

⁴ Tillgänglighet är ett begrepp som används för att beskriva hur pass väl en verksamhet, plats eller lokal fungerar för personer med funktionsnedsättning. Här ingår lokalernas utformning, tillgången till information och ett bra bemötande.

Det har etablerats fler boendeformer för äldre på senare tid. Det gör att en flytt till ett vård- och omsorgsboende oftast inte är aktuellt så länge hemtjänst och hemsjukvård kan tillgodose medicinska och praktiska behov. Men man kan ändå känna sig otrygg och ensam, och då kan seniorboenden och trygghetsbostäder på den ordinarie bostadsmarknaden vara ett bra alternativ. I dessa typer av mellanboenden finns möjlighet till gemensamma aktiviteter och sociala kontakter. På så vis finns en förebyggande och hälsofrämjande funktion. Mellanboenden kan också avlasta trycket på vård- och omsorgsboenden när den äldres behov av vård inte är så stort, utan handlar om trygghet och fysisk boendemiljö.

Många äldre väljer att inte flytta. Att behöva flytta för varje ny krämpa som dyker upp är heller inte något som ska behövas. Är bostaden tillgänglig och väl fungerande är det ofta en bra lösning att bo kvar. För samboende personer är heller inte ensamhet och oro vanligen ett problem.

Ett anpassat hem

Får du svårt att röra dig kan det innebära att ditt hem behöver anpassas. Personer med funktionsnedsättning, däribland vissa äldre, kan ansöka om bostadsanpassningsbidrag för att på så vis göra hemmet tillgängligt. Bidraget kan exempelvis användas till att ta bort trösklar, byta ut badkar mot duschplats eller att montera en rullstolsramp utomhus.

I Botkyrkas bostadsbestånd finns det generellt brister i tillgängligheten. Det innebär att utformningen av bostaden och bostadsmiljön kan begränsa hur vissa äldre kan röra sig i och använda sig av bostaden. För att kunna skapa tillgängliga bostäder måste de som planerar och genomför ombyggnationerna förstå äldres begränsningar och vilka hinder de upplever i vardagen. Arkitektur, form och design ska fungera för alla. Tillgängliga bostäder och boendemiljöer är på så vis nödvändigt för vissa, samtidigt som det underlättar för många och gör vardagen bekväm för alla. Många av de hinder som begränsar boendemiljöns tillgänglighet är enkla att åtgärda, men enklast av allt är att göra rätt från början.

För att inte skapa fler hinder när de gamla hindren tas bort ska kommunens upphandlingar ställa krav på tillgänglighet och universell utformning. Tillgänglighetsperspektivet ska ingå som en naturlig del vid kommunens upprustning och nyinvesteringar. Så kallade ”passa-på-åtgärder”⁵ är både kostnadseffektiva och leder till besparing av arbetstimmar.

Hjälp och trygghet i det egna hemmet

När du behöver hjälp från andra för att klara din vardag är det kommunens roll att erbjuda vård och omsorg. Men det innebär inte nödvändigtvis att du flyttar till ett vård- och omsorgsboende. Hemtjänsten ger omvårdnad och hjälp i ditt eget hem. Syftet är att den som vill ska kunna bo kvar hemma och få hjälp med det som är för tungt att göra själv. Kommunen arbetar hela tiden för att hemtjänsten ska upplevas som trygg och tillförlitlig. Detta är viktigt för att kunna möta efterfrågan om att få

---

⁵ Passa-på-principen är ett sätt att hålla nere kostnader. Vid nya inköp eller andra förändringar passar man på att förbättra tillgängligheten.

vård och omsorg i det egna hemmet. Kommunens mål är att skapa förutsättningar för att volontärverksamheten ska öka. Frivilliga krafter kan utgöra ett socialt stöd som skapar trygghet.

Är du äldre eller har en funktionsnedsättning kan du också få hjälp av Botkyrkafixaren. Botkyrkafixaren kan till exempel hjälpa till med att byta glödlampor eller sätta upp och ta ned gardiner. Botkyrkafixaren är en service, men syftet är också förebyggande, att äldre inte ska ramla och skada sig. Skulle behovet av Botkyrkafixaren öka finns möjligheten att utöka denna funktion.

Våld i hemmet, i nära relationer, förekommer även bland äldre. Är du kvinna och utsatt för våld, kränkningar, hot eller övergrepp av någon i din närhet kan du kontakta kvinnorådgivningen i Botkyrka. Här kan du få praktiskt stöd och samtalsstöd både enskilt och i grupp.

Tekniska lösningar och hjälpmedel

Utveckling av tekniska lösningar och hjälpmedel kan bidra till att äldre klarar sig bättre i sitt hem. Oftast är det landstinget som erbjuder hjälpmedel som rollatorer och hörapparater. I kommunen finns en syn- och hörselinstruktör som hjälper kommuninvånare med hjälpmedel för syn och hörsel och informerar om sådant som kan underlätta vardagen. Det finns också tekniska lösningar för att skapa trygghet i hemmet. Som äldre i Botkyrka kan du få trygghetslarm. Larmet bär man med sig och om man skulle ramla, känna sig orolig eller bli akut sjuk, larmar man till kommunens personal som då kommer.

Efterfrågan på teknikstöd förväntas öka bland äldre. Det finns exempelvis hjälpmedel som underlättar för personer med nedsatt minnes- och orienteringsförmåga att hålla reda på tiden och att planera sin dag. Det kan handla om påminnelser av olika slag, planeringskalendrar och mer avancerade elektroniska hjälpmedel. Även för anhöriga finns hjälpmedel som larmmattor och passagelarm.

Eftersom framtidens äldre kommer att vara mer teknikvana räknar vi i kommunen med att efterfrågan på teknikstöd i olika former av kommunikation kommer att öka. En mobil robot i hemmet skulle kunna underlätta kontakten med familjemedlemmar och vårdpersonal. Denna typ av teknikstöd för äldre och inom äldreomsorgen är ett område som ständigt utvecklas och bidrar till att äldre kan leva självständigt längre. Kommunen ska aktivt bevaka och dra nytta av utvecklingen som kan bidra till äldres självständighet och välmående. Kommunen ska vara öppen för och ta initiativ till att pröva nya tekniska lösningar och hjälpmedel.

Olika boendeformer

I en kommun finns en mängd olika bostäder, vissa av dem mer lämpliga för äldre än andra. Seniorboenden, trygghetsbostäder och bostadsrätter i en 55-plusförening är olika boendeformer på den vanliga bostadsmarknaden, men som vänder sig till en specifik målgrupp. Kommunen kan styra och påverka bostadsbeståndet tillsammans med exempelvis byggherrar och fastighetsägare. Vård- och omsorgsboenden är en särskild boendeform som kommunen har ansvar för att inrätta. Det är hos kommunen du ansöker om att få plats på ett vård- och omsorgsboende. Kommunen har även ett

antal servicelägenheter som innebär att du bor i en egen lägenhet och har tillgång till sjuksköterska, läkare och hemtjänst. En tendens är att efterfrågan på servicelägenheter minskar.

Seniorboenden och trygghetsbostäder

Vad som menas med seniorboende varierar. Oftast menar man en boendeform som riktar sig till personer över en viss ålder. Ibland är bostäderna tillgänglighetsanpassade och det finns ett visst serviceutbud. Det finns också bostäder och lägenheter som är anpassade och har bra förbindelser i närheten men som riktar sig till alla. I Tumba och Tullinge finns det 55-plusboenden som är bostadsrätter för personer som är 55 år och äldre. I dagsläget finns det också ett seniorboende med hyreslägenheter i Tullinge. Bostäderna är tillgänglighetsanpassade, har närhet till kommunikationer och det finns en möteslokal för de boende. Planer finns på att utöka antalet seniorboenden samtidigt som konceptet utvecklas ytterligare vad gäller trygghet, tillgänglighet och service.

Ett begrepp och en boendeform som etablerats på senare år är trygghetsbostäder. Enligt Boverkets definition är detta en boendeform som riktar sig till personer som är 70 år och äldre. I konceptet ingår bostadslägenheter, utrymme för de boendes måltider, hobby- och sällskapsrum och personal som dagligen kan hjälpa de boende på olika sätt. I trygghetsbostäder finns möjlighet att äta gemensamma måltider och delta i aktiviteter. I Botkyrka har vi ännu inga trygghetsbostäder, men kommunen har ambitionen att definiera och utveckla ett eget trygghetsboendekoncept. Det är viktigt att det finns alternativ i boendebudet för äldre, kommunen ska därför skapa förutsättningar för etablering av fler boendeformer för äldre.

För att utveckla dagens bostadsbestånd behöver bostadsmarknadens aktörer samarbeta. Det har visat sig att samverkan mellan olika kommunala förvaltningar och bostadsbolag är lösningen för att få till stånd fler boendeformer för äldre. Genom att exempelvis komplettera en lämplig fastighet med personal och service kan ett trygghetsboende komma till stånd. Botkyrkabyggen och kommunen har inlett ett samarbete för att få till ett trygghetsboende, och kan även samarbeta vid renoveringen av miljonprogrammets hus för att skapa fler tillgängliga och trygga bostäder.

Äldre förväntas i högre utsträckning själva ta initiativ till att utveckla sitt boende efter egna idéer. Kommunen behöver därför utveckla samarbetsformer för att ta emot initiativ från äldre medborgare och vägleda initiativen till verklighet. Höga boendekostnader i nyproduktionen hindrar generellt äldre från att flytta till anpassade och mer tillgängliga bostäder. Här har bygg- och fastighetsbranschen det största ansvaret för att på olika sätt pressa kostnaderna.

Vård- och omsorgsboenden

För dig som behöver mer omsorg och trygghet, än vad som är möjligt att få i ditt eget hem, finns vård- och omsorgsboenden. I Sverige har antalet platser på vård- och omsorgsboenden minskat över tid. Ett vård- och omsorgsboende i dag skiljer sig från vad man förr kallade ålderdomshem och en hög ålder betyder inte en given plats. För

att få flytta till ett vård- och omsorgsboende behöver du ansöka hos kommunen och få ett beslut om plats.

Det finns många faktorer som kan påverka det framtida behovet av vård- och omsorgsboenden: medicinteknik, forskning och utveckling inom demensvård, förebyggande och hälsofrämjande insatser och tillgången till fler mellanboenden för äldre. Men vi vet att det på sikt kommer att behövas fler vård- och omsorgsboenden. Samtidigt är vissa av kommunens lokaler gamla och behöver renoveras eller ersättas. Till exempel kommer Tumba äldreboende avvecklas i sin nuvarande form. Ett nytt vård- och omsorgsboende är planerat till 2017, och det kommer behövas fler vård- och omsorgsboenden med demensinriktning. Ett problem är brist på byggklar mark och därför ska behov av nya boenden finnas i åtanke i planer för hur Botkyrkas mark ska användas.

Den betydelsefulla närmiljön

Bostadens omgivning och närmiljö har stor betydelse för äldre. En förutsättning för att äldre ska kunna bo kvar och ha ett självständigt och aktivt liv är att omgivningen är tillgänglig. Det kan innebära närhet till kollektivtrafik, privat- och offentlig service, och att utomhusmiljön är lättframkomlig inom stadsdelen. Upplysta gångbanor och väl synliga skyltar ökar också tryggheten och tillgängligheten.

Kommunen har ansvar för att ta bort alla enkelt avhjälpna hinder på offentliga platser och i lokaler som allmänheten har tillträde till. Att avhjälpa hindren kan vara allt från att sätta in en rullstolsramp till att kontrastmarkera trappor. Oftast handlar det inte om några stora ombyggnationer. Vi ska se över tillgängligheten i kommunens egna verksamheter och på allmänna platser och rätta till bristerna. På så sätt förbättras den fysiska miljön för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Kommunen har som tillsynsmyndighet en viktig uppgift i att granska hur privata fastighetsägare följer kraven på tillgänglighet och enkelt avhjälpna hinder. Fungerande tillsyn är avgörande för att vi ska komma tillrätta med bristerna i den fysiska miljön. Botkyrka kommun är ansluten till Västra Götalandsregionens tillgänglighetsdatabas som är ett verktyg för att underlätta arbetet med enkelt avhjälpna hinder. Tillgänglighetsdatabasen samlar besöksinformation om en plats eller lokals tillgänglighet. Via kommunens webbplats kan du ta del av informationen. Än så länge omfattar tillgänglighetsdatabasen bara lokaler där Botkyrka kommun bedriver verksamhet. Men tanken är att databasen i framtiden ska ha information även om andra lokaler och platser, exempelvis promenadvägar och köpcentrum.

Botkyrka prioriterar att närmiljön är tillgänglig, men det är viktigt att man även enkelt kan ta sig mellan kommundelar. Att kunna röra sig mellan kommunens olika områden ger fler möjligheter och ett större utbud. Äldre som har svårt att resa med den vanliga kollektivtrafiken kan ansöka om färdtjänst hos kommunens medborgarkontor, men kommunen ska också arbeta för att förbättra de allmänna kommunikationerna.

Detta ska kommunen utveckla⁶

Kommunen ska på olika vis möjliggöra ett bra boende och boendemiljö för äldre:

Löfte	Ansvarig
8. Kommunen ska arbeta för fler alternativ i utbudet av boendeformer för äldre.	Kommunstyrelsen, samhällsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden, vård- och omsorgsnämnden
9. Tillgänglighetsperspektivet ska ingå som en naturlig del vid kommunens upprustning och nyinvesteringar.	Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, kommunstyrelsen, samhällsbyggnadsnämnden, socialnämnden, tekniska nämnden, vård- och omsorgsnämnden
10. Kommunen ska aktivt bevaka och dra nytta av utveckling av teknik och hjälpmedel som kan bidra till äldres självständighet och välmående. Kommunen ska vara öppen för, och ta initiativ till, att pröva nya tekniska lösningar och hjälpmedel.	Samhällsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden, vård- och omsorgsnämnden
11. Minst ett nytt vård- och omsorgsboende ska planeras under äldreplanepreioden.	Samhällsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden, vård- och omsorgsnämnden
12. Tillgängligheten i kommunens egna verksamheter och på allmänna platser ska ses över och bristerna ska rättas till.	Samhällsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden
13. Kommunens ambition är att tillgänglighetsdatabasen i framtiden ska ha information om fler lokaler och platser i kommunen, exempelvis promenadvägar och köpcentrum.	Kommunstyrelsen, samhällsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden

⁶ För information om hur kommunen kommer arbeta med nedanstående löften, se bilaga 1.

Meryem

70 år. Född i sydöstra Turkiet. På Meryems pass står det "turk", men hon påpekar att hon är syrian. Hon kom till Sverige 1975 som religiös flykting tillsammans med maken och deras tre döttrar.

De bosatte sig vid sin ankomst i en hyreslägenhet i Alby men i dag bor Meryem i ett radhus i Norsborg tillsammans med sin make.

Hennes modersmål är syrianska. När hon kom till Sverige kunde hon inte ett ord svenska.

Meryem var analfabet men lärde sig att läsa och skriva på SFI. Hon tycker inte själv att hon kan svenska så bra. Hon umgås mest med andra syrianer och använder inte svenska dagligen.

När Meryem kom till Sverige hade hon aldrig förvärvsarbetat.

"I Turkiet var jag hemmafru och tog hand om hushållet, barnen och mina föräldrar. Väl i Sverige fick jag ett jobb på storkök. Diskade och städade."

Hon hade gärna arbetat med matlagning, är riktigt bra på det.

Maken har haft ett eget skomakeri och även jobbat på Scania. Han har lärt sig bra svenska.

De trivs i sitt radhus som har en liten trädgård, och har flera goda grannar att umgås med.

Deras fem barn och barnens familjer bor i närheten. De har åtta barnbarn, och hittills två barnbarnsbarn.

Meryem brukar känna sig ensam ibland, trots att släkt och vänner finns i närheten.

"Jag tror att jag skulle känt mig mindre ensam om vi hade bott kvar i hemlandet. Där skulle jag ha tagit hand om barnbarn och barnbarnsbarn. Här i Sverige sätts de på dagis i stället."

Barnbarn och barnbarnsbarn och kyrkan är hennes största intressen i livet.

Hon känner sig ganska frisk, är bara lite trött i benen då och då. Maken däremot har hjärtproblem. Barnen hjälper till att sköta läkar- och sjukhuskontakterna. Det kan vara svårt med vårdterminologin. Ibland bokar personalen på vårdcentralen en auktoriserad tolk.

Meryem önskar att hon och maken kan fortsätta att klara sig själva när de blir äldre. Men om nödvändigt kan hon acceptera kommunal omsorg, eftersom barnen har mycket annat att göra.

"Men för att jag ska vilja ta emot kommunens hjälp måste jag kunna förstå personalen, och de mig. Så man borde kunna få hjälp på sitt eget språk."

Och så ska man ta hänsyn till religionen.

"Om jag var tvungen att flytta till ett äldreboende skulle jag vilja att prästen kom dit regelbundet – minst en gång i veckan."

En god omsorg

När vi blir äldre kan vi komma till en punkt då vi behöver hjälp från andra för att klara oss i vår vardag. Vid detta steg i livet är det kommunens roll att erbjuda en god omsorg. Hjälpen kan se olika ut och anpassas efter var och ens behov.

Äldreomsorgen utgår ifrån den nationella värdegrunden och kommunens arbete handlar om att omsätta värdegrunden i praktiken:

Alla som får äldreomsorg ska leva ett värdigt liv och känna välbefinnande. Det handlar om självbestämmande, trygghet, meningsfullhet, integritet och delaktighet samt att få ett gott bemötande och insatser av god kvalitet.

Vi lever allt längre och har fler friska år i livet, men också fler sjuka år. På sikt kommer personer som är 65 år och äldre utgöra en större andel av kommunens befolkning. Vi kan hålla oss friska längre, men med tiden kommer många att behöva vård. Kvaliteten på vården är viktig för dagens och framtidens äldre. Många anser att det är viktigare att vården är bra än att den är nära, samtidigt vill många gärna få vård i sin egen bostad. Framtidens behov av äldreomsorg kommer att påverkas av forskning inom medicin, hälsa och omsorg, och av förebyggande- och hälsofrämjande arbete.

Att få äldreomsorg

När man som äldre har svårt att klara sin vardag har man rätt att få stöd från kommunen. Detta är en rättighet som styrs av socialtjänstlagen. För att få stöd i form av äldreomsorg kan du ansöka om detta hos kommunen, både skriftligt och muntligt. Även anhöriga kan ta initiativ till en ansökan. När kommunen får in en ansökan görs en utredning av en handläggare och sedan fattas beslut om stödinsatser. Behovet ska styra bedömningen av vilken hjälp den äldre ges. När beslutet är fattat informeras den äldre. Det är viktigt att motivera målet med stödinsatserna. Insatserna ska inte ta över det personen kan göra själv. Detta är ett centralt förhållningssätt inom hela äldreomsorgen.

Äldreomsorgen ska ge äldre människor möjlighet att vara självständiga, trygga och ha en meningsfull tillvaro. Äldreomsorgen drivs i olika former för att möta äldre människors olika behov av stöd. Genom hemtjänsten kan man få service och omvårdnad i sitt hem, men det finns också insatser för att stimulera social kontakt och aktivering. På vård- och omsorgsboendet hyr man en lägenhet eller ett rum och har tillgång till omsorg och tillsyn dygnet runt. På boendet finns omvårdnadspersonal, tillgång till sjuksköterska dygnet runt och en läkare som är knuten till boendet. En dietist arbetar med samtliga vård- och omsorgsboenden tillsammans med sjuksköterskan och omsorgspersonalen. Sjukgymnast och arbetsterapeut arbetar för att ge individen förutsättningar för att förbättra och behålla förmågor. Alla som arbetar inom äldreomsorgen är skyldiga att rapportera och utreda om vi ser brister eller missförhållanden och om det sker vårdskador. Åtgärder ska i dessa fall vidtas för att förebygga att det händer igen.

Alla som beviljas äldreomsorg får en personlig kontaktman. Kontaktmannen ser till att den äldre får den hjälp hon eller han behöver. Tillsammans skriver

kontaktmannen och den äldre en genomförandeplan där de kommer överens om på vilket sätt personen ska få hjälpen och stödet. Utgångspunkten är behoven och önskemålen. Kontaktmannaskapet ska vara tydligt och kontaktmannen välkänd för både den äldre och den äldres närmaste anhöriga. Med tiden kan behoven förändras och för att den äldre ska få rätt hjälp och stöd ska beslut om insatser följas upp kontinuerligt. Samverkan mellan de olika professionerna inom äldreomsorgen bidrar till att den äldre får hjälp efter behov, på bästa sätt och i rätt tid.

Kommunen ska genomföra en förstudie för att utreda möjligheterna att bevilja våra äldre med omvårdnadsinsatser en extra hemtjänsttimme som brukaren själv beslutar vad den ska användas för. Detta är ett utvecklingsområde inom biståndsbedömningen och hemtjänsten, som kommer att öka valfriheten för äldre.

Som vår nuvarande lagstiftning ser ut är det kommunen som beslutar vilken hjälp och vilket stöd som beviljas äldre. I takt med att samhället förändras kan kommunens beslutande roll just i detta avseende komma att tonas ned.

I omsorgen möts vi och våra olika behov

En god omsorg är att kunna möta individens behov på bästa sätt. Alla är olika och inom äldreomsorgen finns individer med varierande härkomst, hälsotillstånd, intressen och anspråk. Det ställer krav på hur en efterfrågad, utökad valfrihet ska tillgodoses. En viktig utmaning inom omsorgen är att tillgodose självbestämmande och inflytande. I omsorgen möts vi och våra olika behov, och arbetet för att möta dessa behov gör omsorgen intressant och mångfasetterad.

Demens

Demens är ett samlingsbegrepp för olika demenssjukdomar som drabbar hjärnan. Med hög ålder ökar risken för demenssjukdom, så med ökad medellivslängd blir demens vanligare. Följden är ett ökat behov av platser på vård- och omsorgsboenden med demensinriktning och tendensen är fortsatt ökning. Vård- och omsorgsboenden med demensinriktning är till för personer med demensdiagnos och omvårdnaden ska vara anpassad till behovet hos den drabbade. Vi vet i dag att förebyggande åtgärder kan påverka utvecklingen av demenssjukdom. Kommunen följer forskningsutvecklingen och har tagit fram en demensstrategi för att kunna ge bra stöd när fler äldre drabbas av demens.

Kommunen har tillsammans med landstinget arbetat fram ett gemensamt vårdprogram för personer med demenssjukdom eller kognitiv svikt, samt stöd till deras närstående. Programmet ger en samlad beskrivning av hälso- och sjukvård och omsorg för personer med demenssjukdom. Demensarbetet inom äldreomsorgen handlar i stor utsträckning om att möta personer med demenssjukdom på ett bra sätt och om samverkan över gränser. En demenssjuksköterska stödjer den sjuke och utbildar och stöttar anhöriga och personal. På alla demensavdelningar finns demenscoacher och även hemtjänstpersonal genomgår utbildning. Den som drabbas av demenssjukdom kommer med tiden att förlora olika förmågor. Den kulturella aspekten och den språkliga förmågan är viktiga i sammanhanget. Många äldre har ett annat modersmål än svenska och då är det viktigt med personal som kan ens modersmål och förstår den äldre.

Dagverksamhet är en beslutad hjälpinsats riktad till äldre. Det finns både social dagverksamhet och dagverksamhet för äldre med demenssjukdom. Dagverksamheten ger stöd att komma ut, träffa andra och vara med i olika aktiviteter. Syftet är att bryta ensamhet och hjälpa deltagaren att behålla fysiska och sociala förmågor. Deltagaren är själv med och utformar dagen och kan vara med på aktiviteter som gymnastik, promenader eller frågesport. Det finns ett ökat behov av dagverksamhet för äldre med demenssjukdom och även från anhöriga till personer med demenssjukdom finns en ökad efterfrågan. Dagverksamheten för personer med demenssjukdom ska därför utökas och bli mer flexibel kring öppettider för att kunna tillmötesgå olika individers behov. Vid behov ska det finnas dagverksamhet på helgen.

En interkulturell omsorg och finskt förvaltningsområde

Kommunen har undersökt uppfattningar och önskemål om kommunens äldreomsorg bland finsktalande pensionärer och andra äldre med utländsk bakgrund. Av undersökningarna framgår att äldreomsorgen i framtiden behöver ha avdelningar med språkliga och kulturella inriktningar på vård- och omsorgsboenden. Kommunen behöver också kunna erbjuda information om äldreomsorgen på andra språk än svenska. Ansökningar om vård- och omsorgsboenden från äldre med utländsk bakgrund ökar. Tidigare har man i större utsträckning vårdat sina nära i hemmet men här ser vi nu en förändring. I den mån det är möjligt försöker därför alltid kommunen ta hänsyn till språk- och kulturinriktning vid planering av omsorgen inom vård- och omsorgsboenden. Detta sker genom att personalens och brukarnas språkkunskaper matchas i så stor utsträckning som möjligt samt att språk- och kulturaspekten beaktas vid planeringen av nya boenden.

Botkyrka kommun ingår i det finska förvaltningsområdet och har därmed särskilt ansvar för att värna om det finska språket och kulturen, och ska kunna erbjuda äldreomsorg helt eller delvis på finska⁷. I dag har kommunen två avdelningar för finsktalande personer med demenssjukdom. Det finns ett uttalat intresse bland den finsktalande äldre kommunbefolkningen att få tillgång till vård- och omsorgsboenden med finsk inriktning. Beslut är även fattat av kommunen om att upphandla hemtjänst på finska. Syftet är att kunna erbjuda hemtjänst på finska till de brukare som så önskar.

Ambitionerna inom finskt förvaltningsområde är höga och förutsättningarna är goda. I Botkyrka finns många finsktalande pensionärer men det finns också många finskspråkiga bland omsorgspersonalen.

---

⁷ Den första januari 2010 fick Sverige en ny lag som ska stärka landets fem erkända nationella minoriteter och deras språk (Regeringens prop. 2008/09:158). I samband med detta blev ett antal kommuner, landsting och regioner förvaltningsområden för samiska, meänkieli och finska. Botkyrka är en av de utvalda kommunerna att ingå i det finska förvaltningsområdet.

Delaktighet och inflytande

För att vi i kommunen ska kunna göra rätt saker för de äldre inom äldreomsorgen är det viktigt att vi frågar och lyssnar på vad de äldre vill. Vård- och omsorgsboendet är den boendes hem. I detta stadium av livet är beroendet av andra större och självständigheten mindre. Kommunen har här ett stort ansvar och det ska förvaltas väl. Vad som gör att man trivs och känner sig trygg i sitt hem varierar, och därför är kommunen angelägen om att få höra de boendes tankar och synpunkter. Kommunen ska möjliggöra detta genom att skapa forum för inflytande och delaktighet på vård- och omsorgsboenden. Brukarråd som forum för inflytande ska utvecklas och bli bättre inom äldreomsorgen.

Det är genom genomförandeplanen du kan vara delaktig i hur dina stödinsatser genomförs inom äldreomsorgen. Arbetet med genomförandeplanen är högt prioriterat.

Äldre inom omsorgen och alla övriga kommuninvånare kan lämna synpunkter på kommunens verksamhet på webbplatsen, via synpunktskort, genom att ringa eller skriva brev. Detta är ett sätt för kommunen att få reda på vad medborgarna upplever är bra eller inte alls bra. Synpunkterna kan sedan användas för att förbättra verksamheten.

Kommunen samverkar med pensionärsföreningar genom kommunala pensionärsrådet (KPR). Pensionärsrådet, som består av politiker och representanter från pensionärsföreningar, för dialog om kommunaktuella frågor. KPR är rådgivande till andra kommunala organ och ska få möjlighet att påverka den kommunala verksamhetens innehåll och utformning.

En grundläggande förutsättning för medborgares delaktighet och inflytande är att det finns information om kommunens verksamheter, tjänster och planer. Informationen ska vara lättillgänglig, tydlig, aktuell och finnas på olika språk och i olika format.

Stöd till anhöriga

Anhörigstöd finns för att förebygga ohälsa hos anhöriga genom att synliggöra deras situation. Anhörigstödet är till för dig som stödjer en närstående, exempelvis genom att vårda din partner i hemmet, genom att stödja din förälder som är sjuk eller stötta din närstående som flyttat till ett vård- och omsorgsboende. Som anhörig har du rätt att ansöka om bistånd för egen del. Stödet är individuellt utifrån behov och önskemål men sker både individuellt och i grupp. Exempel på stöd är vägledning, stödsamtal, information och som komplement finns nätbaserat stöd. Kommunen vill hitta sätt att öka användandet av nätbaserat stöd. Det finns även ett indirekt stöd till anhöriga i form av korttidsboende, växelvård, dagverksamhet och avlösning i hemmet. Korttidsboende innebär att personen i behov av omsorg får en tillfällig plats på ett vård- och omsorgsboende. Kommunen ska arbeta för att anhörigperspektivet ska finnas med i alla verksamheter inom äldreomsorgen.

Mat och näring

Maten och måltiden är betydelsefull för hälsan och välbefinnandet, och en central del av omsorgen. En näringsrik kost bidrar till att man behåller hälsan och återhämtar sig efter sjukdom. Förutom att maten är näringsrik och av god kvalitet, spelar måltiden en viktig roll som källa till sociala kontakter. Måltiden ska vara en stund att se fram emot och maten omväxlande, samt tillagad och serverad med omsorg. Det är också viktigt att måltidsmiljön är behaglig.

I kommunen försöker vi i möjligaste mån anpassa måltiden efter de äldres önskemål och behov. Många mår bra av att äta mat från en bekant matkultur. De som får mat via hemtjänsten har på olika sätt valmöjlighet kring maten. Många vill också ha sällskap vid måltiden. Att tillgodose detta behov bland ensamboende äldre är något kommunen ska verka för. Maten tillagas med få undantag i kommunens egna kök vilket gör det möjligt för oss att säkerställa att maten håller god kvalitet. På kommande vård- och omsorgsboenden ska vi i kommunen sträva efter att det ska finnas tillagningskök. Två gånger per år utvärderas maten av dem som äter den. Genom att vara noga med kvaliteten, lyssna på de äldre som äter maten och göra dem delaktiga, ska vi erbjuda god, näringsriktig mat och en behaglig måltidsmiljö.

Kvalitetsarbete

Kommunens uppgift att bedriva en god omsorg innebär kvalitetsarbete på flera sätt och på flera nivåer. Våra värdighetsgarantier har sin utgångspunkt i Socialstyrelsens nationella värdegrund för äldreomsorgen och ska leva upp till varje människas behov av självbestämmande, integritet, trygghet, välbefinnande och ett gott bemötande. Värdighetsgarantierna visar vad som är kvalitet inom våra verksamheter och ska tydliggöra vad du som kommuninvånare kan förvänta dig av äldreomsorgen. Att ha möjlighet att delta i aktiviteter och att vara så frisk som möjligt är exempel på vad värdighetsgarantierna tar upp. Kommunen ska se till att du möter personal som förstår dina behov och ger vård och omsorg därefter. Det kan dessutom finnas behov av gemensamma insatser från både äldreomsorg, socialtjänst och hälso- och sjukvård till äldre med psykisk ohälsa eller missbruk och beroende. Hela tiden pågår arbete med att följa upp och förbättra kvaliteten, bland annat genom internkontroller och analys av brukarundersökningar.

En viktig del av äldreomsorgen är att få stöd och vård vid livets slutskede. På vård- och omsorgsboendet finns personal vid din sida, du kan få smärtlindring vid behov och dina närstående erbjuds stöd.

Arbetet inom äldreomsorgen ställer höga krav på personalens kompetens. Olika utbildningsinsatser görs som en del i arbetet att ge varje individ en god omsorg. Vård- och omsorgsnämndens kompetensförsörjningsstrategi anger mål och riktning för vad vi behöver kunna. För omsorgspersonalen är målet en fullgjord gymnasieutbildning motsvarande vård- och omsorgsprogrammet. Tekniska lösningar och hjälpmedel i omsorgsarbetet utvecklas ständigt. Att dra nytta av denna utveckling är nödvändigt då trycket på äldreomsorgen ökar. Genom att i större utsträckning använda oss av ny teknik hoppas vi i kommunen kunna frigöra mer tid till omvårdnad. Inom äldreomsorgen arbetar många människor och behovet av personal kommer att vara stort även i framtiden. Äldreomsorgen ska vara både en

god vård och omsorg och en attraktiv arbetsplats. Detta ska locka fler att vilja arbeta inom äldreomsorgen.

Genom förebyggande arbete, stimulans och innehåll i vardagen kan vi öka välbefinnandet bland äldre. På vård- och omsorgsboenden görs riskbedömningar av ett team bestående av hälso- och sjukvårdspersonal, enhetschef och omvårdnadspersonal. Teamet bedömer om det finns risk för att den boende kan falla, bli undernärd, få trycksår eller få försämrad munhälsa, för att kunna sätta in förebyggande åtgärder. Detta tänk finns även inom hemtjänsten där personalen är observant på förändringar hos den äldre. Felmedicinering kan orsaka sjukdomar och skador. Felmedicinering kan exempelvis handla om olämpliga kombinationer av läkemedel eller för mycket mediciner. För att undvika felmedicinering görs läkemedelsgenomgångar på kommunens vård- och omsorgsboenden minst en gång per år. Läkemedelsgenomgångarna utförs av läkare som kommunen har avtal med. För att göra bättre och mer omfattande läkemedelsgenomgångar samarbetar kommunen med apoteken.

På vård- och omsorgsboenden ska det vara lätt att delta i aktiviteter och att få stimulans, men förutsättningarna är olika bland de äldre. Ofta krävs det att aktiviteten äger rum på eller i anslutning till boendet. På varje vård- och omsorgsboende finns kulturombud som utvecklar och skapar aktivitetsformer. Det finns både återkommande och nya kultur- och hälsoaktiviteter. Varje dag finns det någon aktivitet, om än i det lilla. Ofta är dessa aktiviteter de mest betydelsefulla för den boende. Genom att utrusta vård- och omsorgsboendena med några enkla redskap ska vi möjliggöra spontan fysisk aktivitet. På kommande vård- och omsorgsboenden ska det finnas funktioner som ökar välbefinnandet, såsom kanske möjligheten att ta ett varmt bad. Kommunen ska på olika sätt fortsätta arbeta för att stimulera till meningsfulla aktiviteter i äldres vardag. Alla som bor på vård- och omsorgsboendena ska ha möjlighet att få existentiella behov tillgodosedda och att utöva sin religion.

Detta ska kommunen utveckla⁸

En god omsorg består av många delar. I detta kapitel har vi beskrivit en del av de komponenter som utgör äldreomsorgens verksamhet, samtidigt som vi blickar framåt. Vi ska ge varje individ en god omsorg och vi ska ge anhöriga ett bra stöd.

Löfte	Ansvarig
14. Kommunen ska under äldreplaneperioden undersöka möjligheterna att bevilja den äldre med omvårdnadsinsats en extra hemtjänststimme som brukaren själv bestämmer vad den ska användas för.	Vård- och omsorgsnämnden
15. Dagverksamheten för personer med demenssjukdom ska utökas och bli mer flexibel kring öppettider.	Vård- och omsorgsnämnden
16. Verksamheten på våra vård- och omsorgsboenden ska i den mån det vara möjligt planeras utifrån behov av språk- och kulturinriktning.	Vård- och omsorgsnämnden
17. Personalens språkkunskaper ska i möjligaste mån matchas med de äldres språk inom äldreomsorgens olika verksamheter.	Vård- och omsorgsnämnden
18. Kommunen ska möjliggöra delaktighet och inflytande på vård- och omsorgsboenden. Brukarråd som forum för inflytande ska utvecklas och bli bättre inom äldreomsorgen.	Vård- och omsorgsnämnden
19. Kommunen ska arbeta för att anhörigperspektivet ska finnas med i alla verksamheter inom äldreomsorgen.	Vård- och omsorgsnämnden
20. Vård- och omsorgspersonalens kompetens ska fortsätta att stärkas.	Vård- och omsorgsnämnden
21. Kommunen ska på olika sätt fortsätta arbeta för att stimulera till meningsfulla aktiviteter i de äldres vardag.	Kultur- och fritidsnämnden, socialnämnden, vård- och omsorgsnämnden

⁸ För information om hur kommunen kommer arbeta med nedanstående löften, se bilaga 1.

Lika och olika

Dagens äldre, såsom Margit, Antti och Meryem, har många olikheter men också många saker gemensamt. De trivs i sina bostadsområden och vill helst inte flytta. Alla önskar sig gemenskap och vill bli behandlade som individer utifrån behov, önskemål, kulturella preferenser, religion, språk och hälsa. Alla vill förbli friska och gärna kunna bo hemma. Å andra sidan vill man inte vara ensam och isolerad. Alla vill känna sig trygga.

Och visst kan vi vara tämligen säkra på att även framtidens äldre har liknande tankar och krav – oavsett vilken bakgrund de har!

Det är en utmaning för kommunen att bemöta allt det individuella. En långsiktig plan – äldreplan – är ett viktigt steg för att klara av detta på bästa möjliga sätt.

Vill du ha mer information?

Ring

Kontaktcenter 08-530 610 00

Skicka e-post

kontaktcenter@botkyrka.se

Läs mer

www.botkyrka.se

Besök

Alby medborgarkontor

Alby Centrum, Albyvägen 2-4

Fittja medborgarkontor

Fittja Centrum, Fittjavägen 3-9

Hallunda medborgarkontor

Hallunda Centrum, Hallundaplan 1

Tullinge medborgarkontor

Tullinge Centrum, Nyängsvägen 3

Tumba medborgarkontor

Tumba torg 101 (ovanför Tumba Centrum)

Bilaga 1. Hur äldreplanens löften ska förverkligas

Löfte 1: Kommunen ska underlätta för äldre att vistas i och ta sig till kommunens grönområden.

Ansvarig: Samhällsbyggnadsnämnden, vård- och omsorgsnämnden.

Samhällsbyggnadsnämnden: Vid anläggning av nya grönområden planerar vi för en tillgänglighet för alla, inklusive äldre. Ambitionen är även att göra något åt de äldre områdena, som idag inte är lika tillgängliga. Dock kommer detta att dröja några år, eftersom vi först bör ta fram en plan för i vilken ordning detta ska göras.

Vård- och omsorgsnämnden: Det är en del av biståndshandläggningen att bevilja insatser som underlättar för våra brukare att ta del av kommunens grönområden. Detta sker exempelvis genom ledsagning och inom vård- och omsorgsboende.

Löftet tas även upp i äldreomsorgens värdighetsgarantier, garanti 16: Du får möjlighet till utevistelse och fysisk aktivitet.

Löfte 2: Kommunen ska stötta initiativ från medborgarna i att erbjuda socialt stöd, eller att ordna aktiviteter för äldre inom äldreomsorgen. Kommunen ska arbeta för att volontärverksamheten ska öka.

Ansvarig: Kultur- och fritidsnämnden, vård- och omsorgsnämnden.

Kultur- och fritidsnämnden: Kultur- och fritidförvaltningen arbetar aktivt för medborgarnas delaktighet, exempelvis genom Kreativa fonden. Kultur- och fritidsnämnden kommer att fortsätta verka för medborgarnas delaktighet under kommande år.

Vård- och omsorgsnämnden: Nämndens verksamheter erbjuder anhörigstöd och samarbetar med frivilligorganisationer. Exempelvis samarbetar förvaltningen med Väntjänsten, föreningen Äldrekontakt och pensionärsråd, och våra mötesplatser drivs av frivilliga. Vi har ett antal personer och organisationer som bidrar med aktiviteter på samtliga vård- och omsorgsboenden, bland annat PRO Botkyrka finska, syriansk-ortodoxa kyrkan och svenska kyrkan. Syftet med samarbetet är att underlätta för våra brukare att delta i aktiviteter och öka meningsfull, social samvaro.

Anhörigstödet har fått ett uppdrag att undersöka och utveckla möjliga samarbetsformer med föreningar i norra Botkyrka.

Nämnden erbjuder lokaler i form av mötesplats Tumba och Grödinge. Även i det koncept för etablering av trygghetsboenden, som nämnden kommer att ta ställning till under 2015, erbjuds intresseorganisationer och andra äldre i området tillgång till boendets gemensamhetslokaler, i den mån det är möjligt och önskvärt.

Löfte 3: Kommunen vill ta fram ett komplement till landstingets hälsosamtal.

Ansvarig: Vård- och omsorgsnämnden.

Vård- och omsorgsnämnden: Landstinget erbjuder möjlighet till hälsosamtal för alla medborgare som fyllt 75 år. Vid hälsosamtalen skulle det vara önskvärt att medborgarna också får relevant information från kommunen om till exempel mötesplatser för äldre, hur man ansöker om omsorgsinsatser och bostäder för äldre mm. Utifrån ett medborgarperspektiv är det önskvärt att kommunen och landstinget hittar former för att samverka närmare eftersom det finns mycket kommunalinformation som medborgarna har nytta av.

Förvaltningen har i uppdrag av nämnden att ta initiativ till att få till stånd en närmare samverkan mellan kommun och landsting gällande hälsosamtal samt undersöka hur en sådan samverkan kan utformas.

Löfte 4: Kommunen ska förbättra informationen om utbudet av aktiviteter, mötesplatser och friluftsområden.

Ansvarig: Kultur- och fritidsnämnden, samhällsbyggnadsnämnden, vård- och omsorgsnämnden.

Kultur- och fritidsnämnden: Kultur- och fritidsnämnden bedömer att man redan arbetar i riktning med löftet och kommer att fortsätta bidra till målet under kommande flerårsplanepериод.

Samhällsbyggnadsnämnden: Information om t.ex. parker, hundrastgårdar och lekplatser finns på vår lokala webbkarta. Denna information förbättras kontinuerligt. Vi genomför också varje år en bussrundtur till våra parker, som samtliga kommunmedborgare kan delta i. I samband med detta har det tidigare gjorts en skrift om parkerna.

Vård- och omsorgsnämnden: Förvaltningen satsar på att öka utflödet av information till äldre genom att anställa en webbkoordinator, vilket även frigör tid för kommunikatören att ägna sig åt dessa frågor.

För att förbättra informationen kommer digitala annonstavlor att införas på kommunens vård- och omsorgsboenden. På tavlorna kommer till exempel aktuella aktiviteter att synas.

Som en del av den äldreveckan som kommunen organiserar varje höst, har förvaltningen två år i rad anordnat en minimässa på temat äldreomsorg. Som en del i att informera om insatser och aktiviteter riktade till äldre kommer förvaltningen fortsätta detta engagemang

Förvaltningens syn- och hörselinstruktör och Botkyrkafixaren kommer i större utsträckning att förmedla information om kommunens utbud vid kontakt med brukare.

Löfte 5: Kommunen ska i sina olika roller bli bättre på att lotsa äldre vidare till aktiviteter och mötesplatser, och motivera till deltagande.

Ansvarig: Kultur- och fritidsnämnden, socialnämnden, vård- och omsorgsnämnden.

Kultur- och fritidsnämnden: Kultur- och fritidsförvaltningen uppdaterar kontinuerligt nyckelpersoner i övriga förvaltningar med aktiviteter och verksamheter. Genom förenings- och kulturverksamheterna lotsas allmänheten vidare till både eftersökta samt nya verksamheter och aktiviteter. Kultur- och fritidsnämnden kommer att fortsätta bidra till målet under kommande år.

Socialnämnden: Gäller löfte 5 och 21.

På följande sätt kommer socialnämnden arbeta för att uppfylla löftet:

- Utveckla samarbetet med vård- och omsorgsförvaltningen kring:
  1. De respektive träfflokaler/dagverksamheterna/dagliga verksamheterna.
  2. Gemensam utveckling av träfflokaler, dagverksamhet och daglig verksamhet med den äldre personen i fokus.
  3. Kunskapsöverföring i syfte att på träfflokaler och i daglig verksamhet bemöta äldre personer med psykisk ohälsa/missbruk på bästa sätt.
  4. Vid etablering av äldrelotsar.
  5. Den uppsökande verksamheten med landstinget i syfte att arbeta förebyggande med psykisk ohälsa och missbruk.
- Öka delaktighet från den äldre personen. Stående punkt i genomförandeplan, inte utgå från vad som finns utan vad personen önskar. Se vad som hindrar och hur förvaltningen kan ge stöd.
- Anordna eller ge stöd till grupper på vård- och omsorgsförvaltningens träfflokaler som riktar sig till äldre personer med psykisk ohälsa/missbruk. De kan vara stödgrupper, ESL-grupper, eller bara att storleken på gruppen bättre anpassas till målgruppen äldre med psykisk ohälsa/missbruk.
- Ge stöd till anhöriga att motivera den äldre personen att delta i aktiviteter. Ge stöd till anhöriga att själv delta i aktiviteter.
- Se till att den äldre personen får mer kunskap om vad som händer på träfflokalen/daglig verksamhet, hur det går till. Exempelvis med utgångspunkt från ESL-metoden. (ESL-manual som gäller besök på träfflokal).
- Boenheten vill främja den fysiska och psykiska hälsan hos sina hyresgäster och underlätta en meningsfull fritid och bryta social isolering. Boenheten kommer därför ge information om och stöd till ideella föreningar och aktiviteter i kommunen samt erbjuda hyresgästerna möjlighet att simma eller träna i kommunens simhallar.

- Vuxenenheten åtar sig att stödja och motivera enhetens klienter till sundare levnadsvanor och erbjuda möjlighet till träning i kommunens simhallar.
- För att ge utrymme i budget och konkret koppla detta till ordinarie styrdokument kommer dessa åtaganden även att tas upp i förvaltningens kommande flerårsplan. Utöver detta har vuxenenheten och boenheten redan i sin nuvarande utvecklingsplan målet att Botkyrkaborna är friskare och mår bättre (utvecklingsmål 3) vilket direkt kan kopplas till åtagande 6 och 7.

Vård- och omsorgsnämnden: Biståndshandläggarna vid myndighetsenheten ska informera om mötesplatser och om olika aktiviteter som erbjuds till de äldre, och uppmuntra till deltagande. Genom hemtjänstinsatsen ledsagning beviljas brukare stöd att ta sig till aktiviteter och mötesplatser.

Se även nämndens svar på löfte 4.

Löfte 6: Aktiviteter ska utformas så att många kan delta.

Ansvarig: Kommunstyrelsen, kultur- och fritidsnämnden.

Kommunstyrelsen: I sin nuvarande formulering kan kommunledningsförvaltningen arbeta med löftet genom att använda sitt processägarskap inom demokrati och mänskliga rättigheter och folkhälsa till att stötta kommunorganisationen med sin expertis i frågor om tillgänglighet och delaktighet.

Kultur- och fritidsnämnden: Kultur- och fritidsförvaltningen erbjuder personal på vård- och omsorgsboenden inspiration och utbildning för att en kvalitativ förståelse för kulturell verksamhet ska uppnås. Kultur- och fritidsnämnden kommer att fortsätta verka för utbildning och inspiration under kommande år.

Löfte 7: Kommunen ska arbeta för att det ska finnas aktiviteter och träffplatser i fler kommundelar genom samverkan med föreningar och bostadsbolag.

Ansvarig: Kultur- och fritidsnämnden, samhällsbyggnadsnämnden, vård- och omsorgsnämnden.

Kultur- och fritidsnämnden: Kultur- och fritidsförvaltningen söker kontinuerligt efter nya arenor, på tillgängliga platser och tider, för möten, aktiviteter och delaktighet äldre emellan. Kultur- och fritidsnämnden kommer att fortsätta arbetet med att hitta nya arenor för möten, aktiviteter och delaktighet under kommande år.

Samhällsbyggnadsnämnden: Samhällsbyggnadsnämnden kan skapa förutsättningar för mötesplatser med god tillgänglighet i samband med planläggning av bland annat boendeformer för äldre eller bostäder i närheten av annan service. I projektet för äldre- och omsorgsboende i kvarteret Frigg i Norsborg planeras för en restaurang med uteservering som även ska vara öppen för allmänheten och i det nya boendet Tornet i samma stadsdel har restaurangen fått en ambitiös utformning, kopplad till en fin utemiljö, vilket uppmuntrar till användning för olika aktiviteter. I pågående

detaljplanearbeten för olika former av äldre- och omsorgsboenden kommer sådana aspekter även fortsättningsvis att vägas in.

Vård- och omsorgsnämnden: För att öka antalet möjliga träffpunkter för kommunens äldre erbjuder nämnden lunchträff på Tornets vård- och omsorgsboende en gång per månad. Ambitionen är även att under planeperioden skapa ytterligare en träffpunkt i norra Botkyrka.

Se även svaren som handlar om gemensamhetslokaler och träffplatser inom konceptet för trygghetsboende under löfte nummer 2.

Löfte 8: Kommunen ska arbeta för fler alternativ i utbudet av boendeformer för äldre.

Ansvarig: Kommunstyrelsen, samhällsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden, vård- och omsorgsnämnden.

Kommunstyrelsen: Detta är en väldigt generellt hållen löftesformulering som behöver förtydligas innan kommunledningsförvaltningen kan ta ställning till eventuellt genomförande. Förtydligandet behöver handla om vilka typer av boendeformer Botkyrka kommun har som ambition att erbjuda, en bedömning av vilka behov av kommunal service en åldrande befolkning redan boende i kommunen har, samt de behov eventuellt inflyttande åldrande befolkning har och vilka krav det ställer på kommunens verksamheter

Samhällsbyggnadsnämnden: Samhällsbyggnadsnämndens uppdrag är att i översiktsplanering och detaljplanearbete planera för boende för äldre, men vilket utbud som ska finnas och med vilken boendeform är ingen primär uppgift för samhällsbyggnadsnämnden att ta ställning till.

Tekniska nämnden: När det gäller båda dessa löften (8 och 9) är det tekniska nämndens uppdrag att på beställning av vård- och omsorgsnämnden delta i framtagande av detaljplan samt att bygga de vård- och omsorgsboenden som ska ägas och drivas av kommunen. Det är således inte nämndens och/eller förvaltningens uppgift att arbeta för olika alternativ.

Vård- och omsorgsnämnden: Trygghetsboenden ligger utanför nämndens ordinarie ansvarsområde, men då vi ser möjliga samhällsvinster med en sådan etablering, har förvaltningen tagit fram ett eget koncept för trygghetsboenden. I konceptet föreslår nämnden subventionera delar av boendets gemensamhetsutrymmen och kostnaden för en trygghetsvård.

Nämnden har även ställt sig positiv till etablering av seniorboendekonceptet Bovieran i kommunen.

Löfte 9: Tillgänglighetsperspektivet ska ingå som en naturlig del vid kommunens upprustning och nyinvesteringar.

Ansvarig: Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden, kommunstyrelsen, kultur- och fritidsnämnden, samhällsbyggnadsnämnden, socialnämnden, tekniska nämnden, vård- och omsorgsnämnden.

Arbetsmarknads- och vuxenutbildningsnämnden: Under våren 2015 kommer arbetsmarknads- och vuxenutbildningsförvaltningen att genomföra en inventering av alla våra lokaler ur ett tillgänglighetsperspektiv. En miljon kronor är avsatta för att avhjälpa eventuella brister. Vid behov av prioritering kommer vi ta hjälp av kommunens tillgänglighetssamordnare.

Vid de ombyggnationer som genomförs utgår vi från Botkyrka kommuns projekteringsanvisningar där man följer riktlinjerna i tillgänglighetsdatabasen. Vi bedömer därmed åtagandet som genomförbart.

Kommunstyrelsen: Detta löfte är ett lagkrav och kan genomföras genom ett intensifierat samarbete mellan kommunledningsförvaltningen och samhällsbyggnadsnämnden. Kommunledningsförvaltningen kommer att arbeta med löftet genom sitt processägarskap i tillgänglighetsarbetet.

Kultur- och fritidsnämnden: Kultur- och fritidsnämnden bedömer att man redan arbetar i riktning med löftet och kommer att fortsätta bidra till målet under kommande flerårsplanepериод.

Samhällsbyggnadsnämnden: Tillgänglighet är ett myndighetskrav som regleras i Boverkets byggregler. Dessa uppdateras kontinuerligt och måste givetvis beaktas i förvaltningens planering.

Socialnämnden:

På följande sätt kommer socialnämnden arbeta för att uppfylla löftet:

- Förvaltningens boenden ska succesivt anpassas för äldre personer med funktionsnedsättning.
- Förvaltningens dagliga verksamheter ska vara anpassade för personer med funktionsnedsättning.
- Förvaltningens dagliga verksamheter ska ligga i anslutning till kollektivtrafik.
- Utveckla insatser som underlättar tillgängligheten till önskade aktiviteter för den äldre personen med psykisk ohälsa/missbruk. Det kan vara stöd från personal, färdtjänst eller annat

Tekniska nämnden: Tillgänglighet är ett myndighetskrav som regleras i Boverkets byggregler. Dessa uppdateras kontinuerligt och följs givetvis i alla projekt.

Vård- och omsorgsnämnden: Vid beställning av nya boenden och ombyggnationer beaktas alltid tillgängligheten och budgeteras för.

Löfte 10: Kommunen ska aktivt bevaka och dra nytta av utveckling av teknik och hjälpmedel som kan bidra till äldres självständighet och välmående. Kommunen ska vara öppen för, och ta initiativ till, att pröva nya tekniska lösningar och hjälpmedel.

Ansvarig: Samhällsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden, vård- och omsorgsnämnden.

Samhällsbyggnadsnämnden: Samhällsbyggnadsförvaltningen följer anvisningar när det gäller nya myndighetskrav och förändringar som baseras på forskning och utveckling. Vi bevakar också nya innovationer på området och försöker därmed göra ett kontinuerligt arbete i enlighet med detta löfte.

Tekniska nämnden: Tekniska nämnden hanterar byggnation där kommunen driver verksamheten i egen regi. För dessa projekt finns bygg- och projekteringsanvisningar som uppdateras årligen för att få med nya myndighetskrav och förändringar som baseras på forskning och utveckling. Nya idéer på lösningar kan komma både från vårdpersonal och från byggare. T.ex. valdes på det nya vård- och omsorgsboendet Tornet badrumslösningar som är utformade på ett sådant sätt att en äldre eller funktionshindrad person kan klara mer på egen hand i och med att utrustningen är inställningsbar. Eftersom vård- och omsorgsboenden blir alltmer lika sjukhus sker också en kontinuerlig utveckling avseende teknisk utveckling och tekniska hjälpmedel. Således sker detta arbete kontinuerligt från förvaltningens sida.

Vård- och omsorgsnämnden: Arbetet med digitaliseringen av äldreomsorgen utvecklas kontinuerligt bland annat genom införandet av digitalt trygghetslarm. Utvecklingen inom teknikområdet omvärldsbevakas genom förvaltningens deltagande i länsöverskridande grupper.

Löfte 11: Minst ett nytt vård- och omsorgsboende ska planeras under äldreplanepreioden.

Ansvarig: Samhällsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden, vård- och omsorgsnämnden.

Samhällsbyggnadsnämnden: Under en fyraårsperiod kommer 200 platser i de äldre boendena att ersättas med nya vård- och omsorgslägenheter. Tumba äldreboende kommer att ersättas med två eller tre nya enheter. Förvaltningen deltar redan i planeringen av detta arbete.

Tekniska nämnden: Under en fyraårsperiod kommer 200 platser i de äldre boendena att ersättas med nya vård- och omsorgslägenheter. Tumba äldreboende kommer att ersättas med två eller tre nya enheter. Förvaltningen arbetar således redan nu med frågan, även om det råder en viss osäkerhet om ett nytt boende kan stå klart till 2017.

Vård- och omsorgsnämnden: Flera boenden finns inplanerade och budgeterade för under planeperioden.

Löfte 12: Tillgängligheten i kommunens egna verksamheter och på allmänna platser ska ses över och bristerna ska rättas till.

Ansvarig: Samhällsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden.

Samhällsbyggnadsnämnden: Vid planläggning ska tillgänglighetsaspekterna alltid beaktas. Vad gäller den befintliga miljön görs kontinuerliga förbättringar, t ex avseende bättre belysning och anpassning av busshållplatser och övergångsställen mm.

Tekniska nämnden: Detta är något som sker kontinuerligt. Tekniska förvaltningen har anslagit medel för tillgänglighetsanpassning för enkelt avhjälpna hinder i kommunens egna lokaler. För att avhjälpa hinder i andra fastighetsägares lokaler, där kommunen är hyresgäst, ställer vi krav på fastighetsägaren att avhjälpa tillgänglighetsbristen.

Löfte 13: Kommunens ambition är att tillgänglighetsdatabasen i framtiden ska ha information om fler lokaler och platser i kommunen, exempelvis promenadvägar och köpcentrum.

Ansvarig: Kommunstyrelsen, samhällsbyggnadsnämnden, tekniska nämnden.

Kommunstyrelsen: Detta löfte kan genomföras genom ett intensifierat samarbete mellan kommunledningsförvaltningen och samhällsbyggnadsnämnden. Kommunledningsförvaltningen kommer att arbeta med löftet genom sitt processägarskap i tillgänglighetsarbetet.

Samhällsbyggnadsnämnden: Det primära ansvaret för tillgänglighetsdatabasen ligger sedan årsskiftet på den nybildade tekniska förvaltningen. Samhällsbyggnadsförvaltningen har dock ambitionen att tillsammans med tekniska förvaltningen återuppta arbetet med databasens uppdatering.

Tekniska nämnden: Tillgänglighetsdatabasen hanteras idag av tekniska förvaltningens fastighetsenhet och innehåller information om inventeringar av de lokaler där kommunen bedriver verksamhet. Tidigare har det varit många brister som behövt byggas bort, men om databasen ska utökas bör en diskussion tas avseende vem som ska ansvara för databasen. I första hand bör en sådan diskussion ske med samhällsbyggnadsförvaltningen.

Löfte 14: Kommunen ska under äldreplaneperioden undersöka möjligheterna att bevilja den äldre med omvårdnadsinsats en extra hemtjänsttimme som brukaren själv bestämmer vad den ska användas för.

Ansvarig: Vård- och omsorgsnämnden.

Förvaltningen kommer under planeperioden att genomföra en förstudie för att utreda möjligheterna att bevilja våra äldre med omvårdnadsinsatser en extra hemtjänsttimme som brukaren själv beslutar vad den ska användas för.

Löfte 15: Dagverksamheten för personer med demenssjukdom ska utökas och bli mer flexibel kring öppettider.

Ansvarig: Vård- och omsorgsnämnden.

Platserna inom dagverksamheten utökas efter behov och arbetet med att ha flexiblere öppettider har redan påbörjats. Satsningen kommer att fortsätta framöver enligt uppdrag från nämnden.

Löfte 16: Verksamheten på våra vård- och omsorgsboenden ska i den mån det vara möjligt planeras utifrån behov av språk- och kulturinriktning.

Ansvarig: Vård- och omsorgsnämnden.

Nämnden arbetar för detta löfte genom att matcha personalens och brukarnas språkkunskaper på våra boenden. Vid planering av nya boenden kommer även språk- och kulturaspekten att beaktas.

Utifrån att Botkyrka kommun ingår i det finska förvaltningsområdet måste vi däremot erbjuda plats med finsk inriktning när sådan efterfrågas. Därför kommer antalet finska avdelningar utökats från två till minst tre inom äldreplaneperioden.

Löfte 17: Personalens språkkunskaper ska i möjligaste mån matchas med de äldres språk inom äldreomsorgens olika verksamheter.

Ansvarig: Vård- och omsorgsnämnden.

Språkkompetens är en del av matchningen i äldreomsorgen redan idag. Vi kommer arbeta vidare med detta under äldreplaneperioden.

Förvaltningen undersöker i detta nu möjligheterna att upphandla hemtjänst på finska för att tillgodose de finstalande brukarnas behov.

Löftet tas även upp i äldreomsorgens värdighetsgarantier, garanti 5: Du får möjlighet att fortsätta ditt eget liv och behålla dina vanor och struktur på dagen.

Löfte 18: Kommunen ska möjliggöra delaktighet och inflytande på vård- och omsorgsboenden. Brukarråd som forum för inflytande ska utvecklas och bli bättre inom äldreomsorgen.

Ansvarig: Vård- och omsorgsnämnden.

Förvaltningen arbetar med utvecklingen av brukarråd, genomförandeplaner, synpunktshantering och brukarenkäter på flera olika sätt. Bland annat hålls brukarråd och boendemöten både oftare och med större regelbundenhet än tidigare, och fler tillfällen för ”öppet hus” ordnas på vård- och omsorgsboenden. Vi kommer även bjuda in mer aktivt till dessa sammankomster och genomföra fler djupintervjuer med våra brukare.

Löftet tas även upp i äldreomsorgens värdighetsgarantier, garanti 3 respektive 6:

Du har möjlighet att bestämma hur, när och av vem du får din hjälp och ditt stöd.

Du får möjlighet att vara delaktig i vårdplanering, biståndshandläggares utredning, upprättande av genomförandeplan och uppföljning.

Löfte 19: Kommunen ska arbeta för att anhörigperspektivet ska finnas med i alla verksamheter inom äldreomsorgen.

Ansvarig: Vård- och omsorgsnämnden.

Ett av nämndmålen är att ge ett bra stöd till anhöriga. Utifrån detta arbetar förvaltningen för att anhörigperspektivet ska finnas med i alla verksamheter och utbildning av medarbetare i ämnet fortsätter.

Löfte 20: Vård- och omsorgspersonalens kompetens ska fortsätta att stärkas.

Ansvarig: Vård- och omsorgsnämnden.

Nämnden har tagit beslut om en kompetensförsörjningsstrategi som syftar till att stärka vård- och omsorgspersonalens kompetens inom omsorg och språk. Satsningarna finansieras huvudsakligen med Botkyrkas interna kompetensfond.

Löfte 21: Kommunen ska på olika sätt fortsätta arbeta för att stimulera till meningsfulla aktiviteter i de äldres vardag.

Ansvarig: Kultur- och fritidsnämnden, socialnämnden, vård- och omsorgsnämnden.

Kultur- och fritidsnämnden: Kultur- och fritidsförvaltningens kulturutvecklare med inriktning äldre arbetar för ett bredare kulturutbud, fler möjligheter till möten mellan människor och en mer varierad fritid med både hälso- och kunskapsutveckling för kommunens seniorer. Kultur- och fritidsnämnden kommer att fortsätta verka för arbetet under kommande år.

Socialnämnden: Se löfte 5.

Vård- och omsorgsnämnden: Detta sker bland annat genom dagverksamheten, trädgårdsprojekt på våra vård-och omsorgsboenden, och genom olika kultursatsningar, så som dans- och rörelseprojekt.

De flesta av våra enheter har kulturombud och erbjuder samtliga brukare att delta i kulturella aktiviteter.

Löftet tas även upp i äldreomsorgens värdighetsgaranti, garanti 16: Du får möjlighet till utevistelse och fysisk aktivitet.

Se även svar på löfte 5.

§ 101**Delårsrapport 1 Botkyrka kommun (KS/2015:435)****Beslut**

Kommunfullmäktige har behandlat delårsrapport 1 för perioden januari – april 2015 enligt 8 kapitlet 20 a § kommunallagen.

Kommunfullmäktige beslutar att fördela kompetensfondsmedel enligt nedan;

Samhällsbyggnadsnämnden	300 000 kronor
Tekniska nämnden	300 000 kronor
Utbildningsnämnden	3 400 000 kronor
Socialnämnden	2 500 000 kronor
Vård- och omsorgsnämnden	3 500 000 kronor

Kommunstyrelsen beslutar för egen del i ärendet:

Kommunstyrelsen beslutar överlämna delårsrapport 1 för perioden januari-april 2015 till kommunfullmäktige.

Kommunstyrelsen beslutar uppmana utbildningsnämnden, socialnämnden, vård- och omsorgsnämnden och tekniska nämnden att i samband med delårsrapport 2 2015 redogöra för vidtagna och planerade åtgärder med syfte att minimera underskotten 2015 och att uppnå balans i sina ettårsplaner inför 2016.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har 2015-06-08 § 115 lämnat ett förslag till beslut.

Det ekonomiska resultatet för perioden januari-april är negativt med 41 miljoner kronor. Resultatet i april ligger därmed på en lägre nivå än normalt.

2015-06-16

Dnr KS/2015:435

Prognosen för helåret 2015 pekar mot ett resultat på minus 12 miljoner kronor, vilket är 36 miljoner kronor sämre än budget. Resultatet enligt balanskravsavstämningen indikerar på ett positivt utfall med 0,5 miljoner kronor.

Prognosen över verksamheternas nettokostnader innebär ett överskridande av budget med 33 miljoner kronor. Sett enbart till utfallet för nämnderna uppgår underskottet till 55 miljoner kronor, medan de gemensamma postererna inklusive avskrivning pekar mot plus 22 miljoner kronor.

Fyra av nämnderna redovisar prognoser som innebär underskott mot budget. Socialnämnden minus 23 miljoner kronor, vård- och omsorgsnämnden minus 19 miljoner kronor, utbildningsnämnden minus 10 miljoner kronor och tekniska nämnden minus 7 miljoner kronor.

För exploateringsverksamheten beräknas ett överskott mot budget på närmare 4 miljoner kronor. Övriga nämnder förväntar enbart mindre avvikelser mot budget.

Skatteunderlagsprognosen är drygt 21 miljoner kronor lägre än budget, vilket främst förklaras av att det generella statsbidraget är lägre än de förutsättningar som gällde hösten 2014.

Årets investeringar bedöms uppgå till 680 miljoner kronor. Baserat på investeringsvolymen bedömer vi att kommunens egen upplåning under resten av året kommer att öka med 150-200 miljoner kronor.

Kommunledningsförvaltningen redogör för ärendet i en tjänsteskrivelse 2015-05-27.

Yrkanden

Katarina Berggren (S), Lars Johansson (FP), Robert Steffens (C) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Propositionsordning

Kommunfullmäktiges ordförande ställer kommunstyrelsens förslag under proposition och finner att kommunfullmäktige beslutar i enlighet med kommunstyrelsens förslag.

2015-06-16

Dnr KS/2015:435

Expedieras till:

Samhällsbyggnadsnämnden

Socialnämnden

Tekniska nämnden

Utbildningsnämnden

Vård- och omsorgsnämnden

Ekonomichef Niclas Johansson, kommunledningsförvaltningen

Controller Monica Blommark, kommunledningsförvaltningen

Controller Göran Karlsson, kommunledningsförvaltningen

§ 103**Upphandling av hyresavtal för vård- och omsorgsboende, försäljning Samariten (KS/2015:449)****Beslut**

Kommunfullmäktige godkänner att hyreskontrakt för vård- och omsorgsboende och verksamhetslokaler ska upprättas som del i försäljningen av Samariten 1, Tumba.

Kommunfullmäktige uppdrar till tekniska nämnden att genomföra en sammanhållen upphandling och utifrån utvärderad upphandling besluta om försäljning av fastigheten.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har 2015-06-08 § 118 lämnat ett förslag till beslut.

Kommunfullmäktige beslutade 2014-09-25 § 135, att ge tekniska nämnden i uppdrag att i samverkan med kommunens upphandlingsenhet i första hand förbereda för en försäljning av Tumba vård- och omsorgsboende kombinerat med upphandling av ett hyreskontrakt för ett vård- och omsorgsboende i nuvarande Tumba vård- och omsorgsboende, omfattande 50-70 platser. Beroende på dialogen kring utvecklingen av Fittja centrum kan försäljningen av Tumba vård- och omsorgsboende kompletteras med krav på ytterligare ett boende med 50-70 platser i Fittja. Förberedelserna bör påbörjas omgående så att försäljnings- och upphandlingsprocessen kan starta i början av 2015. Vidare att ge vård- och omsorgsnämnden i uppdrag att, i samverkan med kommunens upphandlingsenhet, genomföra en upphandling av 50-60 nya platser i ett för ändamålet nybyggt vård- och omsorgsboende. De av kommunen förhyrda platserna i den nya anläggningen (boendet) ska dock drivas i kommunal regi.

Beslutet och uppdraget har beretts som ett särskilt projekt med projektledare och deltagare och där den överordnade styrgruppen utgjorts av berörda förvaltningschefer. Två olika metoder, konkurrensutsatt - upphandling enligt LOU - alternativt markanvisning, att sälja fastigheten har utretts och övervägts av styrgruppen. Båda metoderna är tidskrävande och innehåller olika möjligheter och risker. En sammanvägning av snabbast möjlig genomföran-

2015-06-16

Dnr KS/2015:449

detid och möjlig godtagbar ekonomiskt utfall för kommunen gör att styrgruppen förordar alternativet - Upphandling i konkurrens enligt LOU.

Tekniska förvaltningen redogör för ärendet i en tjänsteskrivelse 2015-05-13.

Tekniska nämnden har behandlat ärendet 2015-05-18 § 29.

Yrkande

Dan Gahnström (MP) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Propositionsordning

Kommunfullmäktiges ordförande ställer kommunstyrelsens förslag under proposition och finner att kommunfullmäktige beslutar i enlighet med kommunstyrelsens förslag.

_____

Expedieras till:

Tekniska nämnden

Vård- och omsorgsnämnden

Förvaltningschef Anne Lundkvist, vård- och omsorgsförvaltningen

Utbildningsnämnden

Tf förvaltningschef Jan Strandbacke, utbildningsförvaltningen

Samhällsbyggnadsnämnden

Förvaltningschef Magnus Andersson, samhällsbyggnadsförvaltningen

Upphandlingschef Anders Kuylser, kommunledningsförvaltningen

Ekonomichef Niclas Johansson, kommunledningsförvaltningen

§ 104**Slutrapport Tullinge Trädgårdsstad (KS/2015:254)****Beslut**

Kommunfullmäktige godkänner slutrapport för exploateringsprojektet 9152, Tullinge Trädgårdsstad etapp 3.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har 2015-06-08 § 119 lämnat ett förslag till beslut.

Detta projekt utgör den tredje och sista etappen av förtätningen av centrala Tullinge Villastad. HSB, JM och Skanska har genom deras gemensamma handelsbolag Tullinge Trädgårdsstad HB varit den gemensamma exploatören.

Detaljplanen vann laga kraft den 26 april 2010.

Projektet budgeterades redan från början att gå med ett underskott. Bakgrunden till detta var att ett ramavtal tecknades med exploatören om att 50 % av gata och VA skulle bekostas av kommunen. Orsaken till detta var att delar av utbyggnaden ansågs vara till nytta för andra områden än exploateringsområdet.

Av olika anledningar har utbyggnaden blivit dyrare än vad som budgeterats. Projektets netto var -6 miljoner kronor i budget. Slutligt totalt netto blev -17,7 miljoner kronor. Exploatering ger ett överskott på 1 407 000 kronor. Gata/park får ett underskott på -16 597 000 kronor. VA får ett underskott på -2 562 000 kronor.

Orsaker till ökade kostnader i projektet är främst att gatan och parken blev dyrare än beräknat, cirka -10 miljoner kronor dyrare netto. När budgeten togs fram användes inte principen med internränta inom kommunen. Den interna räntan har lagts till efter att beslut om genomförandebudgeten tagits och belastar nu resultatet med drygt 5,6 miljoner kronor. Från och med 2015 så läggs inte internränta på i exploateringsprojekten.

2015-06-16

Dnr KS/2015:254

Projektets konkreta nyttomål var att radhus, småhustomter och en förskola om 4 avdelningar samt en park/lekplats som är tillgänglig även för dem med funktionshinder skulle byggas. Resultatet är cirka 80 nya bostäder, en förskola med 4 avdelningar och en tillgänglighetsanpassad park/lekplats. Nyttomålet är uppfyllt.

Projektmålet är nästan uppfyllt med en laga kraftvunnen detaljplan över hela området utom för 2 fastigheter som med tänkt utformning utan bullerskärm inte klarade gränsvärdena.

Samtliga pågående exploateringsprojekt följs upp och redovisas i samband med tertialbokslut. Kostnader och intäkter och avvikelser från budget finns alltid med och finns även beskrivna i den rapport som uppdateras vid varje tertial. Rapporten innehåller även information om avvikelser i förhållande till tidsplaner. Närmare redovisning av projektet i text och siffror finns i bilagda slutredovisningsrapport och ekonomisk rapport.

Vid bedömning av resultatet för 2015 som gjordes i samband med bokslutet för 2014 bedöms exploateringsverksamheten ge ett överskott med minst 10 miljoner kronor för året som helhet. Nytt tertialbokslut för januari till april 2015 är under framtagande.

Kommunledningsförvaltningen redogör för ärendet i en tjänsteskrivelse 2015-05-18.

Klimat- och planeringsberedningen har behandlat ärendet 2015-05-21 § 18.

Yrkande

Gabriel Melki (S) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Propositionsordning

Kommunfullmäktiges ordförande ställer kommunstyrelsens förslag under proposition och finner att kommunfullmäktige beslutar i enlighet med kommunstyrelsens förslag.

Särskilt yttrande

Jimmy Baker (M) och Robert Steffens (C) lämnar ett särskilt yttrande, bilaga.

2015-06-16

Dnr KS/2015:254

Expedieras till:

Samhällsbyggnadsnämnden

Tekniska nämnden

Agneta Engver Lindquist, samhällsbyggnadsförvaltningen

Inger Larsson, samhällsbyggnadsförvaltningen

Heléne Hill, kommunledningsförvaltningen

Monica Blommark, kommunledningsförvaltningen

SÄRSKILT YTTRANDE

Kommunstyrelsen/kommunfullmäktige

2015-06-08

Ärende 119 Slutrapport Tullinge Trädgårdsstad etapp 3 (KS/2015:254)

Vi anser att kommunen inte ska behöva gå med underskott när det gäller bostads-exploateringar. Närheten till Stockholm och det faktum att vi har en bostadsbrist i hela länet och en marknadsefterfrågan efter bostäder som inte ens är nära att matcha utbudet. Det, i kombination med en period av historiskt sett låga räntor på bostadslån, har drivit upp såväl mark- som bostadspriser till historiskt höga nivåer. Dessa nivåer driver givetvis i sin tur även upp priserna för nyproduktion.

Att Botkyrka kommun, på flera projekt, då lyckas med att gå med underskott, när målet för samtliga projekt bör vara ett mindre överskott eller åtminstone nära noll, är anmärkningsvärt.

Framöver skulle vi helst inte vilja se att kommunen gör fler mångmiljonunderskott. I detta fall var ursprungsprognosen sex miljoner kronor i underskott.

I ett, på bomarknaden, attraktivt projekt som Tullinge Trädgårdsstad, borde resultatet snarare ha varit ett överskott eller åtminstone ett resultat "nära noll".

Men ett totalt underskott på 17,7 miljoner kronor är helt oacceptabelt och motsvarar de facto en subvention på uppskattningsvis c:a 200 000 kr per bostad. De kostnaderna borde i huvudsak ha belastat de som idag de som har köpt bostäder på, den på bostadsmarkanden eftertraktade, Trädgårdsstaden.

Jimmy Baker (M)

Robert Steffens (C)

§ 105

Slutrapport Fittjaterassen (KS/2015:255)

Beslut

Kommunfullmäktige godkänner slutrapport för exploateringsprojektet 9116, Fittjaterassen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har 2015-06-08 § 120 lämnat ett förslag till beslut.

Projektet startade 2004 med ett programuppdrag från kommunstyrelsen som under 2006 resulterade i att dåvarande byggnadsnämnd gav samhällsbyggnadsförvaltningen i uppdrag att upprätta en detaljplan med parallella arkitektuppdrag. Markanvisningstävling genomfördes och resulterade i ett förslag.

Detaljplanen vann laga kraft den 26 januari 2011.

Nyttomålet för projektet var att möjliggöra bostadsbebyggelse i form av radhus och att stärka möjligheten att röra sig mellan Fittja äng och centrum. Resultatet blev 56 bostäder i äganderätt och bostadsrätt som såldes inom tre månader. Målet är uppfyllt.

Projektets budget var satt med utgångspunkt att utformning av det offentliga rummet skulle hålla en hög standard. Intäkterna för marken kunde inte täcka kostnaderna fullt ut. Budgeten för gata och park sattes till ett negativt nettobelopp, -12,9 miljoner kronor. Budgeterade kostnader i projektet överskreds med -3,6 miljoner kronor. Kostnadsökningen i förhållande till budget beror till största delen på att anbudet för entreprenaden var högre än beräknat samt att 600 000 kronor är påförd internränta som inte fanns med i budgeten från början. Kostnaden för rivningen av Ängsskolan belastar projektet med 4,2 miljoner kronor.

Samtliga pågående exploateringsprojekt följs upp och redovisas i samband med tertialbokslut. Kostnader och intäkter och avvikelser från budget finns alltid med och finns även beskrivna i den rapport som uppdateras vid varje

2015-06-16

Dnr KS/2015:255

tertiaal. Rapporten innehåller även information om avvikelser i förhållande till tidsplaner. Närmare redovisning av projektet i text och siffror finns i bilagda slutredovisningsrapport och ekonomisk rapport.

Vid bedömning av resultatet för 2015 som gjordes i samband med bokslutet för 2014 bedöms exploateringsverksamheten ge ett överskott med minst 10 miljoner kronor för året som helhet. Nytt tertiaalbokslut för januari till april 2015 är under framtagande.

Kommunledningsförvaltningen redogör för ärendet i en tjänsteskrivelse 2015-05-18.

Klimat- och planeringsberedningen har behandlat ärendet 2015-05-21 § 19.

Yrkande

Gabriel Melki (S) och Stefan Dayne (KD) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Propositionsordning

Kommunfullmäktiges ordförande ställer kommunstyrelsens förslag under proposition och finner att kommunfullmäktige beslutar i enlighet med kommunstyrelsens förslag.

Särskilt yttrande

Jimmy Baker (M) och Robert Steffens (C) lämnar ett särskilt yttrande, bilaga.

_____

Expedieras till:

Samhällsbyggnadsnämnden

Tekniska nämnden

Agneta Engver, samhällsbyggnadsförvaltningen

Inger Larsson, samhällsbyggnadsförvaltningen

Heléne Hill, kommunledningsförvaltningen

Monica Blommark, kommunledningsförvaltningen

SÄRSKILT YTTRANDE

Kommunstyrelsen/kommunfullmäktige

2015-06-08

Ärende 120 Slutrapport Fittjaterassen (KS/2015:255)

Vi välkomnade projektet Fittjaterassen när ärendet kom upp under 2011, dock med vissa förbehåll. Vi har länge påpekat bristen på möjligheterna att göra boendekarriär inom kommunen, då särskilt i den norra kommundelen.

När Fittja fick sina första nyproducerade bostadsrätter såg vi det som något som stämmer väl överens med den bostadspolitik som vi förespråkar - mer blandande upplåtelseformer där medborgare får möjlighet att kunna bo kvar i samma kommunedel eller kvarter men samtidigt kunna göra bostadskarriär.

Utöver nyproduktion som resulterar i blandade upplåtelseformer inom samma bostadsområde, skulle vi gärna se att hyresgäster inom allmännyttan som vill ombilda sina lägenheter bostadsrätter fick större möjligheter att göra det.

Precis som i andra nyexploateringar av bostäder kan vi konstatera att även detta projekt varit en minusaffär ekonomiskt för Botkyrkas skattebetalare. Denna gång slutade notan på 3,6 miljoner kronor mer än det budgeterade underskottet på 12,9 miljoner kronor. Detta gav alltså en subventionsgrad på över en kvarts miljon per producerad lägenhet, vilket är alldeles för högt.

Med tanke på hur snabbt projektet sålde slut visar det dessutom på en tydlig underskattning av marknadsefterfrågan på bostäder i Stockholms län i allmänhet samt av köpkraften i Fittja i synnerhet.

Närheten till Stockholm och det faktum att vi har en bostadsbrist i hela länet och en marknadsefterfrågan efter bostäder som inte ens är nära att matcha utbudet. Det, i kombination med en period av historiskt sett låga räntor på bostadslån, har drivit upp såväl mark- som bostadspriser till historiskt höga nivåer. Dessa nivåer driver givetvis i sin tur även upp priserna för nyproduktion.

Men ett totalt underskott på 16,5 miljoner kronor är helt oacceptabelt och motsvarar de facto en subvention på nästan 300 000 kr per bostad. De kostnaderna borde i huvudsak ha belastat de som idag de som har köpt bostäder på, den på bostadsmarkanden eftertraktade, Fittjaterassen.

Jimmy Baker (M)

Robert Steffens (C)

§ 107**Antagande av detaljplan Vårsta C samt godkännande av exploateringsavtal (KS/2015:334)****Beslut**

Kommunfullmäktige antar samhällsbyggnadsnämndens förslag till detaljplan för Vårsta centrum (71-06x).

Kommunfullmäktige godkänner upprättat exploateringsavtal mellan Botkyrka kommun och Vårsta 1:58 AB.

Kommunfullmäktige godkänner kommunledningsförvaltningens förslag till genomförandebudget för projektet Vårsta C.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har 2015-06-08 § 122 lämnat ett förslag till beslut.

Detaljplanens syfte är att utveckla Vårsta centrum med bostäder, handel och service så att platsen kan bli mer levande dygnet runt och få ett ökat utbud. Utbyggnaden ska stärka centrumets identitet och bli en väl fungerande mötesplats för boende i Vårsta.

Planförslaget möjliggör uppförande av ett högre bostadshus i den norra delen av centrumfastigheten där det idag finns en handelslokal. Planen innebär att ca 320 kvm av den befintliga centrumbyggnaden rivs till förmån för det planerade bostadshuset. Bostadshuset varierar mellan 11 och 12 våningar i olika delar och omfattar upp till 53 lägenheter. De två nedersta våningsplanerna föreslås kunna användas för centrumändamål och en mindre vårdinrättning. Den nya bostadsbyggnaden kommer att synas från flera platser i Vårsta och uppfattas som ett landmärke för centrumet.

De ekonomiska konsekvenserna av förslaget är ett överskott på cirka 600 000 kr för kommunen som helhet. Exploateringsresultatet uppskattas till -372 000 kr, gata/park till 0 kronor och, VA till 1 000 000 kronor. Kommunens intäkter i projektet är dels anslutningsavgiften för VA, dels ersättning för en mindre marköverföring från kommunen till centrumfastigheten. Marköverföringen genomförs för att kunna genomföra detaljplanen.

2015-06-16

Dnr KS/2015:334

Kommunledningsförvaltningen redogör för ärendet i en tjänsteskrivelse 2015-05-18.

Klimat- och planeringsberedningen har behandlat ärendet 2015-05-21 § 21.

Yrkanden

Gabriel Melki (S), Stina Lundgren (M), Stefan Dayne (KD), Lars Johansson (FP), Östen Granberg (SD) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Propositionsordning

Kommunfullmäktiges ordförande ställer kommunstyrelsens förslag under proposition och finner att kommunfullmäktige beslutar i enlighet med kommunstyrelsens förslag.

Särskilda yttranden

Robert Steffens (C) lämnar ett särskilt yttrande, bilaga.

Östen Granberg (SD) lämnar ett särskilt yttrande, bilaga.

_____

Expedieras till:

Samhällsbyggnadsnämnden

Tekniska nämnden

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tekniska förvaltningen

Heléne Hill, kommunledningsförvaltningen

John Rawley, kommunledningsförvaltningen

Sigvard Andersson, samhällsbyggnadsförvaltningen

Agneta Engver, samhällsbyggnadsförvaltningen

John Staberg, tekniska förvaltningen

Charlotte Nilsson, samhällsbyggnadsförvaltningen

Inger Larsson, samhällsbyggnadsförvaltningen

Monica Blommark, kommunledningsförvaltningen

Anders Kuyler, kommunledningsförvaltningen

Förvaltningsrätten i Stockholm – bevis om laga kraft

Yttrande
Kommunstyrelsen

KS/2015:334

**Antagande detaljplan Vårsta C samt godkännande av
exploateringsavtal**

Vårsta har varit en del av Botkyrka som har blivit bortglömt i det kommunala arbetet och framförallt Centrum-området. Vårsta Centrum ger inte bara service till vårstaborna utan även till alla de som bor i Grödinge också.

Centerpartiet ser mycket positivt på denna utveckling av Vårsta, det är en utmärkt kombination av bostadsbyggande och nyutveckling av affärslokaler. Höjden på huset gör också att det blir en effektiv användning av ytan och fina grönområden kan bevaras. Vi ser också förhoppningar om att servicen till de boende i Vårsta och Grödinge.

Rober Steffens (C)
Torsdagen den 4 Juni

RB
JGA

Särskilt yttrande

Kommunstyrelsen/kommunfullmäktige 2015-06-08

Ärende 122 Godkännande av detaljplan för Vårsta centrum (KS/2015:334)

Vårsta centrum har under en tid varit i behov av upprustning och renovering. Därför ser Sverigedemokraterna positivt på att Vårsta centrum får ett välbehövligt lyft. Att centrumet nu får en stor möjlighet att utvecklas och att medborgarnas vardag förenklas med ett ökat butiksutbud är även det något vi Sverigedemokrater ser positivt på. Vi kan dock konstatera att landmärket och bostadshuset som skall byggas inte estetiskt matchar det övriga bostadsbestånd som redan finns i Vårsta. Vi hoppas på en snabb företagsetablering i de nya lokalerna som byggs så att centrumet inte hamnar i ekonomiskt trångmål. Att alla Botkyrkas stadsdelar utvecklas i lagom takt samt att fler företag kan etableras i kommunen är något Sverigedemokraterna ser som mycket positivt, nyckelordet är lagom.

För Sverigedemokraterna Botkyrka

Östen Granberg

§ 112**Antagande av detaljplan för Yrkesskolan 2 och del av Yrkesskolan 3 samt godkännande av köpeavtal (KS/2015:124)****Beslut**

Kommunfullmäktige antar samhällsbyggnadsnämndens förslag till detaljplan för del av Yrkesskolan (10-38x), (huvudsakligen fastigheterna Yrkesskolan 2 och del av 3) i Tumba.

Kommunfullmäktige godkänner förslag till köpekontrakt med Grundstenen 149317 (under namnändring till Fastighetsaktiebolaget Tennissko-lan), 556984-4169

Kommunfullmäktige godkänner genomförandebudgeten för projektet ABC, projekt 9123.

Kommunstyrelsen beslutar för egen del i ärendet:

Kommunstyrelsen ger kommunledningsförvaltningen i uppdrag att ta fram en förstudie för resterande del av fastigheten Yrkesskolan 3.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har 2015-06-16 §153 lämnat ett förslag till beslut.

Kommunen har arbetat fram en detaljplan på en del av den så kallade ABC-tomten, som ligger i centrala Tumba bredvid Tumba Köpcenter. Här planeras för en COOP och en tennishall.

Detaljplanens syfte är att skapa byggrätter för i huvudsak handel och idrott i de mest centrala delarna av Tumba. Samhällsbyggnadsnämnden har godkänt detaljplanen 2015-06-09, § 184. Ett förslag till köpekontrakt har upprättas mellan kommunen och Grundstenen 149317 (under namnändring till Fastighetsaktiebolaget Tennisskolan), som reglerar markförsäljning och genomförandefrågor. Kommunen får en intäkt av markförsäljningen och har kostnader för utbyggnad av allmänna anläggningar. Kommunen beräknas få ett överskott i projektet med cirka 1,8 miljoner kronor.

Kommunledningsförvaltningen föreslår att en förstudie tas fram för den del av Yrkesskolan 3 som återstår att planlägga. Studien ska innehålla förutsätt-

2015-06-16

Dnr KS/2015:124

ningar för planläggning av resterande del samt ange förslag på inriktning för planläggning och markanvisning.

Kommunledningsförvaltningen redogör för ärendet i en tjänsteskrivelse 2015-03-03.

Samhällsbyggnadsnämnden har behandlat ärendet 2015-06-09 § 184.

Yrkanden

Lars Johansson (FP), Yngve R K Jönsson (M), Robert Steffens (C) yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag.

Propositionsordning

Kommunfullmäktiges ordförande ställer kommunstyrelsens förslag under proposition och finner att kommunfullmäktige beslutar i enlighet med kommunstyrelsens förslag.

_____

Expedieras till:

Samhällsbyggnadsnämnden

Tekniska nämnden

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Tekniska förvaltningen

Exploateringschef Heléne Hill, kommunledningsförvaltningen

Projektledare Åsa Hansson, samhällsbyggnadsförvaltningen

Gruppchef för mark & exploatering Agneta Engver, samhällsbyggnadsförv

Planadministratör Charlotte Nilsson, samhällsbyggnadsförvaltningen

Ekonom Inger Larsson, samhällsbyggnadsförvaltningen

Controller Monica Blommark, kommunledningsförvaltningen

Upphandlingschef Anders Kuytser, kommunledningsförvaltningen

Förvaltningsrätten i Stockholm – bevis om laga kraft

Referens
Susanna Findahl

Informationsbrev om samråd

Förslag till detaljplan för Alfred Nobels allé, Tullinge, Botkyrka kommun

Nu pågår ett arbete med att ta fram en detaljplan med ändamålen industri och kontor längs Alfred Nobels allé i Tullinge. Förslaget har upprättats i enlighet med Plan- och bygglagen. Samråd för planförslaget pågår från **24 juni 2015** till **17 augusti 2015**.

Förslaget

Planområdet (bild 1) ligger längs den norra sidan av Alfred Nobels allé i Tullinge. Förslaget till detaljplan syftar till att bekräfta gällande ändamål industri och kontor (se bild 2 för gällande detaljplan). Det kompletteras med skola (högre utbildning) samt restaurang i bottenvåning mot gata. Planförslaget ökar exploateringsgraden i området, och jämfört med befintlig detaljplan ökar även andelen utspard naturmark.

Bild 1. Planområdet markerat med röd linje

Bild 2. Gällande detaljplan avser industri och kontor för området, samt naturmark i bakkant.

Öppet hus

Vi vill gärna ha dina synpunkter på förslaget. Därför kallar vi till öppet hus.

Tid: 29 juni 2015 kl. 16:30-18:30

Plats: Kommunhuset plan 2, Munkhättevägen 49 i Tumba

Du kan även framföra dina synpunkter på förslaget skriftligen, till plan@botkyrka.se senast den **17 augusti 2015**. Om du framför skriftliga synpunkter som inte blir tillgodosedda i förslaget kan du senare överklaga kommunens beslut om antagande.

Har du frågor? Hör av dig till Susanna Findahl, telefon: 08-530 613 26.
(Semester v 33-34)

Medföljande handlingar

Plankarta, plan- och genomförandebeskrivning samt behovsbedömning bifogas i detta brev. Övriga handlingar som tagits fram under planarbetet är:

- Översiktlig avgränsning av naturvärden och gröna samband
- Dagvattenutredning
- PM Solstudie
- PM VA Förstudie

Dessa handlingar finns att beställa på plan@botkyrka.se. Förslaget finns tillgängligt i sin helhet på www.botkyrka.se.

Samrådshandling

FÖRSLAG TILL DETALJPLAN FÖR ALFRED NOBELS ALLÉ, TULLINGE

PLAN- OCH GENOMFÖRANDEBESKRIVNING

Innehåll

Planprocessen	5
Sammanfattning	6
Inledning	7
Planens läge och areal.....	7
Planens syfte.....	7
Bakgrund	8
Markägoförhållanden	9
Samrådshandlingar	9
Planeringsförutsättningar	10
Översiktliga planer och detaljplaner	10
Kommunala beslut	11
Riksintressen.....	11
Behovsbedömning	12
Ett hållbart Botkyrka	12
Områdesförutsättningar	15
Rättigheter	15
Geotekniska förhållanden.....	15
Fornlämningar	15
Störningar	15
Bebyggelseområden	16
Solstudier	19
Natur	19
Vattenområden	21
Teknisk försörjning	22
Förändringar och konsekvenser	25
Fastighetsbildning	25
Rättigheter	25
Geotekniska förhållanden.....	25
Risk för skred och eller höga vattenstånd	25
Radon.....	25
Störningar	25
Bebyggelseområden	26
Solstudier	27

Natur	28
Lokalklimat	28
Teknisk försörjning.....	29
Administrativa frågor	31
Tidplan	31
Genomförandetid	31
Huvudmannaskap	31
Avtal	31
Ekonomi.....	31

Planprocessen

Arbetet med att ta fram en detaljplan regleras i plan- och bygglagen, PBL. Detaljplanen ska ge en samlad bild av markanvändningen och hur den fysiska miljön är tänkt att förändras och bevaras. Plan- och bygglagen 2010:900 antogs i maj 2011. Lagen ändrades i vissa delar i januari 2015. Arbetet med föreliggande detaljplan inleddes i augusti 2014 och har därför inte tagit hänsyn till ändringarna. Detaljplanearbetet genomförs med normalt förfarande.

Processen att ta fram en detaljplan kan delas in i olika skeden. Vi befinner oss nu i samrådsskedet. Under samrådet ges möjlighet att lämna synpunkter på förslaget till detaljplan. Därefter sker en bearbetning av planförslaget som sedan blir föremål för granskning. I antagandeskedet antas detaljplanen av kommunfullmäktige. Efter antagande vinner detaljplanen laga kraft, under förutsättning att den inte överklagas.

MEDVERKANDE TJÄNSTEPERSONER

Lisa Bodinger, projektledare
Sanna Findahl, planarkitekt
Serop Bidros, trafikplanerare
Dan Arvidsson, miljöutredare
Maria Höglund, projektledare

Mark- och exploateringsenheten
Planenheten
Gata- och parkenheten
Miljöenheten
VA-enheten

E-post: susanna.findahl@botkyrka.se
Telefon: 08-530 613 26

Sammanfattning

Planområdet ligger i Tullinge norr om Alfred Nobels allé, och avgränsas i väst av Tullinge Gymnasium, i norr av en skogsbeklädd brant, i öst av ett industriområde, i söder av Blickabergets naturmark. Planområdet är delvis bebyggt, genom Bactiguards etablering, och i övrigt bestående av naturmark. Det är ett bergbundet naturområde med till största del goda grundförutsättningar för utbyggnad. Området har enligt översiktlig naturvärdesavgränsning från 2015-05-03 värdefull natur i vissa delar, samt utgör ett viktigt grönt samband mellan regionala kilar. Delar av området är dock relativt triviala och bedöms kunna bebyggas.

Den nya detaljplanen har betydelse för en framtida sammanlänkning av Tullinge och Flemingsberg, och för att bibehålla kopplingen mellan grönkilarna. Planen kommer att medge en högre exploateringsgrad än befintlig plan för att dels möjliggöra för utbyggnad av befintlig verksamhet och möjliggöra för nyetableringar, dels att bekräfta den täthet som både översiktsplanen och fördjupad översiktsplan menar är lämplig.

Samhällsbyggnadsförvaltningen föreslår att gällande ändamål kontor och industri bekräftas. Med tanke på planområdets närhet till bostäder och skolor är mindre störande industri lämpligt. Därtill kommer ändamålen skola och högre utbildning, samt handel för att möjliggöra restaurang i området. Exploateringsgraden ökas baserat på översiktsplanens intentioner och befintlig etablering. Beteckningen park ändras till natur, baserat på områdets nuvarande användning och skötsel, samt att kommunen inte avser att anlägga park i området.

Den nya detaljplanen gör ett visst avsteg från översiktsplanen i att inga bostäder kommer planläggas. Vidare prövar detaljplanen lämpligheten i att ändra användningen för delar av marken mellan Bactiguard och Tullinge Gymnasium, från allmän platsmark till kvartersmark. Det gör att detaljplanen är av allmänt intresse. Planarbetet ska därför genomföras med normalt planförfarande.

Inledning

Planens läge och areal

Planområdet ligger i Tullinge norr om Alfred Nobels allé, och avgränsas i väst av Tullinge Gymnasium, i norr av en skogsbeklädd brant, i öst av ett industriområde, och i söder av Blickabergets naturmark (bild 1). Planområdet är delvis bebyggt, genom Bactiguards etablering, och i övrigt bestående av naturmark. Planområdets areal är ca 53 700 m².

Bild 1: Planområdets ungefärliga utbredning

Planens syfte

Detaljplanen syftar till att bekräfta gällande ändamål kontor och industri, och att öka exploateringsgraden i planområdet. Detaljplanen syftar även till att skapa ett arkitektoniskt intressant uttryck, och att spara ut ett grönstråk genom planområdet som del i ett viktigt grönt samband.

Bakgrund

Kommunala beslut, optionsavtal

Samhällsbyggnadsnämnden har uppdragit åt samhällsbyggnadsförvaltningen att upprätta förslag till detaljplan för Tullinge 19:653 och delar av Tullinge 19:282. Uppdraget grundas i att del av området omfattas av optioner som innehas av Sveanor. Beslutet om option och avtal med Sveanor tecknades i maj 2012 (bild 2), och innebär att kommunen bör arbeta fram en detaljplan för möjlighet till ökad exploatering senast 2015. Tidsplanen är inte längre realistisk, men avsikten att fullfölja avtalet kvarstår.

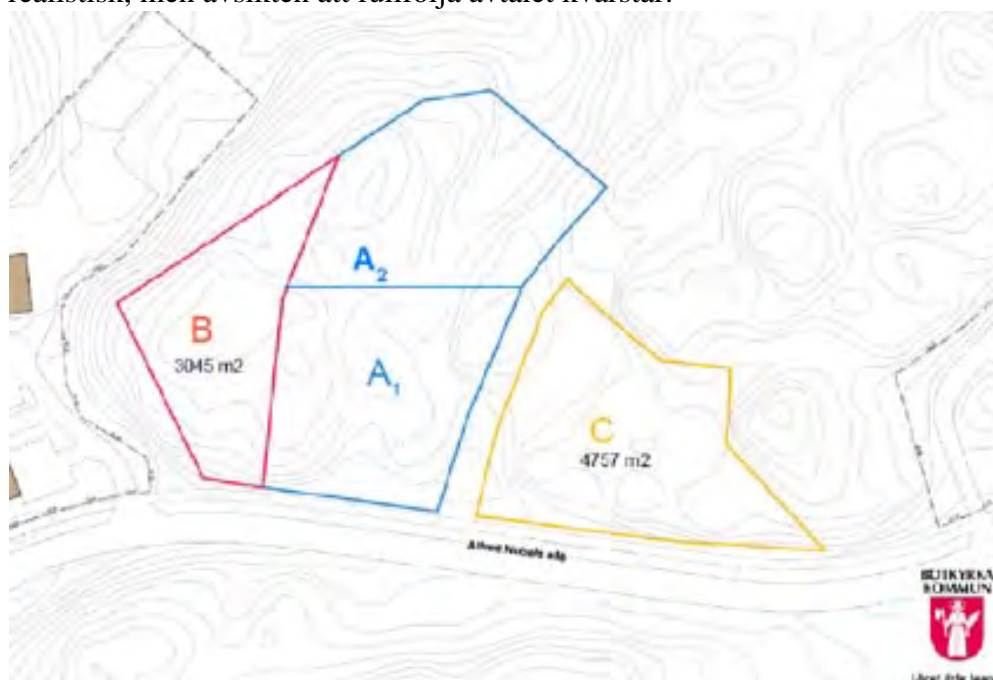

Bild 2: Karta med markområde som upplåts med tomträtt samt optioner till Sveanor.

Bygglov

Detaljplanen för industri- och kontorsområdet norr om Alfred Nobels allé har en bygggrätt som är fullt utnyttjad genom två bygglov. Det senaste bygglovet är från 2012 för Sveanor. Lovet medgav en exploateringsgrad som tog resten av bygggrätten i anspråk. Det innebar en högre täthet än vad detaljplanen från 1987 ursprungligen avsett för området. Detta avsteg motiverades av att den högre exploateringsgraden låg i linje med de betydligt nyare planerna i fördjupad översiktsplan för Flemingsberg, översiktsplanen och RUF5. Etableringen innebar i praktiken det första steget mot en ny detaljplan.

Markägoförhållanden

Marken i planområdet ägs av Botkyrka kommun. Fastigheten Tullinge 19:653 upplåts med tomträtt till Blickabergets fastighets AB. Planområdet gränsar till Alfred Nobels Allé 110 som ägs av AB Ernst Norrthon, samt till kommunägda Tullinge Gymnasium.

Samrådshandlingar

- Plankarta med grundkarta och bestämmelser
- Denna plan- och genomförandebeskrivning

Övriga handlingar som tagits fram under planarbetet

- Fastighetsförteckning
- PM:
  1. Behovsbedömning
  2. Naturvärdesavgränsning
  3. VA
  4. Dagvatten
  5. Solstudie

Planeringsförutsättningar

Översiktliga planer och detaljplaner

RUFS 2010

Planområdet ingår i RUFS 2010 (Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen) som del av den regionala stadskärnan Flemingsberg. Utveckling av Flemingsberg är av stor betydelse för regionens samlade konkurrensförmåga. Det ska ta sig uttryck i täta stadsmiljöer med blandade funktioner, attraktiva offentliga rum, hög tillgänglighet i kollektivtrafiken samt trygga miljöer för fotgängare och cyklister. Planområdet ingår i en viktig koppling mellan de regionala kilarna Hanveden och Bornsjön.

Botkyrkas Översiktsplan

I Botkyrkas Översiktsplan från 2014 benämns planområdet som ”specifikt förändringsområde”, med en gles till medeltät och utåtriktad stadsbygd som binder ihop de olika stadsdelarna och överbryggar barriärer. Bostäder ska blandas med verksamheter. Planområdet genomkorsas av ett grönstråk. Alfred Nobels allé pekas ut som korridor för kollektivtrafik, på sikt i form av Spårväg Botkyrka som är en förlängning av Spårväg syd.

Fördjupad Översiktsplan Flemingsberg

Planområdet ingår i Fördjupad Översiktsplan för Flemingsberg (FÖP) från 2009. Tullinge ska länkas tätare till Flemingsberg genom bebyggelse längs Alfred Nobels allé, och bli en övergångszon mellan tätbebyggd kärna och småskalig villabebyggelse. Den yttre miljön har en stor andel grönska.

Detaljplan Blickaberget 45-12

Detaljplan Blickaberget 45-12 (bild 3), som vann laga kraft 1987, gäller för området. Angivna ändamål är kontor och industri respektive park. Den exploateringsgrad som liggande plan omfattar är ianspråktagen.

Bild 3: Utsnitt ur detaljplan Blickaberget 45-12

Kommunala beslut

Kommunstyrelsen uppdrog i november 2014 åt samhällsbyggnadsnämnden att ta fram ett förslag till detaljplan för verksamheter. En ram är fastställd för planarbetet till 1,2 miljoner. I underlaget till beslutet gör kommunledningsförvaltningen bedömningen att området ska planläggas helt för verksamheter, istället för en blandning med bostäder. Motivet är att det inte är lämpligt att ha en anslutning till ett bostadsområde genom ett industriområde. Enligt tjänsteskrivelsen finns behov av att på sikt utreda och se över gymnasieskolans behov. För att klara tiden för optionen har kommunstyrelsen beslutat att utesluta dessa delar ur uppdraget. Kommunledningsförvaltningen bedömer att Blickaberget söder om stråket kommer att planläggas för 500 bostäder de kommande åren.

Riksintressen

Planområdet omfattas inte av riksintressen.

Behovsbedömning

När en kommun upprättar en plan ska ställning tas till behovet av att genomföra en miljöbedömning av planen i enlighet med reglerna i miljöbalken 6 kap. 11-18 och 22 §§. En behovsbedömning tas fram som ett underlag för ställningstagandet. I behovsbedömningen utreds om detaljplanen kan antas medföra betydande miljöpåverkan utifrån de kriterier som finns i förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar, bilaga 4.

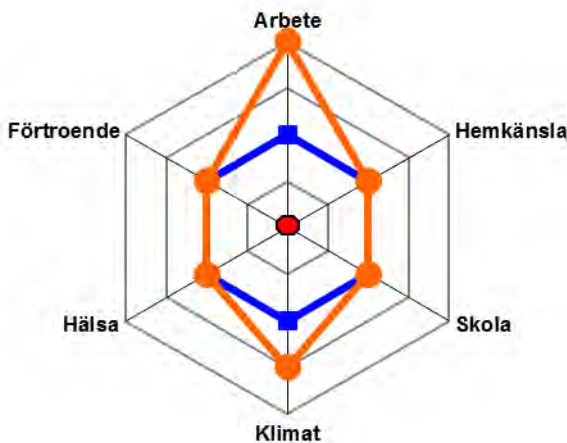
Sammanfattning av behovsbedömningen

Planen bedöms inte ge upphov till betydande miljöpåverkan, och kräver därför inte att en miljöbedömning med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning utförs.

För att inte öka belastningen på nedströms liggande recipienter bör en dagvattenutredning göras som visar hur dagvatten ska renas inom området. En naturinventering bör utföras om man inte undantar den äldsta skogen i planområdets östra del som bedömts ha de högsta naturvärdena. En grön zon genom området bör sparas för att minska barriäreffekten för djur och friluftsliv. En landskapsanalys bör eventuellt utföras för att försäkra sig om att inte negativa konsekvenser uppstår för närboende. Om bullrande verksamheter ska etableras i området bör en bullerutredning genomföras och åtgärder vidtas för att inte störa närboende.

Ett hållbart Botkyrka

År 2004 skrev Botkyrka kommun under en europeisk deklARATION om hållbar utveckling, Ålborg+10-deklARATIONEN. För att öppna hållbar utveckling har Botkyrka kommun tagit fram sex hållbarhetsutmaningar som ska vara vägledande i arbetet med planläggning av nya områden. Planarbetet kommer att ske med utgångspunkt i dessa sex utmaningar. Bilden nedan redovisar hur projektet förhåller sig till utmaningarna.

Botkyrkaborna har arbete

Ny detaljplan kommer att tillföra nya arbetsmöjligheter, inom medicinteknik och/eller andra branscher. Därmed finns stöd för att stärka och sprida verksamhetsklustret vid Karolinska Institutet och Karolinska Sjukhuset i Flemingsberg, alternativt möjliggör planen för verksamheter av andra karaktärer att etablera sig i området. Det förstärker den regionala kärnan Flemingsberg som denna del av Tullinge ingår i.

Botkyrkaborna känner sig hemma, och

Botkyrkaborna är friska och mår bra

Hemkänslan påverkas initialt negativt för omkringboende då ett område som idag nyttjas för rekreation bebyggs. Det finns även en risk att länken mellan de regionala grönkilarna Hanvedenkilen och Bornsjökilen försvagas. Den högst värderade skogen kommer därför att lämnas orörd, och det kommer att sparas ut grönstråk längs befintliga promenadstråk för att även fortsatt stödja dagens användning och funktion.

Detaljplanen placerar befintlig bebyggelse och verksamheter i ett sammanhang. Det är positivt för att skapa en tydligare identitet och karaktär i området längs Alfred Nobels allé, och ger förutsättning att kunna utveckla gatumiljö och offentliga rum.

Det kommer att bli mer liv och rörelse längs Alfred Nobels allé och i planområdet. I ett framtida scenario ses området i sin helhet bli befolkat hela dygnet, och därmed bidra till att hemkänsla och trygghet. Verksamhetsområdet är en viktig byggsten i det.

Botkyrkaborna bidrar inte till klimatförändringar

Planen möjliggör att skogsmark kan bebyggas. Dock finns redan en påbörjad etablering i området samt viss infrastruktur och kollektivtrafik. Att bygga i redan bebyggda områden är positivt med tanke på samutnyttjande av infrastruktur, och innebär att andra områden kan lämnas orörda.

Områdesförutsättningar

Rättigheter

Inom planområdet finns ett servitut som belastar fastigheten Tullinge 19:282. Servitutet avser infart till Tullinge 19:653. Servitutet ligger i det läge där en tidigare vägprojektering har placerat områdets framtida lokalgata.

Geotekniska förhållanden

Berggrunden består främst av gnejsgraniter som går i dagen på de högsta punkterna. Mellan höjderna finns morän. Marken inom planområdet har inte bedömts ha stabilitetsproblem.

Det finns en översiktlig geoteknisk undersökning från 1999-04-26 som omfattar planområdet. Den bedömer de generella geotekniska förutsättningarna som goda, men att det krävs en del schaktarbete när området bebyggs. Markförhållandena bör utredas ytterligare när byggnadernas exakta lägen fastställts.

Risk för skred och eller höga vattenstånd

Det finns ingen risk för bergskred, ras, erosion eller höga vattenstånd i planområdet.

Radon

Området är klassat som normalriskområde för markradon.

Markföroreningar

Miljöenheten på kommunen har inga uppgifter om markföroreningar inom området.

Fornlämningar

Det finns enligt Riksantikvarieämbetet inga kända fornlämningar i planområdet, men kommunen kommer att göra en fältkontroll.

Störningar

Buller

Buller är idag inte ett problem inom området, eftersom bullernivåerna är måttliga, den befintliga verksamheten inte är bullerkänslig och att bostäder än så länge saknas. Den dominerande bullerkällan är vägtrafiken på Alfred Nobels Allé. Blickaberget i söder skärmar av buller från järnvägen.

Luft

Den förhärskande vindriktningen är från sydväst och området är välventilerat. Miljökvalitetsnormerna för luftföroreningarna kvävedioxid och partiklar (PM10) klaras med bred marginal enligt gjorda beräkningar som Stockholms och Uppsala läns luftvårdsförbund utfört för år 2010 (LVF, 2011) (www.slb.mf.stockholm.se/lvf//Luftfororeningskartor).

Bebyggelseområden

Kulturmiljö och landskapsbild

Markanvändningen inom området består av skog med betydelse för naturvården och friluftslivet, samt en nyligen uppförd industriverksamhet. Kommunen har inga uppgifter om att området har några värden för kulturmiljön. Landskapsbilden utgörs idag av uppvuxen skog, med undantag för den befintliga verksamhetens industribyggnad och parkeringsplats.

Bebyggelse

Planområdets enda byggnad, uppförd 2013 i 4 våningar, är ämnad för kontor och industri i Bactiguards regi. Verksamheten avser medicinteknikutveckling, och är kopplad till närbelägna Karolinska Universitetssjukhuset.

Service

Väst om planområdet ligger Tullinge Gymnasium. Här finns utöver gymnasiet grundskola, idrottshall, gym och flera mindre företag. Öst om planområdet finns ett fåtal verksamheter inom bland annat maskinteknik, isolering och dränering samt lunchrestaurang. Vårdcentral samt dagligvaruhandel finns i Tullinge Centrum och Flemingsberg ca 1,5 km bort. Full kommersiell service finns i Tumba Centrum, drygt 5 km, en station med pendeltåget.

Tillgänglighet och trygghet

Planområdet är delvis tillgängligt genom naturstigar, men med många höjdskillnader och en del branter. Här finns inga anordnade stråk eller belysning. Området används för en del rekreation.

Den påbörjade lokalgatan saknar gång- och cykelbanor samt belysning. Verksamhetsbyggnaden inom planområdet vänder sig mot gatan och gångbanan med entré, kontor och lunchrestaurang. På så vis bidrar byggnaden till tillgängligheten och tryggheten i området.

Verksamheterna i och omkring planområdet är framför allt befolkade under skol- och kontorstid. Bebyggelsen vid Tullinge gymnasium är lättillgänglig, medan miljöerna kring industri- och kontorsverksamheterna längs Alfred Nobels allé till viss del är instängslade och anpassade efter motortrafik. Längs Alfred Nobels allé finns en kombinerad gång- och cykelväg, med belysning som följer trafikslagen. De trafikslag som stöds är framför allt fordon och cykel. Tätheten i kollektivtrafiken är låg.

Gestaltning

Enligt 8 kap. PBL ska byggnader placeras och utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbild och platsens naturvärden. Byggnader ska också vara lämpliga för sitt ändamål, ha en god form-, färg- och materialverkan, samt vara tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Detta gäller även skyltning och ljusanordningar. Enligt 1 kap. 1 § Miljöbalken ska fysiska miljöer användas så att en långsiktigt god hushållning kan tryggas, och kretslopp ska uppnås i resursutnyttjande. Det ger stöd åt att bebyggelse, gaturum och fysiska miljöer utformas med god miljöanpassning. Därtill ska utvecklingen av planområdet eftersträva översiktsplanens och fördjupad översiktsplans (se sid 9) definition av tät stadsmiljö.

Miljöanpassning

En av planrådets stora tillgångar är naturmiljön. Därför bör gatumuljöer, byggnader och platser i planområdet ha en ekologisk inriktning som återspeglas i lågenergiteknik, materialval, tak och markbehandling. Så långt möjligt ska byggnaderna placeras in varsamt i skogsmiljön för att minimera ingrepp i naturen. Anpassning till topografi begränsar behovet av sprängning och uppförande av stödmurar. Solenergilösningar och gröna tak uppmuntras. Dagvattenhantering bör så långt möjligt ske i öppna system, genom exempelvis armeringsgräs och hålsten på parkeringsytor (bild 4) samt svackdike (bild 5) på lokalgatans sydöstra sida. Generösa gång- och cykelstråk med anpassad belysning är viktigt för att stödja andra transporter än bilburna.

De gamla tallar som står på tomtmark bör i möjligaste mån sparas. Träden är stabila och mycket vackra, med ett naturvärde som till och med kan öka om de står öppna i ett i övrigt exploaterat landskap.

Bild 4: gräsarmering (www.ostragoinge.se)

Bild 5: svackdike

Tät stadsmiljö

Byggnader med fasad mot Alfred Nobels allé ska placeras i egenskapsgräns mot gatan. Byggnaders förhållande till lokalgatan är mer flexibelt, men företrädesvis skapas ett tätt stadsrum vid gatans entré, som sedan luckras upp mot planområdets norra del. Bebyggelsens täthet och höjd sjunker mot områdets norra del. Entréer, kontor, restauranger samt andra sociala och befolkade funktioner i byggnaderna ska orienteras mot gata, i synnerhet mot Alfred Nobels allé. I möjligaste mån ska byggnadernas fasader öppna sig mot gatan, och entréer ska ges en hög grad av offentlighet. Installationer på tak ska orienteras inåt respektive kvarter. Exakt utformning bedöms i samband med framtida bygglovgivning.

Skyltning

En god skyltning bidrar till en avläsbar, begriplig och lättorienterad närmiljö, och till ett gott helhetsintryck. Firmaskyltar ska samverka med byggnad och sin närmaste omgivning samt underordna sig planområdets helhet. Skyltning på fasad bör följa Bactiguards princip (bild 7): högt placerat friliggande upplyst emblem och företagsnamn som harmonierar med fasaden. Kommunen har anordnat informationstavlor vid alla industriområden, vilket kan bli aktuellt även i planområdet. Exakt utformning bedöms i samband med framtida bygglovgivning.

Bild 7: Bactiguards skylt mot lokalgatan

Solstudier

Solstudie för förslaget kommer att genomföras för att undersöka eventuell skuggning av befintlig bebyggelse.

Natur

Mark och vegetation

Planområdet är höglänt med avsvallade hållar av gnejsgranit i söder och däremellan morän i svackor och lägre partier. Norr om området sluttar det brant utför mot Blickavägen. Skogen består främst av barrträd men med inslag av löv. Området är inte utpekad i det lokala naturvårdsprogrammet som ett område med naturvärden och inte heller av Skogstyrelsen. Däremot ingår det i ett grönt samband som pekas ut i översiktsplanen, och som sträcker sig från Örnberget i väst vid Tullingsjöns östra strand, via Tullingeberg, till Blicka-berget i söder och Flemingsbergsskogens naturreservat åt sydost. Vissa av länkarna är svaga, bland annat genom Huddingevägen och järnvägen. Vid fältbesök på platsen i februari 2015 noterades flera viltväxlar av rådjur samt enstaka har- och rävspår i planområdet.

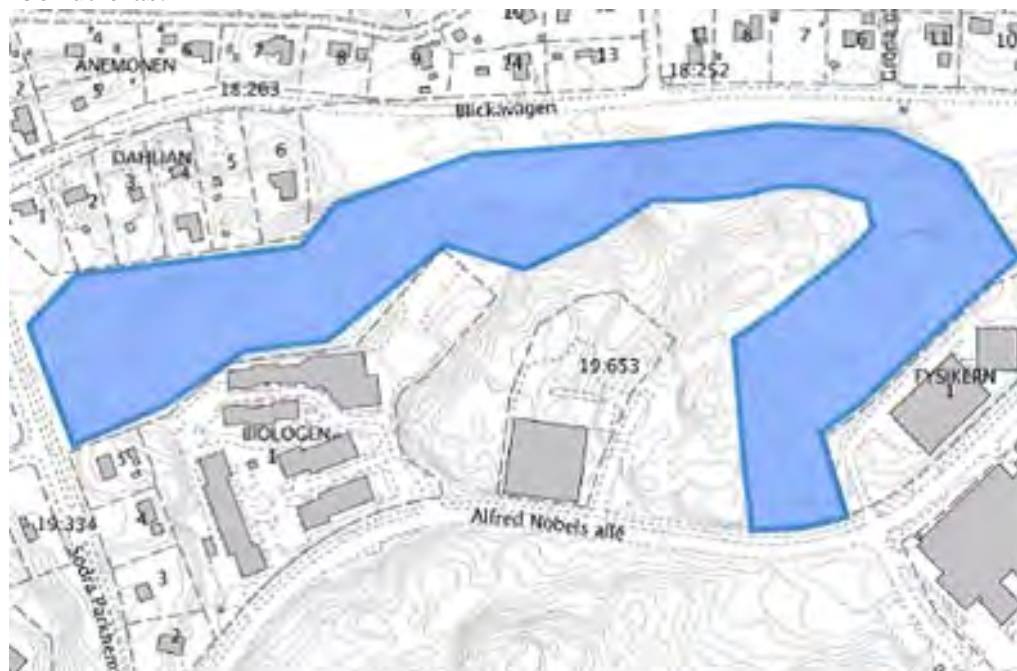
Skogsskötseln i området är anpassad efter naturvård och friluftslivet. Gallring har skett i samband med Bactiguards etablering, och planeras mot Blickavägen i norr för att minska igenväxningen.

Naturvärdesavgränsning

En översiktlig avgränsning av naturvärden och gröna samband har utförts (Miljöenheten, 2015-03-05). De högsta naturvärdena bedöms vara knutna till den äldsta skogen i områdets östra del direkt norr om Alfred Nobels Allé. Området i bild 8 bör avsättas som naturmark. Syftet med denna avgränsning är att:

- behålla ett grönt samband för växter, djur och för promenader, mellan skogen på Tullingeberg genom planområdet och vidare mot Blickaberget,
- spara den skog som bedömts hysa de högsta naturvärdena,
- skapa en grön buffertzona mellan bostadsområdet i norr och det planerade verksamhetsområdet,
- uppfylla översiktsplanens strategi om gröna rum.

Utbyggnad av industrimark och vägar bör ske i den yngre skogen i väster och i de mer centrala delarna av området. För att behålla det gröna sambandet är det viktigt att bevara en orörd grönzon söder om Alfred Nobels allé i samband med eventuell planläggning av Blickaberget. Inmätning av grova, gamla tjädertallar i området, vilka bedöms vara ett omistligt substrat, bör utföras.

Bild 8: Ungefärlig utbredning av område viktigt för naturvärden inkl. grönt samband, samt som skyddszon för boende.

Rekreation och friluftsliv

Områdets värde för rekreation är begränsat. I den inventering som Skogsstyrelsen gjorde på uppdrag av Botkyrka kommun, i samband med framtagande av ett kommunalt naturvårdsprogram, fick området 18 poäng av 45 möjliga (Skogsstyrelsen, 2010). Inventeringen bedömde 3 kriterier: Kvalitet (skogskänsla, variationsrikedom och naturpedagogik mm), nyttjandegrad (slitage, stigbredd, förekomst av kojor, skräp m.m.) och tillgänglighet (tydliga entréer, trygghet, anslutningar mm). Området används idag för rekreation, och genomkorsas av naturstigar, sannolikt av värde för närboende för exempelvis hundpromenader. För boende i norr fungerar området som grön buffertzoon mot verksamhetsområdena i sydöst.

Planområdet ligger kring 2,5 km från naturområdet Tullingesjön östra, som funnits vara nyckelbiotop och utgör utvecklingsområde för naturvärden och rekreation. Möjligheter till vintersport finns vid Brantbrinks IP och Lida. Vid Tullingesjön finns möjlighet till fiske, segling och bad. I omgivningarna finns fornminnen och naturminnen. Kommunen avser utveckla kopplingen till Flemingsbergsskogen och Hanvedenkilen, där naturområdet i planområdet är en viktig del.

Vattenområden

Området ligger inom Tullingesjöns avrinningsområde. Södra delen av sjön ligger inom inre skyddsområde för Tullinge grundvattentäkt. Vattenmyndigheten har i sin senaste bedömning (arbetsmaterial 2015) klassat sjöns ekologiska status som god. Den kemiska statusen klassades som uppnår ej god 2014, p.g.a. förekomst av tributyltennföreningar (TBT). Tidigare problem med övergödning har genom stora ansträngningar under de senaste 20-talet åren begränsats. Numera står dagvatten för den största belastningen på Tumbaåns sjösystem, dit Tullingesjön hör. Med tanke på sjöns skyddsvärde och de åtgärder som vidtagits för att förbättra förhållandena är det viktigt att inte öka föroreningsbelastningen på sjön.

Teknisk försörjning

Gatunät, gång- cykel- och mopedtrafik

Alfred Nobels allé planlades 1987 i en detaljplan som ändrade både struktur, sträckning och utformning av dittills planlagd väg i området. Alfred Nobels allé är en huvudledsgata med hastighetsbegränsning 40 km/h som länkar samman Tullinge med Flemingsberg. Trafiken består av personbilsfordon men även yrkestrafik i form av tung lastbil, samt utryckningsfordon som har Huddinge sjukhus som målpunkt. Gatan är cirka 8,5 meter bred och klassas som en BK2-väg.

I väst möter allén Södra Parkhemsvägen i en cirkulationsplats. Mellan cirkulationsplatsen i väst och Karolinska Institutets område i Flemingsberg i öst finns tre övergångsställen invid busshållplatser. Med sina utdragna kurvor har gatan långa siktlinjer och är välbelyst vilket tillsammans med en ensidig miljö längs vägen bidrar till att dra upp hastigheten. Viktiga målpunkter i området är, Tullinge gymnasium med kringliggande verksamheter på fastigheten, Bactigard, industriverksamheter, Karolinska universitetssjukhus, Södertörns högskola samt Flemingsbergs station.

Längs norra sidan av Alfred Nobels allé ligger en kombinerad gång- och cykelbana. Körbana och gång- och cykelväg skils åt genom ett svackdike med plantering av buskar och mindre träd som ligger längs ena sidan av gatan. Det finns separat belysning för körbana respektive gång- och cykelväg. Enligt cykelplanen är Alfred Nobels allé både regionalt och huvudcykelstråk. En vidare utbyggnad av gång och cykelbanan på södra sidan är möjlig för att öka det hållbara resandet.

Den påbörjade lokalgatan in i planområdet fungerar idag som infart till Bactiguards parkering. Där finns ingen gång- och cykelbana eller belysning.

Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken i området är begränsad till vardagar i rusningstid genom buss 711 och 726. Buss 711 ansluter till pendeltåg vid Flemingsberg, buss 726 går vidare mot Tumba C respektive Fridhemsplan via ett flertal pendeltågsstationer. Buss 713 mellan Tumba Station och Visättra sportcenter via Flemingsberg stannar längs Södra Parkhemsvägen med 15-30-minutersintervaller. Avstånd från planområdet till Blickabergets hållplats är kring 200 m, och till hållplats Alfred Nobels allé kring 500 m. Pendeltåg och nattbuss avgår från Tullinge och Flemingsberg, båda en dryg km bort.

Bil- och cykelparkering, varumottagning, utfarter
Bactiguard har parkering och lastintag på tomtmark.

Risakanalys

Planområdet ligger på ca 500 m avstånd från Huddingevägen (väg 226) och järnväg, och är därmed utom riskområde.

Vatten, avlopp och dagvatten

Markförhållanden

Marken i området avgör hur dagvatten ska planeras och tas omhand samt kostnaderna för utbyggnad av VA-ledningar. Områdets stora andel berg i dagen, och gytta, lämpar sig mycket dåligt för infiltration av dagvatten.

Ledningar

Vattenledningen i Alfred Nobels Allé är en av två matningar av vatten till Botkyrka kommun. Situationen med färskvatten i kommunen är för tillfället ansträngd pga av att Tullinge vattenverk är stängt. Detta innebär att det är högst olämpligt med vattenkrävande industri i planområdet.

Spillvatten

I Alfred Nobels Allé finns en 225 btg, självfallsledning. Spillvattnet leds med självfall till Södra Parkhemsvägen och därefter västerut genom Tullinge till Madens pumpstation. Därifrån pumpas det vidare för att slutligen nå SYVAB-tunneln i Tumba (nära Hamra gård/Alfa Laval). Eventuellt måste pumparna i pumpstationen uppgraderas. Dimensionerna i ledningsnätet bör räckta till men måste eventuellt renoveras i samband med en exploatering.

Dagvatten

I befintligt läge avrinner merparten av dagvattnet från planområdet norrut till ett flackt skogsområde och dike längs med Blickavägen. En del dagvatten avrinner söderut mot Alfred Nobels allé, där det finns en dagvattenledning. Dagvattnet antas infiltreras samt delvis avrinna mot en befintlig dagvattenbrunn längre ner i Alfred Nobels Allé. Ytvattnet från hela planområdet avrinner så småningom till Tullingesjön.

Dagvatten från nya fastigheter ska enligt Botkyrkas dagvattenstrategi tas omhand lokalt. Fastighetsägaren ansvarar för fördröjning av dagvatten från takytor samt erforderlig rening av dagvatten från parkeringsytor inom fastigheten. Kommunen ansvarar för att omhänderta dagvattnet från lokalgatan. Vid problem med infiltration ska dagvattnet renas och fördröjas innan det kopplas på kommunalt ledningsnät.

Vid planering av området bör ytor för diken och öppna dagvattenstråk prioriteras för omhändertagande av dagvattnet. Inga instängda områden får finnas, t.ex. hus med slutna innergårdar, eftersom kraftiga regn kan orsaka översvämningar och skador på byggnader om dagvattnet inte kan ledas bort.

Skogen norr om planområdet mot Blickavägen är i dagsläget vattensjuk och delvis översvämmad. Det är viktigt att undvika en höjning av vattennivån i detta område, eftersom det skulle innebära stora avrinningsproblem med träddöd med mera. Det kan bli nödvändigt att förbättra det befintliga diket i samband med exploatering på höjden vid Alfred Nobels allé.

Recipient för dagvatten i ledningar är Tullingesjön. På vägen dit passerar dagvattnet genom kommunens ledningar samt öppna diken. Det är mycket viktigt att inte försämra Tullingesjöns goda ekologiska status.

Värme

Nya etableringar kan anslutas till fjärrvärmenätet i Alfred Nobels allé.

Ei

I dagsläget finns ett bygglov på en kommande elnätstation i området. Nätstationen har ännu inte uppförts, men är dimensionerad för att täcka hela områdets behov och markeras med e-område på plankartan.

Avfall

Avfallshantering anordnas på kvartersmark.

Förändringar och konsekvenser

Fastighetsbildning

Fastighetsbildning genom avstyckning av tomtmark från kommunens fastighet Tullinge 19:282 kommer att ske. Eventuellt blir även reglering av/avstyckning från Tullinge 19:653 aktuellt.

Rättigheter

Inom planområdet finns ett servitut som belastar fastigheten Tullinge 19:282. Servitutet avser infart till Tullinge 19:653 och bör upphävas då den nya lokalgatan kommit till.

Geotekniska förhållanden

De geotekniska förutsättningarna kommer att behöva utredas för varje enskild fastighet inför att de ska bebyggas.

Risk för skred och eller höga vattenstånd

Projektet väntas inte orsaka risk för bergskred, ras, erosion eller höga vattenstånd i planområdet.

Radon

Det kan förekomma områden med risk för markradon, vilket måste beaktas när fastigheterna bebyggs.

Störningar

Buller

Befintliga verksamheter i området bedöms inte ha någon negativ inverkan på projektet, men däremot kan projektet komma att påverka sin omgivning negativt. Trafiken, och därmed buller, förväntas öka i och med etableringen, framför allt tung och mer bulleralstrande trafik. Då det inte planeras några bostäder inom området är inte buller en kritisk miljöaspekt för planens genomförande. Planområdet är emellertid relativt högt beläget och om bullrande verksamhet planeras är det viktigt att utreda bullerfrågan och eventuellt vidta åtgärder för att inte störa befintlig bostadsbebyggelse i norr eller eventuella framtida bostäder på Blickaberget i söder.

Ljus

De nya etableringarna bedöms inte leda till störande ljussken eller dåliga ljusförhållanden.

Luft och klimat

Den ökade trafiken innebär ett ökat utsläpp av luftföroreningar. Den bedöms dock inte påverka luftkvaliteten utanför planområdet, eller överskrida miljökvalitetsnormer i eller utanför planområdet. Beroende på vilka verksamheter som etablerar sig i området kan projektet orsaka obehaglig lukt.

Bebyggelseområden

Kulturmiljö och landskapsbild

Då det saknas uppgifter om kulturmiljövärden inom planområdet blir påverkan på kulturmiljön ringa. Landskapsbilden, sett från söder och väster kommer att påverkas genom att skog kommer att ersättas med industribyggnader. Sett från norr (bild 9) kan skogshorisonten komma att brytas av byggnader i planområdet. Byggnadshöjd och takvinkel i planområdet anpassas efter detta.

Bild 9: Vy från Blickavägen mot öst. Märk att skogen i verkligheten rimligtvis är tätare.

Kontor och industri

Detaljplanen möjliggör för ytterligare cirka 47 000 m² BTA verksamhetsyta för kontor och industri. Antalet tillkommande arbetsplatser är i dagsläget okänt.

Skola, högre utbildning

Skola, högre utbildning tillkommer som användning av kvartersmarken i området. Detta har sin grund i de forskningsintensiva verksamheterna i närliggande Flemingsberg. Tanken är att möjliggöra verksamheter som verkar i gränslandet mellan utbildning och industri.

Handel, restaurang

Detaljplanen möjliggör att restaurang kan inrymmas i bottenvåning mot gata som ett sätt att få flera funktioner i området samt serva verksamheterna.

Tillgänglighet och trygghet

I samband med etablering av nya verksamheter anläggs en lokalgata i planområdet. Samtliga gång- och cykelvägar, passager och övergångsställen ska utformas för god tillgänglighet enligt VGU (Vägar och gators utformning, Vägverket) och trafiksäkerhet. Belysningen i området ska vara anpassad efter ändamålet. Entréer ska vara lätta att hitta till, och den bebyggda miljön lätt att orientera och röra sig i. Skyltningen ska vara tydlig för att göra området enkelt att orientera sig i. Verksamheterna kommer att befolka området och tillföra mer rörelse, vilket bidrar till att området upplevs mer tryggt. Genom att naturpartier sparas ut på strategiska ställen kommer vissa befintliga naturstigar kunna sparas.

Solstudie

Bebyggelse i planområdets norra del bedöms inte skugga angränsande villabebyggelse enligt utförd solstudie. Skogen orsakar generellt större skuggning än framtida bebyggelse kommer att göra (bild 10).

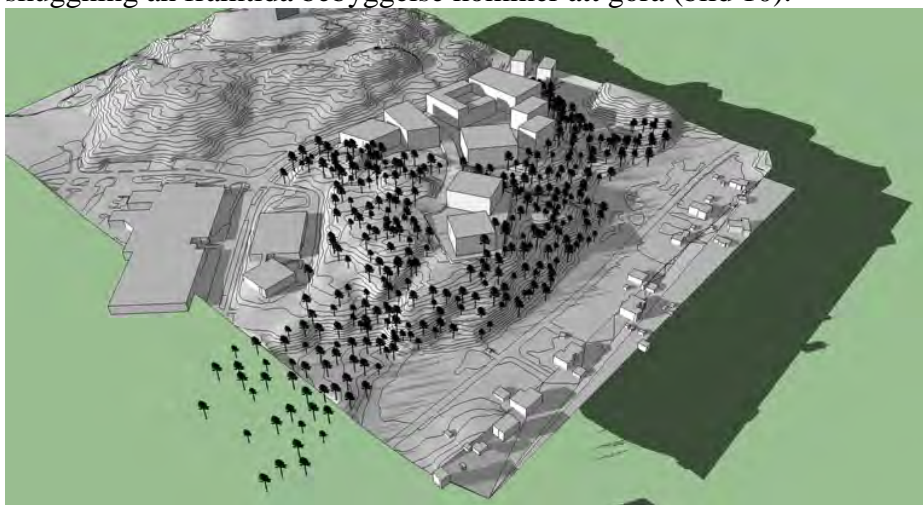

Bild 10: Skuggstudie 22/9-15 kl 09:00

Natur

Mark och vegetation

Projektet innebär en avsevärd förändring av mark- och vattenanvändningen i området relativt nuvarande situation, då naturmark planeras att tas i anspråk. I jämförelse med gällande detaljplans angivna markanvändning (se sid. 9-10) sparar detta planförslag en större andel naturmark. Förslaget harmonierar väl med det befintliga ändamålet kontor och industri, och följer intentionerna i översiktsplanen från maj 2014. Massbalans ska eftersträvas när området bebyggs, vilket kan komma att kräva vidare utredningar.

Naturvärdesavgränsning

Den föreslagna utbredningen av befintlig verksamhet västerut kommer att påverka rådjurens rörelsemönster genom att skära av viltstigen som går mellan Tullinge gymnasium och verksamheten. Viltstigen som går strax öster om befintlig återvändsgata kommer att påverkas, liksom det stråk som löper längs med höjden i norr, i väst-östlig riktning. I förslaget är den gröna zonen något för smal för att fungera väl för klövvilt.

Rekreation och friluftsliv

Vissa stigar inom planområdet kommer sannolikt att påverkas genom att bebyggelse och vägar skär av dem. Området längst i norr längs med Blickavägen kommer inte att bebyggas, inte heller området i sydöst. Därmed kommer friluftslivet att kunna ta sig från Blickavägen i norr till Alfred Nobels Allé i söder, utan att behöva gå igenom verksamhetsområdet. Denna skog är också relativt öppen och högt belägen, varför den bör vara attraktiv att nyttja för promenader. För att motverka att bebyggelsen blir en barriär i området har buffertar som möjliggör passager sparats ut. När det gäller planering och avstyckning av fastigheter bör man tänka på att inte hindra för friluftslivet att ta sig genom området.

Lokalklimat

Projektet bedöms inte orsaka förändringar i luftrörelser, luftfuktighet, temperatur eller klimat (regionalt eller lokalt).

Teknisk försörjning

Gatunät, gång- cykel- och mopedtrafik

Nya etableringar medför ett ökat trafiktryck. Allteftersom bägge sidor av Alfred Nobels allé bebyggs är det rimligt att utveckla allén för ökad trafiksäkerhet samt ökad turtäthet i kollektivtrafiken. Dubbelsidiga och attraktiva gång- och cykelbanor samt utökad kollektivtrafik och väl placerade och utformade busshållplatser är speciellt viktigt för att stödja ett hållbart resande. Med den närhet området har till både Tullinge och Flemingsberg finns det goda förutsättningar att uppmuntra och utveckla hållbara transporter.

Trafikflödena på Alfred Nobels allé förväntas öka något, dock inget som påverkar trafiksäkerheten på gatan. Övergångsställen med refuger skulle kunna planeras in i området som trafiksäkerhetsåtgärder, men i övrigt bedöms inga andra åtgärder vara nödvändiga. Tung trafik förväntas öka på grund av planerad industriverksamhet. Gång och cykeltrafikanter påverkas inte av trafiken i någon utsträckning då de uppehåller sig på separerade gång- och cykelbanor.

Den påbörjade lokalgatan förlängs in genom området för att angöra tillkommande verksamheter. Gatans sydöstra sida förses till viss del med kantstensparkering för besökare. Parkeringen behöver ligga längs denna sida för att så långt möjligt underlätta angöring till fastigheterna. Längs den nordvästra sidan anläggs en gång- och cykelväg. Gatan ges ändamålsenlig belysning för fotgängare och fordonstrafik.

Kollektivtrafik

Nya etableringar samt framtida bostadsbebyggelse föranleder ökad turtäthet i kollektivtrafiken längs Alfred Nobels allé. Hållplatser finns redan utbyggda. Fördjupad översiktsplan för Flemingsberg lägger spårväg längs Alfred Nobels allé.

Bil- och cykelparkering, varumottagning, utfarter

Cykel- och fordonsparkering för anställda och besökare till inflyttande verksamheter ska tillgodoses på tomtmark eller lösas genom gemensamhetsanläggning. Cykelplatserna ska ha ramlåsfunktion för säker parkering. Viss besöksparkering anläggs som kantstensparkering längs lokalgatan. Varumottagning löses på tomtmark. Utfarter anläggs mot lokalgatan. Längs Alfred Nobels allé finns ett utfartsförbud.

Risakanalys

Projektet orsakar ingen explosionsrisk, risk för radonstrålning eller elektromagnetiska fält, hälsofara eller risk för mental hälsa. Eventuell risk från framtida etableringar hanteras via tillståndsgivning. Projektet innebär ingen försämring för rörelsehindrade eller farlig trafikmiljö.

Vatten och avlopp, dagvatten

Vatten och avlopp

Nya etableringar i planområdet ska anslutas till kommunalt VA.

Anslutningspunkter anordnas i lokalgatan 0,5 m från fastighetsgräns.

Dagvatten

I samband med framtida bebyggelse av industriområdet ökar andelen hårdgjord yta. Det innebär att avrinningen ökar väsentligt jämfört med befintlig situation. Två olika alternativ har tagits fram som förslag på framtida dagvattenhantering. I alternativ 1 har dagvatten föreslagits avledas söderut till befintlig dagvattenledning i Alfred Nobels Allé och norrut till det flacka skogsområdet mot Blickavägen. I alternativ 2 föreslås endast avledning norrut, där vattnet kan infiltreras i ett område av morän. Alternativ 3 bygger på att vattnet avleds via ett svackdike längs lokalgatan för att sedan avledas till ledningsnätet i Alfred Nobels allé. För att detta ska fungera krävs öppningar i kantstenen mot svackdiket.

Det ökade dagvattenflödet från området ska enligt Botkyrka kommuns dagvattenstrategi omhändertas av fastighetsägaren. Fastighetsägaren ansvarar för fördröjning av dagvatten från taktor samt rening av dagvatten från parkeringsytor inom fastigheten. Kommunen ansvarar för att omhänderta dagvattnet från lokalgatan.

Värme

Nya etableringar kan anslutas till fjärrvärmenätet i Alfred Nobels allé.

Ei

Centralt i planområdet på plankartan finns ett e-område, där en elnätstation kommer att uppföras. Denna station täcker hela områdets behov.

Avfall

Avfallshantering med vändmöjlighet anordnas på kvartersmark.

Framkomligheten för sopfordon väntas bli god då lokalgatan dimensioneras för lasttrafik. Placering av avfallskärl ska utformas så att kraven på framkomlighet och god arbetsmiljö uppfylls.

Administrativa frågor

Tidplan

Samråd	juni/2015
Godkännande SBN	januari/2016
Laga kraft	april/2016

Genomförandetid

Detaljplanens genomförandetid sätts till 5 år.

Huvudmannaskap

Kommunen är huvudman för allmän plats.

Avtal

Villkor för försäljning av tomtmark regleras i köpeavtal.

Ekonomi

Marken inom planområdet ägs av kommunen och kommer att säljas enligt gällande optionsavtal. Resterande tomtmark kan säljas till företag som vill etablera sig i området. Kostnaderna för framtagande av detaljplan samt utbyggnad av allmänna anläggningar täcks av intäkterna från försäljningen av tomtmark.

SAMHÄLLSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN

Charlotte Rickardsson

Susanna Findahl

Lisa Bodinger

Gruppchef planenheten

Planarkitekt

Projektledare

BOTKYRKA KOMMUN

Behovsbedömning och identifiering av betydande miljöaspekter

Detaljplan, Alfred Nobels Allé

Tumba, 2015-04-10

Förord

Följande behovsbedömning av förslag till detaljplan för Nobels Allé är framtagen inför kommande samråd av detaljplan. Syftet med bedömningen är dels att avgöra om genomförandet av föreslagen detaljplan ger upphov till betydande miljöpåverkan och därför kräver en miljöbedömning med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning, och dels att identifiera och avgränsa vilka miljöaspekter som är betydande i programmet.

Ansvarig för behovsbedömningen har varit Dan Arvidsson, miljöenheten, Samhällsbyggnadsförvaltningen, Botkyrka kommun.

Framsida: Övre delen av ravin i områdets östra del, mars 2015.
Foto: Dan Arvidsson.

Sammanfattande bedömning

Planen bedöms inte ge upphov till betydande miljöpåverkan, och kräver därför inte att en miljöbedömning med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning utförs.

För att inte öka belastningen på nedströms liggande recipienter bör en dagvattenutredning göras som visar hur dagvatten ska renas inom området. En naturinventering bör utföras om man inte undantar den äldsta skogen i planområdets östra del som bedömts ha de högsta naturvärdena. En grön zon genom området bör sparas för att minska barriäreffekten för djur och friluftsliv. En landskapsanalys bör eventuellt utföras för att försäkra sig om att inte negativa konsekvenser uppstår för närboende. Om bullrande verksamheter ska etableras i området bör en bullerutredning genomföras och åtgärder vidtas för att inte störa närboende.

Inledning

När en kommun upprättar en plan ska ställning tas till behovet av att genomföra en miljöbedömning av planen i enlighet med reglerna i miljöbalken 6 kap. 11-18 och 22 §§. En behovsbedömning tas fram som ett underlag för ställningstagandet. I behovsbedömningen utreds om detaljplanen kan antas medföra betydande miljöpåverkan utifrån de kriterier som finns i förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar, bilaga 4.

Bakgrund

Syftet är att upprätta en detaljplan för Tullinge 19:653 och delar av Tullinge 19:282 för kontor och industri.

Beskrivning av planområdet

Området är beläget mellan Blickavägen i norr och Alfred Nobels Allé i söder, direkt öster om Tullinge gymnasium. Från Blickavägen reser sig marken brant upp, så att området som är planerat för industri och kontor är ganska högt belägen. Inom området finns idag en verksamhet etablerad, men merparten av området utgörs av skog. En bit öster om planområdet ligger den regionala stadskärnan Flemingsberg.

Mark och strålning

Berggrunden består främst av gnejsgraniter som går i dagen på de högsta punkterna. Mellan höjderna finns morän. Området är klassat som normalriskområde för markradon.

Marken inom planområdet har inte bedömts ha stabilitetsproblem.

Miljöenheten har inga uppgifter om att det skulle finnas markföroreningar inom området.

Rekreation och friluftsliv

Områdets värde för rekreation är begränsat. I den inventering som Skogsstyrelsen gjorde på uppdrag av Botkyrka kommun, i samband med framtagande av ett kommunalt naturvårdsprogram, fick området 18 poäng av 45 möjliga (Skogsstyrelsen, 2010). Inventeringen bedömde 3 kriterier: *Kvalitet* (skogskänsla, variationsrikedom

och naturpedagogik mm), *Nyttjandegrad* (slitage, stigaredd, förekomst av kojor, skräp m.m.) och *Tillgänglighet* (tydliga entréer, trygghet, anslutningar mm). Lägst fick kriteriet nyttjandegrad, 2 poäng av 15 möjliga, däremot var bedömdes tillgängligheten som relativt god, 10 p av 15. En förklaring till den låga nyttjandegraden kan vara att entrén från bostäderna i norr, utgörs av en brant norrsluttning med yngre tät och fuktig skog (främst gran), som gör området mindre tillgängligt. I söder uppe på berget är skogen mer insmickrande, med bl.a. en öppnare skog som domineras av tall. Men här finns inga boende som kan nyttja skogen. Genom området går några stigar och området är sannolikt av värde för närboende för t.ex. hundpromenader. För boende i norr fungerar området som grön buffertzoon mot verksamhetsområdena i söder öster.

Natur

Området är höglänt med avsvallade hållar av gnejsgranit i söder och däremellan morän i svackor och lägre partier. Norr om området sluttar det brant utför mot Blickavägen. Skogen består främst av barrträd men med inslag av löv. Området är inte utpekad i det lokala naturvårdsprogrammet som ett område med naturvärden och inte heller av Skogstyrelsen. Däremot ingår det i ett grönt samband som pekats ut i översiktsplanen (maj 2014). En översiktlig avgränsning av naturvärden och gröna samband har utförts (Miljöenheten, mars 2015).

Gröna samband

De barrskogsbevuxna höjderna hänger samman med liknande områden i väster, från Örnberget vid Tullingsjöns östra strand, via Tullingeberg, till Blickaberget i söder och Flemingsbergsskogens naturreservat längre åt sydost. Svaga länkar finns, bl.a. genom Huddingevägen och järnvägen söder om Blickaberget, men en viss konnektivitet finns för arter beroende av barrskog, framför allt tall. Vid fältbesök på platsen i februari 2015 noterades flera viltväxlar av rådjur samt enstaka har- och rävspår. Spåren visade att djuren ofta rör sig i nord-sydlig riktning strax öster om Tullinge gymnasium och centralt i området, mellan planområdet och Blickaberget, samt i öst-västlig riktning längs bergryggen.

Naturvärden

Den äldsta skogen ligger i områdets östra del och utgörs till stor del av hållmarkstallskog. Det var också här som de högsta naturvärdena återfanns vid fältbesök i mars 2015. Även om skogen enligt skogsbruksplanen inte är äldre än c:a 80 år, så återfanns framför allt uppe på hållarna riktigt gamla tallar (uppskattningsvis upp till 200 år). I området fanns en del torrakor av olika ålder och träslag. Det var även gott om lågor i olika nedbrytningsstadier, varav några riktigt gamla som var övervuxna med mossor och lavar. Torrakorna är viktiga element för svampar, insekter och hackspettar (figur 6), och lågorna viktiga för flera nedbrytare, så som svampar, lavar, insekter och därmed också för hackspettar.

Spår av brand konstaterades inom två områden och förkolnad bark vittnade om att många av de gamla tallarna har överlevt skogsbränderna. Branden kan sägas härda de överlevande tallarna så att de har en chans att bli ännu äldre, än om de inte utsatts för brand. Inom området noterades också grynig blåslav (*Hypogymnia farinacea*) som indikerar lång kontinuitet av gamla tallar.

Skogens värden består framför allt av de äldre brandpåverkade tallarna samt den relativt goda förekomsten av lågor och torrakor av olika träslag och i olika nedbrytningsstadier, men också i att skogen är olikåldrig och har inslag av lövträd. Den barrskogsdominerade biotopen är en del av ett grönt samband av liknande natur som sträcker sig från Örnberget i väster till Blickaberget och i förlängningen

Flemingsbergsskogens naturreservat i söder. Området som bedöms ha de högsta naturvärdena är markerat i figur 1.

Övrig skog inom området är yngre och bedöms inte ha lika höga värden eller lika lång skoglig kontinuitet. Men som har betydelse för bl.a. gröna samband och för replikpunkt för den lokala faunan.

Figur 1: Det område inom föreslaget planområde som bedöms ha de högsta naturvärdena.

Kulturmiljö och landskapsbild

Markanvändning inom område består av konventionellt skogsbruk samt en nyligen uppförd industriverksamhet. Miljöenheten har inga uppgifter om att området har några värden för kulturmiljön. *Vad säger expertisen? Tex Sven-Gunnar Broström?*

Landskapsbilden utgörs idag av uppvuxen skog, med undantag för den befintliga verksamhetens industribyggnad och parkeringsplats.

Vatten

Området ligger inom Tullingesjöns avrinningsområde. Sjön är bl.a. populär för bad och båtliv, och södra delen av sjön ligger inom yttre skyddsområde för Tullinge grundvattentäkt. Vattenmyndigheten har i sin senaste bedömning (arbetsmaterial 2015) klassat sjöns ekologiska status som *god*. Den kemiska statusen klassades som *uppnår ej god* 2014, p.g.a. förekomst av tributyltennföreningar (TBT). TBT härrör från tidigare tillåtna båtbottnfärger. (Inte heller kvicksilver klarade god status, men detta gäller alla vattenförekomster i hela Sverige, och brukar därför undantas).

Tullingesjön led förut av kraftig övergödning till följd av utsläpp från bl.a. lokala avloppsreningsverk, enskilda avlopp, industriavlopp, dagvatten och läckage från

skogs- och jordbruksmark. Stora ansträngningar har gjorts för att minska påverkan. Den största förbättringsåtgärden var att koppla de lokala avloppsreningsverken och industriavloppen till det stora Himmerfjärdsverket samt framdragning av kommunalt VA till områden som hade enskilda avloppslösningar. Från slutet av 90-talet har även reningsanläggningar för dagvatten anlagts. Även på delar av jordbruksmarken har åtgärder utförts för att minska närsaltläckaget. Under 2014 lät kommunen tillsammans med DeLaval Hamra gård strukturkalka 70 ha åkermark utefter Älvestabäcken för att minska närsaltläckaget och Hamra gård har även utökat odlingsfria zoner längs de större vattendragen för att minska påverkan på nedströms liggande recipienter. Resultatet har inte låtit vänta på sig och näringshalterna har sjunkit kraftigt i sjön. Numera står dagvatten för den största belastningen på Tumbaån sjösystem, dit Tullingesjön hör. Med tanke på sjöns skyddsvärde, och de åtgärder som vidtagits för att förbättra förhållandena, är det viktigt att inte öka föroreningsbelastningen på sjön.

Buller

Buller är idag inte ett problem inom området, dels för att bostäder saknas och att den befintliga verksamheten kan inte sägas vara bullerkänslig, och dels för att bullernivåerna är måttliga. Den dominerande källan kommer från vägtrafiken på Alfred Nobels Allé. Blickaberget i söder skärmar av buller från järnvägen.

Luft

Den förhärskande vindriktningen är från sydväst och området är välventilerat. Miljö kvalitetsnormerna för luftföroreningarna kvävedioxid och partiklar (PM10) klaras med bred marginal enligt gjorda beräkningar som Stockholms och Uppsala läns luftvårdsförbund utfört för år 2010 (LVF, 2011) (www.slb.mf.stockholm.se/lvf/Luftforeningskartor).

Påverkan

Mark

Det kan förekomma områden med risk för markradon, vilket måste beaktas i uppförande av husen.

Rekreation och friluftsliv

Stigar inom planområdet kommer sannolikt att påverkas genom att bebyggelse och vägar skär av dem. Men området längst i norr längs med Blickavägen kommer inte att bebyggas. När det gäller planering och avstyckning av fastigheter bör man tänka på att inte hindra för friluftslivet att ta sig genom området. Det partiet som bedömts ha de högsta naturvärdena och den äldsta skogen är ett område som ligger längst österut. Om man sparar detta område är det möjligt även för friluftslivet att ta sig från Blickavägen i norr till Alfred Nobels Allé i söder, utan att behöva gå igenom verksamhetsområdet. Denna skog är också relativt öppen och högt belägen, varför den bör vara attraktiv att nyttja för promenader. I figur 2, nedan, föreslås att en zon med natur som lämnas orörd för att skydda de gröna sambanden och det område som bedömts ha de högsta naturvärdena. En sådan grön passage kan också användas av gående.

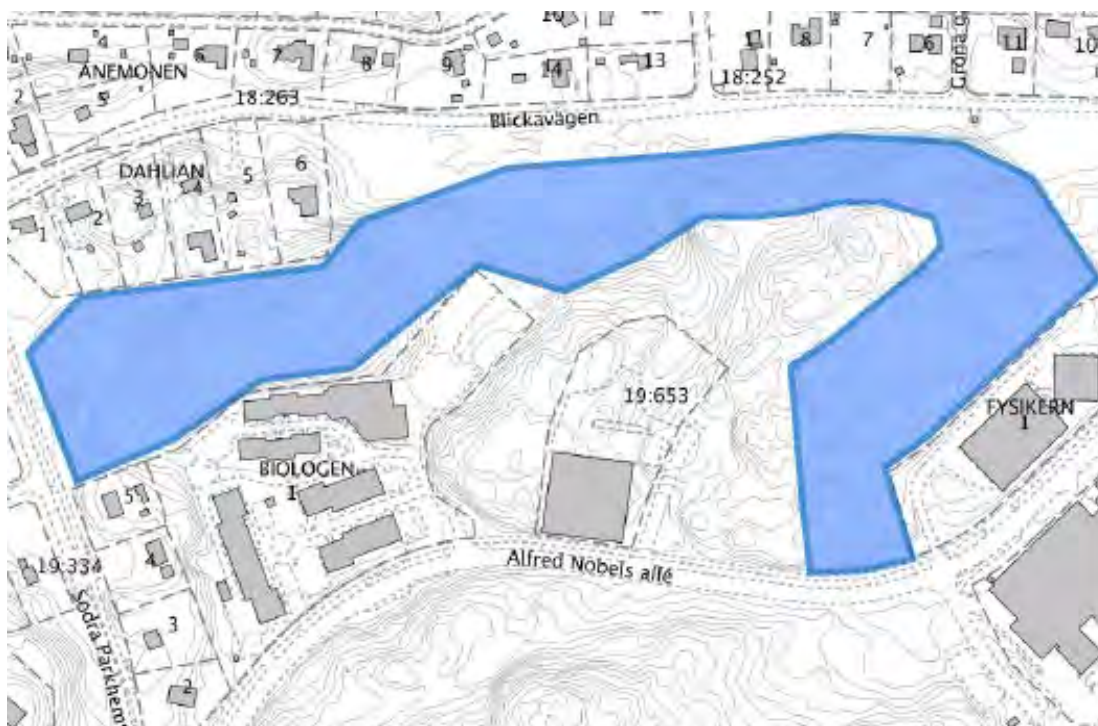
Natur

De högsta naturvärdena bedöms vara knutna till den äldsta skogen i områdets östra del direkt norr om Alfred Nobels Allé. Värdena ligger i de gamla tallarna som växer på hållmarkerna, ett flertal lågor av olika ålder och nedbrytningsgrad och torrakor. Skogen är också på sina ställen, påverkad av brand. Den här typen av barrskog hänger

samman med liknande miljöer från Örnberget vid Tullingesjön, via Tullingeberg och vidare söderut till Blickaberget och Flemingsbergs naturreservat i sydost. Om denna skog undantas från exploatering minskar de negativa konsekvenserna för barrskogsberoende arters förmåga att överleva och sprida sig. Om detta område avsätts som naturmark i detaljplanen behövs ingen naturinventering utföras.

I figur 2 presenteras ett förslag till område som, om det går, bör avsättas som naturmark. Syftet med denna avgränsning är dels att behålla ett grönt samband för växter, djur och för promenader, mellan skogen på Tullingeberg genom aktuellt område och vidare mot Blickaberget, dels att spara den skog som bedömts hysa de högsta naturvärdena, dels att skapa en grön buffertzona mellan bostadsområdet i norr och det planerade verksamhetsområdet, och till sist att uppfylla översiktsplanens planeringsstrategi om gröna rum.

Figur 2: Ungefärlig utbredning av område viktigt för naturvärden inkl. grönt samband, samt som skyddszon för boende.

Kulturmiljö och landskapsbild

Då det saknas uppgifter om kulturmiljövärden inom planområdet blir påverkan på kulturmiljön ringa? Landskapsbilden, sett från söder och väster kommer att påverkas genom att skog kommer att ersättas med industribyggnader. Sett från bostadsområdet i norr finns risk (?) att skogshorisonten i söder kommer att brytas av byggnader i planområdet, om dessa blir höga och/eller om inte skogen sparas en bit upp mot krönet. För att bedöma konsekvenserna av planen och ev. bestämma högsta tillåtna bygghöjd bör kanske en analys av landskapsbilden utföras.

Vatten

Projektet kommer att leda till att ytor hårdgörs för industri och vägar. Denna typ av markanvändning ger generellt upphov till förorenat dagvatten. För att inte öka belastningen på nedströms liggande recipienter bör en dagvattenutredning göras som visar hur dagvatten ska renas inom området. Kommunens dagvattenstrategi ska följas.

Buller

Trafiken, och därmed buller, kan förväntas öka när utbyggnaden av verksamhetsområden kring vägen etableras, framför allt kan den tunga och mer bulleralstrande trafiken komma att öka. Då det inte planeras några bostäder inom området är inte buller en kritisk miljöaspekt för planens genomförande. Planområdet är emellertid relativt högt beläget och om bullrande verksamhet planeras är det viktigt att utreda bullerfrågan och ev. vidta åtgärder för att inte störa befintlig bostadsbebyggelse i norr och inte heller ev. framtida bostäder på Blickaberget.

Luft

Kollektivtrafik i form av bussförbindelser finns på Alfred Nobels Allé och pendeltågstationer finns i Tullinge och Flemingsberg. Trafiken kommer att öka vid en etablering av nya verksamheter och därmed utsläpp av luftföroreningar. Den ökade trafiken bedöms inte vara av den storleken att det påverkar luftföroreningssituationen utanför planområdet och inte leda till att miljö kvalitetsnormer överskrids, vare sig i planområdet eller utanför.

Planen

Avsikten med planen är att möjliggöra för etablering av industri och kontor. Projektet harmonierar med väl med den befintliga verksamheten, men står i skarp kontrast till naturmarken som planeras tas i anspråk. Planen följer intentionerna i översiktsplanen från 22 maj 2014.

Bakgrundsmaterial

BGV, 2011. *Botkyrkas gröna värden – Naturvårdsprogram för Botkyrka kommun*, Botkyrka kommun.

Dagvattenstrategi, 2012. *Dagvattenstrategi*, Botkyrka kommun

FIN-88, 1989. *FRITID I NATUR – en utredning om kommunens friluftsliv*. Kultur – Fritid, Botkyrka kommun.

Ingemansson Technology AB, 2006. *Bullerkartläggning av Botkyrka kommun. Fördjupad kartläggning*. Rapport 2006:1, Miljöförvaltningen, Botkyrka kommun.

Kulturmiljöprogram för Botkyrka kommun, 2014.
www.botkyrka.se/bibliotekochkultur/kulturmiljoprogrammet/grodinge/nas

LVF, 2011. *PM 10 i ABC-län 2010*. <http://www.slb.mf.stockholm.se/lvf/>

LVF, 2011. *Kvävedioxid i ABC-län 2010*. <http://www.slb.mf.stockholm.se/lvf/>

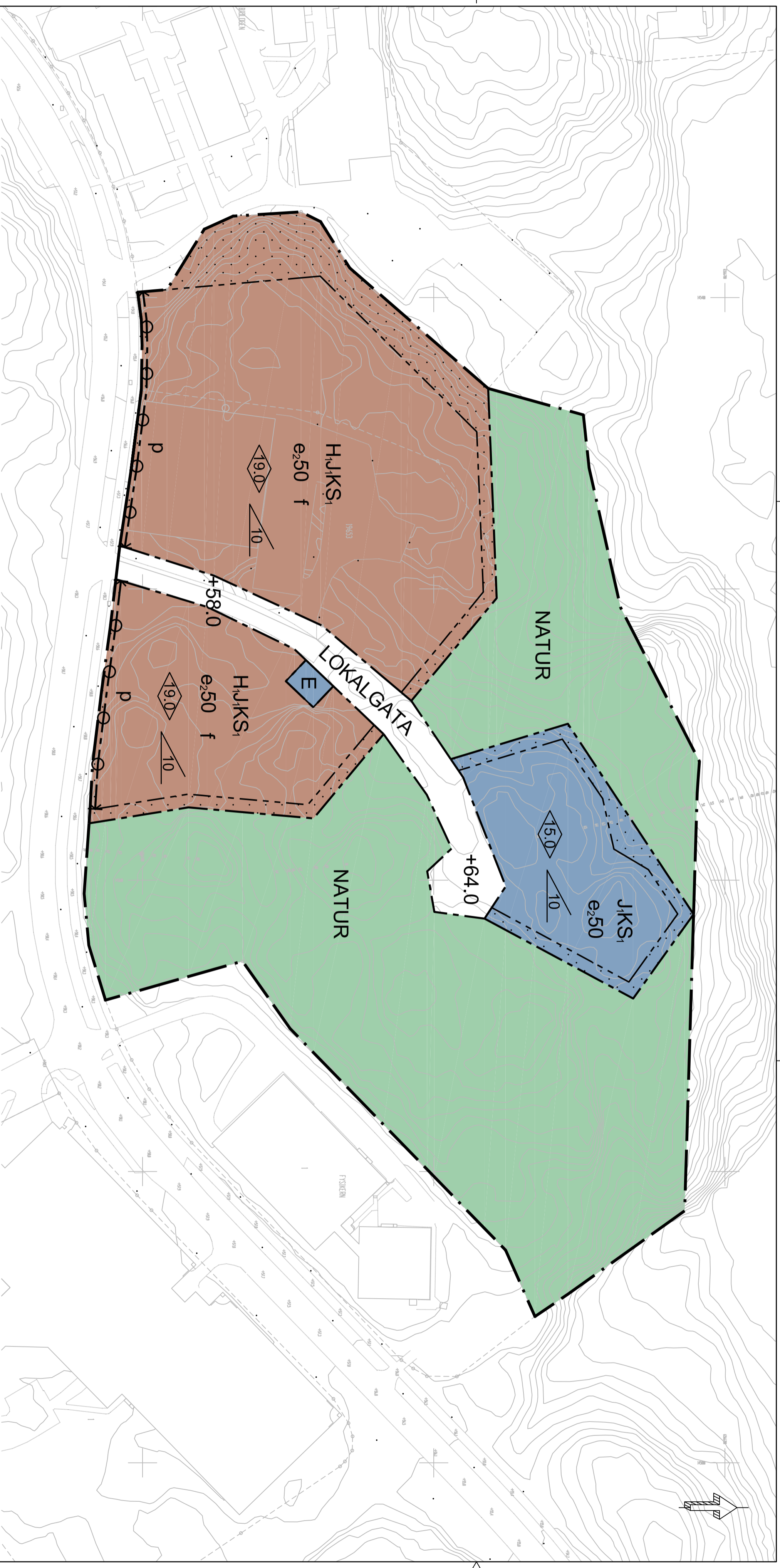
Miljöenheten, 2015. *Översiktlig avgränsning av naturvärden och gröna samband inför detaljplanering av Alfred Nobels Allé*. Samhällsbyggnadsförvaltningen, Botkyrka kommun.

Skogsstyrelsen, 2010. *Rekreationsskogar i Botkyrka kommun. En inventeringsmetod för bedömning av skogar med höga sociala värden – 2009*. Botkyrka kommun.

VISS, Vatteninformationssystem Sverige. <http://www.viss.lansstyrelsen.se/>

ÖP, 2014. *Översiktsplan 2014, Botkyrka kommun*. Botkyrka kommun.

PLANBESTÄMMELSER

Føljande gäller inom områden med nedanstående beteckningar. Endast angiven användning och utformning är tillåten. Bestämmelser utan beteckning gäller inom hela planområdet.

GRÄNSER

- Planområdesgräns
- Användningsgräns
- Egenskapsgräns

ANVÄNDNING AV MARK OCH VATTEN

Allmänna platser

- LOKALGATA
Lokaltrafik
- NATUR
Naturområde
- E
Tekniska anläggningar
- HJKS
Handel, restaurang får inrymmas i bottenvåning mot gata
- HJKS
Industri, inte störande för omgivningen
- HJKS
Kontor
- HJKS
Skola, högre utbildning
- HJKS
Industri, inte störande för omgivningen
- HJKS
Kontor
- HJKS
Skola, högre utbildning

Kvarteretsmark

- E
Tekniska anläggningar
- HJKS
Handel, restaurang får inrymmas i bottenvåning mot gata
- HJKS
Industri, inte störande för omgivningen
- HJKS
Kontor
- HJKS
Skola, högre utbildning
- HJKS
Industri, inte störande för omgivningen
- HJKS
Kontor
- HJKS
Skola, högre utbildning

UTFORMNING AV ALLMÄNNA PLATSER

+0,0 Föreskriven höjd över nollplanet

UTNYTTJANDEGRAD/FASTIGHETSINDELNING

e-50 Största byggnadsareal i procent av fastighetsarean

BEGRENSNINGAR AV MARKENS BEBYGGANDE

Byggnad får inte uppföras

MARKENS ANORDNANDE (utformning av kvarteretsmark)

Utfart, stängsel

Körbar utfart får inte anordnas

PLACERING, UTFORMNING, UTFÖRANDE

Placering

Byggnader ska placeras i egenskapsgräns mot Alfred Nobels allé.

Utformning

Högsta byggnadshöjd i meter

Högsta byggnadshöjd i meter

Största taklutning i grader

Utseende

Installationer på tak ska orienteras inåt kvarteret.

ADMINISTRATIVA BESTÄMMELSER

Genomförandetid

Genomförandetiden är 5 år från den dag planen vinner laga kraft

Parkeringsplanering

Cykel- och bilparkering ska lösas inom fastighet och/eller gemensamhetsanläggning

GRUNDKARTA

Koordinatsystem SWEREF 99 18 00

Höjdsystem RH2000

Grundkartan upprättad i januari 2015

genom utdrag ur kommunens kartbas.

Grundkartan utvärderat planområdet är ej fältkontrollerad

GRUNDKARTEBETECKNINGAR

- Färdspårspårens
- Vägkant
- Höjddurva
- Tid
- Belysningsplan
- Gränslinje
- Byggnad
- Järnväg
- Föreläggning

Skala: 1:1000 (A2)

Detailplan för Alfred Nobels allé

INDUSTRI, KONTOR M.M.

Bockyrka Kommun Stockholm's län

SAMRÅDSHANDLING

Upprättad enligt PBL 2010:900 av Samhällsbyggnadsförvaltningen

SBN maj 2015 Ritad/Rev. 150511

CHARLOTTE RICKARSSON Planarkitekt

SUSANNA FINDAHL Planarkitekt

45-44

Till remissinstanser samt fastighetsägare enligt upprättad fastighetsförteckning.

Informationsmöte om förslag till detaljplan för Fittja centrum, Botkyrka kommun

Ett förslag till detaljplan för Fittja centrum, Botkyrka kommun har upprättats i enlighet med Plan- och bygglagen. Förslaget finns tillgängligt i kommunalhuset i Tumba, plan 2 och på www.botkyrka.se från den **15 juni till och med den 17 augusti 2015**.

För att förbättra kunskapsunderlaget för oss på kommunen och ge möjlighet till diskussion kring förslaget inbjuder kommunen till informationsmöte med mingel om planen.

Mötet äger rum tisdagen den 23 juni 2015 kl. 19.00 – 20:30 i Fittjaskolans matsal, Stökhagsvägen 1 i Fittja.

Förslaget

Detaljplanen för Fittja centrum innebär en stor ombyggnad av Fittja centrum med cirka 380 nya lägenheter, dels hyresrätter och dels bostadsrätter. De kommersiella lokalerna ska också utökas. I arbetet med planen utreds även förutsättningar för en ny konsthall och bibliotek, ett äldreboende och en förskola. Vid samrådet är inte dessa delar ännu beslutade men är med som en viktig del i utredningsarbetet.

Målet är att utveckla centrumet och att de nya byggnaderna ska komplettera Fittja, ha en hög arkitektonisk nivå och vara anpassade till stads- och landskapsbilden.

Synpunkter på förslaget:

Skicka dina eventuella synpunkter skriftligt så att de senast **17 augusti 2015** kommer till:

Botkyrka kommun
Samhällsbyggnadsförvaltningen
147 85 Tumba

eller e-posta plan@botkyrka.se

Sakägare som under samrådstiden eller under utställningstiden framför skriftliga synpunkter som inte blir tillgodosedda har rätt att senare överklaga beslutet att anta detaljplanen.

Planprocessen

Detaljplaneprocessen består av flera steg. Vi befinner oss nu i samrådsskedet. Efter samrådet kommer detaljplanen att vidarebearbetas och därefter ställs ut till granskning.

Start	Program- samråd	Plan- samråd	Plan- granskning	Antagande	Laga kraft
-------	--------------------	-----------------	---------------------	-----------	------------

Kontaktperson:

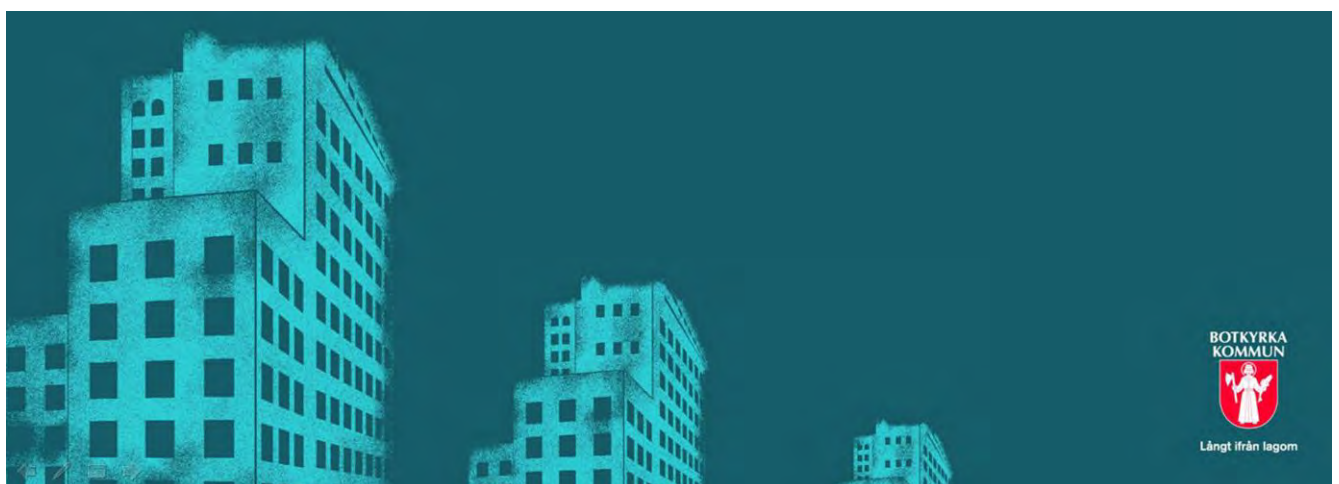
Planarkitekt Raad Al Khafagy, tel 08-530 635 76 (*semester vecka 30,31,32*)

Samrådshandling

Förslag till detaljplan för FITTJA CENTRUM Fittja, Botkyrka kommun

Plan- och genomförandebeskrivning

Innehållsförteckning

Inledning	1
XX-XX	
PLAN- OCH GENOMFÖRANDEBESKRIVNING	5
Handlingar	5
Planens syfte	6
Bakgrund	6
Planens läge och areal	6
TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDEN	7
Program för planområdet	7
Översiktliga planer	7
Detaljplaner	7
Riksintressen	7
Strandskydd	7
KOMMUNALA BESLUT I ÖVRIGT	8
Behovsbedömning/Miljöbedömning	8
Sammanfattning av behovsbedömningen	8
Klimatstrategi för Botkyrka	9
De sex hållbarhetsutmaningarna	9
FÖRUTSÄTTNINGAR	10
Markägförhållanden	10
Rättigheter	11
Geotekniska förhållanden, radon och skredrisk	11
Markföroreningar	11
Höga vattenstånd	11
Fornlämningar	11
Störningar	11
Bebyggelseområden	12
Befintliga bostäder	12
Arbetsplatser	15
Service	15
Tillgänglighet och trygghet	15
Kulturmiljö	15
Natur	16
Mark och vegetation	16
Lek och rekreation	16
Teknisk försörjning	18
Gatunät, gång- cykel- och mopedtrafik	18
Kollektivtrafik	18
Parkering, varumottagning, utfarter	19
Vatten, avlopp och dagvatten	19
Värme	19
El	19

Avfall.....	19
FÖRÄNDRINGAR OCH KONSEKVENSER.....	20
Fastighetsbildning	20
Servitut, ledningsrätt mm	20
Avtal	20
VA-kostnad	21
Geotekniska förhållanden, radon och skredrisk.....	21
Markföroreningar	22
Höga vattenstånd	23
Fornlämningar	23
Störningar	23
Bebyggelseområden	25
Bostäder	25
Äldreboende.....	27
Fittja Tower	27
Fittjahöjden	28
Arbetsplatser.....	29
Service.....	29
Tillgänglighet och trygghet	29
Kulturmiljö	29
Befintlig bebyggelse	29
Natur	30
Mark och vegetation.....	30
Lek och rekreation.....	30
Teknisk försörjning.....	30
Gatunät, gång- cykel- och mopedtrafik.....	30
Kollektivtrafik.....	32
Parkering	32
Varumottagning och angörning	34
Cykelparkering	35
Gestaltningprogram.....	35
Riskanalys.....	35
Dagvatten	35
Vatten och avlopp	36
Värme	37
El	37
Avfall.....	37
ADMINISTRATIVA FRÅGOR	37
Preliminär tidplan.....	37
Genomförandetid	37
Huvudmannaskap	37

Inledning

Detaljarbetet för Fittja centrum genomförs med normalt planförfarande. Arbetet med att ta fram en detaljplan regleras i plan- och bygglagen, PBL och kan delas in i olika skeden.

Detaljplanen ska ge en samlad bild av markanvändningen och hur miljön är tänkt att förändras och bevaras. Under samrådsskedet tas ett förslag till detaljplan fram och berörda ges möjlighet att lämna synpunkter på förslaget. Därefter sker en bearbetning av planförslaget som sedan blir föremål för granskning. I antagandeskedet godkänns detaljplanen av samhällsbyggnadsnämnden innan den antas av kommunfullmäktige. Efter antagande vinner detaljplanen laga kraft, under förutsättning att den inte överklagas.

Plan- och bygglagen 1987:10 ersattes i maj 2011 av Plan- och bygglagen 2010:900. Arbetet med föreliggande detaljplan inleddes efter maj 2011 och planen har därför utformats och handlagts med stöd av den nya lagen.

MEDVERKANDE TJÄNSTEMÄN

Raad Al Khafagy	Planenheten
Åsa Hansson	Mark och exploateringsenheten
Anders Forsberg	Miljöenheten
Mitzie Molin	Gata/parkenheten
Ebrahim Zadeh	Gata/parkenheten
Lotta Magnuson	Gata/parkenheten
Eva Hagland	VA-enheten
Jeanette Olofsson	Bygglovenheten

E-post: fornamn.efternamn@botkyrka.se

PLAN- OCH GENOMFÖRANDEBESKRIVNING

Handlingar

- Plankarta med grundkarta och bestämmelser
- Denna plan- och genomförandebeskrivning
- Gestaltungsprogram

Övriga handlingar som tagits fram under planarbetet

- Fastighetsförteckning
- Utredningar;
Dessa finns delvis sammanfattade i planbeskrivningen samt i dess helhet att tillgå på nätet. www.botkyrka.se.
- Behovsbedömning av detaljplan för Fittja centrum, Botkyrka kommun 2014-12-11.
- Ett gravfält i Fittja centrum, Arkeologisk förundersökning etapp 1, RAÄ Botkyrka 83:1, Fittja 17:1, Botkyrka socken och kommun, Södermanland 2014.
- PM Trafik- och parkeringsutredning för exploatering vid Fittja centrum, Tyréns 2015-05-13
- Projekteringsunderlag geoteknik med bilaga 1 (kalibreringsprotokoll), Fittja C, Tyréns 2015-02-27
- MUR (Markteknik undersökningsrapport)/geoteknik, Fittja C, Tyréns 2015-02-27
- Utredning befintliga bärande konstruktioner, Påbyggnad av centrumfastighet, Structor Eskilstuna AB 2015-04-01
- Svar angående förfrågan om riskbedömning, Fittja centrum, Södertörns brandförsvarsförbund 2015-01-20.
- Dagvattenutredning, Fittja Centrum, Tyréns 2015-03-31
- Trafikbullerutredning, Forbonden 4 – Fittja C, Tyréns 2015-03-30
- Solstudie, Fittja Centrum, EnterArkitektur 2015-03-31

Planens syfte

Syftet med förslaget är att ta fram en ny detaljplan och pröva möjligheten för utökade kommersiella lokaler och bostadsbebyggelse om ca 300 lägenheter i nuvarande Fittja centrum, fastigheten Forbonden 4.

Viktiga frågor att hantera i detaljplanen är buller, parkeringsbehov, gestaltning, och kapacitet i befintliga anläggningar och ledningar. Beroende på projektets omfattning kan utrymme för kommunal service behöva utredas i området, som till exempel ett äldreboende inom centrumanläggningen och behov av förskoleplatser. Även behov av utrymmen för bibliotek och lokaler för konstverksamhet ska utredas.

Planarbetet genomförs med normalt förfarande.

Bakgrund

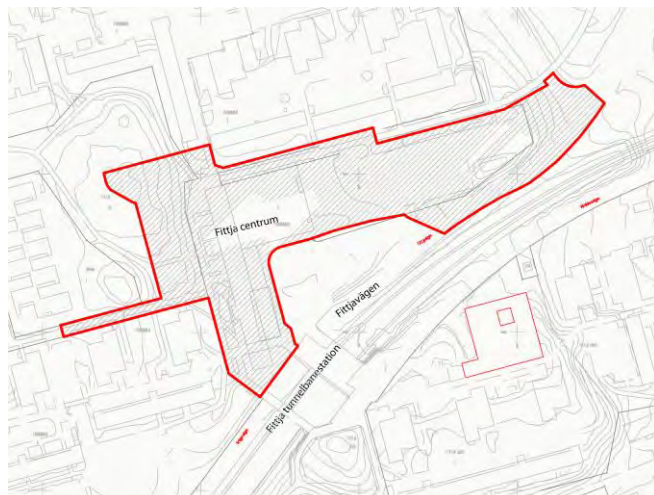
Ägarna till Fittja centrum, Fittja Centrum Fastigheter AB bildat 2013-02-20, har gjort en framställan till Botkyrka kommun om att utveckla Fittja centrum med dels bostadsbebyggelse och dels med ökad mängd affärslokaler.

Att utveckla centrumet är en av de idéer som togs fram i detaljprogrammet "Framtid Fittja" för att utveckla stadsdelen, 2012-05-08.

Kommunstyrelsen gav samhällsbyggnadsnämnden i uppdrag att ta fram förslag till detaljplan (2014-11-03 § 12). Samhällsbyggnadsnämnden antog ett beslut att uppdra åt samhällsbyggnadsförvaltningen att upprätta förslag till detaljplan för utökad bebyggelse i Fittja centrum 2014-11-11 § 321.

För området gäller detaljplan PI. 56-08-1, som fastställdes 1971. Genomförandetiden för detaljplanen har gått ut.

Planens läge och areal

Planområdet är beläget i norra Botkyrka, stadsdel Fittja och nära Fittja tunnelbanestation.

Planområdet är ca 2 hektar stort

TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDEN

Program för planområdet

Ett program för området ”Framtid Fittja” upprättades och godkändes 2012-05-08.

Enligt detta program är Fittja centrum ett av de utpekade områden där man vill utreda en förtätning av bostäder och även utveckla centrum med en utökning av lokaler. Att utöka centrumet med bostäder skulle kunna ge mer liv och trygghet åt platsen. En ombyggnad av den befintliga centrumbyggnaden kan också stärka platsen om verksamheterna riktar sig mer utåt med entréer och skyltfönster mot torg och gångvägar.

Läget lämpar sig väl för en etablering. Områdets stora fördel är dess närhet till kollektivtrafik, att infrastruktur redan finns och att det finns utrymme för nya verksamheter.

En högre exploatering medför ett bättre utnyttjande av VA-kapaciteten. Med ett större antal bostäder kan området utvecklas tydligare med särdragen i centrumsbebyggelse.

Översiktliga planer

Översiktsplanen är antagen av kommunfullmäktige den 22 maj 2014 och anger att Fittja är avsett för tät stadsbygd och att man ska arbeta aktivt med förtätning och kompletteringsbebyggelse, vilket ligger väl i linje med förslaget till detaljplan.

Detaljplaner

För området gäller detaljplan PI. 56-08-1, som fastställdes 1971.

Genomförandetiden för detaljplanen har gått ut.

Bredvid områdets västra del finns ett område med bostäder och förskola, detaljplan PI. 56-09-1 som fastställdes 1971 och norra delen av planområdet begränsas av detaljplan PI. 56-04-1 som fastställdes 1970.

Riksintressen

Det finns inga riksintressen i området.

Strandskydd

Plangränser ligger inte inom strandskyddsområde.

KOMMUNALA BESLUT I ÖVRIGT

Behovsbedömning/Miljöbedömning

För detaljplaner ska kommunen göra en *behovsbedömning*, för att avgöra om en *miljöbedömning* ska göras eller inte. Resultatet av behovsbedömningen blir ett ställningstagande till om detaljplanens genomförande kan antas medföra en *betydande miljöpåverkan* eller inte.

Sammanfattning av behovsbedömningen

Detaljplanen bedöms sammantaget inte ge upphov till betydande miljöpåverkan.

De miljöaspekter som detaljplanen främst berörs av är buller och ljusförhållanden men även dagvattenfrågan, riskhanteringen och vibrationer behöver utredas. Om delar av parkområdet Fittjahöjden ska exploateras tillkommer även utredningar av fornlämningar och värdefulla träd.

Planområdet är utsatt för buller från vägtrafik och spårbunden trafik som överskrider gällande riktvärden vid bostadshus. En bullerutredning behöver utreda vilka åtgärder som bör vidtas för att framtida boende ska få en god ljudmiljö. Eftersom planområdet ligger mycket centrumnära och har goda kommunikationer bör avsteg kunna göras från riktvärdena.

Befintliga hus närmast norr om planområdet riskerar att få en kraftig slagskugga från planerade höga bostadshus inom planområdet. Ansträngningar behöver göras för att minska denna påverkan.

Idag leds det mesta av dagvattnet från planområdet orenat till Albysjön. Även om den nya exploateringen kommer att medföra fler parkeringsplatser finns det goda möjligheter att med medvetna åtgärder minska områdets föroreningsbelastning på Albysjön.

Den östra delen av planområdet ligger inom 150 m från Botkyrkaleden som är primär transportled för farligt gods. En bedömning av sakkunnig bör göras om riskreducerande åtgärder behöver vidtas inför en exploatering enligt detaljplanen.

I stora delar av det område som planeras att bebyggas består marken av postglacial lera. Mark med lera i kombination med tung trafik medför risk för vibrationer. Därför bör risken för vibrationer utredas i den fortsatta planprocessen.

Ansträngningar bör göras för att öka andelen grönytor inom planområdet. Fler och större grönytor kan öka trivselen, den biologiska mångfalden och möjligheterna att lokalt ta hand om dagvatten.

Klimatstrategi för Botkyrka

Botkyrka kommun har arbetat fram en klimatstrategi med målsättningen att bland annat minska utsläppen av växthusgaser. Klimatstrategin pekar främst på fyra områden:

- a. Fossilbränslefri kommunal organisation senast år 2015
- b. Fossilbränslefritt Botkyrka senast år 2030
- c. Klimatneutral kommunal organisation senast år 2020
- d. Klimatneutralt Botkyrka senast år 2040

De sex hållbarhetsutmaningarna

År 2004 skrev Botkyrka kommun under en europeisk deklARATION om hållbar utveckling, Ålborg+10-deklARATIONEN. För att öppna hållbarutveckling har Botkyrka kommun tagit fram sex hållbarhetsutmaningar som ska vara vägledande i arbetet med planläggning av nya områden.

Botkyrkaborna har arbete

Botkyrkaborna känner sig hemma

Botkyrka har de bästa skolorna

Botkyrkaborna är friska och mår bra

Botkyrkaborna bidrar inte till klimatförändringar

Botkyrkaborna har förtroende för varandra och demokratin

FÖRUTSÄTTNINGAR

Markägoförhållanden

Karta över markägande i området

- 1. FORBONDEN 4 ägs av Fittja Centrumfastigheter AB*
- 2. FITTJA 17:1 ägs av Botkyrka kommun*
- 3. FORBONDEN 2 OCH FORBONDEN 3 ägs av Stockholms kommun och Willhem Stockholm AB innehar dessa fastigheter med tomträtt*
- 4. FORBONDEN 5 ägs av Stockholms kommun och AB Botkyrka Byggen innehar denna fastighet med tomträtt*
- 5. MYRAN 1 ägs av Botkyrka kommun*

Inom planområdet finns två stora fastighetsägare; Fittja Centrumfastigheter AB som äger centrumet och Botkyrka kommun som äger fastigheten Fittja 17:1 runt den största delen av centrumet.

Fastigheten Forbonden 2 och 3 gränsar planområdet från norr och fastigheten Forbonden 5 gränsar planområdet från sydväst.

Rättigheter

Forbonden 4 belastas av ett servitut, avseende skyddsrum.

Geotekniska förhållanden, radon och skredrisk

Generellt består jorden av lager av sand och slit, i vissa fall med lerinnehall, som vilar på en bergyta som varierar mycket i nivå över området. För att säkerställa de geotekniska grundförutsättningarna har en Geoteknisk utredning gjorts av Tyréns som kommit med tre rapporter; MUR (Markteknisk undersökningsrapport) Geoteknik Fittja C, daterat 2015-02-27, Projekteringsunderlag Geoteknik Fittja C, 2015-02-2 och Utredning.

Enligt kommunkartor av radonmätningarna klassificeras området som låg- och normalriskområde.

I dagsläget föreligger ingen skredrisk i området.

Markföroreningar

Det finns inte kända föroreningar inom planområdet.

Höga vattenstånd

Enligt kommunens översiktliga klimat- och sårbarhetsanalys finns inte risk för höga vattenstånd inom detaljplaneområdet.

Fornlämningar

På norra delen av Fittjahöjden och nära planområdet finns ett gravfält och en arkeologisk förundersökning har gjorts för att avgränsa fornlämningen mot planerade bebyggelse i samband med en förtätning av centrumet.

Störningar

Buller

Området är utsatt för buller från tunnelbanetrafik, bussar och biltrafik på intilliggande vägar: Fittjavägen och Forvägen.

Luft

I Östra Sveriges Luftvårdsförbunds kartläggning (2010) av luftföroreningarna kvävedioxid och partiklar (PM10) i Stockholms län är halterna i Fittja centrum under miljö kvalitetsnormerna med god marginal.

Vibrationer

Eftersom jorden består av växelvisa lager av sand, silt och i vissa fall med lerinnehall kan detta och i kombination av buss- och tunnelbanetrafik medföra risk för förhöjda markvibrationer. De kan fortplanta sig till

närliggande bebyggelse och ge upphov till kännbara störningar i intilliggande byggnader.

Närheten till led för transport med farligt gods

De risker som finns i närområdet är väg 259 Botkyrkaleden som är primär transportväg för farligt gods, vilket kan innebära risker för planområdet. Hastighetsbegränsningen är begränsad till 40 km/h förbi området och sikten bedöms som god. Cirka 200 meter norr om planområdet finns en bensinstation OKQ8 belägen.

Skugga

De befintliga tre separata bostadshus, som finns strax norr om planområdet är i tre våningar och har en loftgång på sidan mot gården. En del av husen ligger under befintlig parkeringsnivå och kan påverkas av den nya bebyggelsen.

Bebyggelseområden

Befintliga bostäder

Stadsdelen Fittja planerades och ritades av arkitektbyrån Höjer och Ljungqvist. Stadsdelen byggdes i samband med det så kallade Miljonprogrammet. Området är utpekad som kulturmiljö i kommunens kulturmiljöprogram.

Centrumbyggnaden har L-form och är i fyra våningar och källare med fasader av plåt.

Mot torget finns huvudentrén med direkt anslutning till busstation och tunnelbanestation.

Vy från torget mot centrum och tunnelbanestation

Planområdet gränsar i norr och sydväst till de höga hus och loftgångshus som byggdes i serier och anpassade efter landskapet. De höga hus, som finns runt planområde är i 11 våningar och består av två parallellt förskjutna lameller. De gestaltades som skulptur i det öppna landskapet, vilket bildar ett landmärke för sitt omland.

Vy från befintligt centrum mot torg, parkering, loftgångshus och höga hus

Loftgångshusen är i 3 våningar och placerades som ett band av bebyggelse framför de höga husen och utformar gemensamma gårdar.

Vy mot loftgångshus och gc-väg som går norr om planområdet

I anslutning i syd och sydöst planområdet och söder om tunnelbanespåret finns också höga bostadshus.

Vy från befintligt centrum mot busshållplatser, tunnelbanespåret och de höga husen söder om planområdet

Albysjön sträcker sig från öst till söder av planområdet och på viss höjd har man en härlig utsikt mot sjön.

Utformningen av loftgångshusen och höga husen är enhetlig med dess fasader som består av betong och fönster placerade i mitten av betongelementet och med balkonger som är ordnade i tydliga grupper.

Vy från befintligt centrum mot Albysjön

Arbetsplatser

I befintlig centrumbyggnad finns idag flera typer av verksamheter. Den största delen är vård, bland annat en vårdcentral, psykiatri, mödravård m.m. här finns även handelsverksamhet i form av Lidl och småbutiker. Totalt finns ca 240 anställda i fastigheten, dock är ej alla där samtidigt eftersom deltids- och skiftarbete förekommer i viss utsträckning.

Service

I Fittja höjden finns Myran förskolan med sina 9 avdelningar. Grundskolan, Tallidsskolan år 1-6, ligger ca 350 meter väster om planområdet och har för närvarande förskoleklass med 40 barn, fritids med 170 barn och en särskola år 1-9.

I centrumbyggnaden finns ett flertal affärer bl. a. matbutiker, livsmedelsbutik (Lidl), restaurang, café och frisör. Centrumbyggnaden rymmer även offentlig service som t.ex. bibliotek, familjecentral, kvinnorådgivning, vårdcentral och psykiatrisk mottagning.

Tillgänglighet och trygghet

Fittja centrum med dess närhet till busstorget och tunnelbanestation är idag anpassad till handikappskrav. Fittja höjden är kuperat varför ganska några meter höjdskillnader förekommer.

Området väster och norr om centrumet upplevs otrött särskilt på kvälltider eftersom centrumfasader är slutna inuti och mot torget.

Kulturmiljö

Dalgångarna i norra Botkyrka har sedan stenåldern befolkats av människor som brukat jorden. Innan Fittja byggdes grävdes flera fornminnen bort från marken som senare exploderades. Namnet Fittja kom ursprungligen från det gamla namnet för fuktäng som är "fit". I Fittjahöjden bakom centrumet och på nordvästra sidan av planområdet finns ett gammalt gravfält.

Fittja är utpekat som kulturmiljö i kommunens kulturmiljöprogram med några riktlinjer för bebyggelse:

- Möjligheten att avläsa och uppleva de två tydliga tidslagren: Gårdsmiljö och Miljonprogram respekteras. Fittja gårdsbebyggelse, såväl äldre som yngre mangårdsbebyggelse, bevaras.
- Allén vid Fittja gård och dess kontakt med vattnet värnas.
- Punkthusens vertikala strävan och skulpturala funktion i det omgivande stadslandskapet respekteras. Bebyggelsens repetitiva estetik med avseende på materialbehandling, volymer och detaljbehandling värnas.
- Den trafikseparerade grundstrukturen med bilfria innergårdar bibehålls och den gröna rumsligheten mellan husen värnas.

Natur

Mark och vegetation

Förutom parkområdet Fittjahöjden som ligger väster om Fittja centrum är andelen gröna ytor inom planområdet mycket liten. I östra och sydöstra delen av planområdet finns en kulle och en grön yta med några träd.

Vy från parkering mot kulle som ligger på östra delen av planområde

En allé av träd finns norr om planområdet och parallellt med gc-väg som går över Botkyrkaleden. Det finns några små gröna ytor som ligger omedelbart väster om centrumbyggnaden.

Vy från parkering mot gc-väg och bro som går över Botkyrkaleden

Lek och rekreation

Fittjahöjdens park ligger på höjden väster om centrumet. I parken finns en lekplats och en förskola med två stora dungar av tall poppel och asp.

Fittjahöjden är luftig bevuxen park med relativt stora lövträd och tallar. Lönnar, fågelbärsträd och rhododendron finns också i parken. En stig går inom parken och förbinder centrumet med bostadshus norr om planområdet. Några stora tallar med fler trädarter står längs gc-vägen norr om centrumsparkeringen.

Träden erbjuder en livsmiljö för i första hand fåglar och insekter och har ett estetiskt värde för de människor som kommer att vistas i området.

Vy från gc-väg bakom centrum mot Fittjahöjden

Vy från befintligt centrum visar stig som går inom Fittjahöjdenspark

Teknisk försörjning

Gatunät, gång- cykel- och mopedtrafik

Två vägar går runt planområdet; Fittjavägen/Krögervägen i söder och Forvägen i norr och öster. Parallellt med Forvägen och lite längre från planområdet går Hallundavägen som ansluter till E4/E20 norr om Fittja och Botkyrkaleden. Huvudentré för biltrafiken till området går via en rondell på Botkyrkaleden och det finns ytterligare två kopplingar till området från Hallundavägen, en norrifrån till Forvägen och en till Krögervägen som endast är för bussar.

Tunnelbanestation, busstation och centrumet med dess service och verksamheter är viktiga mål för fotgängare och cyklister men det finns flera barriärer som försvårar framkomligheten. I norr och öster avgränsas området av Hallundavägen/E4 och Botkyrkaleden i och söder av tågspåret. Några gångbroar finns över respektive barriär för att förbinda centrumet med områden omkring. En gc-väg går norr om planområdet över Botkyrkaleden och en annan går bakom centrumbyggnaden över tunnelbanespåret.

Karta över planområde (markerat med **gul färg** och huvudcykelstråk med **röd linje**)

Kollektivtrafik

I Fittja centrum finns tunnelbanestation till den röda linje, som förbinder Botkyrkas norra kommundelar med bl.a. centrala Stockholm. I anslutning till

tunnelbanestationen finns flera busshållplatser. Härifrån kan man nå andra stadsdelar som Tumba, Skäcklinge, Huddinge, Skarpnäck, Södertälje, Fruäng, Skärholmen och Liljeholmen.

Parkering, varumottagning, utfarter

Idag finns två parkeringsytor i Fittja centrum. En öppen parkeringsyta, som ligger inom planområdet öster om centrumet, består av 182 p-platser med gratis parkeringstid i två timmar. Den andra parkeringsyta, som ligger på torget och intill planområdet, består av 15 p-platser varav två för handikapparkering och två för taxi och funkar som korttidparkering med gratis en timme.

Varumottagning till Lidl finns i direkt anslutning till den stora parkeringen. Från Lidls varumottagning och runt centrumbyggnaden i norr och väst går en gc-väg som används idag som leveransgata till butiker och verksamheter i centrumet. Sopbilar kommer från sydvästra hörnan av planområdet via Krögarvägen.

Vatten, avlopp och dagvatten

Planområdet ligger inom sekundär skyddszon för Östra Mälarens vattentäkter och dess skyddsföreskrifter måste följas. Enligt skyddsföreskrifterna får utsläpp av dagvatten från nya eller ombyggda hårdytor till exempel nya trafik-, parkerings- och industriytor inte ske direkt till ytvatten utan föregående rening.

Idag leds det mesta av dagvattnet från planområdet orenat till Albysjön. Albysjön är av Vattenmyndigheten klassad (år 2013) till otillfredsställande ekologisk status och den uppnår inte god kemisk ytvattenstatus (bedömt år 2014). Miljö kvalitetsnormen för Albysjön är att den år 2015 ska klara god ekologisk status och god kemisk ytvattenstatus.

Värme

Centralt inom området finns en fjärrvärmeledning varför möjligheterna är goda för en enkel anslutning.

El

Intill planområdet och i torget finns tre elstationer.

Avfall

Det finns en stor återvinningscentral nära planområdet, Hallundavägen 4, och det finns några återvinningsstationer i bostadsområdet omkring.

FÖRÄNDRINGAR OCH KONSEKVENSER

Fastighetsbildning

Från fastigheten Fittja 17:1 ska mark om ca 2800 kvm, markerad med svart på skiss nedan avstyckas till egen fastighet alternativt överlåtas till fastigheten Forbonden 4 genom fastighetsreglering.

Ytor, markerade med rött enligt bild nedan ska överföras genom fastighetsreglering från Fittja 17:1 till Forbonden 4.

Ytan markerad med blått ska överföras från fastigheten Forbonden 4 till Fittja 17:1 genom fastighetsreglering.

Ytan, om ca 400 markerad med grönt ska överföras från Forbonden 3 till Forbonden 4 genom fastighetsreglering.

Karta över planområde visar ytor som kan överlåtas.

Servitut, ledningsrätt mm

I den mån servitut, ledningsrätt och gemensamhetsanläggningar kommer att behövas inom planområdet kommer de att upprättas inom fastighetsbildningen.

Avtal

Gällande ramavtal mellan kommunen och exploatören utgör grunden för pågående detaljplanearbete.

Ett exploateringsavtal ska tecknas mellan kommunen och exploatören innan detaljplanen antas. Avtalet kommer att reglera köpeskilling, fastighetsregleringar, genomförande frågor som teknisk försörjning och uppförande av bebyggelse inom planområdet.

Ett avtal ska tecknas med Stockholms Stad avseende överföring av mark från Forbonden 3 till Forbonden 4.

VA-kostnad

Anläggningsavgift kommer att debiteras vid debiteringstillfället gällande taxa, alternativt enligt överenskommelse i separat VA-avtal.

Geotekniska förhållanden, radon och skredrisk

Grundläggning av bebyggelser

Tre flerbostadshus planeras byggas inom planområdet, ett väster om det befintliga centrumet på Fittjahöjden och två ovanpå parkeringen. En stor del av det befintliga centrumet planeras en påbyggnad med tre våningar och en mindre del med 15 våningar (Fittja Tower). Centrumets markplan kommer att utökas och tillbyggas med en våning och med två trapphus som når upp till övre våningar på västra sida av den befintliga centrumbyggnaden.

Geoteknisk undersökning som utfördes av Tyréns visar att jorden består av växelvisa lager av sand och silt, i vissa fall med lerinnehåll, som vilar på en bergyta som varierar mycket i nivå över området.

Planerade flerbostadshus kommer inte utföras med källare utan entréplan planeras ligga i befintlig marknivå. Djupa schakter bedöms ej behövas. Planerat flerbostadshus väster om centrumbyggnad rekommenderas norrut grundläggas med platta på packad sprängbotten och söderut borrade pålar då friktionsjorden innehåller block som med slagna pålar kan ge falska pålstopp.

De två höga bostadshusen öster om centrumbyggnaden rekommenderas att grundläggas med borrade pålar.

Utredning av befintliga bärande konstruktioner av centrumfastigheten visar att en påbyggnad i tre våningar är möjlig. Påbyggnaden bör utföras enligt stomförslag och förstärkningar som anges i rapporten från Tyréns.

Innan eventuella förstärkningsåtgärder och nya utredningsmetoder utreds bör en geoteknisk undersökning utföras. Detta för att fastställa undergrundens verkliga bärförmåga.

Enligt kommunkartor av radonmätningarna klassificeras området som låg- och normalriskområde.

I dagsläget föreligger ingen skredrisk i området.

Fittja Tower

Fittja Tower är ett 18 våningar högt kilformat punkthus/torn. Tornet är tänkt placeras intill den södra fasaden (kortsida) av centrumbyggnaden. Befintlig byggnad måste delvis rivas för ny stomme och ny grundläggning av tornet. Vid fortsatt projekteringskedje, är det viktigt att tornets stomme utförs och placeras så att ny grundläggning möjliggörs och att rivning av befintlig stomme utförs så att avstånd mellan påbyggnadens stomme och tornets stomme erhålls.

Tunnelbanans eventuella påverkan på tornet och vice versa bedöms inte vara något problem då tunnelbanan ligger utomhus och på andra sidan vägen.

Takterrass

På den lägre delen av centrumbyggnaden och mellan etapp 1 och 3 (se figur nedan), är en terrass ovan befintligt tak planerad. Byggnaden består idag av enplans prefabricerad stomme med pelare och primärbalkar av betong samt sekundbalkar av stålfackverk, under det en källare av platsgjuten betong. En ny terrass innebär dock sannolikt en femfaldig lastökning och befintlig stomme och grund antas därför behöva förstärkas eller rivas i sin helhet.

Figur som visar den nya planerade byggnationen, ritad av EnterArkitektur

Markföroreningar

Det finns inte kända föroreningar inom planområdet.

Höga vattenstånd

Enligt kommunens översiktliga klimat- och sårbarhetsanalys finns inte risk för höga vattenstånd inom detaljplaneområdet.

Fornlämningar

På norra delen av Fittja höjden och nära planområdet finns ett gravfält och en arkeologisk förundersökning har gjorts för att avgränsa fornlämningen mot planerade bebyggelse i samband med en förtätning av centrumet. ARKEOLOGISTIK utförde förundersökningen, "Ett gravfält i Fittja centrum" Arkeologisk förundersökning etapp 1, RAÅ Botkyrka 83:1, Fittja 17:1, Botkyrka socken och kommun, Södermanland 2014.

Störningar

Buller

Området är utsatt för buller från tunnelbanetraffic, bussar och biltrafic på intilliggande vägar: Fittjavägen, Botkyrkaleden och E4. Tyréns akustik i Stockholm har fått i uppdrag att se över bullersituationen.

Eftersom alla planerade lägenheter inte kommer att få ekvivalenta ljudnivåer under riktvärdet 55 dB(A) vid fasad bör tekniska speciallösningar tillämpas för att säkerställa att minst hälften av boningsrummen i varje lägenhet får tillgång till ett tyst vädringsfönster. Uteplatser måste för att uppfylla riktvärdet 70 dB(A), maximal ljudnivå, placeras vid bullerskyddad fasad. Om en balkong ändå önskas mot den bullriga sidan, för att exempelvis få tillgång till kvällssol, hindrar inte bullerriktlinjerna att två uteplatser anordnas.

Resultat av bullerberäkning

Etapp 1

Etapp 1 planeras att bli ett äldreboende ovanpå befintlig centrumfastighet och bedöms enligt riktvärden för bostäder.

Riktvärdet om 55 dB(A) beräknas innehållas. Uteplatser som innehåller 55 dB(A) ekvivalent samt 70 dB(A) maximal ljudnivå kan orienteras mot den västra fasaden.

Etapp 2

Etapp 2 planeras för bostäder samt förskola. Bullersituationen bedöms efter riktvärden avseende bostäder.

Riktvärdet om 55 dB(A) beräknas innehållas runt om hela huskroppen och en eventuell skolgård i anslutning till byggnaden beräknas få nivåer under 50 dB(A) ekvivalent ljudnivå.

Etapp 3

Etapp 3 ska inhysa bostäder med möjlighet till service och kontor på första våning ovan takterrassen.

För att minst hälften av boningsrummen i varje lägenhet ska få tillgång till fönster under 55 dB(A) rekommenderas att lägenheter vid bullerutsatta fasader ges tillgång till en bullerskyddad balkong alternativt skyddat fönster. Möjlighet finns även att på takterrass uppföra en uteplats som innehåller 55 dB(A) ekvivalent samt 70 dB(A) maximal ljudnivå.

Etapp 4

Etapp 4 ska också inhysa bostäder. Bullerskyddsåtgärder är lika etapp 3.

Etapp 5

Etapp 5, Fittja Tower, är en kontorsbyggnad med studentbostäder alternativ hotell på de högre våningarna.

Inga särskilda åtgärder vid fasad rekommenderas vid byggnation av etapp 5. Dock bör ytterväggar ge en bra ljudisolering så att kraven avseende ljudnivå inomhus i BBR 21 kan uppfyllas.

Vibrationer

Eftersom jorden består av växelvisa lager av sand, silt och i vissa fall med lerinnehåll kan detta i kombination med buss- och tunnelbanetrafik medföra risk för förhöjda markvibrationer.

För etapp 1-4 beräknas stomljuds nivåerna från tunnelbanan ligga under 30 dB(A). Lera dämpar vibrationerna bra. Om byggnader förläggs till pålad grund så att byggnaden ligger i direktkontakt med underliggande berg kan dock risk för stömljud uppstå om även spåret ligger i kontakt med berget. För etapp 5 finns risk för att stömljudnivån kan överskrida riktvärdet 30 dB(A) ”SLOW” om bostäder förläggs i byggnaden vid etapp 5. Då riktvärdet för kontor är mer tillåtande än för bostäder är risken för överskridande stömljudnivåer för kontor mycket liten.

Risk för överskridande komfortvibrationer från tunnelbanan bedöms som mycket liten. Simuleringar visar på nivåer långt under riktvärdet 0,4 mm/s. En planbestämmelse som kräver att vibrationsnivå inte överstiger 0,4 mm/s har införts i plankarta.

Närheten till led för transport med farligt gods

De risker som finns i närområdet är väg 259 Botkyrkaleden som är primär transportväg för farligt gods.

Enligt Södertörns brandförsvarsförbunds bedömning ligger planområde på ett avstånd att inga riskreducerande åtgärder för de identifierade riskerna

behöver vidtas för att möjliggöra bebyggelse av de planerade byggnaderna vid Fittja centrum.

Solstudie

De nya bostadshuskroppar som byggs ovan den befintliga parkeringsplatsen kommer att negativt påverka solförhållande till de befintliga tre separata bostadshus som finns strax norr om planområdet. Husen ligger redan under den befintliga marknivån. Den solstudie som gjordes av EnterArkitekter visar att det hus som ligger i mitten drabbas värst av skuggan under våren och hösten men har bättre solchanser under sommaren.

Bebyggelseområden

Bostäder

Det finns flera arkitektoniska kvalitéer i Fittja. Bebyggelsen är anpassad efter landskapet och det är spännande att röra sig över gårdarna mellan husen. Höghusen bildar en skulptural verkan och ett landmärke från sitt omland.

De nya byggnaderna ska komplettera Fittja, ha en hög arkitektonisk nivå och vara anpassade till stads- och landskapsbilden.

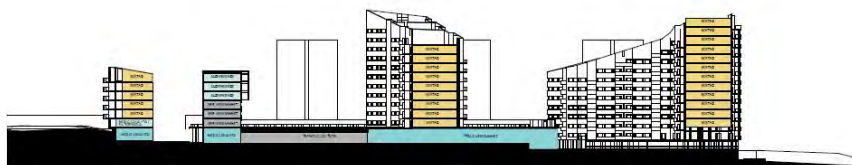
Samrådsförslaget föreslår ca 380 flerbostadshus, äldreboende, förskola, garage och utökar möjlighet till kommersiella lokaler. Det befintliga centrumet kommer att fortsätta sin verksamhet men ha möjlighet att utvecklas till ett tydligare och större centrum för området.

Öster om den befintliga centrumbyggnaden finns idag en parkeringsyta där exploatering av främst bostäder (ca 22 000 BTA) i två hus och handel/vård på bottenvåning och våning ovan (ca 2400 BTA) planeras. I samband med exploateringen av bostäder tillkommer ett parkeringsgarage i två planer. De nya två husen ska trappas ner i höjd mot motsatta riktningar för att skapa variation och undvika karaktär av ytterligare rätblock. Husen varierar i våningsantal och har spetsig planform. De ska placeras på en upphöjd bostadsgård som samtidigt utgör sockel med möjlighet till ytor för handel eller andra centrumsverksamheter. Den vinklade principen bygger på en byggvänlig och rationell idé om flexibla, spegelvända bostäder där varje trapphus avslutas med en egen takterrass längst upp. Terrassen ger möjlighet för de boende till en gemensam utomhusyta särskilt för de närmaste grannarna. Ett mer privat komplement kommer att finnas i de större gemensamma bostadsgårdarna, där kan man tillbringa grillkvällar och ha sina odlingslådor utan att behöva lämna sitt trapphus.

SITUATIONSPLAN 1:2000

LÄNGDSEKTION 1:2000

Planförslaget med sektion inom planområdet, ritad av EnterArkitektur

De stora bostadshusen ska vara ljusa. Fittjas övriga färgskala går i brun-gul-rött. De nya husen kläs i vitt med grönt som accentkulör. För att förstärka en grön karaktär kan några utvalda utomhusytor få konstgräs som kan passa lika bra till lek som umgänge.

En del av de nya bostäderna ska direkt vetter mot busstorget vilket skapar mer liv och trygghet särskilt under mörka kvällar.

Vy mot gårdsgrata mellan de nya husen, ritad av EnterArkitektur

Äldreboende

I vinkel mot de nya bostadshusen föreslås en påbyggnad av det befintliga centrumhuset för stadsdelens nya äldreboende (ca 4500 BTA). Påbyggnaden blir i tre våningar och får en uppbruten, varierad fönstersättning med stora glaspartier.

I planförslaget finns en möjlighet till en tillbyggnad på bottenvåningen för centrumverksamheter (ca 400 BTA), som sträcker sig ut mot väster från den befintliga centrumgallerian.

Det nya planförslaget, ritad av EnterArkitektur

Fittja Tower

I fastighetens sydvästra del, närmast Fittja tunnelbanestation, föreslås ett högt smalt hus i 15 våningar, ovan den befintliga centrumbyggnaden, varav sju är lägenhetsvåningar (ca 1000 BTA) som kan vara studentbostäder och åtta är kontorsvåningar (ca 1000 BTA). Möjlighet till hotell ska också finnas.

Vy från busstorget mot det nya höga tornet (Fittja Tower), ritad av EnterArkitektur

Fittjahöjden

Väster om det befintliga centrumhuset planeras en lamellvolym upp till sju våningar med främst bostäder (ca 2670 BTA) men även en konsthall/bibliotek (ca 1000 BTA) och en förskola (ca 1000 BTA). Huset får uppglasade lokaler i entéplan där ett scenario är att skapa en konsthall men också en cafélokal på den södra husgaveln med möjlighet till uteservering i optimalt väderstreck. På plan två med utgång till parken i väster, föreslås en ny förskola och på övriga våningar bostäder.

Vy från busstorget mot det nya höga tornet (Fittja Tower), ritad av EnterArkitektur

Arbetsplatser

Utbygganden av centrumet och äldreboendet väntas skapa 40 – 50 nya arbetstillfällen.

Service

Närmaste förskola är Myran förskolan och grundskola är Tallidsskolan, som ligger i Fittjahöjdens park. Service, vård och bibliotek finns redan inom centrum och planförslaget ger möjlighet till extra förskola, vård- och serviceverksamheter inom planområdet.

Tillgänglighet och trygghet

Gång- och cykelvägar utformas efter handikappskrav. Fittja centrum med dess närhet till busstorget och tunnelbanestation är idag anpassad till handikappskrav. De nya förslagna gc-förbindelser mellan hus, verksamheter och garage kommer också att fylla dessa handikappskrav.

Fittjahöjden är kuperat varför några meters höjdskillnader förekommer. De befintliga gc-vägar som går inom parken och som anpassas till personer med funktionsnedsättning ska behållas.

Gc-vägar väster och norr om centrumet upplevs otrygg särskilt på kvällstider eftersom centrumfasader är slutna inuti och mot torget. I förslaget kommer centrumgalleri och de nya förslagna verksamheterna att vara mer öppna mot dessa vägar. De nya bostäderna som vetter mot busstorget och mot parken kommer att bidra till mer liv och trygghet.

En trappa föreslås för att förbinda busstorget med närliggande takterrassen för att förstärka tillgänglighet, göra torget mer attraktivt och skapa nya sittplatser på terrassen.

Kulturmiljö

Ett gammalt gravfält RAÄ Botkyrka 83:1 är belägen på norra kanten av en liten höjdrygg strax väster om Fittja centrum. På uppdrag från Botkyrka kommun genomförde ArkeoLogistik en arkeologisk undersökning för gravfältet i Fittjahöjden. Syftet med förundersökning var att avgränsa fornlämningen mot den nya planerade bebyggelsen.

Enligt ArkeoLogistikrapport provgrävdes fem osäkra gravar inom eller i direkt anslutning till planområdet och det visade sig i samtliga fall utgöras av naturbildningar eller sophögar.

Befintlig bebyggelse

Med den nya bebyggelsen kommer fasader av det befintliga centrumhuset att renoveras och rustas upp. Den gemensamma entrévåningen för den befintliga gallerian och de nya lokalerna kläs med en ny glasfasad för att ge en tydlig och enhetlig karaktär för centrumet.

Natur

Mark och vegetation

Enligt planförslaget kommer några träd norr om planområdet, kullen på östra delen av planområdet och del av Fittjahöjden att antas i anspråk. Nya gröna ytor skapas med gröna takgårdar och sedumtak på de nya bostadshusen. En inventering av träd på den del av Fittjahöjden som ligger inom planområdet kommer att genomföras efter samrådet för att undersöka och markera om det finns några värdefulla träd att bevaras.

Lek och rekreation

Lekmöjligheter finns redan på Fittjahöjdens park och möjlighet till lek kan finnas på takgårdar. Detaljplanen kräver att en lekplats ska finnas för förskolan. Vid sydöstra delen av planområdet och vid Fittja äng finns ett badhus och en lekplats i anslutning till den kommunala badstranden vid Albysjön.

Teknisk försörjning

Gatunät, gång- cykel- och mopedtrafik

Idag trafikerar ca 6000 fordon Fittjavägen och hastighetsbegränsning är 40 km/h. Forvägen har mycket mindre trafikmängd under dagen. Två nya infarter planeras till Fittjavägen utöver den befintliga infarten till dagens parkering och busshållplatser och en ny infart från Forvägen. Infarten mot parkeringsplats från Forvägen utförs ca 10 meter från Fittjavägen. Från denna infart når man ett plan i parkeringsgaraget med ca 70 parkeringsplatser samt ca 58 markparkeringsplatser öster om Fittja centrum.

Den första nya infarten till Fittjavägen planeras längs österut till andra våning av parkeringsgaraget. Från infarten nås ca 70 parkeringsplatser och möjlighet att bygga ett parkeringsdäck med ca 40 parkeringsplatser över en del av den öppna markparkeringen har skapats i plankarta.

Direkt öster om befintlig infart till Fittja centrum planeras den andra infarten där enstaka leveransfordon ges tillåtelse att trafikera.

Dagens infart mot centrumet trafikeras av busstrafik, leveransfordon till bl.a. Lidl, bilister till korttidsparkering och långtidsparkering kring centrumet. I den framtida trafikstrukturen kommer endast bussar och bilar till korttidsparkering att trafikera korsningen. Korttidsparkeringen på busstorget rymmer 15 platser vilka antas omsättas var 30 minut under centrumets öppettider, dvs 20 gånger per dag.

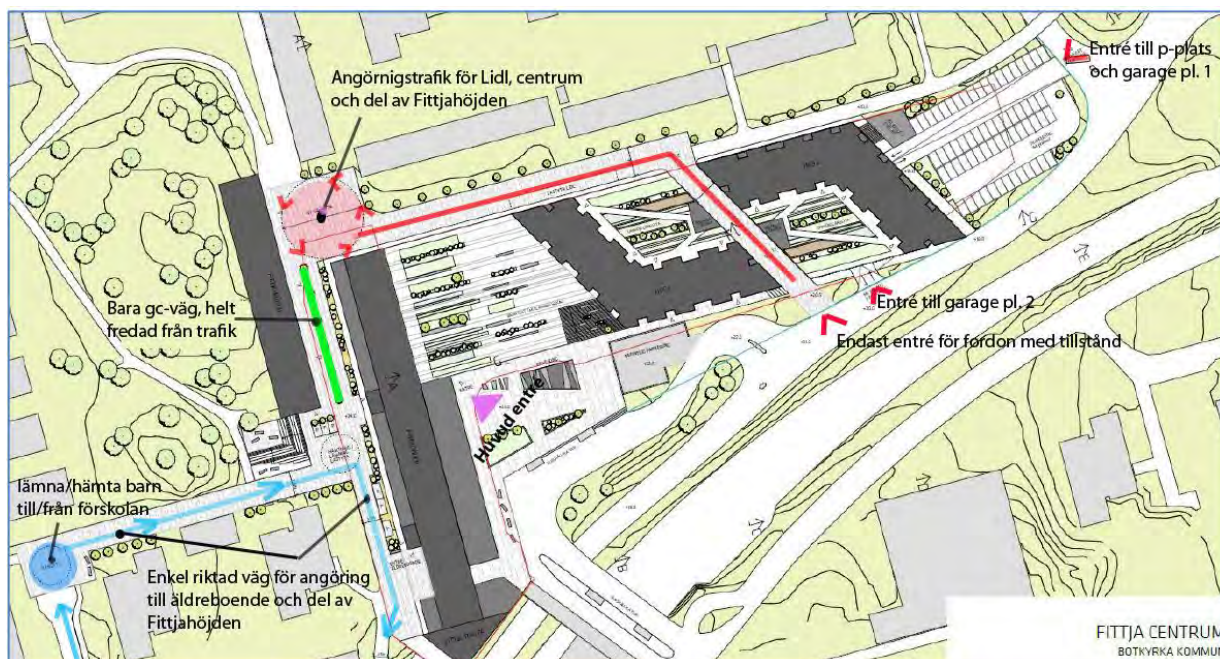
Trafik- och parkeringsutredning som utfördes av Tyréns visar att biltrafikflödet uppgår efter exploatering till totalt 600 och antalet bussar som

trafikerar infarten per dag uppgår till ca 215 stycken. Det ger en belastningsgrad på 0,19 på Fittjavägen vilket innebär god standard. Alla nya infarter med dess placeringar behöver studeras vidare för att försäkra trafiksäkerhet och tillgänglighet i detaljplanen.

Etableringen av de nya fastigheterna innebär nya målpunkter i Fittja centrum men också att mängden trafik i området ökar. Området kommer innehålla många nya bostäder dessutom tillkommer en förskola, äldreboende och konsthall etc. det finns risk för att vissa av de nya husen kan påverka rörelsemönstret för framför allt oskyddade trafikanter i området. Främst är det rörelsen mot Botkyrka handel och tunnelbanestationen som påverkas negativt av de nya husens placering. Den tänkta gårdsgatan gör dock att omvägen blir minimal men det är viktigt att gatan får en utformning som också passar gångtrafik. Nya gångvägar placeras längs det östra husets fasader åt öster och söder.

Ytan mellan Fittjahöjden och Fittja centrum blir helt fredad från biltrafik. En yta i mitten avsätts för cykeltrafik och görs tillräckligt bred för att räddningsfordon ska kunna trafikera gatan. Övriga delar av gatan anpassas efter de gåendes behov och plats för vistelse skapas.

Angöringsvägar kring Fittja centrum

Kollektivtrafik

I Fittja centrum finns tunnelbanestation till den röda linjen, som förbinder Botkyrkas norra kommunalar med bl.a. centrala Stockholm. I anslutning till tunnelbanestationen finns flera busshållplatser. Härifrån kan man nå andra stadsdelar som Tumba, Skäcklinge, Huddinge, Skarpnäck, Södertälje, Fruäng, Skärholmen och Liljeholmen.

Kommunen och Fittja centrumsägaren har tagit kontakt med SL för att undersöka möjligheten att utöka busstrafiken till och från Fittja och att rusta upp busstorget och tunnelbanestationen i samband med den nya bebyggelsen.

Parkering

Totalt planeras ca 383 nya bostäder av olika storlek i Fittja centrum, Fittjahöjden och Fittja Tower.

Genom överenskommelse mellan kommunen och Fittja Centrumfastigheter bestämdes parkeringstalet 0,33 per bostad. En förutsättning för parkeringstalet är att parkeringsplatser reserveras för bilpoolsbilar. I den Trafik- och parkeringsutredning som utfördes av Tyréns avsätts fyra parkeringsplatser för bilpoolsändamålet. Samtliga bostäder ligger inom ett gångavstånd på 200 – 300 meter till tunnelbanan och busshållplats.

Kollektivtrafikförbindelserna ses som mycket god och bedöms vara en del i de låga parkeringstalen. Parkeringstalet innebär ett totalt behov av 130 bilplatser för bostäder.

Äldreboendet planeras inrymma 50 – 60 boende, vilka kommer att tas om hand av ca 16 anställda. Med det kollektivtrafiknära läget bedöms 20 % av de anställda köra bil vilket innebär fyra bilplatser. Utöver behovet för anställda finns även ett parkeringsbehov för besökare. Till viss del kan samutnyttjande med besöksparkering för handel ske. Bedömningen är att det krävs minst tre besöksparkeringar reserverade för äldreboendet. Parkeringstalet som används för äldreboende blir således 1,5 bilplatser per 1000 BTA. Totalt tillkommer ett parkeringsbehov på sju platser för äldreboendet.

Tillkommande handel utgörs främst av befintlig handel som utvidgar sin verksamhet. Utökningen innebär utökning av antalet anställda i centrumet med ca 15 anställda varav 20 % antas köra bil. Detta innebär ett behov av tre bilplatser för anställda. Bedömningen innebär 1,25 platser per 1000 kvm handel för anställda. Totalt tillkommer ett parkeringsbehov på tre bilplatser för handel.

Förskolan planeras till ca 1000 BTA, vilket innebär ca tre avdelningar. Varje avdelning antas ha fem anställda vilket innebär totalt 15 anställda. Med det kollektivtrafiknära läget bedöms 20 % av de anställda köra bil vilket innebär tre stycken parkeringsplatser för anställda. Förskolan är främst avsedd för boende i närområdet och innebär gång- och cykelavstånd. Det går dock inte att utesluta att hämta/lämna sker med bil i vissa fall. För hämta/lämna

bedöms fyra parkeringsplatser motsvara behovet. Parkeringstalet innebär ett totalt behov av sju bilplatser för förskolan.

Vid exploateringen tillkommer en konsthall/bibliotek. I Tumba finns en liknande verksamhet i samma storlek och med sju anställda. Anställda på konsthallen bedöms i större utsträckning färdas längre sträckor och därför antas 40 % köra bil vilket innebär ett parkeringsbehov av tre bilplatser. Biblioteket väntar främst locka besökare från närområdet. Konsthallen kan dock locka långväga besökare vid speciella utställningar. Besöken bedöms dock ske under helger då beläggningen på parkeringen till handeln är låg. Samnyttjande med dessa platser kan därför råda. Parkeringstalet innebär ett totalt behov av tre bilplatser för konsthall/bibliotek.

I Fittja Tower är kontoret ca 1000 BTA, varje anställd antas ha 35 BTA. Antagandet innebär att det på kontoret finns ca 30 anställda, av dessa antas 40 % köra bil vilket innebär ett behov på 12 parkeringsplatser.

Den nya exploateringen i Fittja centrum innebär ett tillkommande parkeringsbehov på 162 bilplatser och befintligt parkeringsbehov är 167 bilplatser. Totalt är parkeringsbehovet 329 bilplatser.

I samband med exploateringen byggs ett parkeringsgarage med ca 140 parkeringsplatser och ca 58 platser byggs öster om Fittja centrum. Fyra platser byggs nära förskolan och två för personer med funktionsnedsättning byggs nära äldreboendet. Utöver dessa behålls även de 15 korttidsparkeringar som finns framför centrum idag. Totalt finns i förslaget 219 parkeringsplatser för bil, vilket innebär ett underskott med ca 110 bilplatser. Det finns olika typer av mobilitetstjänster som kan minska parkeringsbehovet och som kan ge sänkt parkeringstal.

Genom att utöka antalet bilpoolsbilar och säkerställa användningen av dem kan parkeringsbehovet reduceras ytterligare. Generellt brukar en bilpoolsbil motsvara fem parkeringsplatser, till exploateringen reserveras fyra platser till bilpoolsbilar. Om ytterligare fyra bilpoolsbilar tillkommer kan parkeringstalet sänkas med 20 bilplatser.

En annan möjlig mobilitetsåtgärd är att erbjuda boende på några månaders gratis SL-kort och samtidigt informera om kollektivtrafiken. Genom denna åtgärd väntas fler boende välja att resa kollektivt och parkeringstalet kan sänkas ytterligare. Åtgärden bedöms sänka parkeringsbehovet med ca 10 bilplatser.

Andra åtgärder som underlättar människors resande men också åtgärder som minskar behovet av att göra inköpsresor kan vara lastcykelpool, rabatterad hemkörning av varor och intelligenta leveransskåp för hemleveranser. Om ordentligt med cykelparkering byggs, och standarden på dessa är god, kan dessutom parkeringstalet för bil reduceras ytterligare. Åtgärderna bedöms sänka parkeringsbehovet med ca 10 bilplatser.

Totalt bedöms ovanstående mobilitetsåtgärderna kunna sänka parkeringsbehovet med ca 40 bilparkeringsplatser.

Åtgärder kan vidtas för att minska efterfrågan på parkeringsplatser. Idag är parkeringen gratis i två timmar innan betalning krävs. Idag finns heller ingen övervakning av parkeringsplatserna. Om platserna avgiftsbeläggs ökar viljan att färdas till Fittja centrum med andra färdmedel än bil. Genom att sätta avgiften till en viss nivå kan efterfrågan på parkering styras. Genom att sätta avgiften till ”rätt nivå” kan efterfrågan minskas till ca 100 platser.

Om inte omfattande mobilitetsåtgärder utförs räcker inte bilparkeringsplatserna till för att täcka parkeringsbehovet utan flera platser måste skapas. För att underskottet inte ska vara för stort bör möjligheten att bygga fler platser öster om Fittja centrum utredas. I plankartan finns möjlighet att bygga ett överliggande parkeringsdäck med 40 bilplatser öster om centrumet. I garageplanet under befintliga centrumet, där tidigare polisen haft garage går att skapa ca 40 parkeringsplatser.

I området kring Fittja centrum finns många andra bilparkeringar som tillhör Botkyrkabyggen och som bedöms kunna användas för samnyttjande.

Möjligheterna att skriva avtal med Botkyrkabyggen om dessa parkeringsplatser bör ses över.

Det finns en yta med ca 1000 kvm norr om gångbron, som går över Forvägen och Botkyrkaleden, som föreslås användas som markparkering till 40 bilplatser.

Varumottagning och angörning

Exploateringen bidrar med nya målpunkter i området och som i sin tur genererar mer liv och rörelse av framför allt oskyddade trafikanter på gång- och cykelvägnätet. Störst bedöms ökningen bli på gc-vägarna norr och väst om Fittja centrum. Det är viktigt att konflikter mellan oskyddade trafikanter och lastfordon minimeras och åtgärder behöver vidtas i gatunätet för att minimera konsekvenserna. En planbestämmelse om att endast fordon med angöringssyfte får trafikera dessa gc-vägar och på gående villkor har lagts in i plankartan.

Angöringstrafik för lastning och lossning till Lidl, del av Fittjahöjden och centrumet förekommer på den nya gårdsgatan mellan husen och på del av gc-vägen norr om centrumet. En sort av torgbildning utförs i norra delen av planområdet som fungerar som vändplats för leveransfordon. Vändplatsen utformas så att fritt utrymme för lastbilar som inte längre än 12 meter uppnås.

Krögarvägens vändplats, vid adressen Krögarvägen 8, kan användas för att lämna/hämta förskolebarn. Den befintliga gc-vägen mellan denna vändplats

och södra delen av Fittjahöjden föreslås ombyggnas till 7,5 meter bred gångfartsgata eller 5,5 meters bred lokalgata med 2 meter bred trottoar. Gatan kommer att användas som angöringsväg för del av Fittjahöjden, sopbilar, färdtjänstfordon och bilar på väg till parkeringsplatser för personer med funktionsnedsättning vid det nya äldreboendet och man kör vidare ut tillbaka till Krögarvägen från det sydvästra hörnet av planområdet. Allmän biltrafik tillåts inte längs denna sträcka som kommer att vara enkelriktad gata.

Cykelparkering

Idag finns endast 15 cykelplatser i området. Det begränsade utbudet kan vara en av anledningarna till att väldigt få väljer att cykla i Fittja. För att öka andelen cyklister bör parkeringsutbudet och kvaliteten på cykelparkeringarna förbättras.

I Botkyrkas cykelplan pekas cykelparkering ut som ett åtgärdsområde för ökad cykling. I cykelplanen finns en cykelparkeringsnorm för bostäder med 2 cpl/bostad, handel/konsthall/bibliotek 15-20 cpl/1000 kvm, förskola 10 cpl/1000 BTA, kontor 10-20 cpl/1000 kvm och för äldreboende 0,1 cpl/boende.

Totalbehovet av cykelparkeringar är 869 varav 734 är för bostäder. Att bygga alla 869 cykelparkeringar kan innebära en onödig investering med risk för låg beläggning som följd och ett ineffektivt utnyttjande av mark. Samtidigt är cykelparkeringen en viktig del för att få fler i Botkyrka kommun att cykla. Med ett tight utformat cykelställ parkeras cyklar med 35 cm mellanrum vilket innebär att drygt 300 meter cykelställ krävs för att uppfylla parkeringsnormen. Endast delar av cykelparkeringen bör byggas ut initialt och en option skapas för byggnation av resterande platser om beläggningen visar sig bli hög. Eftersom det i efterhand är komplicerat att skapa nya parkeringsplatser inomhus bör dessa byggas initialt.

Cykelparkeringar utomhus placeras nära busstorget, tunnelbanestation, entréer till bostadshus och verksamheter. Cykelställen bör vara av sådan typ att det finns möjlighet att låsa fast cykeln samt ha väderskydd.

Gestaltningprogram

Ett gestaltningprogram för planområdet kommer att bearbetas efter samrådet.

Risakanalys

Det finns inga betydliga riskkällor på planområdet.

Dagvatten

Dagvatten ska hanteras enligt kommunens dagvattenstrategi. Detta innebär i korthet att rent dagvatten ska separeras från förorenat och att dagvattnet ska

tas omhand lokalt (enligt LOD). Det är viktigt att gator placeras på en lägre nivå än byggnader.

Resultat från avrinningsberäkningar för planområdet visar att totalavrinningen kommer att öka något efter omdaning. Men då området kommer ha flera grönytor mellan och inom de nya hårdgjorda ytorna bedöms det finnas plats för LOD inom området. Dessutom planeras de överbyggda gårdarna samt takterrasserna på de nya bostadshusen att förses med en betydande mängd gröna inslag.

Som exempel på LOD lösningar föreslås att de gröna ytor som finns på centrumgatan väster om centrumfastigheten används för infiltration av dagvatten, genom att exempelvis anlägga dagvattenkassetter under grönytor. Parkeringsytan i öst kan höjdsättas på så vis att de avvattnas till svackor eller infiltrationsdiken i grönområdena utmed parkeringarna. Ett ytterligare alternativ är att avrinningen från parkeringen avleds till dagvattenkassetter. Eftersom de gröna ytorna intill parkeringen ligger inom ett områdemed lerjord kan infiltrationsdiken behöva anslutas till befintligt dagvattennät.

Fördröjs avrinningen från parkeringsytorna samt centrumgatan bedöms avrinningen bli det samma som nuläget. Exploateringen anses inte utgöra ett hinder för Albysjön att uppnå god ytvattenstatus enligt uppsatta miljömål. Någon ökad risk för att råvattentäkten Östra Mälaren påverkas föreligger inte. Enligt kommunen finns i nuläget inga kända problem med översvämningar. Däremot rekommenderas att särskilt tänka på höjdsättningen av gågatorna mellan husen och förskolegården.

De överbyggda gårdarna bör förses med dränering samt luta svagt utåt, för att möjliggöra ytlig avrinning vid extrema regn som annars riskerar att överbelasta överbyggnaderna.

Vatten och avlopp

Planområdet ligger inom verksamhetsområde för vatten och avlopp (spill- och dagvatten). Befintlig huvudvattenledning beräknas ha tillräcklig kapacitet att försörja den nya byggnationen av Fittja centrum. Det finns en serviceledning för förbrukning idag och en för brandpost till centrumfastighet. Vid eventuella anslutningar av sprinklersystem måste konsekvenserna utredas. Anslutning av sprinklersystem ska ske med säkerhetsklass 1.

Befintlig anslutningspunkt för avlopp ligger på en annan fastighet. Avloppet leds med självfall därefter i system med ökande kapacitet och lutning ner till SYVAB-tunnel vid Fittjapåslaget på Fittja äng söder om planområdet. Kapacitet beräknas räcka för den nya byggnationen av Fittja centrum. Ledningarna inom kvartersmark blir enskilda och de blivande fastighetsägarna ansvarar för drift och underhåll.

Värme

Planområdet kommer att förses med fjärrvärme.

EI

Nya E-område för att tillgodose behoven för transformatorstationer kan förslås inom planområdet efter samrådet.

Avfall

Utrymme för hantering och hämtning av avfall ska finnas på kvartersmark. Avfallshanteringen ska ske enligt renhållningsordningen och arbetsmiljölagstiftningen.

ADMINISTRATIVA FRÅGOR**Preliminär tidplan**

Beslut om samråd SBN	juni 2015
Beslut om granskning SBN	december 2015
Beslut om godkännande SBN	april 2016
Beslut om godkännande KS	maj 2016
Beslut om antagande KF	juni 2016

Genomförandetid

Genomförandetiden är 10 år från den dagen detaljplanen vinner laga kraft.

Huvudmannaskap

Kommunen är huvudman för allmän plats.

Ansvarsfördelning

Fastightsägarna/ exploatörerna ansvarar för utbyggnad av kvartersmark.

SAMHÄLLSBYGGNADSFÖRVALTNINGEN

Charlotte Rickardsson

Raad Al Khafagy

Åsa Hansson

Planchef

Planarkitekt

Mark- & exploatering

10

Delegationsbeslut (TEF/2015:93, TEF/2015:133, TEF/2015:169, TEF/2015:170)

Förslag till beslut

Tekniska nämnden har tagit del av anmälda delegationsbeslut.

Ärendet

Tekniska nämnden har överlåtit sin beslutanderätt till ordförande och tjänstemän enligt tekniska nämndens delegationsordning. Beslut som fattats med stöd av delegering ska anmälas till tekniska nämnden.

Följande beslut anmäls:

Fullmakt i tvist med entreprenör, 2015-04-21, TEF/2015:93.

Personalärenden, 2015-01-01—2015-06-30, TEF/2015:133.

Försäljning av VA-tjänster inom ramen för tekniska nämndens verksamhetsområde till kommunstyrelsen, 2015-01-01, TEF/2015:170.

Anslutning av vatten och avlopp utanför beslutat verksamhetsområde, 2015-01-01, TEF/2015:170.

Förbindelsepunkt inom VA-avdelningens verksamhetsområde, 2015-01-01, TEF/2015:170.

Medge anstånd om betalning av avgift enligt VA-taxan, 2015-01-01, TEF/2015:170

Beslut om upphandling av ramavtal för tekniska konsulter inom VA-verksamheten, 2015-02-09, TEF/2015:170.

Beslut om avstängning av vatten på grund av utebliven betalning, 2015-02-09, TEF/2015:170.

2015-08-24

Dnr

Ansöka om servitut och ledningsrätt för VA-ledningar, 2015-02-09,
TEF/2015:170.

Renovering av VA-ledningar i området Malmtorpsvägen, Poppelvägen, Vi-
devägen, 2015-02-16, TEF/2015:170.

Beslut om upphandling VA-ledningar till exploateringen Slättmalm,
2015-02-16, TEF/2015:170.

Inköp av bostadsrättslägenheter för tillfälligt boende, 2015-05-07,
TEF/2015:169.

Tecknade hyreskontrakt, 2015-06-01 och 2015-06-02, TEF/2015:169.

Anmälan av delegationsbeslut

Rubrik/ärendemening:	Fullmakt i tvist med entreprenör	
Ärendetyp	Diarienummer	Handläggare
A 3	Tef/2015:93	Johan Holgersson
Beskrivning av ärendet		
K A VVS Service Aktiebolag har påstått att kommunen, via fastighetsenheten, ska ha beställt vissa arbeten, vilket kommunen bestrider. Därför har bolaget stämt kommunen. Undertecknad har – efter överläggning med förvaltningschefen – ställt ut en fullmakt och givit upphandlad advokatfirma, Lindahl, i uppdrag att företräda kommunen i den pågående tvisten.		
Leverantör (vid upphandling)		Kontraktssumma (vid upphandling)
Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)	Signatur (delegaten):
2015-04-21	Johan Holgersson, chefsjurist	

Kommunstyrelsens delegationsordning

Kommunstyrelsens beslutanderätt framgår av kommunallagen och kommunstyrelsens reglemente (som beslutats av kommunfullmäktige).

Föreskrifter om delegering av ärenden inom en nämnds/kommunstyrelsens verksamhetsområde finns i 6 kap. 33-38 §§ kommunallagen (1991:900). En nämnd/kommunstyrelsen kan uppdra åt ett utskott, en ledamot eller ersättare samt en anställd i kommunen att besluta på nämndens/kommunstyrelsens vägnar i ett visst ärende eller i en viss grupp av ärenden (se 6 kap. 33 § kommunallagen).

Med de förbehåll som anges i 6 kap. 34 § kommunallagen har kommunstyrelsen delegerat beslutanderätten i de ärenden som angivits i den till delegationsordningen tillhörande delegationsförteckningen.

Endast kommundirektören (förvaltningschef) har rätt att vidaredelegera beslutanderätt (se 6 kap. 37 § kommunallagen).

Beslut som fattas på delegation ska anmälas till kommunstyrelsen senast en (1) månad efter det att beslutet fattades. Beslutet är formellt fattat av kommunstyrelsen och kan inte återkallas eller omprövas. Beslut som har fattats med stöd av delegation överklagas på samma sätt som kommunstyrelsens övriga beslut.

Anmälan av delegationsbeslut

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2015-01-01—2015-06-30		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2015:133		John Staberg
Beskrivning av ärendet			
Entledigande	15/01	Entledigande från tjänst som projektchef/VA fr o m 2015-04-14	

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2015-01-01—2015-06-30		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2015:133		Jörgen Skagerdahl
Beskrivning av ärendet			
Entledigande	15/02	Entledigande från tjänst som förvaltare fr o m 2015-04-30	
Anställningsavtal	15/03	Verksamhetschef fr o m 2015-03-01	
Anställningsavtal	15/04	Handläggare lokalförsörjning och fastighet under tiden 2015-03-02—2015-08-31	
Anställningsavtal	15/05	Praktikant lokalförsörjning och fastighet under tiden 2015-03-02—2015-05-31	
Entledigande	15/06	Avgång med pension som förvaltare fr o m 2015-04-30	
Entledigande	15/07	Avgång med pension som förvaltare fr o m 2015-05-31	

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2015-01-01—2015-06-30		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2015:133		John Staberg
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	15/08	Projektledare VA-avdelningen under tiden 2015-04-01—2016-03-31	

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2015-01-01—2015-06-30		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2015:133		Jörgen Skagerdahl
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	15/09	Driftingenjör fr o m 2015-04-01 tv	

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2015-01-01—2015-06-30		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2015:133		Peter Arnhjort
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	15/10	Snickare 2015-03-01—2015-10-31, timanställning	

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2015-01-01—2015-06-30		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2015:133		Jörgen Skagerdahl
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	15/11	Fastighetskötare 2015-03-01—2015-06-30, timanställning	

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2015-01-01—2015-06-30		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2015:133		Peter Arnhjort
Beskrivning av ärendet			
Entledigande	15/12	Entledigande från tjänst som biträdande verksamhetschef fr o m 2015-07-01	

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2015-01-01—2015-06-30		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2015:133		Jörgen Skagerdahl
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	15/13	Handläggare lokalförsörjning och fastighet under tiden 2015-04-01—2015-08-31, timanställning	
Anställningsavtal	15/14	Fastighetsförvaltare fr om 2015-06-01 tv	
Anställningsavtal	15/15	Fastighetsförvaltare fr o m 2015-06-15 tv	
Anställningsavtal	15/16	Fastighetsförvaltare fr o m 2015-08-10 tv	
Anställningsavtal	15/17	Praktikant lokalförsörjning och fastighet 2015-06-08—2015-08-14	
Anställningsavtal	15/18	Praktikant lokalförsörjning och fastighet 2015-04-01—2015-06-14 timanställd	
Anställningsavtal	15/19	Praktikant lokalförsörjning och fastighet 2015-06-15—2015-08-21	

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2015-01-01—2015-06-30		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2015:133		Peter Arnhjort
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	15/20	Fordonsansvarig fr o m 2015-06-01 tv	

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2015-01-01—2015-06-30		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2015:133		John Staberg
Beskrivning av ärendet			
Entledigande	15/21	Entledigande från tjänst som VA-ingenjör fr o m 2015-06-30	

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2015-01-01—2015-06-30		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2015:133		Peter Arnhjort
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	15/22	Anläggningsarbetare under tiden 2015-05-01—2015-10-31	
Anställningsavtal	15/23	Förare under tiden 2015-05-28 tv	
Anställningsavtal	15/24	Förare fr o m 2015-05-18 tv	

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2015-01-01—2015-06-30		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2015:133		Jörgen Skagerdahl
Beskrivning av ärendet			
Entledigande	15/25	Entledigande från tjänst som förvaltare fr o m 2015-07-31	

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2015-01-01—2015-06-30		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2015:133		John Staberg
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	15/26	Handledare (för sommarjobbare) under tiden 2015-06-01—2015-08-21 (VA-avdelningen)	
Anställningsavtal	15/27	Praktikant Va-enheten under tiden 2015-06-3—2015-08-15	

Rubrik/ärendemening: Delegation gällande personalärenden 2015-01-01—2015-06-30			
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2015:133		Peter Arnhjort
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	15/28	Handledare Teknik och logistik under tiden 2015-06-01—2015-08-31	
Anställningsavtal	15/29	Handledare/semestervikarie Teknik och logistik under tiden 2015-08-15—2015-08-31	

Rubrik/ärendemening: Delegation gällande personalärenden 2015-01-01—2015-06-30			
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2015:133		Jörgen Skagerdahl
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	15/30	Projektledare lokalförsörjning och fastighet 2015-05-01—2015-10-31 timanställning	
Anställningsavtal	15/31	Förvaltare under tiden 2015-07-01—2015-08-14	

Rubrik/ärendemening: Delegation gällande personalärenden 2015-01-01—2015-06-30			
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2015:133		Peter Arnhjort
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	15/32	Förare transportcentralen fr o m 2015-06-01 tv	

Rubrik/ärendemening: Delegation gällande personalärenden 2015-01-01—2015-06-30			
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2015:133		Jörgen Skagerdahl
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	15/33	Driftassistent fr o m 2015-06-01 tv	

Rubrik/ärendemening: Delegation gällande personalärenden 2015-01-01—2015-06-30			
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2015:133		Peter Arnhjort
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	15/34	Handledare/gata/park under tiden 2015-06-01—2015-08-31	
Anställningsavtal	15/35	Handledare/gata/park under tiden 2015-06-01—2015-08-31	

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2015-01-01—2015-06-30		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2015:133		John Staberg
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	15/36	Projektledare VA fr o m 2015-08-17 tv	

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2015-01-01—2015-06-30		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2015:133		Peter Arnhjort
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	15/37	Handledare/gata/park under tiden 2015-06-08—2015-08-31	

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2015-01-01—2015-06-30		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2015:133		John Staberg
Beskrivning av ärendet			
Entledigande	15/38	Entledigande från tjänst som rörlägningsarbetare fr o m 2015-06-21	

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2015-01-01—2015-06-30		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2015:133		Peter Arnhjort
Beskrivning av ärendet			
Entledigande	15/39	Entledigande från tjänst som anläggningsarbetare fr o m 2015-09-30	
Anställningsavtal	15/40	Nytt anställningsavtal som utökat chefsansvar för fordonsverkstaden fr o m 2015-06-01	

Rubrik/ärendemening:	Delegation gällande personalärenden 2015-01-01—2015-06-30		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
Personalärenden	Tef/2015:133		Jörgen Skagerdahl
Beskrivning av ärendet			
Anställningsavtal	15/41	Fastighetsförvaltare fr o m 2015-08-03 tv	

BOTKYRKA KOMMUN

Anmälan av delegationsbeslut

Rubrik/ärendemening: Försäljning av VA-tjänster inom ramen för tekniska nämndens verksamhetsområde till kommunstyrelsen		
Ärendetyp	Diarienummer	Handläggare
B3	Detta lagras hos kommunstyrelsen under varje exploateringsprojekt.	John Staberg
Beskrivning av ärendet		
Beslut att VA-avdelningen skriver tid i exploateringsprojekt mot kommunstyrelsen för att kunna bygga nya bostäder och att dessa förses med vatten och avlopp.		
Leverantör (vid upphandling)		Kontraktssumma (vid upphandling)
		Cirka 800 tkr per år
Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)	Signatur (delegaten):
2015-01-01	John Staberg	

Tekniska nämndens delegationsordning

Tekniska nämndens beslutanderätt framgår av kommunallagen och tekniska nämndens reglemente (som beslutats av kommunfullmäktige). Föreskrifter om delegering av ärenden inom en nämnds verksamhetsområde finns i 6 kap. 33-38 §§ kommunallagen (1991:900). En nämnd kan uppdra åt ett utskott, en ledamot eller ersättare samt en anställd i kommunen att besluta på nämndens vägnar i ett visst ärende eller i en viss grupp av ärenden (se 6 kap. 33 § kommunallagen).

Med de förbehåll som anges i 6 kap. 34 § kommunallagen har tekniska nämnden delegerat beslutanderätten i de ärenden som angivits i den till delegationsordningen tillhörande delegationsförteckningen.

Endast förvaltningschef har rätt att vidaredelegera beslutanderätt (se 6 kap. 37 § kommunallagen).

Beslut som fattas på delegation ska anmälas till tekniska nämnden senast en (1) månad efter det att beslutet fattades. Beslutet är formellt fattat av Tekniska nämnden och kan inte återkallas eller omprövas. Beslut som har fattats med stöd av delegation överklagas på samma sätt som tekniska nämndens övriga beslut.

Anmälan av delegationsbeslut

Rubrik/ärendemening: Anslutning av vatten och avlopp utanför beslutat verksamhetsområde		
Ärendetyp	Diarienummer	Handläggare
E1		John Staberg
Beskrivning av ärendet		
Beslut att påbörja anslutning av kunder utanför tekniska nämndens verksamhetsområde för vatten och avlopp. <ul style="list-style-type: none"> - Grödinge, ansluta fastigheter på vägen mellan Vårsta ner till Sibble, Kagghamra och Eldtomta. - Riksten Rikstensfriluftstad AB -		
Leverantör (vid upphandling)		Kontraktssumma (vid upphandling)
		Svårt att uppskatta
Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)	Signatur (delegaten):
2015-01-01	John Staberg	

Tekniska nämndens delegationsordning

Tekniska nämndens beslutanderätt framgår av kommunallagen och tekniska nämndens reglemente (som beslutats av kommunfullmäktige). Föreskrifter om delegering av ärenden inom en nämnds verksamhetsområde finns i 6 kap. 33-38 §§ kommunallagen (1991:900). En nämnd kan uppdra åt ett utskott, en ledamot eller ersättare samt en anställd i kommunen att besluta på nämndens vägnar i ett visst ärende eller i en viss grupp av ärenden (se 6 kap. 33 § kommunallagen).

Med de förbehåll som anges i 6 kap. 34 § kommunallagen har tekniska nämnden delegerat beslutanderätten i de ärenden som angivits i den till delegationsordningen tillhörande delegationsförteckningen.

Endast förvaltningschef har rätt att vidaredelegera beslutanderätt (se 6 kap. 37 § kommunallagen).

Beslut som fattas på delegation ska anmälas till tekniska nämnden senast en (1) månad efter det att beslutet fattades. Beslutet är formellt fattat av Tekniska nämnden och kan inte återkallas eller omprövas. Beslut som har fattats med stöd av delegation överklagas på samma sätt som tekniska nämndens övriga beslut.

Anmälan av delegationsbeslut

Rubrik/ärendemening: Förbindelsepunkt inom VA-avdelningens verksamhetsområde		
Ärendetyp	Diarienummer	Handläggare
E2		John Staberg
Beskrivning av ärendet		
Beslut att ge kunder förbindelsepunkt för vatten och avlopp inom Botkyrka kommuns verksamhetsområde. Områdena är Tullinge, Sibble, Tumba, Alby, Fittja och Norsborg.		
Leverantör (vid upphandling)		Kontraktssumma (vid upphandling)
		Svårt att uppskatta
Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)	Signatur (delegaten):
2015-01-01	John Staberg	

Tekniska nämndens delegationsordning

Tekniska nämndens beslutanderätt framgår av kommunallagen och tekniska nämndens reglemente (som beslutats av kommunfullmäktige). Föreskrifter om delegering av ärenden inom en nämnds verksamhetsområde finns i 6 kap. 33-38 §§ kommunallagen (1991:900). En nämnd kan uppdra åt ett utskott, en ledamot eller ersättare samt en anställd i kommunen att besluta på nämndens vägnar i ett visst ärende eller i en viss grupp av ärenden (se 6 kap. 33 § kommunallagen).

Med de förbehåll som anges i 6 kap. 34 § kommunallagen har tekniska nämnden delegerat beslutanderätten i de ärenden som angivits i den till delegationsordningen tillhörande delegationsförteckningen.

Endast förvaltningschef har rätt att vidaredelegera beslutanderätt (se 6 kap. 37 § kommunallagen).

Beslut som fattas på delegation ska anmälas till tekniska nämnden senast en (1) månad efter det att beslutet fattades. Beslutet är formellt fattat av Tekniska nämnden och kan inte återkallas eller omprövas. Beslut som har fattats med stöd av delegation överklagas på samma sätt som tekniska nämndens övriga beslut.

Anmälan av delegationsbeslut

Rubrik/ärendemening: Medge anstånd om betalning av avgift enligt va-taxan		
Ärendetyp	Diarienummer	Handläggare
E5	Finns centralt registrerat hos ekonomi	John Staberg
Beskrivning av ärendet		
Beslut att medge anstånd om betalning av VA-avgift enligt beslutad va-taxa.		
Leverantör (vid upphandling)		Kontraktssumma (vid upphandling)
		Svårt att uppskatta
Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)	Signatur (delegaten):
2015-01-01	John Staberg	

Tekniska nämndens delegationsordning

Tekniska nämndens beslutanderätt framgår av kommunallagen och tekniska nämndens reglemente (som beslutats av kommunfullmäktige). Föreskrifter om delegering av ärenden inom en nämnds verksamhetsområde finns i 6 kap. 33-38 §§ kommunallagen (1991:900). En nämnd kan uppdra åt ett utskott, en ledamot eller ersättare samt en anställd i kommunen att besluta på nämndens vägnar i ett visst ärende eller i en viss grupp av ärenden (se 6 kap. 33 § kommunallagen).

Med de förbehåll som anges i 6 kap. 34 § kommunallagen har tekniska nämnden delegerat beslutanderätten i de ärenden som angivits i den till delegationsordningen tillhörande delegationsförteckningen.

Endast förvaltningschef har rätt att vidaredelegera beslutanderätt (se 6 kap. 37 § kommunallagen).

Beslut som fattas på delegation ska anmälas till tekniska nämnden senast en (1) månad efter det att beslutet fattades. Beslutet är formellt fattat av Tekniska nämnden och kan inte återkallas eller omprövas. Beslut som har fattats med stöd av delegation överklagas på samma sätt som tekniska nämndens övriga beslut.

Anmälan av delegationsbeslut

Rubrik/ärendemening: Beslut om upphandling av ramavtal för tekniska konsulter inom VA-verksamheten		
Ärendetyp	Diarienummer	Handläggare
C2	Finns i upphandlingssystemet	John Staberg
Beskrivning av ärendet		
Beslut att starta upphandling av ramavtals konsulter inom VA-verksamheten för exploatering och investeringar över 20 basbelopp enligt C2 i Tekniska nämndens delegationsförteckning.		
Leverantör (vid upphandling)		Kontraktssumma (vid upphandling)
		Svårt att uppskatta
Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)	Signatur (delegaten):
2015-02-09	John Staberg	

Tekniska nämndens delegationsordning

Tekniska nämndens beslutanderätt framgår av kommunallagen och tekniska nämndens reglemente (som beslutats av kommunfullmäktige). Föreskrifter om delegering av ärenden inom en nämnds verksamhetsområde finns i 6 kap. 33-38 §§ kommunallagen (1991:900). En nämnd kan uppdra åt ett utskott, en ledamot eller ersättare samt en anställd i kommunen att besluta på nämndens vägnar i ett visst ärende eller i en viss grupp av ärenden (se 6 kap. 33 § kommunallagen).

Med de förbehåll som anges i 6 kap. 34 § kommunallagen har tekniska nämnden delegerat beslutanderätten i de ärenden som angivits i den till delegationsordningen tillhörande delegationsförteckningen.

Endast förvaltningschef har rätt att vidaredelegera beslutanderätt (se 6 kap. 37 § kommunallagen).

Beslut som fattas på delegation ska anmälas till tekniska nämnden senast en (1) månad efter det att beslutet fattades. Beslutet är formellt fattat av Tekniska nämnden och kan inte återkallas eller omprövas. Beslut som har fattats med stöd av delegation överklagas på samma sätt som tekniska nämndens övriga beslut.

Anmälan av delegationsbeslut

Rubrik/ärendemening: Beslut om avstängning av vatten på grund av utebliven betalning		
Ärendetyp	Diarienummer	Handläggare
E7	Finns registrerat hos VA-avdelning	John Staberg
Beskrivning av ärendet		
Beslut att stänga av vatten hos kunder som inte betalar VA-avgiften. Detta görs endast efter påminnelser, kravbrev och inkasso. Detta sköts av ekonomi centralt enligt Botkyrka kommuns hantering som sen ger signal till VA-avdelningen att ingen betalning har skett och då går VA-avdelningen ut och stänger vattnet för fastigheten. Oftast efter avstängning så brukar betalningsförmågan öka och VA-avgiften betalas.		
Leverantör (vid upphandling)		Kontraktssumma (vid upphandling)
		Svårt att uppskatta
Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)	Signatur (delegaten):
2015-02-09	John Staberg	

Tekniska nämndens delegationsordning

Tekniska nämndens beslutanderätt framgår av kommunallagen och tekniska nämndens reglemente (som beslutats av kommunfullmäktige). Föreskrifter om delegering av ärenden inom en nämnds verksamhetsområde finns i 6 kap. 33-38 §§ kommunallagen (1991:900). En nämnd kan uppdra åt ett utskott, en ledamot eller ersättare samt en anställd i kommunen att besluta på nämndens vägnar i ett visst ärende eller i en viss grupp av ärenden (se 6 kap. 33 § kommunallagen).

Med de förbehåll som anges i 6 kap. 34 § kommunallagen har tekniska nämnden delegerat beslutanderätten i de ärenden som angivits i den till delegationsordningen tillhörande delegationsförteckningen.

Endast förvaltningschef har rätt att vidaredelegera beslutanderätt (se 6 kap. 37 § kommunallagen).

Beslut som fattas på delegation ska anmälas till tekniska nämnden senast en (1) månad efter det att beslutet fattades. Beslutet är formellt fattat av Tekniska nämnden och kan inte återkallas eller omprövas. Beslut som har fattats med stöd av delegation överklagas på samma sätt som tekniska nämndens övriga beslut.

Anmälan av delegationsbeslut

Rubrik/ärendemening: Ansöka om servitut och ledningsrätt för VA-ledningar		
Ärendetyp	Diarienummer	Handläggare
E9	Detta finns lagrat hos samhällsbyggnadsförvaltningen mark och exploaterings enheten	John Staberg
Beskrivning av ärendet		
Beslut att ansöka om servitut och ledningsrätt för VA-ledningar inom områdena - Grödinge, Alby, Fittja, Norsborg, Tumba, Tullinge		
Leverantör (vid upphandling)		Kontraktssumma (vid upphandling)
		Svårt att uppskatta
Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)	Signatur (delegaten):
2015-02-09	John Staberg	

Tekniska nämndens delegationsordning

Tekniska nämndens beslutanderätt framgår av kommunallagen och tekniska nämndens reglemente (som beslutats av kommunfullmäktige). Föreskrifter om delegering av ärenden inom en nämnds verksamhetsområde finns i 6 kap. 33-38 §§ kommunallagen (1991:900). En nämnd kan uppdra åt ett utskott, en ledamot eller ersättare samt en anställd i kommunen att besluta på nämndens vägnar i ett visst ärende eller i en viss grupp av ärenden (se 6 kap. 33 § kommunallagen).

Med de förbehåll som anges i 6 kap. 34 § kommunallagen har tekniska nämnden delegerat beslutanderätten i de ärenden som angivits i den till delegationsordningen tillhörande delegationsförteckningen.

Endast förvaltningschef har rätt att vidaredelegera beslutanderätt (se 6 kap. 37 § kommunallagen).

Beslut som fattas på delegation ska anmälas till tekniska nämnden senast en (1) månad efter det att beslutet fattades. Beslutet är formellt fattat av Tekniska nämnden och kan inte återkallas eller omprövas. Beslut som har fattats med stöd av delegation överklagas på samma sätt som tekniska nämndens övriga beslut.

Anmälan av delegationsbeslut

Rubrik/ärendemening: Renovering av VA-ledningar i området Malmtorpsvägen, Poppelvägen, Videvägen		
Ärendetyp	Diarienummer	Handläggare
C2 Beslut om upphandling eller annan anskaffning av varor och tjänster		John Staberg
Beskrivning av ärendet		
Beslut att fortsätta med projektet 3902 renovering av VA-ledningar i området Malmtorpsvägen, Poppelvägen, Videvägen och ny dragning av vatten huvudledning för Grödinge via Prinsensväg.		
Leverantör (vid upphandling)		Kontraktssumma (vid upphandling)
		16 mnkr
Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)	Signatur (delegaten):
2015-02-16	John Staberg	

Tekniska nämndens delegationsordning

Tekniska nämndens beslutanderätt framgår av kommunallagen och tekniska nämndens reglemente (som beslutats av kommunfullmäktige). Föreskrifter om delegering av ärenden inom en nämnds verksamhetsområde finns i 6 kap. 33-38 §§ kommunallagen (1991:900). En nämnd kan uppdra åt ett utskott, en ledamot eller ersättare samt en anställd i kommunen att besluta på nämndens vägnar i ett visst ärende eller i en viss grupp av ärenden (se 6 kap. 33 § kommunallagen).

Med de förbehåll som anges i 6 kap. 34 § kommunallagen har tekniska nämnden delegerat beslutanderätten i de ärenden som angivits i den till delegationsordningen tillhörande delegationsförteckningen.

Endast förvaltningschef har rätt att vidaredelegera beslutanderätt (se 6 kap. 37 § kommunallagen).

Beslut som fattas på delegation ska anmälas till tekniska nämnden senast en (1) månad efter det att beslutet fattades. Beslutet är formellt fattat av Tekniska nämnden och kan inte återkallas eller omprövas. Beslut som har fattats med stöd av delegation överklagas på samma sätt som tekniska nämndens övriga beslut.

Anmälan av delegationsbeslut

Rubrik/ärendemening: Beslut om upphandling VA-ledningar till exploateringen Slättmalm projektnummer 9169		
Ärendetyp	Diarienummer	Handläggare
C2		John Staberg
Beskrivning av ärendet		
Beslut att starta upp projekt 3900 nydragning av VA-ledningar för bostäder i Slättmalm enligt ettårsplan 2015. Detta görs i samband med utbyggnad av VA-ledningar till Grödinge, projekt 3904.		
Leverantör (vid upphandling)		Kontraktssumma (vid upphandling)
		Cirka 5 mnkr
Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)	Signatur (delegaten):
2015-02-16	John Staberg	

Tekniska nämndens delegationsordning

Tekniska nämndens beslutanderätt framgår av kommunallagen och tekniska nämndens reglemente (som beslutats av kommunfullmäktige). Föreskrifter om delegering av ärenden inom en nämnds verksamhetsområde finns i 6 kap. 33-38 §§ kommunallagen (1991:900). En nämnd kan uppdra åt ett utskott, en ledamot eller ersättare samt en anställd i kommunen att besluta på nämndens vägnar i ett visst ärende eller i en viss grupp av ärenden (se 6 kap. 33 § kommunallagen).

Med de förbehåll som anges i 6 kap. 34 § kommunallagen har tekniska nämnden delegerat beslutanderätten i de ärenden som angivits i den till delegationsordningen tillhörande delegationsförteckningen.

Endast förvaltningschef har rätt att vidaredelegera beslutanderätt (se 6 kap. 37 § kommunallagen).

Beslut som fattas på delegation ska anmälas till tekniska nämnden senast en (1) månad efter det att beslutet fattades. Beslutet är formellt fattat av Tekniska nämnden och kan inte återkallas eller omprövas. Beslut som har fattats med stöd av delegation överklagas på samma sätt som tekniska nämndens övriga beslut.

Anmälan av delegationsbeslut

Rubrik/ärendemening:	Inköp av bostadsrättslägenheter för tillfälligt boende		
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
D5		2015-05-07	Jörgen Skagerdahl, förvaltningschef
Beskrivning av ärendet			
Lägenhet 1, Nyängsvägen 8, Tullinge - 1 958 300 kronor, hyra 3 785 kr/månad Lägenhet 2, Nyängsvägen 8, Tullinge - 1 905 800 kronor, hyra 3 785 kr/månad Lägenhet 3, Nyängsvägen 8, Tullinge - 1 905 800 kronor, hyra 3 785 kr/månad			
Leverantör (vid upphandling)		Kontraktssumma (vid upphandling)	

Anmälan av delegationsbeslut

Rubrik/ärendemening:		Tecknade hyreskontrakt	
Ärendetyp	Diarienummer	Beslutsdatum	Delegat (namn och befattning)
D3		Se nedan	Jörgen Skagerdahl, förvaltningschef
Beskrivning av ärendet			
2015-06-01 Cementhuset 6 AB, ändamål kontor, Tumba 7:150, Hans Stahles väg 13, Tumba, 2 724 kvm, 2 560 560 kr/år, avtalslängd 2015-07-15—2025-07-14.			
2015-06-01 Cementhuset 6 AB, ändamål kontor (egentligen plåt- och svetsverkstad, restaurangkök, lokal för tvätt och lokalvård), Tumba 7:150, Hans Stahles väg 13, Tumba, 1 310 kvm, 930 100 kr/år, avtalslängd 2015-07-15—2018-07-14.			
2015-06-02 Holtz Fastigheter AB, ändamål kontor och personalutrymmen, Mullvaden 13, Ekvägen 28, Tumba, 1 000 kvm, kallhyra 730 000 kr/år, avtalslängd 2015-09-01—2020-08-31.			
Leverantör (vid upphandling)		Kontraktssumma (vid upphandling)	